

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΜΣ: ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ, ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΟ**

**ΘΕΜΑ : «Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ-ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ».**

Επιβλέποντες καθηγητές: Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου
Κωνσταντίνος Μελάς

Χριστοπούλου Αικατερίνη
Αθήνα, Μάιος 2010

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κύριο Κωνσταντίνο Μελά για τη βοήθεια και τη συμβολή του στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
Α' ΜΕΡΟΣ	15
2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	15
Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (GATS)	15
3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	20
3.1 Κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βουλγαρία και Ρουμανία) ...	20
3.1.1 Οδηγία 2006/48/ΕΚ	21
3.1.2 Πεδίο εφαρμογής.....	23
3.1.3 Στόχος	23
3.1.4 Ορισμός.....	24
3.1.5 Ελεύθερη εγκατάσταση.....	24
3.1.5.1 Δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης-πιστωτικά ιδρύματα	24
3.1.5.2 Εξουσίες των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους υποδοχής	26
3.1.6 Ανάλυση και άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.....	28
3.1.6.1 Ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος	28
3.1.6.2 Κατοχή ειδικής συμμετοχής σε πιστωτικό ίδρυμα.....	31
3.1.7 Εποπτεία	35
3.1.7.1 Αρχές της προληπτικής εποπτείας - Αρμοδιότητες κράτους μέλους υποδοχής και κράτους μέλους καταγωγής	35
3.1.7.2 Εποπτεία και δημοσιοποίηση πληροφοριών από τις αρμόδιες αρχές	36
3.2 Κράτη σε διαδικασία ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση	38
3.2.1 Υποψήφια κράτη μέλη	38
3.2.1.1 Νομοθετικό πλαίσιο ΠΓΔΜ	38
3.2.1.1.1 Τραπεζικός νόμος Νο. 67/07.....	38
3.2.1.1.2 Χορήγηση άδειας για αλλαγή νομικού καθεστώτος.....	39
3.2.1.1.3 Εποπτική λειτουργία.....	40
3.2.1.1.4 Ανάλυση μέτρων από την Τράπεζα της ΠΓΔΜ.....	42
3.2.2 Εν δυνάμει υποψήφια κράτη μέλη.....	45
3.2.2.1 Νομοθετικό πλαίσιο Αλβανίας.....	45
3.2.2.1.1 Νόμος 9662 της 18 ^{ης} Δεκεμβρίου 2006	45
3.2.2.1.2 Διαδικασία Αδειοδότησης	46
3.2.2.1.2.1 Αρχική έγκριση	46
3.2.2.1.2.2 Χορήγηση της άδειας	46
3.2.2.1.3 Ανάκληση άδειας λειτουργίας	52

3.2.2.1.4 Η εποπτική λειτουργία	54
3.2.2.2 Νομοθετικό πλαίσιο Σερβίας	56
3.2.2.2.1 «Ο Νόμος για τις τράπεζες»	56
3.2.2.2.2 Ίδρυση ή εξαγορά υποτελών εταιριών	56
3.2.2.2.3 Εποπτική λειτουργία Εθνικής Τράπεζας της Σερβίας- Εποπτεία της ασφάλειας, της ευρωστίας και της νομικής συμμόρφωσης των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας.....	58
Β' ΜΕΡΟΣ	64
4. ΤΡΑΠΕΖΕΣ	64
4.1 Εμπορική Τράπεζα	64
4.1.1 Βουλγαρία	64
4.1.2 Ρουμανία	66
4.1.3 Αλβανία	68
4.2 Alpha Bank	69
4.2.1 Βουλγαρία	72
4.2.2 Ρουμανία	73
4.2.3 ΠΓΔΜ	75
4.2.4 Αλβανία	76
4.2.5 Σερβία	76
4.3 Τράπεζα Πειραιώς	77
4.3.1 Βουλγαρία	81
4.3.2 Ρουμανία	84
4.3.3 Αλβανία	88
4.3.4 Σερβία	90
4.4 Εθνική Τράπεζα	92
4.4.1 Βουλγαρία	98
4.4.2 Ρουμανία	100
4.4.3 ΠΓΔΜ	102
4.4.4 Αλβανία	104
4.4.5 Σερβία	104
4.5 Αγροτική Τράπεζα	105
4.5.1 Ρουμανία	109
4.6 Eurobank	111
4.6.1 Βουλγαρία	114
4.6.2 Ρουμανία	116
4.6.3 Σερβία	118
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	121
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	131

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η ανάπτυξη των ελληνικών τραπεζικών δραστηριοτήτων στα Βαλκάνια. Σκοπός είναι να παρουσιαστεί στο πρώτο μέρος το σχετικό νομικό πλαίσιο κάθε χώρας που διέπει και ρυθμίζει τις επιμέρους μορφές δραστηριότητας των ελληνικών τραπεζών, καθώς και όσα ορίζονται βάσει της Γενικής Συμφωνίας για το Εμπόριο Υπηρεσιών (GATS) για την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από ξένους φορείς στο έδαφος άλλων κρατών. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται μια αναλυτικότερη παρουσίαση των ελληνικών τραπεζών που έχουν επεκτείνει το πεδίο δράσης τους στην περιοχή-σε ποιες χώρες και υπό ποιες μορφές. Από όλα τα παραπάνω θα διαπιστωθούν τα κίνητρα που ώθησαν τις ελληνικές τράπεζες να επιλέξουν τα Βαλκάνια, καθώς και οι κίνδυνοι που έχουν προκύψει υπό την επίδραση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και το πώς αντέδρασαν οι ελληνικές τράπεζες σε αυτούς.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης-και όσον αφορά την παρούσα εργασία οι χώρες της Βαλκανικής¹- πρόκειται για περιοχές με διαφορετικά κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά² πρώην σοσιαλιστικές χώρες, οι οποίες περνώντας την περίοδο της «μετάβασης»,³ υιοθέτησαν δημοκρατικούς θεσμούς και μηχανισμούς αγοράς. Η περίοδος αυτή σηματοδότησε σημαντικές θεσμικές μεταβολές στα χρηματοπιστωτικά τους συστήματα. Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, εφαρμόστηκαν πολιτικές απελευθέρωσης, επιτρέποντας έτσι σε ξένες τράπεζες να αναπτύξουν δραστηριότητα σε αυτές τις χώρες· αυτό πραγματοποιήθηκε μέσω της ίδρυσης καταστημάτων, τραπεζών και της πολιτικής ιδιωτικοποιήσεων υφιστάμενων εγχώριων τραπεζών. Το εγχώριο εποπτικό και θεσμικό πλαίσιο διαμορφώθηκε από τις κυβερνήσεις κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι φιλικό για την είσοδο ξένων τραπεζών στο εσωτερικό των χωρών. Η έντονη παρουσία των ξένων τραπεζών στις χώρες των Βαλκανίων μπορεί να εξηγηθεί και από το γεγονός ότι στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης, το κόστος της εξαγοράς στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν υψηλό. Ταυτόχρονα, οι εγχώριοι κρατικοί προϋπολογισμοί είχαν ανάγκη από νέα κεφάλαια.⁴ Μπορεί έτσι να θεωρηθεί πως η παρουσία των ξένων τραπεζών αποτέλεσε έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες στη διαδικασία της μετάβασης. Η παρουσία των ξένων τραπεζών είναι ισχυρότερη στη Βουλγαρία⁵, τη Ρουμανία⁶ και την Αλβανία. Είναι χαρακτηριστική η εξέλιξη που είχε η παρουσία των ξένων τραπεζών συνολικά στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης· ενώ το 1999 ξένα επενδυτικά σχήματα κατείχαν το 8,6% του συνόλου των τραπεζών, το 2004 το ποσοστό κατοχής έφτασε το 50%.⁷ Σήμερα οι δυτικές τράπεζες ελέγχουν το 80% του συνόλου των τραπεζικών συστημάτων της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας, της Σερβίας, της Αλβανίας

¹ Οι χώρες που αποτελούν τη Βαλκανική χερσόνησο είναι οι εξής: Βουλγαρία, Σλοβενία, Κροατία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Σερβία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Αλβανία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), Ελλάδα. Στον κατάλογο ενίοτε περιέχονται η Ρουμανία, η Σλοβενία και η Τουρκία. Η Σλοβενία δε δέχεται ότι ανήκει στα Βαλκάνια και αυτοχαρακτηρίζεται χώρα της κεντρικής Ευρώπης. Στην παρούσα εργασία κάθε αναφορά στα Βαλκάνια αφορά τις χώρες τις οποίες έχουν αναπτύξει δραστηριότητες οι ελληνικές τράπεζες, δηλαδή Ρουμανία, Σερβία, Αλβανία, Βουλγαρία, ΠΓΔΜ. (Wikipedia).

² Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 35.

³ Η μεταβατική φάση έχει ολοκληρωθεί για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, καθώς από 1.1.2007 είναι πλέον μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χρήστος Κατσάνης, σελ.2).

⁴ Τράπεζα της Ελλάδος, «Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 29», σελ. 7-8.

⁵ Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Βουλγαρίας, της οποίας η διαδικασία ιδιωτικοποίησης ξεκίνησε το 1997 και μέχρι το 2004 πάνω από 80% του συνόλου του ενεργητικού των τραπεζών ελεγχόταν από ξένους επενδυτές (ibid, σελ.19).

⁶ Αντίστοιχα και στη Ρουμανία, στο τέλος του 2004 μόνο δύο τράπεζες ήταν υπό κρατική ιδιοκτησία και έλεγχο (ibid, σελ.19).

⁷ Ibid, σελ.16-17.

και της ΠΓΔΜ.⁸ Η παρουσία των ξένων τραπεζών εν γένει είναι ισχυρότερη –τόσο από άποψη υπηρεσιακών μονάδων όσο και στοιχείων ενεργητικού-από αυτή των εγχώριων στο σύνολο των βαλκανικών χωρών.⁹

Η περίοδος 2000-2008 ήταν μια εποχή υψηλών ρυθμών ανάπτυξης για όλες τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης¹⁰ με μέσο ρυθμό ανάπτυξης το 6%. Αρχικά, κατά την πρώτη τετραετία, ήταν η προσφορά και η αύξηση της παραγωγικότητας χάρη στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που ενίσχυσαν την ανάπτυξη. Το αμέσως ακόλουθο χρονικό διάστημα πίσω από την υψηλή ανάπτυξη βρισκόταν η αυξημένη εγχώρια καταναλωτική και επενδυτική ζήτηση και σε δεύτερο επίπεδο η άνοδος των εξαγωγών. Την περίοδο εκείνη, όπως ήταν αναμενόμενο, οι καθαρές εισροές ξένων κεφαλαίων ήταν αυξημένες και ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης υψηλός, τα οποία αποτέλεσαν τη βάση για την αύξηση της εγχώριας ζήτησης.¹¹

Το 2008 και ενώ η παγκόσμια οικονομική κρίση ήταν σε εξέλιξη, οι ρυθμοί ανάπτυξης στις εν λόγω χώρες παρέμειναν υψηλοί. Ουσιαστικός λόγος για τις συνθήκες αυτές, ήταν πως κατά το πρώτο εξάμηνο του 2008 διατηρήθηκε η αυξανόμενη τάση της εγχώριας ζήτησης. Το γεγονός αυτό οφείλονταν στην άνοδο των πραγματικών μισθών και στον υψηλό ρυθμό πιστωτικής επέκτασης. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2008 η παγκόσμια οικονομική κρίση άρχισε να γίνεται αισθητή και στα Βαλκάνια. Κατά τη διάρκεια του 2009, οι αρνητικές συνέπειες αναμενόταν να γίνουν σαφώς πιο αισθητές.¹² Βάσει των προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης¹³ (27.1.2009) για το 2009 ήταν πως ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης για τη Νοτιοανατολική Ευρώπη¹⁴ θα σημείωνε επιβράδυνση από 7,3% στο 1,5%. Την περίοδο από το δεύτερο εξάμηνο του 2007 μέχρι και τον Αύγουστο του 2008 υφίστατο αναθέρμανση πληθωριστικών πιέσεων, στην οποία συνέβαλαν επιμέρους παράγοντες¹⁵, οδηγώντας έτσι το μέσο ετήσιο πληθωρισμό για το 2008

⁸ Όπου ΠΓΔΜ: Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.33).

⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, «Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 29», σελ.34.

¹⁰ Στην έκδοση αυτή της Τράπεζας της Ελλάδος η αναφορά στη Νοτιοανατολική Ευρώπη περιλαμβάνει τις εξής χώρες: Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Μαυροβούνιο, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), Ρουμανία, Σερβία και Τουρκία.

¹¹ Τράπεζα της Ελλάδος, «Νομισματική Πολιτική 2008- 2009», σελ.60.

¹² Ibid, σελ.60.

¹³ European Bank for Reconstruction and Development. Στο εξής EBRD.

¹⁴ Ομοίως και σε αυτή την έκδοση της Τράπεζας της Ελλάδος, η αναφορά στη Νοτιοανατολική Ευρώπη περιλαμβάνει τις ίδιες χώρες.

¹⁵ Ταχεία αύξηση των μισθών και του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, αύξηση των διεθνών τιμών του πετρελαίου και άλλων βασικών εμπορευμάτων και οι συνεχιζόμενοι υψηλοί ρυθμοί πιστωτικής επέκτασης.

πάνω από 6% σε όλη την περιοχή εκτός της Αλβανίας. Λόγω –μεταξύ άλλων- της κάμψης της οικονομικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της κρίσης, το σχετικό ποσοστό αναμενόταν να σημειώσει πτώση για το 2009. Κοινό χαρακτηριστικό των χωρών αυτών είναι τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Οι επιπλέον αυξήσεις που σημειώθηκαν το 2008 στα σχετικά ποσοστά, κατέστησε τις χώρες αυτές περισσότερο ευάλωτες στην παρούσα κρίση. Ο υψηλός ρυθμός ανόδου των πιστώσεων και της εγχώριας ζήτησης και η μείωση της ανταγωνιστικότητας στις τιμές ευθύνονται για την αύξηση αυτή. Η αναμενόμενη μείωση της εγχώριας ζήτησης για το 2009 εκτιμούνταν πως θα εξομάλυνε κάπως την κατάσταση.¹⁶ Μεταξύ των επιπτώσεων της κρίσης στις χώρες αυτές ήταν και η υποτίμηση έναντι του ευρώ στα περισσότερα νομίσματα.¹⁷

Η επίδραση της κρίσης συνέχισε να υφίσταται και το 2009. Εμφανής επίδρασή της ήταν η συνέχιση της τάσης συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Παρά τις αρνητικές αυτές συνθήκες, το θετικό στοιχείο ήταν πως ο ρυθμός κάμψης του πραγματικού προϊόντος σημείωσε επιβράδυνση με εξαίρεση τη Βουλγαρία. Το γεγονός αυτό πιθανότατα σηματοδοτεί το τέλος της ύφεσης. Βάσει δε των προβλέψεων της EBRD (Ιανουάριος 2010), αναμένονται θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης για το 2010¹⁸, για όλες τις χώρες εκτός της Βουλγαρίας (για την οποία προβλέπεται στασιμότητα).¹⁹ Η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας ήταν αποτέλεσμα της μείωσης της εγχώριας ζήτησης (όπως ήταν αναμενόμενο). Για τη μείωση στην εγχώρια ζήτηση ευθύνονται η μείωση στην εισροή κεφαλαίων και η επιβράδυνση του ρυθμού πιστωτικής επέκτασης. Μια από τις βασικότερες συνέπειες της κρίσης για τις χώρες αυτές αποτελεί η επιδείνωση της δημοσιονομικής τους κατάστασης, με την εξαίρεση της Βουλγαρίας που παρουσίασε ένα μικρό πλεόνασμα στον προϋπολογισμό το 2009. Η σχετική εξέλιξη για το 2010 θα είναι καθοριστική για τις προσδοκίες των επενδυτών και την προοπτική για οικονομική ανάκαμψη. Παρά τα προβλήματα πρέπει να σημειωθεί πάντως πως το τραπεζικό σύστημα για τις χώρες αυτές παραμένει υγιές.²⁰ Επιπλέον, το σύνολο των χωρών αυτών παραμένει

¹⁶ Τράπεζα της Ελλάδος, «*Νομισματική Πολιτική 2008- 2009*», σελ.61-62.

¹⁷ Εκτός του νομίσματος της Βουλγαρίας (τελεί υπό καθεστώς επιτροπής συναλλάγματος), της ΠΓΔΜ (τελεί υπό καθεστώς de facto σταθερής ισοτιμίας) και της Αλβανίας. Από τα μέσα του Σεπτεμβρίου μέχρι και το τέλος του 2008 υποτιμήθηκαν το νόμισμα της Σερβίας κατά 17,6% και της Ρουμανίας κατά 12,1% (ibid, σελ.63).

¹⁸ Το ΑΕΠ για τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (εκτός της Τουρκίας) προβλέπεται ότι θα αυξηθεί για το 2010 κατά 1,2%, τη στιγμή που το 2009 είχε αρνητικό ρυθμό ύψους 5,4%.

¹⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, «*Νομισματική Πολιτική 2009- 2010*», σελ.33.

²⁰ Ibid, σελ.34.

ανθεκτικό στις υφιστάμενες συνθήκες. Οι εισροές κεφαλαίων συνεχίστηκαν· τόσο λόγω των άμεσων ξένων επενδύσεων όσο και της παρουσίας των ξένων τραπεζικών ομίλων, εξασφαλίζοντας έτσι επαρκή ρευστότητα. Το 2010 αναμένεται να είναι έτος εξόδου από την ύφεση.

Αναφορικά με την πορεία τους αναλυτικότερα, τα βαλκανικά κράτη είχαν να αντιμετωπίσουν -κατά τη διάρκεια του 2008- δύο σημαντικά προβλήματα: α) το έλλειμμα στα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών και β) τα υψηλά επίπεδα πληθωρισμού.²¹ Η μείωση του ΑΕΠ για τη Βουλγαρία προβλέπεται πως θα συνεχιστεί, αλλά με το ρυθμό μείωσης να είναι σε επιβράδυνση.²² Γύρω στα μέσα του 2009, η εκτίμηση ήταν²³ πως η οικονομία της χώρας εισέρχεται σε μια φάση σταδιακής σταθεροποίησης.²⁴ Θα αρχίσει να ανακάμπτει κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2010, έτσι ώστε να φτάσει τελικά το 2011 περίπου στο 3%.²⁵ Στη Ρουμανία η αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται να είναι θετική για το πρώτο τρίμηνο του 2010 και να φτάσει σταδιακά σε ένα ποσοστό 2,5% το 2011. Η ανάκαμψη προς το παρόν προβλέπεται να είναι περιορισμένη για τη χώρα, λόγω της συνεχούς ανάγκης για δημοσιονομική προσαρμογή και των περιορισμένων κεφαλαιακών εισροών, συγκριτικά με τα αντίστοιχα ποσοστά προ κρίσης.²⁶ Συνεχίζει πάντως να παρουσιάζει χαρακτηριστικά αναδυόμενης αγοράς· μεταξύ άλλων, διαθέτει ένα νόμισμα το οποίο δεν είναι εύκολα μετατρέψιμο έξω από τη χώρα, παρουσιάζει χαμηλό επίπεδο ρευστότητας στο ιδιωτικό και το δημόσιο χρέος και διακυμάνσεις στις ξένες συναλλαγματικές ισοτιμίες.²⁷ Οι επιπτώσεις της κρίσης στην ΠΓΔΜ θα υποχωρήσουν το 2010 και θα δώσουν μια ανάπτυξη της οικονομίας κατά 1,5%, χάρη στην ανάκαμψη της δημόσιας και της ιδιωτικής κατανάλωσης. Η οικονομική δραστηριότητα θα αυξηθεί κατά 2,5% το 2011, καθώς θα βελτιωθούν οι συνθήκες στις αγορές εξαγωγών.²⁸ Η κρίση έχοντας κάνει καθυστερημένα την εμφάνισή της στην Αλβανία, συνέχισε να ασκεί την επίδρασή της στην οικονομία και το τελευταίο τρίμηνο του 2009. Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες της περιοχής, εκτιμάται ότι θα έχει αύξηση στο ΑΕΠ για το 2009, παρόλο που αυτό θα γίνει με μειωμένο ρυθμό.²⁹

²¹ Χρήστος Κατσάνης, σελ.2.

²² "European Economic Forecast-autumn 2009", σελ.73.

²³ Κατά την εκτίμηση της διοίκησης της Piraeus Bank Bulgaria.

²⁴ Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.1.

²⁵ "European Economic Forecast-autumn 2009", σελ.73.

²⁶ Ibid, σελ.138-139.

²⁷ ATEbank Romania, "Financial Statements 2009", Notes to the financial statements, σελ.56.

²⁸ "European Economic Forecast-autumn 2009", σελ. 161.

²⁹ "CCEQ" April 2010, σελ.17.

Όσον αφορά τέλος τη Σερβία, σημείωσε μείωση κατά περίπου 3% στο ΑΕΠ για το 2009.³⁰

ΡΥΘΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΙΟΝΤΟΣ –ΑΕΠ (σε ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές)³¹

ΧΩΡΑ	2006	2007	2008	2009 (εκτίμηση)	2010 (πρόβλεψη) ³²	2011 (πρόβλεψη)
ΑΛΒΑΝΙΑ	5,4	6,0	8,0	4,3	2,0	-
ΠΓΔΜ ³³	4,0	5,8	4,8	-1,2	2,0	2,5%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ ³⁴	7,9	6,2	7,1	-7,0	1,3	2,6%
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ³⁵	6,3	6,2	6,0	-4,8	0,0	3,1%
ΣΕΡΒΙΑ	5,2	6,9	5,4	-3,1	2,4	-

ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ³⁶

ΧΩΡΑ	2006	2007	2008 (εκτίμηση)	2009 (πρόβλεψη)
ΑΛΒΑΝΙΑ	2,4	2,9	4,0	3,3
ΠΓΔΜ	3,2	2,3	8,4	3,8
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	6,9	4,8	7,2	5,9
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	7,3	8,4	12,6	7,4
ΣΕΡΒΙΑ	12,7	6,7	10,5	7,1

³⁰ "CCEQ" April 2010, σελ.29.

³¹ Πηγές για τα εν λόγω στοιχεία: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, ΔΝΤ, World Economic Outlook Database και Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (Τράπεζα της Ελλάδος, «*Νομισματική Πολιτική 2009- 2010*», σελ. 34).

³² Επισημαίνεται στην εν λόγω μελέτη ότι τα στοιχεία για την εκτίμηση για το 2009 και την πρόβλεψη για το 2010 πως θα αναθεωρηθούν.

³³ Σχετικά με τα στοιχεία του 2011 βλ. "European Economic Forecast-autumn 2009", σελ.162.

³⁴ Σχετικά με τα στοιχεία του 2011 βλ. ibid, σελ.140.

³⁵ Σχετικά με τα στοιχεία του 2011 βλ. ibid, σελ.75.

³⁶ Πηγή στοιχείων: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (Τράπεζα της Ελλάδος, «*Νομισματική Πολιτική 2008- 2009*», σελ.61.

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ³⁷

ΧΩΡΑ	2006	2007	2008	2009 (εκτίμηση)	2010 (πρόβλεψη)	2011 (πρόβλεψη)
ΑΛΒΑΝΙΑ ³⁸	-5,6	-9,2	-15,4	-14,9	-	-
ΠΓΔΜ ³⁹	-0,9	-3,0	-13,1	-9,6	-9,2	-8,9
ΡΟΥΜΑΝΙΑ ⁴⁰	-10,4	-14,0	-12,3	-5,5	-5,5	-5,7
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ⁴¹	-15,6	-21,4	-22,9	-13,7	-9,8	-7,9
ΣΕΡΒΙΑ ⁴²	-10,0	-15,9	-17,1	-5,7	-	-

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ⁴³ (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

ΧΩΡΑ	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ΑΛΒΑΝΙΑ ⁴⁴	-3,3	-3,4	-5,5	-6,9	-	-
ΠΓΔΜ ⁴⁵	-0,3	0,6	-1,0	-4,0	-3,5	-3,3
ΡΟΥΜΑΝΙΑ ⁴⁶	-2,2	-2,5	-5,5	-7,8	-6,8	-5,9
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ⁴⁷	3,0	3,4	1,8	-0,8	-1,2	-0,4
ΣΕΡΒΙΑ ⁴⁸	-2,6	-2,7	-2,5	-4,1	-	-

Η παρουσία των ελληνικών τραπεζών στο εξωτερικό εν γένει ξεκινά από τη δεκαετία του '60 στο πλαίσιο του ανοίγματός της στην παγκόσμια οικονομία. Η δραστηριοποίησή τους μπορεί να χωριστεί σε δύο περιόδους: α) μέχρι και το τέλος της δεκαετίας του '80 και β) από τη δεκαετία του '90 και στο εξής. Η παρουσία τους δεν είχε σχέση τόσο με το εμπόριο. Ακολουθούσαν την πορεία των Ελλήνων μεταναστών και ασχολούνταν κυρίως με τη συλλογή των καταθέσεων τους και τη μεταφορά τους στην Ελλάδα, καθώς και τη χορήγηση δανείων σε μικρές

³⁷ Για το 2006 και το 2007, Πηγή στοιχείων: ΔΝΤ και World Economic Outlook Database (Τράπεζα της Ελλάδος, «Νομισματική Πολιτική 2008- 2009», σελ.62.

³⁸ Για το 2008, 2009 , βλ. "CCEQ" April 2010, σελ. 19.

³⁹ Για το 2008, 2009, 2010, 2011, βλ. "European Economic Forecast-autumn 2009", σελ.162.

⁴⁰ Για το 2008, 2009, 2010, 2011, βλ. ibid, σελ.140.

⁴¹ Για το 2008, 2009, 2010, 2011, βλ. ibid, σελ.75.

⁴² Για το 2008, 2009, βλ. "CCEQ" April 2010, σελ.31.

⁴³ Για το 2006 και το 2007, Πηγή στοιχείων: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης και Ευρωπαϊκή Επιτροπή(Τράπεζα της Ελλάδος, «Νομισματική Πολιτική 2008- 2009», σελ.61.

⁴⁴ Σχετικά με τα στοιχεία του 2008, 2009 βλ. "CCEQ" April 2010, σελ. 19.

⁴⁵ Σχετικά με τα στοιχεία του 2008, 2009 , 2010, 2011, βλ. "European Economic Forecast-autumn 2009", σελ.162.

⁴⁶ Σχετικά με τα στοιχεία του 2008, 2009 , 2010, 2011, βλ. ibid, σελ.140.

⁴⁷ Σχετικά με τα στοιχεία του 2008, 2009 , 2010, 2011, βλ. ibid, σελ.75.

⁴⁸ Για το 2008, 2009, βλ. "CCEQ" April 2010, σελ.31.

επιχειρήσεις.⁴⁹ Το ενδιαφέρον της Ελλάδας εν γένει για τα Βαλκάνια ενισχύθηκε μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, δίνοντάς της την ευκαιρία να αναπτύξει πολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς με τις χώρες αυτές. Δεδομένου ότι επρόκειτο για την πιο αναπτυγμένη χώρα της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, είχε τη δυνατότητα να παίξει σημαντικό ρόλο στις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις.⁵⁰ Στις αρχές της δεκαετίας του '90 η σταδιακή σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας και του τραπεζικού τομέα της με τα περισσότερα αναπτυγμένα και προηγμένα ευρωπαϊκά πρότυπα οδήγησε μεταξύ άλλων στην επέκταση των ελληνικών τραπεζικών ομίλων στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων ειδικότερα.⁵¹ Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα συνιστά για την περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης σημαντική δύναμη.⁵²

Οι ελληνικές τράπεζες διατηρούν ισχυρή παρουσία στην περιοχή από τη δεκαετία του '90.⁵³ Οι ελληνικές τράπεζες επιθυμούσαν να επεκτείνουν τόσο την κλίμακα όσο και το πεδίο δράσης τους. Αρχικά δραστηριοποιήθηκαν κατόπιν της προηγούμενης επέκτασης των ελληνικών επιχειρήσεων –εκτός χρηματοπιστωτικού τομέα- και ξεκίνησαν την παρουσία τους στην περιοχή βάσει των χωρών στις οποίες είχε αναπτύξει δραστηριότητές του και το πελατολόγιό τους. Σύντομα, τόσο η δραστηριότητά τους όσο και τα μελλοντικά τους σχέδια έγιναν πιο ανεξάρτητα και άρχισαν να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που τους δίνονταν. Το πέρασμα των χρόνων κατέδειξε πως η δραστηριοποίηση των ελληνικών τραπεζών δεν ήταν κάτι παροδικό, αλλά μια μακροπρόθεσμη στρατηγική. Η απόφαση των ελληνικών τραπεζών να επεκταθούν στα Βαλκάνια αποσκοπούσε στο να αυξήσουν την κερδοφορία τους, καθώς το ελληνικό τραπεζικό σύστημα σταδιακά φτάνει τα επίπεδα ωρίμανσης και των υπόλοιπων χωρών της ευρωζώνης. Η περιοχή των Βαλκανίων διαθέτει υψηλούς ρυθμούς⁵⁴ πιστωτικής επέκτασης.⁵⁵ Η περιοχή αποτελεί βέβαια πεδίο δράσης και για ξένους τραπεζικούς ομίλους, με τους οποίους ανταγωνίζονται

⁴⁹ Simeon Karafolas, σελ. 2.

⁵⁰ Ελ. Παναγιώτου, σελ. 90.

⁵¹ Εμπορική Τράπεζα, "Banking Industry and markets-issue 6", σελ. 1-2.

⁵² Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ν.Α. Ευρώπης», σελ. 33.

⁵³ Simeon Karafolas, σελ. 1.

⁵⁴ Το 2005 το ποσοστό δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα (νοικοκυριά και επιχειρήσεις) ως ποσοστό επί του ΑΕΠ κυμαινόταν μεταξύ 14,5% στην Αλβανία και 44% στη Βουλγαρία, τη στιγμή που το αντίστοιχο ποσοστό στην Ελλάδα ήταν 76% και στην ευρωζώνη 104%.

⁵⁵ Εμπορική Τράπεζα, "Banking Industry and markets-issue 6", σελ. 1-2.

επιτυχώς οι μεγαλύτερες σε μέγεθος ελληνικές τράπεζες.⁵⁶ Απόρροια αυτού του ανταγωνισμού μεταξύ τους είναι η αύξηση του κόστους διείσδυσης, καθώς αυξάνεται το κόστος για την εξαγορά υπαρχόντων πιστωτικών ιδρυμάτων.⁵⁷ Η τάση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος προς το εξωτερικό-και συγκεκριμένα τα Βαλκάνια- εκτός από μια χρηματοδοτική επέκταση συνιστά οργανωτικό εκσυγχρονισμό σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του· συμμετέχει με τον τρόπο αυτό σε χρηματοδοτικές δραστηριότητες στο πλαίσιο επενδυτικών πρωτοβουλιών Ελλήνων και ξένων επιχειρηματιών έξω από τα εθνικά μας σύνορα.⁵⁸ Οι ελληνικές τράπεζες κατέχουν πάνω από το 25% των στοιχείων ενεργητικού στη Βουλγαρία, την Αλβανία και τη Σερβία, το 30% στην ΠΓΔΜ και το 15% στη Ρουμανία.⁵⁹

Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των τραπεζών σε διεθνές επίπεδο γίνεται είτε έμμεσα είτε άμεσα. Με τον άμεσο τρόπο, μια τράπεζα επιλέγει τη φυσική της παρουσία σε μια άλλη χώρα μεταξύ των ακόλουθων τρόπων:

- Αντιπροσωπευτικό γραφείο,
- Πρακτορείο,
- Υποκατάστημα και
- Θυγατρική.

Με τον έμμεσο τρόπο, μία τράπεζα αντί για τη φυσική της παρουσία επιλέγει τη συνεργασία με τοπικούς φορείς, ακολουθώντας μία από τις επόμενες μορφές:

- Συνδεδεμένη τράπεζα,
- κοινή επιχείρηση (joint venture)-consortium τράπεζα,
- εξωχώριες τραπεζικές δραστηριότητες (off shore) και
- διασυνοριακές τραπεζικές συναλλαγές.⁶⁰

Οι ελληνικές τράπεζες δραστηριοποιούνται κυρίως μέσω θυγατρικών ή μέσω υποκαταστημάτων και ιδιαίτερα θυγατρικών.⁶¹ Όσον αφορά την περίπτωση των θυγατρικών, η διεθνής επέκταση των τραπεζών γίνεται είτε με εξαγορά υφιστάμενων τραπεζών είτε με την ίδρυση νέων θυγατρικών.⁶² Η βάση των δραστηριοτήτων για τις

⁵⁶ Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ν.Α. Ευρώπης», σελ. 33.

⁵⁷ Εμπορική Τράπεζα, «Banking Industry and markets-issue 6», σελ. 2.

⁵⁸ Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ν.Α. Ευρώπης», σελ. 33.

⁵⁹ Χρήστος Κατσάνης, σελ.2.

⁶⁰ Ελένη Θάνου, σελ.15-18.

⁶¹ Simeon Karafolas, σελ. 2-3.

⁶² Ομιλία Γκαργκάνα Ν. (2006), σελ. 2.

περισσότερες θυγατρικές των ελληνικών τραπεζών είναι η παροχή υπηρεσιών σε «μη τραπεζικούς πελάτες», δεδομένου ότι τα δάνεια και οι καταθέσεις είναι τα πιο σημαντικά σε αυτή την κατηγορία.⁶³

Η παγκόσμια οικονομική κρίση εκδηλώθηκε το καλοκαίρι του 2007. Κατά το 2008 υπήρξε επιδείνωση, οδηγώντας την παγκόσμια οικονομία σε ύφεση και τους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ να είναι σε όλες τις χώρες αρνητικοί. Υπό τέτοιες συνθήκες, οι συνέπειες είναι ποικίλες· μεταξύ άλλων επηρεάστηκε και η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα. Οι συνέπειες παρουσιάστηκαν και στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν τις χώρες των οποίων τα χρηματοπιστωτικά συστήματα δημιούργησαν πρωτογενώς την κρίση. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ελλάδας, όπως και άλλων χωρών, επηρεάζεται δευτερογενώς από αυτήν. Όσον αφορά το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, δεν έχει έκθεση σε επενδυτικά προϊόντα υψηλού κινδύνου ούτε έχει ανάμειξη σε κερδοσκοπικές δραστηριότητες. Η στρατηγική των ελληνικών τραπεζών επικεντρώνεται στη χρηματοδότηση των πελατών τους –επιχειρήσεις και νοικοκυριά– και την επιχειρησιακή ανάπτυξή τους– στην Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή. Οι ελληνικές τράπεζες επένδυσαν τα κεφάλαιά τους σε παραδοσιακές τραπεζικές δραστηριότητες και κατέχουν σημαντική συμβολή στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και των περιφερειακών αγορών, στις οποίες έχουν αναπτύξει τις δραστηριότητές τους.⁶⁴

⁶³ Simeon Karafolas, σελ. 7.

⁶⁴ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ. 6.

Α' ΜΕΡΟΣ

2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (GATS)⁶⁵

Στην παγκόσμια οικονομία, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες γίνονται ολοένα και πιο εμπορεύσιμες. Όλο και περισσότερες χώρες απελευθερώνουν τα ρυθμιστικά τους πλαίσια σχετικά με το εμπόριο χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μέσω εμπορικής παρουσίας-ο βαθμός απελευθέρωσης βέβαια από χώρα σε χώρα ποικίλλει. Πρέπει να σημειωθεί πως οι πρωτοβουλίες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο είναι συμπληρωματικές. Το άνοιγμα του χρηματοπιστωτικού τομέα στην ξένη συμμετοχή στο πλαίσιο εθνικών μεταρρυθμίσεων συμβάλλει στις διεθνείς προσπάθειες για την ενίσχυση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.⁶⁶ Στο εισαγωγικό μέρος της Συμφωνίας GATS αναφέρεται χαρακτηριστικά πως στόχος της GATS είναι η συνεισφορά στην επέκταση του εμπορίου «κάτω από όρους διαφάνειας και προοδευτικής φιλελευθεροποίησης και ως μέσου για την αύξηση του προϊόντος όλων των εμπορικών εταίρων και την ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών».⁶⁷ Γενικοί στόχοι της GATS είναι:

- Η δημιουργία ενός αξιόπιστου και προβλέψιμου συστήματος κανόνων για το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών,
- η διασφάλιση δίκαιης και ισότιμης αντιμετώπισης όλων των συμμετεχόντων (μέσω της αρχής της μη διακριτικής μεταχείρισης) και
- η προώθηση του εμπορίου και της ανάπτυξης μέσω της προοδευτικής φιλελευθεροποίησης του εμπορίου υπηρεσιών.⁶⁸

Η σταδιακή ή προοδευτική φιλελευθεροποίηση, συνεπάγεται τη βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά και την επέκταση της εθνικής μεταχείρισης στους φορείς παροχής υπηρεσιών του εξωτερικού ή στις υπηρεσίες προέλευσης εξωτερικού για ένα συνεχώς αυξανόμενο αριθμό τομέων και υποτομέων υπηρεσιών. Παρά τα παραπάνω,

⁶⁵ Η Αλβανία αποτελεί μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) από το 2000, η ΠΓΔΜ το 2003, η Βουλγαρία το 1996 και η Ρουμανία το 1995. Η Σερβία βρίσκεται σε καθεστώς παρατηρητή, έχοντας κάνει αίτημα για να γίνει μέλος το 2004 (WTO, "Members and Observers").

⁶⁶ IMF Working Paper WP/00/31, σελ.3.

⁶⁷ Συμφωνία GATS, σελ.285.

⁶⁸ Νότης Βασίλης, σελ. 73.

η GATS δεν προωθεί την απορρύθμιση, αλλά παρέχει το δικαίωμα στις εθνικές κυβερνήσεις να ρυθμίζουν τις αγορές και να θέτουν στόχους εθνικής πολιτικής.⁶⁹

Η GATS αφορά εν γένει όλες τις υπηρεσίες⁷⁰-και συγκεκριμένα το εμπόριο υπηρεσιών- και τα μέτρα που αφορούν αυτές.⁷¹ Οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες πρόκειται για ένα τομέα με σαφείς ιδιομορφίες, γεγονός που συνεπάγεται δυσκολία στην πιστή εφαρμογή των όσων ορίζει η GATS.⁷² Στο πλαίσιο της GATS, προβλέπονται οι εξής τρόποι παροχής υπηρεσιών⁷³:

- Τρόπος 1 (διασυνοριακό εμπόριο),
- Τρόπος 2 (κατανάλωση στο εξωτερικό),
- Τρόπος 3 (εμπορική παρουσία), ο οποίος συνιστά την πραγματοποίηση άμεσων επενδύσεων και
- Τρόπος 4 (μετακίνηση και προσωρινή παραμονή φυσικών προσώπων).

Η βασικότερη ιδιομορφία των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών είναι η άμεση σχέση που έχουν με την κίνηση κεφαλαίων. Εξαιτίας αυτού, ο Τρόπος 3 τουλάχιστον, αντιμετωπίζει τις ίδιες δυσκολίες και προβλήματα με αυτά των υπόλοιπων τομέων υπηρεσιών. Όσον αφορά τον Τρόπο 1 (διασυνοριακό εμπόριο) όμως, πρόκειται για κάτι πολύ σημαντικό για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, καθώς η διασυνοριακή παροχή αυτών είναι άμεσα συνδεδεμένη με την κίνηση κεφαλαίων.⁷⁴ Μιλώντας για φιλελευθεροποίηση στο εμπόριο χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, σημαίνει άρση κάθε είδους περιορισμού που οδηγεί σε διάκριση μεταξύ των εγχώριων και των ξένων φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η εν λόγω όμως φιλελευθεροποίηση συνιστά μια σύνθετη διαδικασία, δεδομένου ότι το συγκεκριμένο εμπόριο συνδέεται άμεσα με την κίνηση κεφαλαίων. Ροή κεφαλαίου δηλαδή μπορεί να διαπιστωθεί με διαφορετικούς τρόπους· η εγκατάσταση θυγατρικής εταιρίας παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε μια χώρα, η χορήγηση δανείου (σε αυτή την περίπτωση η ροή κεφαλαίου είναι συστατικό στοιχείο της χρηματοπιστωτικής υπηρεσίας).

⁶⁹ Ibid, σελ.74.

⁷⁰ Εξαιρέση αποτελούν αυτές που «παρέχονται κατά την άσκηση της κυβερνητικής εξουσίας» αυτές δηλαδή που δεν παρέχονται ούτε σε εμπορική βάση ούτε ανταγωνιστικά με άλλους φορείς παροχής υπηρεσιών (Συμφωνία GATS, άρθρο I παρ. 3b και Νότης Βασίλης, σελ.76). Όσον αφορά τις δραστηριότητες που εκτελούνται από δημόσιους φορείς είτε για λογαριασμό είτε χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικούς πόρους του Δημοσίου, προϋπόθεση είναι να ισχύει η ίδια απαγόρευση και για τους εγχώριους μη κυβερνητικούς φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (Συμφωνία GATS, «πρόσθετο για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες», άρθρο 1b, 1c).

⁷¹ Νότης Βασίλης, σελ.76.

⁷² Ibid, σελ. 191.

⁷³ Συμφωνία GATS, άρθρο I παρ. 2.

⁷⁴ Νότης Βασίλης, σελ.191-192.

Έχει διαπιστωθεί μια δυσκολία διάκρισης μεταξύ της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου και της φιλελευθεροποίησης της κίνησης κεφαλαίων. Η διάκριση αυτή γίνεται ευκολότερη όταν πρόκειται για τον Τρόπο 3 (εμπορική παρουσία) δηλαδή της άσκησης του δικαιώματος εγκατάστασης. Κατά την παραπάνω περίπτωση της ίδρυσης θυγατρικής, στο πλαίσιο της φιλελευθεροποίησης, οι εγχώριοι καταναλωτές αποκτούν το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες φορέων ξένης ιδιοκτησίας.⁷⁵ Κατά την φιλελευθεροποίηση του εμπορίου στο πλαίσιο του Τρόπου 3, αυτή πραγματοποιείται μέσω μιας σωστής μακροοικονομικής πολιτικής, κατάλληλων προληπτικών μέτρων και ενός ελέγχου λειτουργίας του συστήματος και της χορήγησης αδειών.⁷⁶ Παρά το γεγονός που παρατηρείται, να αυξάνεται το μερίδιο του Τρόπου 1 (διασυνοριακό εμπόριο) στο παγκόσμιο εμπόριο, ο Τρόπος 3 (εμπορική παρουσία) παραμένει ο πιο σημαντικός τρόπος παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η ισχυρή παρουσία του Τρόπου 1 οφείλεται στις τεχνολογικές εξελίξεις. Εντούτοις, υφίστανται δραστηριότητες (π.χ. τραπεζικές υπηρεσίες προς ιδιώτες-private banking), οι οποίες λειτουργούν στο πλαίσιο μακροχρόνιων συμβολαίων ή άμεσης προσωπικής παρακολούθησης και για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η άμεση επαφή μεταξύ καταναλωτή και φορέα παροχής χρηματοπιστωτικής υπηρεσίας.⁷⁷ Μεταξύ των δραστηριοτήτων που συγκαταλέγονται στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες βρίσκονται και οι τραπεζικές υπηρεσίες. Στις τραπεζικές υπηρεσίες περιλαμβάνονται⁷⁸ η αποδοχή καταθέσεων, οι υπηρεσίες δανεισμού και πληρωμής.⁷⁹ Λόγω του συνόλου των ιδιομορφιών, έχουν προστεθεί στη GATS δύο Παραρτήματα⁸⁰, τα οποία αναφέρονται στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και ένα Μνημόνιο επί Ειδικών Δεσμεύσεων για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες.

Το Μνημόνιο αποτελεί ένα από τα κείμενα της Τελικής Πράξης του Γύρου της Ουρουγουάης.⁸¹ Το παραπάνω Μνημόνιο έχει προαιρετικό χαρακτήρα. Ο προαιρετικός του χαρακτήρας έγκειται στις αντιδράσεις εκ μέρους των αναπτυσσόμενων κρατών όσον αφορά τη φιλελευθεροποίηση, καθώς υποστήριξαν

⁷⁵ Ibid, σελ.201.

⁷⁶ Ibid, σελ.202.

⁷⁷ Ibid, σελ.200.

⁷⁸ Μια ομαδοποιημένη και περιληπτική προσέγγιση.

⁷⁹ Νότης Βασίλης, σελ.194.

⁸⁰ Το Δεύτερο Παράρτημα είχε προσωρινό χαρακτήρα. Σκοπός του ήταν να αναγνωρίσει στα κράτη-μέλη του ΠΟΕ το δικαίωμα απόσυρσης ή ανάκλησης των δεσμεύσεών τους για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια των πρώτων δύο μηνών που ξεκίνησε να βρίσκεται σε ισχύ ο ΠΟΕ, αν δεν μπορούσε να βρεθεί μια συναινετική λύση για τις επικείμενες διαπραγματεύσεις. (ibid, σελ.197).

⁸¹ Αξίζει να σημειωθεί πως οι διαπραγματεύσεις για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες συνεχίστηκαν και μετά την έναρξη ισχύος του ΠΟΕ (ibid, σελ.192).

πως η εφαρμογή του συνεπάγεται μια βεβιασμένη φιλελευθεροποίηση. Τα κράτη μέλη μπορούν να προχωρούν σε δεσμεύσεις βάσει αυτού και όχι βάσει των άρθρων XVI (πρόσβαση στην αγορά), XVII (εθνική μεταχείριση) και XVIII (πρόσθετες δεσμεύσεις) της GATS. Στο πλαίσιο αυτού του Μνημονίου, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες χωρίζονται σε δύο υποτομείς-ιδιαίτερα σημαντικό χαρακτηριστικό του αυτό- τις ασφαλίσσεις και τις τραπεζικές υπηρεσίες, χωρίς περαιτέρω λεπτομέρειες. Συμπεριλαμβάνεται σε αυτό και ρητή αναφορά πως όλες οι δεσμεύσεις καλύπτουν και τις νέες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.⁸² Πρόκειται για πρωτοβουλία των αναπτυγμένων κρατών, η οποία δεν υιοθετείται από τη μεριά των αναπτυσσόμενων κρατών, καθώς αυτά υποστηρίζουν πως μπορεί να οδηγήσει σε παραπάνω φιλελευθεροποίηση σε σχέση με τις δυνατότητές τους. Μέσω αυτού του Μνημονίου εξασφαλίζεται ένας εναλλακτικός τρόπος με τον οποίο αναλαμβάνονται δεσμεύσεις, σύμφωνα με το πνεύμα της GATS. Στο πλαίσιο αυτού ισχύει η αρχή «standstill», η δέσμευση δηλαδή κάθε κράτους πως δε θα λάβει πιο περιοριστικά μέτρα από αυτά που υφίστανται ήδη. Επιπλέον δεσμεύονται να καταργήσουν ή να μειώσουν τις υπάρχουσες μονοπωλιακές καταστάσεις -όσον αφορά το χρηματοπιστωτικό τομέα- και να φροντίσουν ώστε να ισχύουν οι αρχές του μάλλον ευνοούμενου κράτους και της εθνικής μεταχείρισης στους ξένους φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σχετικά με τις κρατικές προμήθειες και τις δημόσιες συμβάσεις.⁸³ Στο πλαίσιο του Τρόπου 3, παρέχονται ιδιαίτερες διευκολύνσεις. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα της εγκατάστασης στους ξένους φορείς παροχής υπηρεσιών και της ανάπτυξης δραστηριότητας στο εσωτερικό των λοιπών κρατών (εθνικό έδαφος), καθώς επίσης και το δικαίωμα να αποκτήσουν επιχειρήσεις που ήδη λειτουργούν. Βάσει του Μνημονίου, οι ξένοι φορείς παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που έχουν ασκήσει το δικαίωμα της εγκατάστασης και δραστηριοποιούνται στο έδαφος κάποιου κράτους, μπορούν να ασκούν οποιαδήποτε νέα χρηματοπιστωτική υπηρεσία.⁸⁴

Βασικό στοιχείο του πρώτου Παραρτήματος της GATS για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες είναι η δυνατότητα λήψης προληπτικών μέτρων, τα οποία συνιστούν μέτρα διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος των ξένων φορέων παροχής υπηρεσιών. Απώτερος σκοπός είναι να αποτρέπονται τυχόν κίνδυνοι από την

⁸² Ibid, σελ.195-196.

⁸³ Νότης Βασίλης, σελ.204, 205 και 207.

⁸⁴ Ibid, σελ.206.

ανεξέλεγκτη δραστηριότητα των ξένων φορέων, η οποία μπορεί να απειλήσει τη νομισματική και οικονομική σταθερότητα.⁸⁵ Δύο στοιχεία καταδεικνύουν την ανάγκη για ειδική μεταχείριση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στο πλαίσιο της GATS· α) η ανάγκη για σταθερότητα και εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και β) η ανάγκη προστασίας των φυσικών και νομικών προσώπων (καταθετών, επενδυτών, ασφαλισμένων-κατόχων ασφαλιστηρίου, άτομα στους οποίους οφείλεται κάποια υπηρεσία θεματοφυλακής). Τα δύο αυτά στοιχεία καλείται να ικανοποιήσει το πρώτο Παράρτημα. Τα προληπτικά μέτρα⁸⁶ συνιστούν εξαίρεση από τους κανόνες της GATS και παρέχει τη δυνατότητα στις κυβερνήσεις να δρουν αναλόγως για την προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των χρηστών του.⁸⁷ Θεωρούνται νόμιμα και θεμιτά μέσα που επηρεάζουν και περιορίζουν την πρόσβαση στην αγορά και την εθνική μεταχείριση σε βάρος των ξένων φορέων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών με σκοπό την προστασία του νομισματικού συστήματος και των ιδιωτικών καταθέσεων. Δεδομένου ότι δεν καταχωρίζονται στον κατάλογο ειδικών δεσμεύσεων, μπορούν να λαμβάνονται και να εφαρμόζονται ανά πάσα στιγμή που αυτό χρειαστεί. Συνιστούν παρόλ' αυτά περιοριστικά μέτρα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και καταχρηστικά. Όσον αφορά το τελευταίο, υπάρχει σχετική δέσμευση των κρατών-μελών πως δε θα χρησιμοποιηθούν έμμεσα με σκοπό την καταστράτηγηση των δεσμεύσεων φιλελευθεροποίησης που έχουν υιοθετήσει.⁸⁸

⁸⁵ Ibid, σελ.196.

⁸⁶ Ενδεικτικά, παραδείγματα προληπτικών μέτρων είναι οι περιορισμοί στα είδη δραστηριότητας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, οι διαδικασίες εισόδου και εξόδου, οι απαιτήσεις σε κεφάλαιο, δείκτες ισορροπίας (balance ratios), λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα, απαιτήσεις για παροχή πληροφόρησης πέραν αυτών που επιβάλλουν οι νόμοι και οι συμβάσεις (disclosure requirements), η εκτίμηση του ενεργητικού, μεθοδολογίες ταξινόμησης, η εκτίμηση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, (IMF Working Paper WP/00/31).

⁸⁷ Νότης Βασίλης, σελ.196-197 και Συμφωνία GATS, «παράρτημα για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες», άρθρο 2α.

⁸⁸ Νότης Βασίλης, σελ.198-199.

3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βουλγαρία και Ρουμανία)

Η Βουλγαρία και η Ρουμανία ως κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διέπονται και προσαρμόζουν το νομοθετικό τους πλαίσιο σχετικά με τα πιστωτικά ιδρύματα. Τόσο ο «*Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα*» της Βουλγαρίας όσο και ο «*Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα και την κεφαλαιακή επάρκεια*» της Ρουμανίας εφαρμόζουν, μεταξύ άλλων, τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/EK⁸⁹.

Κατά συνέπεια, όσον αφορά τη Βουλγαρία, προβλέπεται το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης μέσω υποκαταστήματος σε τράπεζα που έχει αδειοδοτηθεί σε άλλο κράτος μέλος.⁹⁰ Είναι πολύ συχνή πρακτική των ελληνικών τραπεζών να αποκτούν ήδη υφιστάμενες εγχώριες τράπεζες, καθιστώντας τες θυγατρικές τους. Η σχετική νομοθεσία προβλέπει ότι για την έμμεση ή άμεση κατοχή μετοχών ή δικαιωμάτων ψήφου απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την Εθνική Τράπεζα της Βουλγαρίας⁹¹.⁹² Στο πλαίσιο αυτού πραγματοποιεί προκαταρκτική διαβούλευση⁹³ με τις αρμόδιες αρχές του άλλου εμπλεκόμενου κράτους μέλους⁹⁴. Ως προς τις εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Βουλγαρίας, αυτή καλύπτει τις δραστηριότητες των τραπεζών που έχουν αδειοδοτηθεί από αυτή, καθώς και των υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων με άδεια λειτουργίας που έχει χορηγηθεί σε άλλο κράτος μέλος.⁹⁵ Στο πλαίσιο της εποπτικής διαδικασίας, η Τράπεζα της Βουλγαρίας ζητά από τις τράπεζες και τους μετόχους να υποβάλλουν όλα τα λογιστικά και άλλα σχετικά έγγραφα, καθώς και πληροφορίες για τις δραστηριότητές τους· υπάρχει και η δυνατότητα επιτόπιων επιθεωρήσεων από εξουσιοδοτημένα άτομα.⁹⁶ Όπως θα αναφερθεί αναλυτικότερα και παρακάτω, η εποπτεία υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων είναι αρμοδιότητα των κρατών μελών καταγωγής, εκτός της ρευστότητας

⁸⁹ Στο εξής η «Οδηγία».

⁹⁰ «*Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα*», άρθρα 20-22.

⁹¹ Bulgarian National Bank (BNB), στο εξής «Τράπεζα της Βουλγαρίας».

⁹² «*Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα*», άρθρο 28 παρ.1.

⁹³ Ibid, άρθρο 28 παρ.5 και 7.

⁹⁴ Στην περίπτωση που ένα ελληνικό πιστωτικό ίδρυμα επιθυμεί να καταστήσει θυγατρική του κάποιο εγχώριο πιστωτικό ίδρυμα.

⁹⁵ «*Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα*», άρθρο 79 παρ.1,2,3 και 5.

⁹⁶ Ibid, άρθρο 80 παρ.1.

που είναι κοινή αρμοδιότητα μεταξύ των εποπτικών αρχών των οικείων κρατών. Η Τράπεζα της Βουλγαρίας έχει τη δυνατότητα πραγματοποίησης επιτόπιων επιθεωρήσεων στα υποκαταστήματα των πιστωτικών ιδρυμάτων από άλλα κράτη μέλη.⁹⁷

Όσον αφορά τη Ρουμανία, προβλέπεται η δυνατότητα ίδρυσης πιστωτικού ιδρύματος ως θυγατρικής πιστωτικού ιδρύματος που έχει αδειοδοτηθεί από τις αρμόδιες αρχές άλλου κράτους μέλους. Στην περίπτωση αυτή, ζητείται και η γνώμη της οικείας αρμόδιας αρχής και πραγματοποιείται ανταλλαγή πληροφοριών ιδιαίτερα κατά την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μετόχων του πιστωτικού ιδρύματος και της φήμης και της εμπειρίας των ατόμων που θα αναλάβουν τη διοίκησή του.⁹⁸ Οι διατάξεις που ρυθμίζουν την απόκτηση υφιστάμενου πιστωτικού ιδρύματος-ρουμάνικης νομικής οντότητας- βασίζονται σε όσα ορίζει η Οδηγία. Η Εθνική Τράπεζα της Ρουμανίας⁹⁹ έχει τη δυνατότητα να διατυπώσει μέσω κανονισμών επιπλέον κριτήρια για την αξιολόγηση της καταλληλότητας των μετόχων.¹⁰⁰ Ως προς τις εποπτικές αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ρουμανίας, ασκεί προληπτική εποπτεία σε πιστωτικά ιδρύματα¹⁰¹-ρουμάνικες νομικές οντότητες- μέσω του ελέγχου όλων των απαραίτητων πληροφοριών και δεδομένων που κατατίθενται σε αυτή¹⁰². Επιτόπιες επιθεωρήσεις πραγματοποιούνται από εξουσιοδοτημένα ή διορισμένα άτομα.¹⁰³

3.1.1 Οδηγία 2006/48/EK

Κάθε είδους περιορισμός στην εγκατάσταση και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, όσον αφορά τις μη μισθωτές δραστηριότητες των τραπεζών και άλλων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, έχουν καταργηθεί από τη δεκαετία του '70. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι επιμέρους διατάξεις των κρατών μελών πάνω στην ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος έχουν εναρμονιστεί υπό ένα ενιαίο ρυθμιστικό πλαίσιο, της Οδηγίας. Το δικαίωμα της

⁹⁷ «Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα», άρθρο 81 παρ. 1,2 και 3.

⁹⁸ «Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα και την κεφαλαιακή επάρκεια», άρθρο 37 παρ.1 και 3.

⁹⁹ National Bank of Romania (NBR), στο εξής « Τράπεζα της Ρουμανίας».

¹⁰⁰ «Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα και την κεφαλαιακή επάρκεια», άρθρο 31 παρ.1.

¹⁰¹ Ibid, άρθρο 164 παρ.1.

¹⁰² Ibid, άρθρο 165.

¹⁰³ Ibid, άρθρο 170 παρ.1.

πρόσβασης βασίζεται στα εξής επιμέρους στοιχεία: στην αμοιβαία αναγνώριση των συστημάτων ελέγχου και την έκδοση μιας ενιαίας τραπεζικής έγκρισης. Ως προς το πρώτο στοιχείο, ο έλεγχος ασκείται από το κράτος μέλος, όπου βρίσκεται η έδρα του πιστωτικού ιδρύματος σε κάθε περίπτωση. Η ενιαία τραπεζική έγκριση έχει ισχύ σε όλη την κοινότητα. Μέσω της ενιαίας έγκρισης εξασφαλίζεται σε μία τράπεζα, η οποία είναι εγκατεστημένη σε κράτος μέλος -και έχει λάβει άδεια λειτουργίας σε αυτό- της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μπορεί να διατηρεί υποκαταστήματα ή να προσφέρει υπηρεσίες σε άλλα κράτη μέλη, ασκώντας έτσι μέρος ή το σύνολο των δραστηριοτήτων της που περιέχονται στο παράρτημα Ι¹⁰⁴ της παρούσας κοινοτικής Οδηγίας. Η αμοιβαία αναγνώριση απαιτεί έναν κοινοτικό ορισμό για τα ίδια κεφάλαια, τον οποίο περιέχει η Οδηγία. Ο κοινοτικός ορισμός είναι απαραίτητο στοιχείο για την εναρμόνιση στο πλαίσιο της αμοιβαίας αναγνώρισης. Επιπλέον, ορίζει ένα ελάχιστο όριο του δείκτη φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και τον τρόπο υπολογισμού της αναλογίας, η οποία πρέπει να τηρείται μεταξύ, αφενός των ιδίων κεφαλαίων και αφετέρου, των στοιχείων του ενεργητικού που ενέχουν κίνδυνο και των στοιχείων εκτός ισολογισμού.¹⁰⁵ Προκειμένου να υλοποιηθεί η εσωτερική αγορά στον τομέα των πιστωτικών ιδρυμάτων, τόσο ως προς την ελευθερία εγκατάστασης όσο και ως προς την ελευθερία παροχής υπηρεσιών, το κύριο νομοθετικό μέσο είναι η Οδηγία.¹⁰⁶ Η Οδηγία προσδιορίζει τον καταμερισμό των ευθυνών μεταξύ κρατών μελών σχετικά με την εποπτεία των πολυεθνικών ομίλων, ιδίως των χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, των οποίων η κύρια δραστηριότητα είναι η κατοχή συμμετοχών σε πιστωτικά ιδρύματα ή άλλους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Αντικείμενο της εποπτείας είναι η φερεγγυότητα, η επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με τους κινδύνους της αγοράς και οι περιορισμοί όσον αφορά τους μεγάλους κινδύνους και την κατοχή μη χρηματοπιστωτικών συμμετοχών.¹⁰⁷ Η παρούσα Οδηγία συνιστά ισοδύναμο πλαίσιο με τις διατάξεις της Συμφωνίας που εξέδωσε η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία στις 26 Ιουνίου 2004 με σκοπό τη διεθνή σύγκλιση των διατάξεων περί επάρκειας κεφαλαίου και κεφαλαιακών απαιτήσεων.¹⁰⁸ Στο πλαίσιο της Οδηγίας, τονίζεται πως είναι απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Δεδομένου ότι οι αρμόδιες αρχές των μεμονωμένων κρατών μελών

¹⁰⁴ Οδηγία 2006/48/EK, αιτιολογική σκέψη 14.

¹⁰⁵ Νίκος Μούσης, «Οι τράπεζες στην ΕΚ/ΕΕ», σελ. 1.

¹⁰⁶ Οδηγία 2006/48/EK, αιτιολογική σκέψη 3.

¹⁰⁷ Νίκος Μούσης, «Οι τράπεζες στην ΕΚ/ΕΕ», σελ. 1.

¹⁰⁸ Οδηγία 2006/48/EK, αιτιολογική σκέψη 37.

παραμένουν οι υπεύθυνοι για την άδεια λειτουργίας και την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, απαιτείται η μεταξύ τους συνεργασία προκειμένου τα κοινοτικά πιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται σε περισσότερα κράτη μέλη να μην υπόκεινται σε δυσανάλογα βάρη.¹⁰⁹

3.1.2 Πεδίο εφαρμογής

Η εν λόγω Οδηγία περιέχει κανόνες-στο πλαίσιο των οποίων η Κοινότητα λαμβάνει μέτρα βάσει της αρχής της επικουρικότητας¹¹⁰ που ρυθμίζουν την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική τους εποπτεία.¹¹¹ Ήταν βασικό το πεδίο εφαρμογής να είναι ευρύ, έτσι ώστε να καλύπτονται όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, των οποίων η δραστηριότητα συνίσταται στη συγκέντρωση επιστρεπτέων κεφαλαίων κάθε μορφής (καταθέσεις, ομόλογα και άλλων παρόμοιων τίτλων) και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό.¹¹²

3.1.3 Στόχος

Σκοπός είναι η επίτευξη επί της ουσίας εναρμόνισης, απαραίτητης για την εξασφάλιση της αμοιβαίας αναγνώρισης των αδειών λειτουργίας και των συστημάτων προληπτικού ελέγχου, προκειμένου να είναι δυνατή η εφ' άπαξ χορήγηση άδειας λειτουργίας, η οποία θα ισχύει σε όλη την κοινότητα και η εφαρμογή της αρχής του ελέγχου από το κράτος μέλος καταγωγής. Επισημαίνεται πως η απαίτηση για πρόγραμμα δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων συμβάλλει στο να μπορούν να αποφαινούνται οι αρμόδιες αρχές με αντικειμενικά κριτήρια, έχοντας στη διάθεσή τους επαρκή στοιχεία.¹¹³ Είναι σημαντικό να μην επηρεάζονται ειδικότερες διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών μέσω των οποίων παρέχονται άδειες για την πραγματοποίηση ειδικότερων δραστηριοτήτων ή ορισμένης μορφής εργασίες.¹¹⁴

¹⁰⁹ Οδηγία 2006/48/EK, αιτιολογική σκέψη 56.

¹¹⁰ Ibid, αιτιολογική σκέψη 8.

¹¹¹ Ibid, άρθρο 1.

¹¹² Ibid, αιτιολογική σκέψη 6.

¹¹³ Ibid, αιτιολογική σκέψη 7.

¹¹⁴ Ibid, αιτιολογική σκέψη 6.

3.1.4 Ορισμός

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας και σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 σημείο α πιστωτικό ίδρυμα είναι η επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή από το κοινό καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων και στη χορήγηση πιστώσεων για ίδιο λογαριασμό.¹¹⁵ Απαγορεύεται ρητά από τα κράτη μέλη σε άλλες επιχειρήσεις ή πρόσωπα που δεν είναι πιστωτικά ιδρύματα να ασκούν κατ' επάγγελμα την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό.¹¹⁶

3.1.5 Ελεύθερη εγκατάσταση

3.1.5.1 Δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης-πιστωτικά ιδρύματα

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα που διαθέτει άδεια λειτουργίας και εποπτεύεται από τις αρμόδιες αρχές ενός κράτους μέλους μπορεί να ασκεί τις δραστηριότητες που περιέχονται στο Παράρτημα I της Οδηγίας στο έδαφος άλλου κράτους μέλους μέσω της ίδρυσης υποκαταστήματος και της παροχής υπηρεσιών. Βασική προϋπόθεση είναι, οι δραστηριότητες που θέλει πραγματοποιήσει ένα πιστωτικό ίδρυμα σε κάθε περίπτωση, να καλύπτονται από την άδεια λειτουργίας του.¹¹⁷ Όσον αφορά πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας σε κράτος μέλος και επιθυμούν να εγκαταστήσουν υποκαταστήματα σε άλλο κράτος, το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να ζητήσει άδεια λειτουργίας και προικώ κεφάλαιο.¹¹⁸ Πρέπει να σημειωθεί πως περισσότερες της μιας έδρες εκμετάλλευσης ενός πιστωτικού ιδρύματος -με έδρα σε άλλο κράτος μέλος- στο ίδιο κράτος μέλος θεωρούνται ως ένα υποκατάστημα.¹¹⁹

Το πιστωτικό ίδρυμα το οποίο σχεδιάζει να ιδρύσει υποκατάστημα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, γνωστοποιεί την πρόθεσή του στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής. Μαζί με τη συγκεκριμένη γνωστοποίηση, το

¹¹⁵ Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 4, παρ. 1 α.

¹¹⁶ Ibid, άρθρο 5.

¹¹⁷ Ibid, άρθρο 23.

¹¹⁸ Ibid, άρθρο 16.

¹¹⁹ Ibid, άρθρο 27.

ενδιαφερόμενο πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να παράσχει κάποιες πληροφορίες, ώστε να ενημερώσει σχετικά το κράτος μέλος καταγωγής:

- ενημερώνει για το ποιο είναι το κράτος, στο οποίο σκοπεύει να ιδρύσει υποκατάστημα,
- το πρόγραμμα δραστηριοτήτων (είδος εργασιών και οργανωτική δομή του υποκαταστήματος κλπ),
- τη διεύθυνση-στο κράτος μέλος υποδοχής- στην οποία μπορεί να του ζητούνται τα έγγραφα και
- τα ονόματα των υπευθύνων που θα είναι επιφορτισμένοι με τη διεύθυνσή του (του υποκαταστήματος)¹²⁰.

Οι εν λόγω πληροφορίες ανακοινώνονται εντός 3 μηνών¹²¹ στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής –από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής- και ενημερώνεται σχετικά και το ενδιαφερόμενο πιστωτικό ίδρυμα. Εκτός των παραπάνω, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής ενημερώνεται από την αντίστοιχη του κράτους μέλους καταγωγής για το ύψος των ιδίων κεφαλαίων και το άθροισμα των κεφαλαιακών απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 75¹²² της Οδηγίας για το ελάχιστο ύψος των ιδίων κεφαλαίων. Μόλις η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής λάβει το σύνολο των απαιτούμενων πληροφοριών και σε περίπτωση που αρνείται να τις κοινοποιήσει στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής, οφείλει να γνωστοποιήσει τους λόγους της πράξης αυτής στο ενδιαφερόμενο πιστωτικό ίδρυμα μέσα σε τρεις μήνες από τη στιγμή που περιήλθαν σε αυτή οι εν λόγω πληροφορίες.^{123, 124} Αμέσως μετά την ανακοίνωση των παραπάνω πληροφοριών στην αρμόδια αρχή του κράτους υποδοχής, η τελευταία έχει περιθώριο δύο μηνών προκειμένου να οργανώσει τις εποπτικές της αρμοδιότητες¹²⁵. Το διάστημα αυτό των δύο μηνών μεσολαβεί πριν την έναρξη των δραστηριοτήτων του υποκαταστήματος. Εφόσον υφίστανται λόγοι δημοσίου

¹²⁰ Σε περίπτωση μεταβολής κάποιων από τα στοιχεία β,γ,δ το ενδιαφερόμενο πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να ενημερώσει –ένα μήνα πριν γίνει η μεταβολή αυτή- τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής και υποδοχής προκειμένου να αποφασίσουν εκ νέου βάσει των άρθρων 25 και 26 παρ.1.(Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 26, παρ.3). Στην περίπτωση αυτή το κράτος μέλος-υποδοχής ενημερώνει για το είδος και τον αριθμό των περιπτώσεων για τις οποίες πραγματοποιήθηκαν απορριπτικές αποφάσεις (ibid, άρθρο 36).

¹²¹ Η μοναδική περίπτωση που δεν τηρείται αυτό το χρονικό όριο είναι όταν η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής-αφού έχει λάβει υπόψη της το σχέδιο δραστηριοτήτων του υποκαταστήματος- έχει αμφιβολίες για την επάρκεια της διοικητικής οργάνωσης ή της οικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος.(ibid, άρθρο 25 παρ.3).

¹²² Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο απομείωσης της αξίας εισπρακτέων απαιτήσεων, τα ίδια κεφάλαια πρέπει να υπερβαίνουν ή να ισούνται με το 8% επί του συνολικού ποσού των σταθμισμένων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων του. (ibid, άρθρο 75).

¹²³ Η άρνηση αυτή ή η παράλειψη απάντησης συνιστά λόγο προσφυγής στη δικαιοσύνη του κράτους μέλους καταγωγής, (ibid, άρθρο 25, παρ.4).

¹²⁴ Ibid, άρθρο 25.

¹²⁵ Αναλυτικότερα βλ. Οδηγία 2006/48/EK, τίτλος III, τμήμα 5, άρθρα 29-37.

συμφέροντος, γνωστοποιεί στο εν λόγω υποκατάστημα τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες πρέπει να πραγματοποιεί τις δραστηριότητές του. Με τη λήψη σχετικής ανακοίνωσης από την αρμόδια αρχή του κράτους υποδοχής, το υποκατάστημα μπορεί να αρχίσει τη λειτουργία¹²⁶ του· διαφορετικά μόλις περάσουν οι δύο μήνες και δεν υπάρξει κάποια ανακοίνωση, το υποκατάστημα μπορεί να εγκατασταθεί και να αρχίσει να πραγματοποιεί κανονικά τις δραστηριότητές του.¹²⁷

3.1.5.2 Εξουσίες των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους υποδοχής

Το κράτος μέλος υποδοχής, μπορεί να ζητήσει από το πιστωτικό ίδρυμα που διατηρεί υποκατάστημα στο έδαφός του να αποστέλλει περιοδική έκθεση για στατιστικούς σκοπούς στις αρμόδιες αρχές αυτού, όσον αφορά τις πράξεις που πραγματοποιούνται εκεί.¹²⁸ Κατά την άσκηση των καθηκόντων του στο πλαίσιο της προληπτικής εποπτείας¹²⁹, μπορεί να ζητά από τα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που βρίσκονται στο έδαφός του τις ίδιες πληροφορίες με αυτές που πρέπει να παρέχουν και τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα.¹³⁰ Στην περίπτωση που κάποιο πιστωτικό ίδρυμα με παρουσία σε ένα άλλο κράτος μέλος δεν τηρεί τις διατάξεις που έχει υιοθετήσει το κράτος μέλος υποδοχής στο πλαίσιο της εν λόγω Οδηγίας, όσον αφορά τις αρμοδιότητες των αρμοδίων αρχών αυτού, οι τελευταίες ζητούν από το πιστωτικό ίδρυμα να σταματήσει την αντικανονική συμπεριφορά. Η διαδικασία που ακολουθεί στη συνέχεια έχει ως εξής: εφόσον το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα δε συμμορφωθεί, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής ενημερώνουν τις αντίστοιχες του κράτους μέλους καταγωγής. Αυτές λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, τα οποία και ανακοινώνουν στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής. Σε περίπτωση που τα μέτρα δεν είναι τα κατάλληλα ή δεν έχουν ληφθεί καθόλου ή αν το πιστωτικό ίδρυμα συνεχίζει την αντικανονική συμπεριφορά, το κράτος υποδοχής μπορεί να λάβει μέτρα¹³¹ με σκοπό την καταστολή ή την πρόληψη νέων παρατυπιών· επιπλέον το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να εμποδίσει το συγκεκριμένο πιστωτικό

¹²⁶ Σημειώνεται πως κάθε πιστωτικό ίδρυμα με έδρα σε άλλο κράτος μέλος έχει τη δυνατότητα να διαφημίζει τις υπηρεσίες που παρέχει και με όλα τα μέσα επικοινωνίας που είναι διαθέσιμα στο κράτος μέλος υποδοχής, εφόσον εφαρμόζει όλους τους κανόνες-ως προς τον τύπο και το περιεχόμενο- που υπάρχουν για λόγους γενικού συμφέροντος (Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρο 37).

¹²⁷ Ibid, άρθρο 26 παρ.1,2. Το κράτος μέλος-υποδοχής ενημερώνει την Επιτροπή για τον αριθμό και το είδος των περιπτώσεων για τις οποίες υπήρξαν απορριπτικές αποφάσεις (ibid, άρθρο 36).

¹²⁸ Ibid, άρθρο 29.

¹²⁹ Βάσει του άρθρου 41 της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ.

¹³⁰ Ibid, άρθρο 29.

¹³¹ Στην περίπτωση των μέτρων αυτών, ενημερώνεται η Επιτροπή (άρθρο 36).

ίδρυμα να πραγματοποιήσει άλλες πράξεις στο έδαφός¹³² του.¹³³ Όλα τα προαναφερθέντα, δε συνιστούν εμπόδιο για το κράτος μέλος υποδοχής να προχωρά στη λήψη μέτρων για την πρόληψη ή την καταστολή πράξεων -οι οποίες πραγματοποιούνται στο έδαφός του- που συνιστούν παράβαση διατάξεων που αποσκοπούν στην προστασία του γενικού συμφέροντος. Το κράτος υποδοχής εμποδίζει τα πιστωτικά ιδρύματα που προβαίνουν στις πράξεις αυτές να πραγματοποιούν νέες πράξεις στο έδαφός του.¹³⁴ Προτού ακολουθηθεί όλη η προβλεπόμενη διαδικασία¹³⁵ -στην περίπτωση που το απαιτεί το επείγον της κατάστασης- το κράτος υποδοχής μπορεί να επιβάλει ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία των καταθετών, των επενδυτών ή των άλλων προσώπων, στα οποία παρέχονται οι υπηρεσίες.¹³⁶ Πάντως, όλα τα μέτρα που αφορούν το ενδιαφερόμενο πιστωτικό ίδρυμα και αφορούν σε κυρώσεις ή περιορισμούς στην άσκηση παροχής υπηρεσιών, πρέπει να ανακοινώνονται σε αυτό και να είναι αιτιολογημένα, καθώς είναι δικαίωμα του πιστωτικού ιδρύματος, εφόσον κρίνει ότι πρέπει, να προσφύγει στη δικαιοσύνη του κράτους μέλους που έλαβε τα μέτρα.¹³⁷ Οι αρμόδιες αρχές του κράτους υποδοχής ενημερώνονται σχετικά σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος. Παίρνουν δε τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα να μην κάνει καμία νέα πράξη στο έδαφός τους και επίσης μέτρα για να προστατεύσουν τα συμφέροντα των καταθετών.¹³⁸

¹³² Ibid, άρθρο 34.

¹³³ Ibid, άρθρο 30.

¹³⁴ Ibid, άρθρο 31.

¹³⁵ Βάσει του άρθρου 30, Οδηγία 2006/48/ΕΚ.

¹³⁶ Η Επιτροπή και οι αρμόδιες αρχές των άλλων ενδιαφερομένων κρατών μελών πρέπει να ενημερώνονται το συντομότερο δυνατό για τα μέτρα αυτά. Η Επιτροπή εφόσον κρίνει πως πρέπει- και αφού λάβει υπόψη και τη γνώμη των ενδιαφερομένων κρατών μελών μπορεί να ζητήσει από το κράτος μέλος που έλαβε τα μέτρα αυτά να τα καταργήσει ή να τα τροποποιήσει (Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρο 33).

¹³⁷ Ibid, άρθρο 32.

¹³⁸ Ibid, άρθρο 35.

3.1.6 Ανάλυση και άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων

3.1.6.1 Ίδρυση πιστωτικού ιδρύματος¹³⁹

Βασική προϋπόθεση κατά την Οδηγία είναι τα πιστωτικά ιδρύματα να έχουν λάβει άδεια λειτουργίας πριν από την έναρξη των δραστηριοτήτων τους.¹⁴⁰ Η αίτηση άδειας λειτουργίας πρέπει να συνοδεύεται από πρόγραμμα δραστηριότητας· σε αυτό-μεταξύ άλλων- βρίσκεται το είδος των σχεδιαζόμενων πράξεων και η οργανωτική διάρθρωση του πιστωτικού ιδρύματος.¹⁴¹ Όσον αφορά την αίτηση για άδεια, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να ορίζουν πως η χορήγησή της εξαρτάται και εξετάζεται από τις οικονομικές ανάγκες της αγοράς.¹⁴² Δεν χορηγείται άδεια λειτουργίας-χωρίς να θίγονται οι άλλες γενικές διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών- σε πιστωτικό ίδρυμα όταν αυτό δεν έχει χωριστά ίδια κεφάλαια ή όταν το αρχικό του κεφάλαιο¹⁴³ είναι μικρότερο των € 5 εκατ.¹⁴⁴ Τα ίδια κεφάλαια ενός πιστωτικού ιδρύματος δεν μπορούν να είναι κατώτερα από το ύψος του αρχικού κεφαλαίου.¹⁴⁵ Στην περίπτωση που τα ίδια κεφάλαια ενός πιστωτικού ιδρύματος μειωθούν, οι αρμόδιες αρχές «*μπορούν, όταν δικαιολογείται από τις περιστάσεις*» να επιτρέψουν στο πιστωτικό ίδρυμα- μέσα σε σύντομη προθεσμία που αυτές ορίζουν- να τα επαναφέρει στο αρχικό επίπεδο ή να σταματήσει τις δραστηριότητές του.¹⁴⁶ Μία επιπλέον προϋπόθεση είναι δύο τουλάχιστον πρόσωπα-με τα απαραίτητα εχέγγυα ήθους ή την επαρκή πείρα (αλλιώς

¹³⁹ Τα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία είναι νομικά πρόσωπα, οφείλουν η καταστατική τους έδρα να βρίσκεται στο ίδιο κράτος μέλος με αυτό που βρίσκεται η κεντρική τους διοίκηση. Αντίστοιχα, για τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν είναι νομικά πρόσωπα, η κεντρική διοίκηση πρέπει να βρίσκεται στο κράτος το οποίο χορήγησε την άδεια λειτουργίας και να δραστηριοποιείται σε αυτό. (Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρο 11 παρ.2).

¹⁴⁰ Οι όροι για την άδεια λειτουργίας διαμορφώνονται από τα κράτη μέλη και γνωστοποιούνται στην Επιτροπή (ibid, άρθρο 6). Κάθε άδεια που χορηγείται, γνωστοποιείται στην Επιτροπή και η επωνυμία κάθε ιδρύματος εγγράφεται σε κατάλογο. Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη να τον κρατά ενημερωμένο και τον δημοσιεύει στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ibid, άρθρο 14).

¹⁴¹ Ibid, άρθρο 7.

¹⁴² Ibid, άρθρο 8.

¹⁴³ Το αρχικό κεφάλαιο περιλαμβάνει το κεφάλαιο και τα αποθεματικά. Όπως ορίζει και το άρθρο 57, το αρχικό κεφάλαιο αποτελείται από τα στοιχεία α) και β) του εν λόγω άρθρου: α) το κεφάλαιο κατά την έννοια του άρθρου 22 της Οδηγίας 86/635/ΕΟΚ, εφόσον έχει καταβληθεί, στο οποίο προστίθεται η διαφορά από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο, εξαιρουμένων των σωρευτικών προνομιούχων μετοχών και β) τα αποθεματικά κατά την έννοια του άρθρου 23 της οδηγίας 86/635/ΕΟΚ και τα αποτελέσματα του προηγούμενου έτους που μεταφέρονται μέσω της διάθεσης του τελικού αποτελέσματος.

¹⁴⁴ Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρο 9. Επιπλέον, σε ειδικές κατηγορίες πιστωτικών ιδρυμάτων των οποίων το αρχικό κεφάλαιο είναι μικρότερο από 5 εκατ. € (άρθρο 9 παρ. 1) υπάρχει δυνατότητα να χορηγείται άδεια λειτουργίας εφόσον ικανοποιούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) το αρχικό κεφάλαιο δεν είναι μικρότερο από 1 εκατ. €, β) τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή τους λόγους για τους οποίους εφαρμόζουν αυτή τη δυνατότητα, γ) στον κατάλογο του άρθρου 14 (όπου βρίσκονται όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στα οποία έχει χορηγηθεί άδεια λειτουργίας), η επωνυμία του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να συνοδεύεται από σημείωση πως αυτό δεν έχει το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο του άρθρου 9 παρ.1 (άρθρο 9 παρ.2).

¹⁴⁵ Ibid, άρθρο 10, παρ.1.

¹⁴⁶ Ibid, άρθρο 10 παρ. 5.

η άδεια δεν χορηγείται)- να καθορίζουν αποτελεσματικά τον προσανατολισμό της δραστηριότητας του πιστωτικού ιδρύματος.¹⁴⁷ Τέλος, για να χορηγηθεί η άδεια λειτουργίας, πρέπει να γνωστοποιείται –διαφορετικά δε χορηγείται άδεια- στις αρμόδιες αρχές η ταυτότητα των μετόχων ή των εταίρων, οι οποίοι κατέχουν άμεσα ή έμμεσα ειδική συμμετοχή¹⁴⁸ και το ποσοστό της συμμετοχής αυτής.¹⁴⁹ Εφόσον οι αρμόδιες αρχές δεν κρίνουν κατάλληλους τους μετόχους ή τους εταίρους-προκειμένου να πραγματοποιείται «υγιής και συνετή διαχείριση» του ιδρύματος-, δεν χορηγούν την άδεια λειτουργίας.¹⁵⁰ Εξετάζεται επίσης η ποιότητα των στενών δεσμών¹⁵¹ μεταξύ του πιστωτικού ιδρύματος και άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων· η άδεια χορηγείται μόνο εφόσον οι αρμόδιες αρχές μπορούν να ασκήσουν τα εποπτικά τους καθήκοντα χωρίς οι δεσμοί¹⁵² αυτοί να λειτουργούν ως εμπόδια.¹⁵³ Η αρμόδια αρχή, στην οποία γίνεται αίτηση για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας ζητά τη γνώμη των αρμόδιων αρχών του άλλου εμπλεκόμενου κράτους μέλους. Στο πλαίσιο αυτού, πραγματοποιείται διαβούλευση μεταξύ των αρμόδιων αρχών αναφορικά κυρίως με την ποιότητα των μετόχων, την εντιμότητα και την ικανότητα των διευθυντικών στελεχών που συμμετέχουν στη διαχείριση άλλης οντότητας του ίδιου ομίλου. Επιπλέον, ανταλλάσσουν πληροφορίες αναφορικά με την ποιότητα των μετόχων και την εντιμότητα και την ικανότητα των διευθυντικών στελεχών που αφορούν στη χορήγηση της άδειας λειτουργίας και τον έλεγχο εφαρμογής των όρων λειτουργίας. Το παραπάνω συμβαίνει σε μια από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- όταν το πιστωτικό ίδρυμα που κάνει την αίτηση είναι θυγατρική πιστωτικού ιδρύματος, το οποίο έχει άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος μέλος,
- όταν είναι θυγατρική της μητρικής επιχείρησης πιστωτικού ιδρύματος που έχει άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος μέλος και

¹⁴⁷ Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 11 παρ.1.

¹⁴⁸ *Ειδική συμμετοχή*: η άμεση ή έμμεση συμμετοχή κατοχή τουλάχιστον του 10% του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας επιχείρησης ή η άσκηση ουσιώδους επιρροής στη διαχείριση της επιχείρησης αυτής. (ibid, άρθρο 4, στοιχείο 11).

¹⁴⁹ Ibid, άρθρο 12 παρ. 1.

¹⁵⁰ Ibid, άρθρο 12 παρ.2.

¹⁵¹ Στενοί δεσμοί: η κατάσταση κατά την οποία δύο ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα συνδέονται μεταξύ τους με έναν από τους παρακάτω τρόπους: α) συμμετοχή υπό μορφή κατοχής, άμεσης ή μέσω ενός δεσμού ελέγχου, του 20% ή περισσότερο των δικαιωμάτων ψήφου μιας επιχείρησης, β) δεσμός ελέγχου ή γ) μια κατάσταση κατά την οποία αμφότερα ή όλα τα πρόσωπα αυτά συνδέονται σταθερά με το αυτό τρίτο πρόσωπο δια δεσμού ελέγχου. (ibid, άρθρο 4, στοιχείο 46).

¹⁵² Εφόσον ένα ή περισσότερα από αυτά τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα υπάγονται σε νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις μιας τρίτης χώρας ή διαπιστώνονται δυσκολίες όσον αφορά την εφαρμογή αυτών και για κάποια από τις δύο περιπτώσεις οι αρμόδιες αρχές αδυνατούν να ασκήσουν τα εποπτικά τους καθήκοντα, η άδεια λειτουργίας δε χορηγείται (ibid, άρθρο 12 παρ.3).

¹⁵³ Ibid, άρθρο 12 παρ.3.

- όταν αυτό ελέγχεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία ελέγχουν πιστωτικό ίδρυμα που έχει άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος μέλος.¹⁵⁴

Απόφαση ως προς τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας χορηγείται εντός 12 μηνών από τη λήψη της αίτησης. Σε περίπτωση που η απάντηση είναι αρνητική, πρέπει να κοινοποιείται στον αιτούντα εντός έξι μηνών.¹⁵⁵ Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιούν εντός της κοινότητας την ίδια επωνυμία που έχουν στο κράτος μέλος της έδρας τους. Η χρήση της επωνυμίας δεν επηρεάζεται από τυχόν διατάξεις στα επιμέρους κράτη μέλη υποδοχής όσον αφορά τη χρήση των διαφόρων τραπεζικών επωνυμιών (π.χ. τράπεζα, ταμειευτήριο). Τυχόν προσθήκες επεξήγησης γίνονται μόνο όταν το απαιτούν τα κράτη μέλη υποδοχής προς αποφυγή συγχύσεως.¹⁵⁶ Κάθε πιστωτικό ίδρυμα καλείται να διαθέτει ένα άρτιο πλαίσιο διακυβέρνησης, στο οποίο πρέπει να απαντάται σαφής οργανωτική διάρθρωση, επαρκείς διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και αναφοράς των κινδύνων που έχει αναλάβει το υπόψη πιστωτικό ίδρυμα ή ενδέχεται να αναλάβει και κατάλληλους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου (περιλαμβανομένων κατάλληλων διοικητικών και λογιστικών διαδικασιών). Επισημαίνεται πως το πλαίσιο διακυβέρνησης πρέπει να είναι σύμφωνο με το είδος και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος.¹⁵⁷

Στην περίπτωση που υφίσταται ζήτημα ανάκλησης της άδειας λειτουργίας μιας τράπεζας, πρέπει να ενημερώνονται για αυτή (την ανάκληση) οι ενδιαφερόμενοι. Η ανάκληση πρέπει ειδικότερα να είναι αιτιολογημένη και να κοινοποιείται σε αυτούς. Επιπλέον, κάθε ανάκληση άδειας λειτουργίας γνωστοποιείται στην Επιτροπή. Στο πλαίσιο της Οδηγίας διατυπώνονται μια σειρά από περιπτώσεις ανάκλησης της άδειας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος :

- το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα δεν έκανε χρήση της άδειας λειτουργίας μέσα σε ένα χρόνο, εάν παραιτήθηκε από το δικαίωμα χρήσης της άδειας ή τέλος εάν δεν έχει ασκήσει καμία δραστηριότητα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών, εκτός εάν το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος προβλέπει ότι στις περιπτώσεις αυτές η άδεια λειτουργίας παύει να ισχύει,

¹⁵⁴ Ibid, άρθρο 15 παρ. 1,3.

¹⁵⁵ Σε περίπτωση που η αίτηση ήταν ελλιπής, η κοινοποίηση γίνεται εντός έξι μηνών από τη διαβίβαση των απαραίτητων στοιχείων από τον αιτούντα (Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 13).

¹⁵⁶ Ibid, άρθρο 18.

¹⁵⁷ Ibid, άρθρο 22.

- το πιστωτικό ίδρυμα απέκτησε την άδεια λειτουργίας με ψευδή στοιχεία ή με άλλο αντικανονικό τρόπο,
- το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα δε διαθέτει επαρκή ίδια κεφάλαια ή δεν μπορεί να εγγυηθεί πως είναι σε θέση να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις του απέναντι στους πιστωτές του και ιδιαίτερα δεν εξασφαλίζει πλέον την ασφάλεια των κεφαλαίων που του έχουν εμπιστευθεί,
- δεν ικανοποιεί πια τους όρους σύμφωνα με τους οποίους του χορηγήθηκε η άδεια λειτουργίας και τέλος
- στην περίπτωση που το συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα πληροί τις προϋποθέσεις κάποιας εκ των περιπτώσεων ανάκλησης της άδειας λειτουργίας στο πλαίσιο των εθνικών¹⁵⁸ διατάξεων.¹⁵⁹

3.1.6.2 Κατοχή ειδικής συμμετοχής σε πιστωτικό ίδρυμα¹⁶⁰

Η Οδηγία προβλέπει τις εξής περιπτώσεις, όσον αφορά την κατοχή ειδικής συμμετοχής: α) απόκτηση ειδικής συμμετοχής, β) αύξηση ειδικής συμμετοχής, γ) παύση κατοχής ειδικής συμμετοχής και δ) μείωση ειδικής συμμετοχής.

α) Είναι υποχρέωση κάθε φυσικού ή νομικού προσώπου (ο «υποψήφιος αγοραστής»), το οποίο σκοπεύει να αποκτήσει ειδική συμμετοχή –άμεσα ή έμμεσα- σε πιστωτικό ίδρυμα, να κοινοποιήσει¹⁶¹ εγγράφως στις αρμόδιες αρχές του πιστωτικού ιδρύματος το ύψος της σκοπούμενης συμμετοχής, όπως και τις απαιτούμενες πληροφορίες¹⁶²-που ορίζονται από τα κράτη μέλη. β) Αντίστοιχη υποχρέωση υφίσταται και στην περίπτωση της αύξησης του ποσοστού συμμετοχής με

¹⁵⁸ Στην περίπτωση της *Βουλγαρίας*, η Τράπεζα της Βουλγαρίας ανακαλεί την άδεια λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος εάν, μεταξύ άλλων, τα ίδια κεφάλαια αυτού έχουν αρνητικό πρόσημο («*Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα*», άρθρα 36 και 37). Στην περίπτωση της *Ρουμανίας*, η Τράπεζα της Ρουμανίας ανακαλεί την άδεια λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος ως ποινή, σύμφωνα με τις διατάξεις του τραπεζικού νόμου («*Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα και την κεφαλαιακή επάρκεια*», άρθρο 39 στοιχείο ε).

¹⁵⁹ Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρο 17.

¹⁶⁰ Οι διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ έχουν αντικατασταθεί από αντίστοιχες βάσει της Οδηγίας 2007/44/ΕΚ. Αναλυτικότερα, το έχουν αντικατασταθεί τα άρθρα 19 και 20 και έχουν προστεθεί τα άρθρα 19 α και 19 β. Καθώς οι δομές των ομίλων σε αρκετές περιπτώσεις επεκτείνονται σε διάφορα κράτη μέλη, η απόκτηση συμμετοχής υπόκειται σε εξέταση σε αρκετά κράτη μέλη. Από το προηγούμενο προκύπτει η ανάγκη μέγιστης εναρμόνισης ως προς τη διαδικασία προληπτικής αξιολόγησης, προκειμένου τα κράτη μέλη να μην ορίζουν αυστηρότερους κανόνες (Οδηγία 2007/44/ΕΚ, αιτιολογική σκέψη 6).

¹⁶¹ Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιβάλλουν αυστηρότερες απαιτήσεις τόσο για την κοινοποίηση όσο και τη χορήγηση έγκρισης που αναλύεται παρακάτω από αυτά που ορίζονται στην Οδηγία 2007/44/ΕΚ, (ibid, άρθρο 19 παρ.8).

¹⁶² Τα κράτη μέλη δημοσιοποιούν κατάλογο με τις αναγκαίες πληροφορίες για την πραγματοποίηση της αξιολόγησης. Οι πληροφορίες που απαιτούνται πρέπει να είναι σχετικές με την προληπτική αξιολόγηση και προσαρμοσμένες στη φύση του υποψήφιου αγοραστή και της προτεινόμενης συμμετοχής (ibid, άρθρο 19 α παρ.4).

αποτέλεσμα η αναλογία των δικαιωμάτων ψήφου ή των μεριδίων κεφαλαίων του να φτάσει ή να υπερβεί αυτό του 20%, 30%, 50% ή τέλος το πιστωτικό ίδρυμα να γίνει θυγατρική αυτού (του φυσικού ή νομικού προσώπου). Αμέσως μετά, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να γνωστοποιήσουν εγγράφως –εντός δύο εργάσιμων ημερών- τον υποψήφιο αγοραστή για την παραλαβή της παραπάνω κοινοποίησης. Η «περίοδος αξιολόγησης»¹⁶³ διαρκεί εξήντα εργάσιμες ημέρες, ξεκινώντας από την ημερομηνία της γραπτής γνωστοποίησης της παραλαβής της κοινοποίησης και των απαιτούμενων πληροφοριών.¹⁶⁴ Στο πλαίσιο της αξιολόγησης της παραπάνω κοινοποίησης, εξετάζεται η καταλληλότητα του υποψήφιου αγοραστή και η ορθότητα της προτεινόμενης απόκτησης (από χρηματοοικονομικής άποψης)· σκοπός είναι να διασφαλιστεί η ορθή και συνετή διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος. Τα προηγούμενα διαπιστώνονται βάσει μιας σειράς κριτηρίων:

- φήμη του υποψήφιου αγοραστή,
- φήμη και πείρα του προσώπου, υπεύθυνου για τη διεύθυνση του πιστωτικού ιδρύματος, αφού πραγματοποιηθεί η απόκτηση της συμμετοχής,
- χρηματοοικονομική ευρωστία του υποψήφιου αγοραστή ως προς το είδος των δραστηριοτήτων που ασκούνται ή προβλέπεται ότι θα ασκούνται από το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα,
- ικανότητα του πιστωτικού ιδρύματος να ανταποκρίνεται και να συνεχίσει να ανταποκρίνεται στις επιταγές της προληπτικής εποπτείας της εν λόγω Οδηγίας¹⁶⁵. το ίδιο ισχύει και για τον όμιλο του οποίου θα είναι μέλος, να διαθέτει δηλαδή μια τέτοια δομή που η εποπτεία να είναι αποτελεσματική, να πραγματοποιείται με αποτελεσματικό τρόπο η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών και να υφίσταται αποτελεσματική κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους και
- κατά πόσο υφίσταται κάποια υπόνοια πως σκοπός της απόκτησης συμμετοχής είναι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (διαπράττεται, επιχειρείται να διαπραχθεί, έχει διαπραχθεί ή επιχειρήθηκε να διαπραχθεί) ή

¹⁶³ Οι αρμόδιες αρχές ενημερώνουν τον υποψήφιο αγοραστή κατά την επιβεβαίωση της παραλαβής της κοινοποίησης για την ημερομηνία λήξης της περιόδου αξιολόγησης (Οδηγία 2007/44/EK, άρθρο 19 παρ. 2 εδάφιο 3). Σημειώνεται πως κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, οι αρμόδιες αρχές έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν εγγράφως περαιτέρω πληροφορίες, απαραίτητες για την αξιολόγηση (αναλυτικότερα, βλ. Οδηγία 2007/44/EK, άρθρο 19 παρ.3).

¹⁶⁴ Ibid, άρθρο 19 παρ.1 και 2.

¹⁶⁵ Εκτός αυτής της Οδηγίας, εξετάζεται και η συμμόρφωση με τις οδηγίες 2000/46/EK, 2002/87/EK και 2006/49/EK.

χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ή τέλος λόγω αυτής της πράξης (απόκτηση της συμμετοχής) αυξάνεται ο κίνδυνος για κάποιο από τα προηγούμενα.¹⁶⁶

Σε περίπτωση που το πρόσωπο που επιθυμεί να αποκτήσει ειδική συμμετοχή σε πιστωτικό ίδρυμα είναι:

- πιστωτικό ίδρυμα με άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος μέλος,
- μητρική πιστωτικού ιδρύματος με άδεια λειτουργίας σε άλλος κράτος μέλος,
- το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει υπό τον έλεγχό του το πιστωτικό ίδρυμα με άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος μέλος,

τότε οι οικείες αρμόδιες αρχές πραγματοποιούν εκτενή διαβούλευση μεταξύ τους. Κατόπιν σχετικού αιτήματος από την άλλη πλευρά, η αρμόδια αρχή διαβιβάζει κάθε σχετική πληροφορία για να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση. Παράλληλα, διαβιβάζουν η μία στην άλλη -με δική τους πρωτοβουλία-κάθε πληροφορία ουσιαστικής σημασίας. Στην απόφαση της αρμόδιας αρχής που έχει εκδώσει την άδεια λειτουργίας του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος συμπεριλαμβάνεται και κάθε επισήμανση ή επιφύλαξη που εξέφρασε η αρμόδια αρχή -υπεύθυνη για την εποπτεία του υποψήφιου αγοραστή.¹⁶⁷

Και στις δύο περιπτώσεις –πριν την ολοκλήρωση της περιόδου αξιολόγησης δύο μηνών-οι αρμόδιες αρχές μόλις λάβουν απόφαση και αντιτάσσονται στην πρόταση απόκτησης, πρέπει μέσα σε δύο εργάσιμες ημέρες να ενημερώσουν εγγράφως τον υποψήφιο αγοραστή, περιλαμβάνοντας και τους λόγους¹⁶⁸ που τις οδήγησαν στην απόφαση αυτή.¹⁶⁹ Μπορούν να αντιταχθούν στην προτεινόμενη απόκτηση εάν δεν ικανοποιείται κάποιο από τα κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω ή αν οι πληροφορίες που δόθηκαν από τον υποψήφιο αγοραστή δεν είναι πλήρεις.¹⁷⁰ Εφόσον δε διατυπωθεί αντίθεση στην πρόθεση του υποψήφιου αγοραστή, τότε θεωρείται ότι η προτεινόμενη απόκτηση εγκρίθηκε. Οι αρμόδιες αρχές έχουν τη δυνατότητα να ορίσουν μέγιστο χρονικό διάστημα¹⁷¹ για να ολοκληρωθεί η απόκτηση αυτή.¹⁷²

¹⁶⁶ Οδηγία 2007/44/EK, άρθρο 19 α παρ.1

¹⁶⁷ Οδηγία 2007/44/EK, άρθρο 19 β.

¹⁶⁸ Η αιτιολόγηση αυτή μπορεί να δημοσιοποιείται από τα κράτη μέλη είτε με είτε χωρίς σχετικό αίτημα από τον υποψήφιο αγοραστή.

¹⁶⁹ Ibid, άρθρο 19 παρ. 5.

¹⁷⁰ Ibid, άρθρο 19 παρ.2.

¹⁷¹ Μπορούν επίσης να παρατείνουν την προθεσμία αυτή.

¹⁷² Ibid, άρθρο 19 παρ.6 και 7.

γ) Αντίστοιχα, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο επιθυμεί να παύσει να κατέχει άμεσα ή έμμεσα ειδική συμμετοχή σε ένα πιστωτικό ίδρυμα, κοινοποιεί γραπτώς στις αρμόδιες αρχές την πρόθεσή του, και προσδιορίζει το ύψος της σκοπούμενης συμμετοχής. δ) Ομοίως πράττει και όταν κάποιο φυσικό ή νομικό πρόσωπο σκοπεύει να μειώσει την ειδική του συμμετοχή τόσο που η αναλογία των δικαιωμάτων ψήφου ή των μεριδίων κεφαλαίου μειωθεί κάτω από το 20%, το 33% ή το 50% ή τέλος το πιστωτικό ίδρυμα σταματήσει να είναι θυγατρική του.¹⁷³

Σε κάθε περίπτωση από τις προαναφερθείσες, μόλις έλθει εις γνώσιν των πιστωτικών ιδρυμάτων κάποια εκχώρηση ή αγορά που οδηγεί σε αύξηση ή μείωση της συμμετοχής-σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν- πρέπει να ενημερώσουν τις αρμόδιες αρχές. Επιπλέον, ανακοινώνουν στις αρμόδιες αρχές-τουλάχιστον μια φορά το χρόνο- τα ονόματα των μετόχων ή των εταίρων που έχουν στην κατοχή τους ειδικές συμμετοχές, όπως και τα ποσοστά των συμμετοχών.¹⁷⁴ Επισημαίνεται πως-κατά την απόκτηση ή αύξηση συμμετοχής- οι αρμόδιες αρχές δύνανται να λαμβάνουν ανάλογα μέτρα¹⁷⁵ προκειμένου να τερματισθεί η εν λόγω κατάσταση στην περίπτωση που το ποσοστό της συμμετοχής συνεπάγεται τέτοια επιρροή που να δυσχεραίνει τη συνετή και χρηστή διαχείριση του πιστωτικού ιδρύματος. Αντίστοιχα μέτρα προβλέπονται και για την παράβαση της υποχρέωσης κοινοποίησης στις αρμόδιες αρχές της σκοπούμενης συμμετοχής -απόκτησης ή αύξησης της ειδικής συμμετοχής σε πιστωτικό ίδρυμα. Κατά το ενδεχόμενο που αποκτηθεί συμμετοχή παρά την αντίρρηση των αρμόδιων αρχών, τα κράτη μέλη επιπλέον των άλλων μέτρων, ορίζουν είτε την αναστολή της άσκησης των αντίστοιχων δικαιωμάτων ψήφου είτε την ακυρότητα ή δυνατότητα ακύρωσης των σχετικών ψήφων.¹⁷⁶

¹⁷³ Οδηγία 2007/44/EK, άρθρο 20.

¹⁷⁴ Βάσει των δεδομένων που προκύπτουν από την ετήσια γενική συνέλευση των μετόχων ή των εταίρων ή από τις πληροφορίες που λαμβάνονται λόγω των υποχρεώσεων των εταιριών, των οποίων οι μετοχές έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο (Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 21 παρ.1).

¹⁷⁵ Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται διαταγές, κυρώσεις κατά διευθυνόντων ή αναστολή της άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου (μετοχών ή μερίδας που κατέχουν οι μέτοχοι ή οι εταίροι).

¹⁷⁶ Ibid, άρθρο 21 παρ.2.

3.1.7 Εποπτεία

3.1.7.1 Αρχές της προληπτικής εποπτείας - Αρμοδιότητες κράτους μέλους υποδοχής και κράτους μέλους καταγωγής

Το κράτος καταγωγής είναι υπεύθυνο για την οικονομική ευρωστία και τη φερεγγυότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος, ενώ το υποδοχής για τη ρευστότητα των υποκαταστημάτων και τις νομισματικές πολιτικές. Η εποπτεία του κινδύνου της αγοράς αφορά και τις δύο στο πλαίσιο της μεταξύ τους συνεργασίας.¹⁷⁷ Η προληπτική εποπτεία ασκείται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής. Αυτή αφορά και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο του δικαιώματος ελεύθερης εγκατάστασης (άρθρο 23), εκτός των περιπτώσεων στο πλαίσιο της Οδηγίας που το κράτος υποδοχής διαθέτει αρμοδιότητες.¹⁷⁸ Οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής είναι υπεύθυνες-σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής- για την εποπτεία της ρευστότητας των υποκαταστημάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων άλλων κρατών μελών που βρίσκονται σε αυτό. Η εν λόγω συνεργασία υφίσταται μέχρι να υπάρξει μεταγενέστερος συντονισμός. Επιπλέον, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής τους και φέρουν την ευθύνη των μέτρων που προκύπτουν από την εφαρμογή¹⁷⁹ αυτής. Το γεγονός ότι πρόκειται για υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με άδεια λειτουργίας σε άλλο κράτος μέλος, δε συνιστά λόγο τα συγκεκριμένα μέτρα να οδηγούν σε άνιση ή περιοριστική μεταχείριση αυτών (των υποκαταστημάτων).¹⁸⁰

Η εποπτεία εν γένει των πιστωτικών ιδρυμάτων που διατηρούν παρουσία μέσω υποκαταστημάτων-σε άλλα κράτη μέλη είναι αντικείμενο συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων κρατών μελών (κράτους μέλους καταγωγής και κρατών μελών υποδοχής). Ανταλλάσσονται –με την ανακοίνωσή τους από τη μία αρμόδια αρχή στην άλλη- πληροφορίες που αφορούν:

- τη διεύθυνση, τη διαχείριση και την ιδιοκτησία των πιστωτικών ιδρυμάτων,

¹⁷⁷ Οδηγία 2006/48/EK, αιτιολογική σκέψη 21.

¹⁷⁸ Ibid, άρθρο 40 παρ.1. Επισημαίνεται πως κατά την άσκηση των γενικών καθηκόντων τους, οι αρμόδιες αρχές κατά την άσκηση των γενικών καθηκόντων τους λαμβάνουν υπόψη τον αντίκτυπο των αποφάσεών τους στη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος όλων των άλλων εμπλεκόμενων κρατών μελών και ιδιαίτερα σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (Οδηγία 2009/11/EK, προσθήκη άρθρου 40 παρ.3 της Οδηγίας 2006/48/EK).

¹⁷⁹ Με την επιφύλαξη των μέτρων που απαιτούνται για την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

¹⁸⁰ Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 41.

- πληροφορίες που μπορούν να διευκολύνουν την εποπτεία τους και την εξέταση των όρων εγκρίσεώς τους και τέλος
- πληροφορίες που αφορούν τον έλεγχο αυτών (ρευστότητα, φερεγγυότητα, εγγύηση καταθέσεων, περιορισμός των μεγάλων χρηματοδοτικών ανοιγμάτων, διοικητική και λογιστική και μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου).¹⁸¹

Όσον αφορά την περίπτωση υποκαταστήματος, υπάρχει δυνατότητα να γίνεται εξακρίβωση των παραπάνω πληροφοριών από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους καταγωγής¹⁸², αφού προηγηθεί προηγούμενη σχετική ενημέρωση των αρμόδιων αρχών υποδοχής. Η εν λόγω εξακρίβωση γίνεται είτε από τις ίδιες είτε από εντεταλμένο για το έργο αυτό πρόσωπο. Οι προηγούμενες δυνατότητες του κράτους καταγωγής δε θίγουν σε καμία περίπτωση το δικαίωμα επιτόπιου ελέγχου που διαθέτει το κράτος υποδοχής όσον αφορά τα υποκαταστήματα τραπεζών των υπόλοιπων κρατών μελών που βρίσκονται στο έδαφός του.¹⁸³

Στο πλαίσιο της προληπτικής εποπτείας και με την επιφύλαξη των διαδικασιών ανάκλησης αδειών λειτουργίας και των διατάξεων του ποινικού δικαίου οι αρμόδιες αρχές μπορούν να επιβάλλουν κυρώσεις ή να παίρνουν μέτρα¹⁸⁴ κατά πιστωτικών ιδρυμάτων ή κατά εκείνων που πραγματικά ελέγχουν το εκάστοτε πιστωτικό ίδρυμα. Απώτερος στόχος είναι να σταματήσουν οι εν λόγω παραβάσεις ή να μην υφίστανται τα αίτια που οδήγησαν σε αυτές τις παραβάσεις.¹⁸⁵

3.1.7.2 Εποπτεία και δημοσιοποίηση πληροφοριών από τις αρμόδιες αρχές

Στο πλαίσιο της εποπτείας, οι αρμόδιες αρχές:

- εξετάζουν τις ρυθμίσεις, τις στρατηγικές, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς που υιοθετούν τα πιστωτικά ιδρύματα προκειμένου να συμμορφωθούν με όσα ορίζει η Οδηγία και
- αξιολογούν τους κινδύνους τους οποίους έχουν αυτά αναλάβει ή ενδέχεται να αναλάβουν.

¹⁸¹ Ibid, άρθρο 42.

¹⁸² Οι αρχές του κράτους μέλους καταγωγής μπορούν επίσης να προσφύγουν στην περίπτωση αυτή σε κάποια από τις διαδικασίες του άρθρου 141 της παρούσας Οδηγίας (Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 43 παρ. 2).

¹⁸³ Ibid, άρθρο 43.

¹⁸⁴ Κατά αυτών των αποφάσεων υπάρχει η δυνατότητα της δικαστικής προσφυγής (ibid, άρθρο 55).

¹⁸⁵ Ibid, άρθρο 54.

Οι αρμόδιες αρχές διαπιστώνουν κατά πόσο τα παραπάνω εξεταζόμενα στοιχεία και τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων εξασφαλίζουν υγιή διαχείριση και κάλυψη των κινδύνων. Η συχνότητα και η ένταση της παραπάνω εξέτασης και αξιολόγησης εξαρτάται και καθορίζεται από το μέγεθος, τη συστημική σπουδαιότητα, τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με όσα ορίζει η αρχή της αναλογικότητας και η Οδηγία. Τόσο η εξέταση όσο και η αξιολόγηση επικαιροποιούνται σε ετήσια βάση. Στην παραπάνω εξέταση και αξιολόγηση περιλαμβάνεται ο κίνδυνος επιτοκίου που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα, που προκύπτει από τις δραστηριότητές τους, τις μη σχετιζόμενες με το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών. Στο πλαίσιο των παραπάνω λαμβάνονται μέτρα για πιστωτικά ιδρύματα η οικονομική αξία, των οποίων μειώνεται περισσότερο από 20% των ιδίων κεφαλαίων τους, ως αποτέλεσμα αιφνίδιας και μη αναμενόμενης μεταβολής των επιτοκίων. Το μέγεθος της εν λόγω μεταβολής είναι ίδιο για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα.¹⁸⁶ Όσον αφορά τη δημοσιοποίηση πληροφοριών¹⁸⁷ από τις αρμόδιες αρχές, οι τελευταίες καλούνται να δημοσιοποιούν κάθε είδους¹⁸⁸ (πληροφορίες) προκειμένου να γίνεται αξιόπιστη σύγκριση μεταξύ των μεθόδων που αυτές εφαρμόζουν.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Οδηγία 2006/48/EK, άρθρο 124.

¹⁸⁷ Οι πληροφορίες δημοσιεύονται με κοινό μορφότυπο, ενημερώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και συγκεντρώνονται σε μια κοινή ηλεκτρονική τοποθεσία.

¹⁸⁸ Οι αρμόδιες αρχές δημοσιοποιούν τις ακόλουθες πληροφορίες: α) τα κείμενα των νόμων, κανονισμών, διοικητικών κανόνων και γενικής καθοδήγησης που εκδίδονται στο οικείο κράτος μέλος όσον αφορά την εποπτική ρύθμιση, β) τον τρόπο άσκησης των δικαιωμάτων και των ευχερειών που παρέχει η κοινοτική νομοθεσία, γ) τα γενικά κριτήρια και μεθοδολογίες που χρησιμοποιούν για την εξέταση και την αξιολόγηση βάσει του άρθρου 124 και δ) με την επιφύλαξη των διατάξεων του Κεφαλαίου 1, Τμήμα 2 (ανταλλαγή πληροφοριών και επαγγελματικό απόρρητο), τα αθροιστικά στατιστικά δεδομένα σχετικά με βασικά σημεία της εφαρμογής του εποπτικού πλαισίου σε κάθε κράτος μέλος.

¹⁸⁹ Ibid, άρθρο 144.

3.2 Κράτη σε διαδικασία ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση

3.2.1 Υποψήφια κράτη μέλη

3.2.1.1 Νομοθετικό πλαίσιο ΠΓΔΜ

3.2.1.1.1 Τραπεζικός νόμος Νο. 67/07¹⁹⁰

Ο τραπεζικός νόμος ρυθμίζει την ίδρυση, τη λειτουργία, την εποπτεία, τη λήξη της λειτουργίας όσον αφορά τράπεζες, υποκαταστήματα ξένων τραπεζών στο έδαφος της ΠΓΔΜ, καθώς και την ανάπτυξη δραστηριότητας υποκαταστημάτων τραπεζών που βρίσκονται σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εμπεριέχεται στο νόμο ξεχωριστή ενότητα¹⁹¹, της οποίας οι διατάξεις ρυθμίζουν τη λειτουργία των υποκαταστημάτων των τραπεζών κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η τελευταία διάκριση μεταξύ υποκαταστημάτων ξένων τραπεζών και υποκαταστημάτων τραπεζών που βρίσκονται σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτυπώνει την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας. Αναλυτικότερα, στο άρθρο 195 του τραπεζικού νόμου διευκρινίζεται πως η εν λόγω ενότητα θα εφαρμοστεί από την ημέρα που η χώρα καταστεί πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσπου να πραγματοποιηθεί αυτό, στα υποκαταστήματα των τραπεζών κρατών μελών θα εφαρμόζονται οι διατάξεις για τα υποκαταστήματα ξένων¹⁹² τραπεζών. Καμία άλλη οντότητα –εκτός αυτών¹⁹³ που έχουν πάρει άδεια από το Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας της Μακεδονίας¹⁹⁴ - δεν μπορεί να αποδέχεται καταθέσεις.^{195 196}

¹⁹⁰ Εφεξής «τραπεζικός νόμος».

¹⁹¹ Ενότητα IV άρθρα 28-45.

¹⁹² Τραπεζικός νόμος, ενότητα V, άρθρα 46-55.

¹⁹³ Τράπεζες οι οποίες έχουν ιδρυθεί στην ΠΓΔΜ, υποκαταστήματα ξένων τραπεζών εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (Τραπεζικός νόμος, άρθρο 3).

¹⁹⁴ National Bank of the Republic of Macedonia (NBRM). Εφεξής «Τράπεζα της ΠΓΔΜ».

¹⁹⁵ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 5.

¹⁹⁶ Αναλυτικότερα οι δραστηριότητες που μπορεί να πραγματοποιεί μια τράπεζα είναι οι εξής: 1) αποδοχή καταθέσεων και άλλων επιστρεπτέων πόρων, 2) δανεισμός στο εσωτερικό της χώρας, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται το factoring (ανάληψη επιχειρηματικών απαιτήσεων) και η χρηματοδότηση εμπορικών συναλλαγών, 3) δανεισμός στο εξωτερικό, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται το factoring και η χρηματοδότηση εμπορικών συναλλαγών, 4) έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής (κάρτες πληρωμών, επιταγές, ταξιδιωτικές επιταγές, συναλλαγματικές), 5) έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος, 6) χρηματοπιστωτική μίσθωση (leasing), 7) λειτουργίες ανταλλακτηρίου νομισμάτων, 8) εγχώριες και διεθνείς λειτουργίες πληρωμών, στις οποίες περιλαμβάνονται η αγορά και η πώληση ξένου νομίσματος, 9) γρήγορη μεταφορά χρήματος, 10) έκδοση εγγυήσεων πληρωμής, και άλλων μορφών πρόσθετης εξασφάλισης, 11) μίσθωση χρηματοκιβωτίων, θυρίδων και χώρων τοποθέτησης ή αποθήκευσης εμπορευμάτων, 12) εμπόριο εργαλείων της αγοράς χρήματος (συναλλαγματικές, επιταγές, πιστοποιητικά καταθέσεων), 13) εμπόριο ξένων στοιχείων ενεργητικού (foreign

3.2.1.1.2 Χορήγηση άδειας για αλλαγή νομικού καθεστώτος

Δικαίωμα αλλαγής νομικού καθεστώτος έχουν οι τράπεζες οι οποίες έχουν ιδρυθεί και διαθέτουν κεντρικά γραφεία στην ΠΓΔΜ· έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν το παραπάνω μέσω συγχώνευσης, εξαγοράς και διάσπασης.¹⁹⁷ Στο πλαίσιο της εξαγοράς τράπεζας από άλλη τράπεζα, γίνεται μεταφορά του συνόλου του ενεργητικού και των υποχρεώσεων της οντότητας που είναι το αντικείμενο της εξαγοράς.¹⁹⁸ Η ενδιαφερόμενη τράπεζα καταθέτει σχετική αίτηση στην Τράπεζα της ΠΓΔΜ και το Συμβούλιο της Τράπεζας της ΠΓΔΜ ορίζει τα απαιτούμενα έγγραφα, τη διαδικασία και τα κριτήρια για να χορηγηθεί η άδεια.¹⁹⁹ Η αίτηση αυτή πρέπει να συνοδεύεται από τα απαιτούμενα έγγραφα:

- απόφαση των αρμόδιων οργάνων τόσο της εξαγοράζουσας τράπεζας όσο και της τράπεζας που είναι αντικείμενο της εξαγοράς,
- εάν αυτό απαιτείται, καινούριο ή τροποποιημένο καταστατικό,
- συμφωνία της εξαγοράς (υπογεγραμμένη από τα εποπτικά συμβούλια και των δύο τραπεζών),
- στρατηγικό και λειτουργικό σχέδιο και σκοπιμότητα της εξαγοράς²⁰⁰,
- στοιχεία για τον αριθμό και την εκπαίδευση των εργαζομένων από την εξαγοραζόμενη τράπεζα και στοιχεία για την επαγγελματική εμπειρία των εργαζομένων που θα έχουν ειδικά δικαιώματα και υποχρεώσεις στην εξαγοράζουσα τράπεζα,
- στοιχεία για τη νομική οντότητα που εξαγοράζεται²⁰¹,
- ισολογισμός²⁰² της εξαγοράζουσας τράπεζας που περιλαμβάνει τα ίδια κεφάλαιά της και

assets), στο οποίο περιλαμβάνονται πολύτιμα μέταλλα, 14) εμπόριο χρεογράφων, 15) εμπόριο χρηματοπιστωτικών παραγώγων, 16) διαχείριση χαρτοφυλακίου στοιχείων ενεργητικού και χρεογράφων κατ' εντολή και για λογαριασμό των πελατών, 17) παροχή υπηρεσιών τράπεζας θεματοφυλακής, 18) αγορά και πώληση, ανάληψη δανειακών κινδύνων και τοποθέτηση χρεογράφων, 19) διαμεσολάβηση για την πώληση ασφαλιστήριων συμβολαίων, 20) διαμεσολάβηση στη σύναψη συμφωνιών πίστωσης και δανεισμού, 21) επεξεργασία και ανάλυση πληροφοριών για την πιστοληπτική ικανότητα των νομικών προσωπικοτήτων, 22) οικονομική και χρηματοπιστωτική συμβουλευτική και 23) άλλου είδους υπηρεσίες που επιτρέπεται βάσει νόμου να παρέχονται αποκλειστικά από τράπεζα (Τραπεζικός νόμος, άρθρο 7).

¹⁹⁷ Ibid, άρθρο 22 παρ.4.

¹⁹⁸ Decision No. 02-15/VII -1/2007 "on issuing licenses to Bank", σελ. 9.

¹⁹⁹ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 22 παρ.1,2.

²⁰⁰ Εφόσον υπάρχουν αλλαγές στην οργανωτική δομή, πρέπει να συμπεριληφθεί η νέα (οργανωτική δομή), στα οποία θα συμπεριλαμβάνονται και στοιχεία για τις δραστηριότητες και τις υποχρεώσεις των ατόμων-κάθε οργανωτική μονάδα- με ειδικά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Εφόσον είναι εφικτό περιλαμβάνεται αριθμός των εργαζομένων, καθώς και τα προσόντα τους. (Decision No. 02-15/VII -1/2007 "on issuing licenses to Bank", παρ. 17.5, σελ. 10).

²⁰¹ Βάσει της παραγράφου 2.6 και 3 (Decision No. 02-15/VII -1/2007 "on issuing licenses to Bank", σελ. 3-5).

²⁰² Ο ισολογισμός αυτός ετοιμάζεται με ενοποίηση των κοινών απαιτήσεων και υποχρεώσεων με αυτές της τράπεζας-αντικείμενο της εξαγοράς, το σύνολο των οποίων θα έχει ελεγχθεί από εξουσιοδοτημένο ελεγκτή (ibid, παρ. 17.8, σελ. 11).

- εφόσον υπάρχουν αλλαγές στις δραστηριότητες ή στα μέλη του Εποπτικού ή του Διοικητικού Συμβουλίου, τα απαιτούμενα στοιχεία²⁰³ βάσει της σχετικής απόφασης.²⁰⁴

Ο Διοικητής της Τράπεζας της ΠΓΔΜ έχει στη διάθεσή του 90 ημέρες να λάβει απόφαση για τη χορήγηση άδειας ή για την απόρριψη της παραπάνω αίτησης.²⁰⁵ Κατόπιν της χορήγησης της άδειας από τον Διοικητή, η ενδιαφερόμενη τράπεζα παίρνει την απόφαση για αλλαγή νομικού καθεστώτος μέσα σε 45 ημέρες.²⁰⁶ Αντίστοιχα με τη διαδικασία με την ίδρυση τράπεζας, το αμέσως επόμενο στάδιο και στο σημείο αυτό είναι η καταχώριση της αλλαγής νομικού καθεστώτος στο Εμπορικό Μητρώο²⁰⁷ μέσα σε 15 ημέρες από τη λήψη της απόφασης (εκ μέρους της τράπεζας).²⁰⁸

3.2.1.1.3 Εποπτική λειτουργία

Η Τράπεζα της ΠΓΔΜ είναι υπεύθυνη για την άσκηση της εποπτείας και της επιθεώρησης, κατά τρόπο σύμφωνο με όσα ορίζονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου. Καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται η εποπτεία και οι επιθεωρήσεις²⁰⁹. Στο πλαίσιο αυτών παρέχουν στα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα²¹⁰-από τα οποία και πραγματοποιείται η εποπτεία²¹¹- από την Τράπεζα της ΠΓΔΜ πρόσβαση σε όλες τις εγκαταστάσεις, πληροφορίες, έγγραφα, δεδομένα τα οποία διατηρούνται ηλεκτρονικά, καθώς και να θέτουν στη διάθεση αυτών έγγραφα που μπορεί να τους ζητηθούν.²¹² Μέσω της εποπτείας, αξιολογείται²¹³ η ασφάλεια, η φερεγγυότητα, ο

²⁰³ Αναλυτικότερα βλ. *ibid*, παρ. 6, σελ. 6.

²⁰⁴ Decision No. 02-15/VII -1/2007 "on issuing licenses to Bank", σελ. 9-11.

²⁰⁵ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 22 παρ. 3.

²⁰⁶ *Ibid*, άρθρο 23.

²⁰⁷ Μέσα σε 15 μέρες από την καταχώριση στο Εμπορικό Μητρώο, η τράπεζα πρέπει να υποβάλει αντίγραφο της απόφασης αυτής-μαζί με τα απαιτούμενα έγγραφα για το σκοπό αυτό- στο Κεντρικό Μητρώο στην Τράπεζα της ΠΓΔΜ (*ibid*, άρθρο 26).

²⁰⁸ *Ibid*, άρθρο 25.

²⁰⁹ Η Τράπεζα της ΠΓΔΜ πραγματοποιεί επιθεώρηση στις εργασίες οντοτήτων που συνδέονται με την τράπεζα, άλλες οντότητες του ομίλου που ανήκει η τράπεζα και στην επιχείρηση παροχής επικουρικών υπηρεσιών της τράπεζας. Σε περίπτωση υπάγονται σε επιθεώρηση από άλλο εξουσιοδοτημένο όργανο, τότε την πραγματοποιεί (την επιθεώρηση) σε συνεργασία με το τελευταίο (*ibid*, άρθρο 128).

²¹⁰ Πρόκειται για υπαλλήλους της Τράπεζας της ΠΓΔΜ (Decision no.02-15/II-6/2008 "on the manner of conducting supervision and inspection", General Provisions, παρ.2, σελ.1).

²¹¹ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 115 παρ. 2.

²¹² *Ibid*, άρθρο 114.

²¹³ Η αξιολόγηση των στοιχείων αυτών γίνεται μέσω της εξέτασης επιμέρους τομέων. Αναλυτικότερα βλ. Decision no.02-15/II-6/2008 "on the manner of conducting supervision and inspection", παρ.3 σελ.1 και 2.

κίνδυνος και η συμμόρφωση όλων των εργασιών της τράπεζας με τους κανονισμούς.²¹⁴

Η εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της ΠΓΔΜ πραγματοποιείται με τους ακόλουθους τρόπους:

- μόνιμη «off-site» εποπτεία²¹⁵ στις τραπεζικές εργασίες μέσω της εξέτασης και της ανάλυσης των εκθέσεων και των δεδομένων που υποβάλλονται σε αυτή από τις τράπεζες²¹⁶ σύμφωνα με όσα ορίζει ο τραπεζικός νόμος, οι κανονισμοί που απορρέουν από αυτόν και άλλοι επιμέρους,
- πλήρη ή στοχευόμενη επιτόπια εποπτεία²¹⁷ (σύμφωνα με προκαθορισμένο σχέδιο και εφόσον χρειαστεί), στο πλαίσιο της οποίας αξιολογείται η ασφάλεια, η ευρωστία, η έκθεση σε κινδύνους και η συμμόρφωση με τους κανονισμούς,
- επιτόπια επιθεώρηση²¹⁸-πλήρη ή στοχευμένη- για να διαπιστωθεί η συμμόρφωση της τράπεζας με τους κανονισμούς,
- διατήρηση επαφών με τα μέλη των οργάνων της τράπεζας και την εταιρία που πραγματοποιεί τον έλεγχο²¹⁹ και
- συνεργασία και ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών με τις άλλες εποπτικές²²⁰ αρχές.²²¹

Η τράπεζα παρέχει εκθέσεις και πληροφορίες σχετικά με τις εργασίες της, την έκθεση ελέγχου και επιπρόσθετες πληροφορίες για τον έλεγχο αυτό, καθώς και την επιστολή προς το Διοικητικό Συμβούλιο από την εταιρία που πραγματοποίησε τον έλεγχο, τις έκτακτες επιθεωρήσεις των εργασιών και τις εκθέσεις του τμήματος εσωτερικού ελέγχου.²²²

²¹⁴ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 115 παρ. 1.

²¹⁵ Αναλυτικότερα βλ. Decision no.02-15/II-6/2008 “on the manner of conducting supervision and inspection”, παρ.5 και 6.

²¹⁶ Βάσει του άρθρου 101 παρ. 1 (Τραπεζικός νόμος).

²¹⁷ Αναλυτικότερα βλ. Decision no.02-15/II-6/2008 “on the manner of conducting supervision and inspection”, παρ. 7-20.

²¹⁸ Αναλυτικότερα βλ. *ibid*, παρ. 21-29.

²¹⁹ Αναλυτικότερα βλ. *ibid*, παρ. 30 και 31.

²²⁰ Αναλυτικότερα βλ. *ibid*, παρ. 32.

²²¹ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 116 και Decision no.02-15/II-6/2008 “on the manner of conducting supervision and inspection”, παρ.1,4 σελ.1,2.

²²² Τραπεζικός νόμος, άρθρο 117.

3.2.1.1.4 Ανάλυση μέτρων από την Τράπεζα της ΠΓΔΜ

Η Τράπεζα της ΠΓΔΜ λαμβάνει μέτρα-ορίζοντας και προθεσμία κάθε φορά για την εφαρμογή τους-, τα οποία έχουν ως αποδέκτη μεταξύ άλλων τις τράπεζες, τους μετόχους ή τα όργανα της τραπεζών στην περίπτωση που δε συμμορφώνονται με κάποιο κανονισμό που διέπει τις τραπεζικές λειτουργίες ή τις εσωτερικές της λειτουργίες. Αναλυτικότερα, τα μέτρα που υιοθετεί η Τράπεζα της ΠΓΔΜ είναι:

- I. τακτικά μέτρα,
- II. επιπρόσθετα μέτρα,
- III. έναρξη διαδικασίας επιτροπείας²²³,
- IV. ανάκληση κάποιας έγκρισης και
- V. ανάκληση της άδειας.

Κατά τη λήψη των επιμέρους μέτρων σε κάθε περίπτωση, ο διοικητής της Τράπεζας της ΠΓΔΜ λαμβάνει υπόψη τη μορφή και το μέγεθος της παρανομίας και/ή της παρατυπίας και την επίδραση αυτών στην ασφάλεια και την ευρωστία της τράπεζας, των καταθετών και του τραπεζικού συστήματος γενικότερα. Υπολογίζει επίσης τις επιπτώσεις ή τις πιθανές επιπτώσεις που θα έχει το κάθε μέτρο στην τράπεζα και τους καταθέτες της, προκειμένου να επιδεινωθεί η θέση της τράπεζας. Επιπλέον, η απόφαση του Διοικητή επηρεάζεται από το κατά πόσο η παρανομία και/ή η παρατυπία είναι επαναλαμβανόμενη και αν πραγματοποιήθηκε σκόπιμα, καθώς και από την ανταπόκριση των οργάνων της τράπεζας να περιορίσουν τις παρανομίες και τις παρατυπίες.²²⁴

I. Τακτικά μέτρα λαμβάνονται στην περίπτωση που η τράπεζα ή ο τραπεζικός όμιλος δε συμμορφώνονται προς τους κανόνες σχετικά με τη λειτουργία της τράπεζας. Αναλυτικότερα:

- εάν διαπιστωθεί πως το σύστημα διαχείρισης, το σύστημα πληροφόρησης, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και οι εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες δε συμμορφώνονται προς τους κανονισμούς ή δεν παρακολουθούνται,

²²³ Ibid, άρθρα 139-152.

²²⁴ Ibid, άρθρο 131.

- οι λογιστικές αρχές, διαδικασίες και πρακτικές δεν είναι σύμφωνες με τους λογιστικούς κανονισμούς,
- δεν τηρούνται η υποχρέωση και οι προθεσμίες για την υποβολή στοιχείων και πληροφοριών, καθώς και αναφορών προς την Τράπεζα της ΠΓΔΜ και αυτή της δημόσιας κοινοποίησης των προαναφερθέντων,
- δεν υφίσταται επαρκής έλεγχος,
- δε συμμορφώνεται ή δρα αντίθετα προς τα εποπτικά πρότυπα,
- δε διαθέτει επαρκή ίδια κεφάλαια και τέλος
- δεν τηρούνται οι υποχρεώσεις σχετικά με την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Επισημαίνεται πως τα παρακάτω μέτρα λαμβάνονται όταν ο Διοικητής της Τράπεζας της ΠΓΔΜ κρίνει πως εξαιτίας των παραπάνω παρανομιών ή παρατυπιών δεν απειλείται σοβαρά η ασφάλεια και η ευρωστία της τράπεζας:

- σύσταση προς την τράπεζα²²⁵ -μεταξύ άλλων- να διαμορφώσει η τράπεζα ένα σχέδιο δράσης προκειμένου να διορθωθούν οι παρατυπίες και να συμμορφωθεί προς τους κανονισμούς,
- γραπτή προειδοποίηση,
- σύναψη μνημονίου για συμμόρφωση προς τους κανονισμούς ή για να σημειώσει η τράπεζα το απαιτούμενο επίπεδο ιδίων κεφαλαίων και
- υποχρέωση της τράπεζας να υποβάλλει επιπλέον στοιχεία και εκθέσεις πεδίου, συχνότητας και μορφής οριζόμενα από το Διοικητή της Τράπεζας της ΠΓΔΜ.

Καθένα από τα τρία πρώτα μέτρα διαθέτει μια προθεσμία υλοποίησής του. Η τράπεζα που είναι αποδέκτης αυτών, διαθέτει περιθώριο 5 ημερών προκειμένου να υποβάλλει έκθεση σχετικά με τα μέτρα που έλαβε μαζί με αποδείξεις πως έχει συμμορφωθεί με τους κανονισμούς.²²⁶

II. Επιπρόσθετα μέτρα -εις βάρος τράπεζας ή κάποιου μετόχου της- υιοθετούνται εφόσον ο Διοικητής της Τράπεζας της ΠΓΔΜ κρίνει πως απειλείται η

²²⁵ Εκτός της σύστασης για σχέδιο δράση, περιλαμβάνεται και σύσταση για εκπαίδευση του υπάρχοντος προσωπικού ή διορισμό επιπλέον υπαλλήλων, για αλλαγές στην οργανωτική δομή της τράπεζας, ανάπτυξη νέων πολιτικών και διαδικασιών σε συγκεκριμένους τομείς. (Τραπεζικός νόμος, άρθρο 132, παρ.2 στοιχείο 1).

²²⁶ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 132.

ασφάλεια και η ευρωστία της τράπεζας λόγω σοβαρής παραβίασης²²⁷ των επιμέρους κανονισμών.²²⁸

IV. Ανάκληση εγκρίσεων που έχουν προηγουμένως χορηγηθεί για την απόκτηση μετοχών, για το διορισμό κάποιου από τα μέλη του Εποπτικού Συμβουλίου ή του Διοικητικού Συμβουλίου και για την άσκηση δραστηριοτήτων που απαιτεί ειδική έγκριση πραγματοποιείται σύμφωνα με όσα ορίζει ο τραπεζικός νόμος.²²⁹

V. Ανάκληση της άδειας ίδρυσης και λειτουργίας και της άδειας για αλλαγή νομικής κατάστασης πραγματοποιείται σε μια σειρά από επιμέρους περιπτώσεις:

- η άδεια αποκτήθηκε βάσει ψευδών στοιχείων,
- η τράπεζα δεν υιοθέτησε καταστατικό μέσα σε 30 μέρες από τη λήψη της απόφασης (όπως ορίζεται στο άρθρο 20 παρ. 5),
- η τράπεζα δεν υπέβαλε αίτηση για την εγγραφή της στο εμπορικό μητρώο μέσα στο προβλεπόμενο χρονικό περιθώριο,
- η τράπεζα δεν πραγματοποίησε έναρξη των δραστηριοτήτων της 90 ημέρες κατόπιν της χορήγησης άδειας ίδρυσης λειτουργίας της,
- η τράπεζα πραγματοποιεί δραστηριότητες για τις οποίες δεν έχει άδεια,
- η τράπεζα δεν ικανοποιεί τις τεχνικές, οργανωτικές, σχετικά με το προσωπικό και άλλες απαιτήσεις στο πλαίσιο της άσκησης τραπεζικών δραστηριοτήτων- βάσει του τραπεζικού νόμου και των επιμέρους κανονισμών,
- η τράπεζα δεν πραγματοποιεί καμία χρηματοπιστωτική δραστηριότητα για περισσότερο από 6 μήνες,
- αρμόδια αρχή διαπιστώνει πως η εν λόγω τράπεζα εμπλέκεται σε ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και άλλου είδους απάτες,
- ισχύουν οι όροι για να τεθεί η τράπεζα σε διαδικασία πτώχευσης ή εκκαθάρισης,
- δυσχεραίνεται η αποτελεσματική εποπτεία από την Τράπεζα της ΠΓΔΜ,
- η τράπεζα δεν εφαρμόζει ή δρα αντίθετα προς τα μέτρα που επιβάλλει η Τράπεζα της ΠΓΔΜ,

²²⁷ Επιπρόσθετα μέτρα λαμβάνονται -μεταξύ άλλων- όταν η Τράπεζα της ΠΓΔΜ διαπιστώσει πως η τράπεζα πραγματοποιεί δραστηριότητες χωρίς την έγκρισή της, καθώς επίσης και όταν η τράπεζα θέτει εμπόδια σε αυτήν (στην Τράπεζα της ΠΓΔΜ) και την ελεγκτική εταιρία να πραγματοποιούν εποπτεία. (Αναλυτικότερα βλ. *ibid*, άρθρο 133).

²²⁸ *Ibid*, άρθρο 133.

²²⁹ *Ibid*, άρθρο 153.

- ο αριθμός των μελών του Εποπτικού Συμβουλίου και/ή του Διοικητικού Συμβουλίου πέσει κάτω από το προβλεπόμενο όριο που ορίζει ο τραπεζικός νόμος και ακολούθως η εν λόγω τράπεζα δεν υποβάλλει αίτημα για έγκριση από την Τράπεζα της ΠΓΔΜ-για το διορισμό νέων μελών για περισσότερο από 60 ημέρες και
- η τράπεζα δεν εξασφάλισε την έγκριση για το διορισμό μέλους του Εποπτικού ή του Διοικητικού Συμβουλίου ή δε διόρισε κάποιο που να ικανοποιεί τα όσα ορίζονται από τον τραπεζικό νόμο για περισσότερο από 6 μήνες.

Από την ημερομηνία λήψης της απόφασης²³⁰ για ανάκληση της άδειας και μέχρι να τεθεί σε ισχύ η απόφαση του δικαστηρίου για έναρξη διαδικασίας πτώχευσης, η εν λόγω τράπεζα δεν ασκεί κανενός είδους δραστηριότητα εκτός της είσπραξης απαιτήσεων.²³¹

3.2.2 Εν δυνάμει υποψήφια κράτη μέλη

3.2.2.1 Νομοθετικό πλαίσιο Αλβανίας

3.2.2.1.1 Νόμος 9662 της 18^{ης} Δεκεμβρίου 2006

Η τραπεζική δραστηριότητα στη χώρα διέπεται από το νόμο 9662 του 2006²³². Όπως ορίζει σχετικά, το τραπεζικό σύστημα της χώρας αποτελείται από την Τράπεζα της Αλβανίας²³³ και από τις τράπεζες και από τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών.²³⁴ Ο τραπεζικός νόμος περιλαμβάνει τις βασικές αρχές της τραπεζικής δραστηριότητας, τις κύριες διαδικασίες και τους κανόνες για την αδειοδότηση και την εποπτεία εντός του αλβανικού τραπεζικού συστήματος.²³⁵ Δικαίωμα άσκησης τραπεζικής δραστηριότητας έχουν οι τράπεζες με καταστατική έδρα στο έδαφος της

²³⁰ Πάνω σε κάθε τέτοια απόφαση, ειδοποιείται γραπτώς το Υπουργείο Οικονομικών μέσα σε πέντε μέρες από τη λήψη της απόφασης. Η ειδοποίηση περιλαμβάνει όνομα και κεντρικά γραφεία της τράπεζας, τα ονόματα των μελών του διοικητικού συμβουλίου, όνομα και κεντρικά γραφεία (για τις νομικές οντότητες μόνο το δεύτερο) των μετόχων που κατέχουν δικαιώματα ψήφου περισσότερο από 5%, χρηματοοικονομικές δραστηριότητες που ασκούσε η τράπεζα, ημερομηνία έκδοσης της απόφασης και τους λόγους της ανάκλησης της άδειας. (Τραπεζικός νόμος, άρθρο 155 παρ. 2, 3). Επιπλέον, επισημαίνεται πως η Τράπεζα της ΠΓΔΜ ενημερώνει άμεσα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και την ιστοσελίδα της (ibid, άρθρο 156).

²³¹ Ibid, άρθρο 154.

²³² Στο εξής ο «τραπεζικός νόμος».

²³³ Bank of Albania, στο εξής «Τράπεζα της Αλβανίας». Το καθεστώς της ορίζεται από «το νόμο για την Τράπεζα της Αλβανίας», ν. 8269 της 23.12.1997.

²³⁴ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 3.

²³⁵ Τράπεζα της Αλβανίας, «Legal framework of the banking system».

Αλβανίας και τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών που έχουν λάβει άδεια από την Τράπεζα της Αλβανίας.²³⁶ Η χορήγηση άδειας είναι απαραίτητη για την εκτέλεση τραπεζικής δραστηριότητας. Κάθε τράπεζα ή υποκατάστημα ξένης τράπεζας δύναται να ασκεί μόνο τις δραστηριότητες εκείνες, οι οποίες περιέχονται στο παράρτημα της άδειάς του.²³⁷ Κάθε τράπεζα ή υποκατάστημα τράπεζας πρέπει να φέρουν στην επωνυμία τους τη λέξη «τράπεζα ή υποκατάστημα» στα αλβανικά.²³⁸ Κάθε τράπεζα ή υποκατάστημα ξένης τράπεζας διέπεται και διοικείται σύμφωνα με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς και του ελεύθερου ανταγωνισμού.²³⁹ Οι τράπεζες και τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών μπορούν να πραγματοποιούν τις τραπεζικές²⁴⁰ και χρηματοοικονομικές²⁴¹ δραστηριότητες που ορίζει ο τραπεζικός νόμος.²⁴²

3.2.2.1.2 Διαδικασία Αδειοδότησης²⁴³

3.2.2.1.2.1 Αρχική έγκριση

3.2.2.1.2.2 Χορήγηση της άδειας

Μία ξένη τράπεζα μπορεί να πραγματοποιήσει τραπεζική δραστηριότητα μέσω υποκαταστήματος ή μέσω θυγατρικής.²⁴⁴ Μία ξένη τράπεζα μπορεί να ιδρύει ένα ή περισσότερα υποκαταστήματά στο έδαφος της Αλβανίας. Ως προς το θέμα της αδειοδότησης, χορηγείται μία άδεια. Στο πλαίσιο της εποπτείας από την Τράπεζα της Αλβανίας όλα τα υποκαταστήματα της συγκεκριμένης τράπεζας θεωρούνται ως ένα. Αντίστοιχα μια τράπεζα μπορεί να ιδρύσει υποκαταστήματα ή πρακτορεία στο έδαφος της Αλβανίας.²⁴⁵ Αρμόδια αρχή για τη χορήγηση άδειας τόσο σε μια τράπεζα όσο και σε ένα υποκατάστημα μιας ξένης τράπεζας προκειμένου να ασκεί τραπεζικές και άλλες χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες είναι η Τράπεζα της Αλβανίας. Από τη στιγμή που η ενδιαφερόμενη τράπεζα ή υποκατάστημα λάβει την εν λόγω άδεια, έχει

²³⁶ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 5.

²³⁷ Ibid, άρθρο 6 παρ.2,3,4,5.

²³⁸ Ibid, άρθρο 7.

²³⁹ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 31.

²⁴⁰ Αποδοχή καταθέσεων και άλλων επιστρεπτέων πόρων από το κοινό, χορήγηση πιστώσεων ή οι επενδύσεις για δικό της λογαριασμό και πραγματοποίηση πληρωμών υπό τη μορφή ηλεκτρονικού χρήματος. (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 4 παρ.2).

²⁴¹ Μεταξύ άλλων, κάθε είδους δανεισμός, factoring και χρηματοδότηση κάθε εμπορικής συναλλαγής, leasing, κάθε είδους πληρωμές και υπηρεσίες μεταφοράς χρήματος (π.χ. ταξιδιωτικές επιταγές, χρεωστικές κάρτες), εγγυήσεις (guarantees) και δεσμεύσεις (commitments), χρηματομεσιτεία, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών κλπ. Για οποιαδήποτε από τις προηγούμενες δραστηριότητες απαιτείται άδεια από τις αρμόδιες αρχές εφόσον ο νόμος σε ισχύ απαιτεί κάτι τέτοιο (Ibid, άρθρο 54 παρ.2 και 4).

²⁴² Ibid, άρθρο 54.

²⁴³ Ibid, άρθρο 16.

²⁴⁴ Regulation no.14, άρθρο 7 παρ.2.

²⁴⁵ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 11.

το δικαίωμα να αρχίσει να ασκεί τις δραστηριότητές του -τραπεζικές ή χρηματοοικονομικές.²⁴⁶ Ο νόμος επισημαίνει πως η χορηγούμενη άδεια είναι «διαρκής, μη μεταβιβάσιμη και μη εμπορεύσιμη». Στην άδεια περιλαμβάνεται παράρτημα με τις δραστηριότητες –πρόκειται για αναπόσπαστο τμήμα της άδειας- τις οποίες έχει επιτραπεί να ασκεί η τράπεζα ή το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας.²⁴⁷ Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας είναι η κατάθεση ενός ελάχιστου ποσού αρχικού κεφαλαίου²⁴⁸.²⁴⁹ Στην περίπτωση του υποκαταστήματος, η ενδιαφερόμενη ξένη τράπεζα πρέπει να καταθέσει στην Τράπεζα της Αλβανίας το προικώ αρχικό κεφάλαιο, το οποίο δεν πρέπει να είναι λιγότερο από 1 δις Lek.²⁵⁰ Το αρχικό κεφάλαιο δεν μπορεί να περιλαμβάνει δάνεια από το κοινό, πίστωση από την τράπεζα ή χρήματα που δίνονται εκ των προτέρων από τρίτα μέρη και υποκείμενα. Η Τράπεζα της Αλβανίας καθορίζει το ύψος του εν λόγω ποσού, όπως επίσης και τυχόν αλλαγές στο εν λόγω κεφάλαιο προκειμένου να αρχίσει -η τράπεζα ή το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας- να ασκεί τραπεζική δραστηριότητα. Το ποσό αυτό κατατίθεται σε λογαριασμό μέσω εντολής πληρωμής στην Τράπεζα της Αλβανίας υπό μορφή εγγύησης με μηδενικό επιτόκιο και παγώνει μέχρι τη χορήγηση της άδειας.²⁵¹

Το αίτημα για τη χορήγηση άδειας για την ίδρυση τράπεζας (θυγατρικής) ξένης τράπεζας κατατίθεται γραπτώς στην Τράπεζα της Αλβανίας, υπό τη μορφή που ορίζουν οι κανονισμοί της τελευταίας, από τους μετόχους που σκοπεύουν να ιδρύσουν την τράπεζα και πρέπει να συνοδεύεται από μια σειρά από απαιτούμενα έγγραφα.²⁵² Αντίστοιχα, το αίτημα για τη χορήγηση άδειας σε ένα υποκατάστημα ξένης τράπεζας κατατίθεται γραπτώς -υπό τη μορφή που ορίζουν οι κανονισμοί της Τράπεζας της Αλβανίας- από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ξένης τράπεζας,

²⁴⁶ Ibid, άρθρο 14 παρ. 1 και 2.

²⁴⁷ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 15.

²⁴⁸ Στο ελάχιστο απαιτούμενο αρχικό κεφάλαιο δεν περιλαμβάνονται οι πληρωμές ή το κόστος για την αγορά ή την ενοίκιαση των απαιτούμενων εγκαταστάσεων και εξοπλισμών και άλλα λειτουργικά κόστη (Regulation no.14, άρθρο 6 παρ.3).

²⁴⁹ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 18, παρ.1.

²⁵⁰ Regulation no.14, άρθρο 6 παρ.2.

²⁵¹ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 18.

²⁵² Μεταξύ άλλων, απαιτείται η ιδρυτική πράξη, προτεινόμενο όνομα, διεύθυνση της καταστατικής έδρας, εμπειρία, φήμη και ικανότητες για τουλάχιστον δύο από τους διευθυντές, το επιχειρηματικό σχέδιο για τα επόμενα τρία χρόνια, και κεφαλαιακή δομή συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ψήφου ή των δικαιωμάτων των μετόχων στο κεφάλαιο (ibid, άρθρο 17, παρ.1).

συνοδευόμενο από τα απαραίτητα έγγραφα που ορίζονται στον τραπεζικό νόμο και τον κανονισμό 14.²⁵³

Τα παραπάνω έγγραφα²⁵⁴ κατατίθενται στην αλβανική γλώσσα. Τα έγγραφα που εκδίδονται από τις ξένες αρμόδιες αρχές πρέπει να νομιμοποιούνται είτε από τις αρμόδιες αρχές, όπως ορίζει η νομοθεσία της ξένης χώρας, σε κάθε περίπτωση είτε βάσει των διατάξεων του διεθνούς δικαίου που έχει επικυρώσει το αλβανικό κράτος. Επιπλέον, το πρόσωπο που υποβάλλει την αίτηση δημοσιεύει-με δικά του έξοδα- σχετική ανακοίνωση επί τρεις συνεχείς ημέρες σε δύο ή τρεις εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας.²⁵⁵ Η Τράπεζα της Αλβανίας έχει τόσο τη δυνατότητα να ζητήσει επιπλέον πληροφορίες όσο και να πραγματοποιήσει ανεξάρτητους ελέγχους προκειμένου να εξακριβώσει κατά πόσο τα χορηγούμενα στοιχεία είναι ακριβή. Σε αυτό το πλαίσιο συνεργάζεται με εγχώριες και με ξένες εποπτικές αρχές.²⁵⁶ Η Τράπεζα της Αλβανίας –τόσο για την περίπτωση θυγατρικής όσο και του υποκαταστήματος- εξετάζει το αίτημα μαζί με τα έγγραφα που συνοδεύουν αυτό σύμφωνα με όσα ορίζονται στον τραπεζικό νόμο και τον κανονισμό 14. Στο πλαίσιο αυτού ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο εάν τα έγγραφα που έχει καταθέσει είναι

²⁵³ Τα απαιτούμενα έγγραφα είναι τα εξής: 1) άδεια για την άσκηση τραπεζικών δραστηριοτήτων από τις αρμόδιες αρχές του τόπου όπου βρίσκεται η καταστατική έδρα, καθώς και λίστα με τις δραστηριότητες που επιτρέπονται στο πλαίσιο της εν λόγω άδειας, 2) έγγραφα που να αποδεικνύουν πως η ξένη τράπεζα είναι καταγεγραμμένη ως νομικό πρόσωπο, 3) το καταστατικό της τράπεζας, στο οποίο εμπεριέχονται πληροφορίες σχετικά με τη διεύθυνση της καταστατικής έδρας, περιγραφή της δραστηριότητας, το ποσό του κεφαλαίου, τις διαχειριστικές δομές της τράπεζας και τη διοίκηση αυτής, 4) πληροφορίες αναφορικά με τη διεύθυνση του υποκαταστήματος, 5) ιδιοκτησιακή δομή της ξένης τράπεζας, 6) λογαριασμούς και ετήσια έκθεση της ξένης τράπεζας, ενοποιημένους λογαριασμούς, πιστοποιημένη γνώμη ελεγκτή για τους ετήσιους λογαριασμούς και ενοποιημένους λογαριασμούς των τελευταίων τριών ετών πάνω στη δραστηριότητα της τράπεζας, 7) την αρμόδια εποπτική αρχή και τη συγκατάθεσή της για το άνοιγμα του εν λόγω υποκαταστήματος, καθώς και πληροφορίες για την εκπλήρωση των αρχών και των τεχνικών της ενοποιημένης εποπτείας, 8) το προικώ κεφάλαιο, ως ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή απαίτηση σύμφωνα με τους κανόνες της Τράπεζας, 9) πληροφορίες για το πλαίσιο ασφάλισης καταθέσεων σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, 10) πληροφορίες για την εμπειρία πάνω σε διοίκηση τράπεζας ή κάτι αντίστοιχο στο ίδιο επίπεδο (συμπεριλαμβανομένων στοιχείων για την πρόοδο των δραστηριοτήτων αυτών), τη φήμη και την ικανότητα δύο τουλάχιστον εκ των διοικητών. Οι τελευταίοι καταθέτουν και δήλωση βάσει του άρθρου 41 του τραπεζικού νόμου πως δεν ισχύει κάποιο από τα κριτήρια που ορίζει έτσι να αποκλείονται από την ιδιότητα αυτή (του διοικητή) και 11) επιχειρηματικό σχέδιο για τα επόμενα τρία χρόνια (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 17 παρ. 2). Ο «κανονισμός 14» ορίζει μια σειρά από επιπλέον έγγραφα που πρέπει να συνοδεύουν το αίτημα για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας είτε υποκαταστήματος ξένης τράπεζας είτε θυγατρικής αυτής: α) οργανωτικό και διαχειριστικό σχέδιο της ξένης τράπεζας, β) λίστα με τα ονόματα των διοικητών της ξένης τράπεζας, γ) κανονισμούς που ορίζουν και ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ της θυγατρικής/του υποκαταστήματος στην Αλβανία και της ξένης τράπεζας, δ) πληροφορίες για τις οικονομικές προοπτικές και την ανάπτυξη της χώρας προέλευσης του υποκαταστήματος ή της θυγατρικής, ε) πληροφορίες όσον αφορά την αξιολόγηση της ξένης τράπεζας από την ξένη αρμόδια εποπτική αρχή, καθώς και τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, στ) πληροφορίες πάνω στη στρατηγική, τη διαχείριση, τη δομή της κατοχής κεφαλαίου και της οικονομικής κατάστασης της ξένης τράπεζας, ζ) έγγραφα σχετικά με την εκπαίδευση, την επαγγελματική εμπειρία και τη φήμη για τουλάχιστον δύο από τους προτεινόμενους διοικητές, όπως αυτά ορίζονται στο «νόμο για τις τράπεζες» και τους κανονισμούς που εκδίδονται βάσει αυτού (σημειώνεται πως τα έγγραφα αυτά συνοδεύονται από περιγραφή της δουλειάς και των καθηκόντων που αυτοί θα αναλάβουν και η) επιπλέον των όσων απαιτούνται από το «νόμο για τις τράπεζες» για το επιχειρηματικό πλάνο πρέπει αυτό να περιλαμβάνει τα στοιχεία του άρθρου 7 παρ. 1 στοιχείο ε (Regulation no.14, άρθρο 7 παρ. 3).

²⁵⁴ Ειδικότερα όσον αφορά τις οικονομικές καταστάσεις, αυτές επιτρέπεται να κατατίθενται στην αγγλική γλώσσα. Το σύνολο των εγγράφων υποβάλλεται είτε σε φάκελο είτε μέσω email.

²⁵⁵ Ibid, άρθρο 5.

²⁵⁶ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 17 παρ.5 και 6.

πλήρη και κατά πόσο ικανοποιεί όλες τις προϋποθέσεις που τίθενται στον τραπεζικό και τον κανονισμό 14. Στη συνέχεια δημοσιοποιεί ανακοίνωση, η οποία περιλαμβάνει το όνομα του ενδιαφερόμενου υποκειμένου που έχει κάνει την αίτηση, τα ονόματα των μετόχων και τα ονόματα των κύριων διευθυντών της τράπεζας ή του υποκαταστήματος της ξένης τράπεζας. Αμέσως μετά η Τράπεζα της Αλβανίας προβαίνει σε μια σειρά από επιμέρους ενέργειες κατά τη διαδικασία της ανάλυσης της παραπάνω αίτησης.²⁵⁷

1. αρχική έγκριση

Για τη χορήγηση της αρχικής έγκρισης απαιτείται²⁵⁸:

- να ικανοποιούνται οι προϋποθέσεις²⁵⁹ του τραπεζικού νόμου -όπως ορίζονται στο άρθρο 19²⁶⁰,
- αξιολογούνται οι επιπλέον κίνδυνοι που προκύπτουν από την οργανωτική δομή του ομίλου στον οποίο ανήκει η τράπεζα²⁶¹ ή το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας (ιδιαίτερα αυτοί που προκύπτουν από τις σχέσεις με τα μη τραπεζικά στοιχεία) και
- κατόπιν της ανάλυσης του επιχειρηματικού πλάνου για τα πρώτα τρία χρόνια λειτουργίας της τράπεζας ή του υποκαταστήματος της ξένης τράπεζας να προκύπτει πως ικανοποιούνται οι εποπτικές σταθερές που θέτει η Τράπεζα της Αλβανίας.²⁶²

Από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης και μέσα σε διάστημα τριών μηνών, η Τράπεζα της Αλβανίας καλείται να πάρει απόφαση.²⁶³

Υπάρχει το ενδεχόμενο η Τράπεζα της Αλβανίας να αρνηθεί τη χορήγηση της αρχικής έγκρισης σε τράπεζα ή σε υποκατάστημα εφόσον διαπιστωθεί πως

²⁵⁷ Regulation no.14, άρθρο 8.

²⁵⁸ Σε περίπτωση που προκύψουν νέα στοιχεία ή γεγονότα κατόπιν της χορήγησης της αρχικής έγκρισης, τα οποία αλλάζουν πιθανόν έγγραφα που έχουν υποβληθεί σε αυτή, η Τράπεζα της Αλβανίας πρέπει να ενημερωθεί. Η εν λόγω ενημέρωση πρέπει να πραγματοποιείται άμεσα και όχι αργότερα από 15 ημέρες από τη στιγμή που συνέβησαν ή το άτομο που υπέβαλλε την αίτηση ενημερώθηκε για αυτά (Regulation no.14, άρθρο 10).

²⁵⁹ Βασικότερο όλων μεταξύ των προϋποθέσεων να συμμορφώνεται με το σύνολο των διατάξεων του τραπεζικού νόμου (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 19, παρ.2, στοιχείο α).

²⁶⁰ Ibid, άρθρο 19, παρ.2.

²⁶¹ Σημειώνεται πως κατά την εξέλιξη της διαδικασίας για τη χορήγηση της αρχικής έγκρισης η Τράπεζα της Αλβανίας εφόσον το κρίνει απαραίτητο μπορεί να ζητήσει από την τράπεζα να αλλάξει το προτεινόμενο όνομά της σε περίπτωση που το τελευταίο μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στο κοινό ή στο τραπεζικό σύστημα (Regulation no.14, άρθρο 9, παρ.2).

²⁶² Ibid, άρθρο 9 παρ.1.

²⁶³ Επισημαίνεται πως ημερομηνία αποδοχής της αίτησης είναι αυτή κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος πληροί όλες τις προϋποθέσεις, όπως ορίζει ο τραπεζικός νόμος και οι κανονισμοί που εφαρμόζουν τον εν λόγω νόμο. (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 19, παρ.1).

παρουσιάζεται κάποια από τις περιπτώσεις που δε συνάδουν με το θεσμικό πλαίσιο.

²⁶⁴ Πάντως, καλείται σε κάθε περίπτωση να αιτιολογεί την απόφασή της.²⁶⁵ Τέλος, η εξέταση της αίτησης ακυρώνεται, εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν καταθέσει τα απαιτούμενα έγγραφα-σύμφωνα με όσα ορίζει ο εν λόγω νόμος και οι κανονισμοί που εκδίδει η Τράπεζα της Αλβανίας- για την αρχική έγκριση μέσα σε 12 μήνες.²⁶⁶ Η Τράπεζα της Αλβανίας είτε στην περίπτωση χορήγησης είτε άρνησης της αρχικής έγκρισης έχει περιθώριο 15 εργάσιμων ημερών από τη λήψη της απόφασης να ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο.²⁶⁷

2. χορήγηση της άδειας

Η τράπεζα ή το υποκατάστημα στο οποίο έχει χορηγηθεί η αρχική έγκριση καλείται να ικανοποιήσει τις ακόλουθες προϋποθέσεις προκειμένου να λάβει την άδεια άσκησης τραπεζικής δραστηριότητας:

- εγγραφή στο δικαστήριο ως νομικό πρόσωπο, η οποία θα συνοδεύεται από την ιδρυτική πράξη και το καταστατικό της τράπεζας (το οποίο και έχει εγκριθεί κατά την αρχική έγκριση από την Τράπεζα της Αλβανίας),
- έχει πληρωθεί το ελάχιστο αρχικό απαιτούμενο κεφάλαιο από τους μετόχους της τράπεζας ή μεταφορά του ποσού του προικώου κεφαλαίου²⁶⁸ που αντιστοιχεί στο υποκατάστημα από την ξένη τράπεζα,
- πρόσληψη διευθυντών,
- ενοικίαση ή αγορά των απαραίτητων εγκαταστάσεων,
- διορισμός πιστοποιημένων ορκωτών ελεγκτών βάσει του άρθρου 48 του τραπεζικού νόμου,
- ασφάλιση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού,
- ύπαρξη των απαραίτητων τεχνικών και οργανωτικών συνθηκών για την άσκηση των τραπεζικών και χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων,

²⁶⁴ Π.χ. δεν κατέχει το ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο για την άσκηση τραπεζικής δραστηριότητας. (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 19 παρ. 3 και 5).

²⁶⁵ Ibid, άρθρο 19 παρ. 4.

²⁶⁶ Ibid, άρθρο 19 παρ. 6.

²⁶⁷ Regulation no.14, άρθρο 9 παρ.3.

²⁶⁸ Στην περίπτωση του υποκαταστήματος που ιδρύεται στο έδαφος της Αλβανίας από ξένη τράπεζα, η τελευταία καταθέτει στην Τράπεζα της Αλβανίας ποσό όχι λιγότερο από lek 1 δις. Στο αρχικό κεφάλαιο δε συμπεριλαμβάνονται τα έξοδα ή τα κόστη για την αγορά ή την ενοικίαση των επαγγελματικών εγκαταστάσεων και του εξοπλισμών, καθώς και άλλα λειτουργικά κόστη. (Regulation no.14, άρθρο 6 παρ.2 και 3).

- αποδεικτικό της υποβολής αίτησης προς την αρμόδια αρχή²⁶⁹ για το πιστοποιητικό της ασφάλισης καταθέσεων²⁷⁰ και
- σχεδιασμός διοικητικών και λογιστικών διαδικασιών και κατάλληλες διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου.²⁷¹

Σημειώνεται πως το ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο είναι θεμελιώδης προϋπόθεση για τη χορήγηση της άδειας. Από τη στιγμή που χορηγηθεί η αρχική έγκριση (προσωρινή άδεια) στην τράπεζα ή το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας έχει 12 μήνες²⁷² για να ικανοποιήσει τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση της άδειας για την άσκηση τραπεζικής δραστηριότητας, διαφορετικά η προσωρινή άδεια που έχει χορηγηθεί κατά την αρχική έγκριση ανακαλείται. Η Τράπεζα της Αλβανίας εξετάζει εάν πληρούνται οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις του άρθρου 20 παρ.1 και τυχόν επιπλέον²⁷³ που έχουν οριστεί βάσει του άρθρου 19 παρ.5.²⁷⁴ Η απόφαση της χορήγησης της άδειας ανακοινώνεται και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας της Αλβανίας, το Επίσημο Δελτίο της Τράπεζας και σε μία ή περισσότερες εθνικές εφημερίδες.²⁷⁵ Στη συνέχεια, η τράπεζα ή το υποκατάστημα²⁷⁶ της ξένης τράπεζας πρέπει να ενημερώσουν γραπτώς την Τράπεζα και την αρμόδια αρχή ασφάλισης καταθέσεων για την ημερομηνία έναρξης των δραστηριοτήτων τους. Ειδικότερα για την τράπεζα, αυτή ξεκινά τις δραστηριότητές της όχι νωρίτερα από 6 μήνες μετά τη χορήγηση της άδειας.²⁷⁷

²⁶⁹ Deposit Insurance Agency.

²⁷⁰ Για την άσκηση τραπεζικής δραστηριότητας απαιτείται η κατοχή του εν λόγω πιστοποιητικού σύμφωνα με όσα ορίζει και ο νόμος "*On deposits insurance*"; (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 22).

²⁷¹ Ibid, άρθρο 20, παρ. 1.

²⁷² Η Τράπεζα της Αλβανίας μπορεί, εφόσον το επιθυμεί να επεκτείνει αυτό το χρονικό διάστημα κατά 6 μήνες.

²⁷³ Εκτός αυτών, πριν τη χορήγηση της άδειας, η Τράπεζα της Αλβανίας έχει το δικαίωμα να ορίσει και νέες προϋποθέσεις οποιαδήποτε στιγμή (ibid, άρθρο 20 παρ.3).

²⁷⁴ Ibid, άρθρο 20 παρ.1,2,4,5,6. Το σύνολο των προηγούμενων προϋποθέσεων πρέπει να συνοδεύονται από μια σειρά από σχετικά έγγραφα, όπως ορίζονται στο σχετικό κανονισμό. Πριν τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας η Τράπεζα της Αλβανίας πραγματοποιεί επιτόπιο έλεγχο για τις τεχνικές και τις συνθήκες ασφαλείας των εγκαταστάσεων προκειμένου να διαπιστωθεί εάν πληρούνται όλες οι σχετικές υποχρεώσεις, όπως ορίζει ο κανονισμός αυτής. (Regulation no.14, άρθρο 11).

²⁷⁵ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 21.

²⁷⁶ Η τράπεζα ή το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας καλείται να πληρώσει προμήθεια στην Τράπεζα της Αλβανίας εκτός για τη χορήγηση της άδειας (α) και για την αίτηση για τη χορήγηση (β) και την εγκυρότητα (γ) τα ακόλουθα ποσά για την κάθε αντίστοιχη περίπτωση: 200.000 LEK, 300.000 LEK και 50.000 LEK (Regulation no.14, άρθρο 12). Η πρώτη περίπτωση (α) κατατίθεται κατόπιν της κατάθεσης των απαιτούμενων εγγράφων για την απόκτηση της άδειας, η (β) κατόπιν της κατάθεσης του αιτήματος και της (γ) πληρώνεται κάθε χρόνο μέσα σε 30 ημέρες από την έναρξη του ημερολογιακού έτους. Καμία από τις παραπάνω προμήθειες δεν επιστρέφεται (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 27).

²⁷⁷ Ibid, άρθρο 20 παρ.7.

3.2.2.1.3 Ανάκληση άδειας λειτουργίας

Κατόπιν απόφασης της Τράπεζας της Αλβανίας, πραγματοποιείται ανάκληση της άδειας λειτουργίας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

Όσον αφορά τόσο τις τράπεζες όσο και τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών:

- όταν κάτι τέτοιο έχει ζητηθεί από την τράπεζα ή την ξένη τράπεζα εκ μέρους του υποκαταστήματος²⁷⁸,
- όταν διαπιστώνονται παραβιάσεις βάσει των άρθρων 22²⁷⁹, 78²⁸⁰, 80²⁸¹,
- όταν δεν κατέχει και δεν είναι σε θέση να διαθέσει επαρκή ίδια κεφάλαια και κατά συνέπεια δεν μπορεί ούτε να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του/της ούτε να παράσχει επαρκή ασφάλεια στα περιουσιακά στοιχεία που της/του ανατεθεί να διαχειριστεί,
- δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες χορηγήθηκε η άδεια,
- η άδεια χορηγήθηκε κατόπιν παροχής ψευδών στοιχείων είτε έχουν δοθεί από τον αιτούντα είτε αφορούν αυτόν,
- δεν ξεκίνησε την άσκηση των δραστηριοτήτων 6 μήνες μετά τη χορήγηση της άδειας ή κατά τους τελευταίους 6 μήνες δεν πραγματοποιεί αποδοχή και συλλογή καταθέσεων (εκτός και αν αυτή η παύση πρόκειται για απόφαση της Τράπεζας της Αλβανίας),
- μέσα από τις πράξεις του/της παρεμποδίζει την εποπτική λειτουργία της Τράπεζας της Αλβανίας,
- παραβιάζει τις εντολές για την εξάλειψη παράνομων δραστηριοτήτων και πραγματοποίηση συγκεκριμένων πράξεων για τη διόρθωση παραβιάσεων νόμων και κανονισμών,
- η Τράπεζα της Αλβανίας αποφάσισε να την/το θέσει σε διαδικασία εκκαθάρισης και
- διαπιστώθηκε πως οι μέτοχοι ή οι διευθυντές της τράπεζας ή οι διευθυντές του υποκαταστήματος εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες, έκαναν κάποια απάτη ή τέλος μέσω παράνομων πράξεων προς ίδιον όφελος έβλαψαν την τράπεζα ή το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας.

²⁷⁸ Επί του αιτήματος αυτού, η Τράπεζα της Αλβανίας καλείται να αποφασίσει μέσα σε 30 μέρες από τη λήψη του. (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 28 παρ.2).

²⁷⁹ Σχετικά με την υποχρέωση κατοχής πιστοποιητικού ασφάλισης καταθέσεων.

²⁸⁰ Παραβίαση των κανόνων σχετικά με τη διαχείριση κινδύνου.

²⁸¹ Διάπραξη σοβαρών παραβιάσεων.

Όσον αφορά τις τράπεζες:

- η τράπεζα προχώρησε σε ενέργειες χωρίς την προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Αλβανίας²⁸²,
- πραγματοποιήθηκε μεταφορά του ελέγχου αυτής χωρίς την αρχική έγκριση της Τράπεζας της Αλβανίας και
- έπαψε να είναι νομικό πρόσωπο.

Όσον αφορά υποκατάστημα ξένης τράπεζας, ανακαλείται η άδεια του τελευταίου όταν η ξένη τράπεζα έχει απολέσει ή δεν έχει το δικαίωμα να πραγματοποιεί τραπεζικές δραστηριότητες στο έδαφος της χώρας, όπου βρίσκεται η καταστατική της έδρα.

Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση²⁸³ της Τράπεζας της Αλβανίας για ανάκληση της άδειας γνωστοποιείται γραπτώς στον ενδιαφερόμενο-συμπεριλαμβάνονται οι λόγοι που επεξηγούν την απόφαση αυτή. Κοινοποιείται δε και στην αρμόδια αρχή ασφάλισης καταθέσεων. Από τη στιγμή που λαμβάνεται τέτοια απόφαση, απαγορεύεται στην τράπεζα και το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας να ασκεί οποιαδήποτε τραπεζική ή χρηματοπιστωτική δραστηριότητα ή υποχρεώνεται να ρευστοποιήσει το συντομότερο δυνατόν τα στοιχεία ενεργητικού. Επιπλέον, πρέπει να ολοκληρώσει τις συμβατικές του/της σχέσεις όσον αφορά μη προθεσμιακές καταθέσεις και να εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις του/της. Καθ' όλη τη διάρκεια όλων των παραπάνω η τράπεζα και το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας υπόκεινται κανονικά σε όσα ορίζει ο τραπεζικός νόμος.²⁸⁴

²⁸² Περιπτώσεις κατά τις οποίες απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την Τράπεζα της Αλβανίας, (Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 24 παρ. 1).

²⁸³ Όπως και στην περίπτωση της έγκρισης του αιτήματος για τη χορήγηση άδειας, η απόφαση ανάκλησης της άδειας ανακοινώνεται και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας της Αλβανίας, το Επίσημο Δελτίο της Τράπεζας, καθώς και σε μία ή περισσότερες εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας στη χώρα, (ibid, άρθρο 29).

²⁸⁴ Ibid, άρθρο 28.

3.2.2.1.4 Η εποπτική λειτουργία

Η Τράπεζα της Αλβανίας βάσει του τραπεζικού νόμου είναι η αρμόδια αρχή που ασκεί εποπτεία στις τράπεζες και τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών που εγκαθίστανται στο έδαφός της. Εποπτεύει τις τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες όλων των προαναφερθέντων βάσει του τραπεζικού νόμου και άλλων κανονισμών που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με αυτόν.²⁸⁵ Η Τράπεζα της Αλβανίας, στο πλαίσιο της εποπτικής της αρμοδιότητας:

- αξιολογεί τη νομιμότητα των τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων,
- αξιολογεί την ικανότητα μιας τράπεζας ή ενός υποκαταστήματος ξένης τράπεζας να διαχειρίζεται τον κίνδυνο, στον οποίο εκτίθεται και
- υιοθετεί μέτρα κατά παραβιάσεων και παρατυπιών και μέτρα με σκοπό τη βελτίωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης των τραπεζών.²⁸⁶

Ασκεί την εποπτική της αρμοδιότητα μέσω:

- της αδειοδοσίας,
- του ρυθμιστικού πλαισίου,
- οικονομικών αναλύσεων και προβλέψεων, καθώς ελέγχει έτσι τα στοιχεία που της χορηγούν οι τράπεζες και τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών,
- της επιθεώρησης –μερικώς ή πλήρως- της τραπεζικής δραστηριότητας,
- επιμέρους διορθωτικών μέτρων σύμφωνα με το εποπτικό πλαίσιο και
- συμφωνιών συνεργασίας με τις ξένες εποπτικές αρχές και τις ξένες τράπεζες που διατηρούν παρουσία στην Αλβανία μέσω των υποκαταστημάτων ή των θυγατρικών τους.²⁸⁷

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, είναι υποχρέωση όλων όσων υπόκεινται στην εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Αλβανίας²⁸⁸ να της παρέχουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα για την υλοποίηση της εποπτικής διαδικασίας.²⁸⁹

²⁸⁵ Νόμος 9662 της 18.12.2006, άρθρο 71.

²⁸⁶ Ibid, άρθρο 72 παρ. 3.

²⁸⁷ Ibid, άρθρο 72 παρ.1.

²⁸⁸ Θεωρείται δικαίωμα της Τράπεζας της Αλβανίας το να ζητήσει από την αρμόδια εποπτική αρχή της ξένης τράπεζας πληροφορίες για την εποπτεία των συνδεδεμένων προσώπων της εν λόγω τράπεζας, όπως επίσης και πληροφορίες από εμπορικές εταιρίες που έχουν ειδική συμμετοχή σε τράπεζες και από εμπορικές εταιρίες που βρίσκονται σε καθεστώς συνιδιοκτησίας με τράπεζες (ibid, άρθρο 72 παρ.4 και 5).

²⁸⁹ Ibid, άρθρο 72 παρ.2.

Ειδικότερα, όλοι όσοι υπόκεινται στην εποπτεία της Τράπεζας της Αλβανίας²⁹⁰ υπάγονται σε επιθεώρηση από επιθεωρητές αυτής και από ορκωτό ελεγκτή. Τόσο οι τράπεζες²⁹¹ όσο και τα υποκαταστήματα²⁹² των ξένων τραπεζών επιτρέπουν τον έλεγχο και συνεργάζονται με αυτούς. Στο πλαίσιο αυτών των επιθεωρήσεων υποβάλλονται σε έλεγχο κάθε είδους δεδομένα, λογαριασμοί, βιβλία, έγγραφα· ζητούνται επίσης πληροφορίες αναφορικά με το μάνατζμεντ και τις συναλλαγές. Το σύνολο των πληροφοριών υποβάλλεται σε μορφή, την οποία ορίζει η Τράπεζα της Αλβανίας και ο ορκωτός ελεγκτής σύμφωνα με το εγκεκριμένο λογιστικό σχέδιο. Κατόπιν συμφωνίας -στο πλαίσιο της αρχής της αμοιβαιότητας- με τις αρμόδιες ξένες εποπτικές αρχές να πραγματοποιήσουν επιθεώρηση στο υποκατάστημα της ξένης τράπεζας. Επιπλέον, το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας, πρέπει να ενημερώνει -τουλάχιστον μια φορά το χρόνο την Τράπεζα της Αλβανίας για τα ονόματα των μετόχων και τη συμμετοχή αυτών στο κεφάλαιο της ξένης τράπεζας.²⁹³

Κατόπιν της εποπτικής διαδικασίας και των πληροφοριών που της παρασχέθηκαν, η Τράπεζα της Αλβανίας κρίνει κατά πόσο η τράπεζα ή το υποκατάστημα της ξένης τράπεζας συμμορφώνεται προς το ρυθμιστικό πλαίσιο της Αλβανίας για την επίτευξη υγιούς τραπεζικής δραστηριότητας. Εφόσον διαπιστώσει πως δεν ισχύει κάτι τέτοιο, προχωρεί στη λήψη μέτρων, στα οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνεται και η ανάκληση της άδειας λειτουργίας.²⁹⁴

²⁹⁰ Τράπεζες, υποκαταστήματα ξένων τραπεζών, υποκαταστήματα τραπεζών έξω από το έδαφος της Αλβανίας και κάθε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατέχει ειδική συμμετοχή σε μια τράπεζα. (ibid, άρθρο 73 παρ. 1).

²⁹¹ Βάσει του άρθρου 59 του τραπεζικού νόμου, το ελάχιστο όριο για το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών είναι το 8%.

²⁹² Οι ισολογισμοί και οι χρηματοοικονομικές αναφορές των υποκαταστημάτων των ξένων τραπεζών θα πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου "on accounting and financial reports" και τα διεθνή λογιστικά πρότυπα (ibid, άρθρο 73 παρ. 3).

²⁹³ Ibid, άρθρο 73 1,2,3,6,7. Σημειώνεται πως η αρμόδια εποπτική αρχή άλλης χώρας μπορεί -κατόπιν συμφωνίας με την Τράπεζα της Αλβανίας- να πραγματοποιήσει επιθεώρηση σε τράπεζα η οποία είναι υποκατάστημα ή θυγατρική ξένης τράπεζας, της οποίας τα κεντρικά γραφεία είναι σε εκείνη τη χώρα ή κατέχει συμμετοχή στην ξένη τράπεζα (άρθρο 73 παρ.5).

²⁹⁴ Ibid, άρθρο 74 παρ. 1,2.

3.2.2.2 Νομοθετικό πλαίσιο Σερβίας

3.2.2.2.1 «Ο Νόμος για τις τράπεζες»

Ο «Νόμος για τις τράπεζες»²⁹⁵ προβλέπει τις δραστηριότητες που μπορεί μια τράπεζα να ασκεί.²⁹⁶ Κανένα πρόσωπο εκτός από τις τράπεζες δεν μπορεί να ασχολείται με την αποδοχή καταθέσεων, τη χορήγηση πιστώσεων και την έκδοση καρτών πληρωμής (εκτός βέβαια αν υπάρχει σχετική πρόβλεψη στη νομοθεσία).²⁹⁷ Κάθε τράπεζα επίσης πρέπει να φέρει στην επωνυμία της τη λέξη «τράπεζα». Κανένα άλλο πρόσωπο δεν μπορεί να φέρει ή να χρησιμοποιεί τη λέξη τράπεζα ή παράγωγα αυτής.²⁹⁸ Η Εθνική Τράπεζα της Σερβίας²⁹⁹ συνεργάζεται με ξένες και εγχώριες ρυθμιστικές αρχές προκειμένου να βελτιώνει την εποπτική της λειτουργία και κατά την εκτέλεση άλλων δραστηριοτήτων βάσει του τραπεζικού νόμου. Μεταξύ αυτών υπάρχει η δυνατότητα της ανταλλαγής των πληροφοριών και των δεδομένων που συλλέγονται.³⁰⁰ Είναι αρμοδιότητα της Τράπεζας της Σερβίας η εποπτεία της ασφάλειας, της ευρωστίας και της νομικής συμμόρφωσης των δραστηριοτήτων των τραπεζών και λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις, καθώς και τα νομικά συμφέροντα των προσώπων.³⁰¹

3.2.2.2.2 Ίδρυση ή εξαγορά υποτελών εταιριών

Για την ίδρυση ή απόκτηση μιας υποτελούς εταιρίας-στο έδαφος της Σερβίας ή στο εξωτερικό- απαιτείται η χορήγηση έγκρισης από την Τράπεζα της Σερβίας προς την ενδιαφερόμενη τράπεζα. Υποτελείς εταιρίες μπορούν να αποτελέσουν μόνο

²⁹⁵ Στο εξής «τραπεζικός νόμος».

²⁹⁶ Βάσει του τραπεζικού νόμου οι δραστηριότητες που επιτρέπεται να πραγματοποιούν οι τράπεζες είναι οι εξής: 1) καταθετικές δραστηριότητες, 2) πιστωτικές δραστηριότητες, 3) ξένο συνάλλαγμα, συναλλαγές σε νόμισμα ξένου συναλλάγματος και συναλλαγματικές πράξεις (exchange operations), 4) πράξεις πληρωμής, 5) έκδοση καρτών πληρωμών, 6) δραστηριότητες σχετικά με χρεόγραφα (π.χ. έκδοση χρεογράφων), 7) δραστηριότητες μεσιτείας-πρακτορεύσης πωλήσεων, 8) έκδοση εγγυήσεων διαφόρων τύπων, 9) αγορά, πώληση και συλλογή εισπρακτέων (π.χ. factoring, forfeiting), 10) ασφαλιστικές δραστηριότητες (για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την Εθνική Τράπεζα της Σερβίας), 11) δραστηριότητες που τους παρέχει ο νόμος το δικαίωμα να πραγματοποιούν και τέλος 12) δραστηριότητες που είναι παραπλήσιες ή συνδέονται με τις προαναφερθείσες και είναι σύμφωνες με την ιδρυτική πράξη και το καταστατικό της εκάστοτε τράπεζας (Τραπεζικός νόμος, άρθρο 4).

²⁹⁷ Ibid, άρθρο 5.

²⁹⁸ Ibid, άρθρο 6.

²⁹⁹ National Bank of Serbia (NBS), στο εξής «Τράπεζα της Σερβίας».

³⁰⁰ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 8.

³⁰¹ Ibid, άρθρο 9.

οντότητες του χρηματοπιστωτικού τομέα³⁰², έτσι όπως αυτές ορίζονται στον τραπεζικό νόμο. Η έννοια «υποτελείς εταιρίες» περιλαμβάνει τις θυγατρικές και τις συγγενείς εταιρίες.³⁰³ Για την παραπάνω έγκριση απαιτείται σχετική αίτηση, η οποία πρέπει να συνοδεύεται από τα απαιτούμενα έγγραφα³⁰⁴:

- απόφαση του αρμόδιου οργάνου της τράπεζας για την ίδρυση ή την εξαγορά της υποτελούς εταιρίας,
- στοιχεία σχετικά με τη συμμετοχή που θα κατέχει η τράπεζα,
- στοιχεία και πληροφορίες όσον αφορά την εμπειρία, τις ικανότητες και την επαγγελματική φήμη του ατόμου, το οποίο πρόκειται να είναι μέλος κάποιου οργάνου της υποτελούς εταιρίας,
- προσχέδιο του προγράμματος δραστηριοτήτων της υποτελούς εταιρίας, στο οποίο -μεταξύ άλλων- θα συμπεριλαμβάνονται οι πελάτες στους οποίους θα στοχεύει αυτή και πρόβλεψη για το ισοζύγιο πληρωμών και την κατάσταση εσόδων-εξόδων,
- πρόβλεψη -η οποία θα πραγματοποιηθεί βάσει του προσχεδίου του προγράμματος δραστηριοτήτων- για την επίδραση που θα έχει η υποτελής εταιρία στη λειτουργία της τράπεζας για τα επόμενα τρία χρόνια,
- προσχέδιο των διαδικασιών της διαχείρισης κρίσεων, του εσωτερικού ελέγχου, οι οποίες εφαρμόζονται στην τράπεζα και την υποτελή της εταιρία και/ή σε επίπεδο τραπεζικού ομίλου,
- στοιχεία και πληροφορίες³⁰⁵ για όλες τις νομικές και φυσικές προσωπικότητες που κατέχουν κάποια συμμετοχή στην υποτελή εταιρία και
- άλλα τυχόν έγγραφα που πιθανόν ζητήσει η Τράπεζα της Σερβίας.³⁰⁶

Στην περίπτωση της εξαγοράς ειδικότερα απαιτούνται τα εξής επιπλέον έγγραφα:

- εκθέσεις σχετικά με τον έλεγχο που έχει πραγματοποιηθεί στις οικονομικές καταστάσεις της υποτελούς εταιρίας για τα προηγούμενα δύο χρόνια, καθώς

³⁰² Ibid, άρθρο 2.

³⁰³ Decision No. 63 παρ.1. Η εν λόγω απόφαση έχει εκδοθεί στη βάση του άρθρου 124 του τραπεζικού νόμου.

³⁰⁴ Όλα τα έγγραφα υποβάλλονται είτε τα γνήσια είτε επικυρωμένα αντίγραφα αυτών. Πρέπει να είναι γραμμένα στη σέρβικη γλώσσα και αν πρόκειται για έγγραφα σε ξένη γλώσσα, τότε πρέπει να υποβάλλεται η γνήσια ή επικυρωμένη μετάφραση αυτών-όχι αργότερα από 6 μήνες από την έκδοσή τους- στη σέρβικη γλώσσα από μεταφραστή (ibid, παρ. 9). Επιπλέον, μαζί με τα έγγραφα πρέπει να κατατίθεται από τον αιτούντα απόδειξη της πληρωμής του τέλους –έτσι όπως ορίζεται στην απόφαση για τα ενιαία τέλη- για την παροχή υπηρεσιών που παρέχονται από την Τράπεζα της Σερβίας και απόδειξη της πληρωμής του διοικητικού τέλους- έτσι όπως ορίζεται από το νόμο για τα διοικητικά τέλη σε δημοκρατικό επίπεδο (ibid, παρ. 10).

³⁰⁵ Εμπορική επωνυμία, κεντρικά γραφεία, ιδιοκτησιακή δομή της νομικής οντότητας, όνομα και διεύθυνση ενός φυσικού προσώπου, ποσοστό συμμετοχής στο κεφάλαια της εταιρίας και σύντομη περιγραφή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους τα προηγούμενα τρία χρόνια.

³⁰⁶ Ibid, παρ. 2.

επίσης και τις οικονομικές καταστάσεις για την περίοδο αναφοράς της τρέχουσας χρονιάς και

- στοιχεία εάν η εν λόγω υποτελής εταιρία κατέχει συμμετοχή σε άλλη νομική προσωπικότητα, από πότε υφίσταται αυτή, το επίπεδο αυτής (τόσο σε απόλυτο αριθμό όσο και σε ποσοστό επί τοις εκατό) την ημέρα πριν κατατεθεί η αίτηση για χορήγηση έγκρισης από την Τράπεζα της Σερβίας.

Η Τράπεζα της Σερβίας εξετάζει μια σειρά από επιμέρους σημεία προκειμένου να εξετάσει το αίτημα της ενδιαφερόμενης τράπεζας:

- η ίδρυση και/ή η εξαγορά της υποτελούς εταιρίας δε θα αποτελέσει απειλή για την οικονομική κατάσταση της τράπεζας,
- η έκθεση σε κινδύνους της τράπεζας θα παραμείνει στο προβλεπόμενο επίπεδο,
- οι δείκτες ενοποιημένης επίδοσης βρίσκονται μέσα στα προβλεπόμενα επίπεδα,
- τα συστήματα οργάνωσης, διαχείρισης, λήψης αποφάσεων, εσωτερικού ελέγχου, της πληροφορικής εξασφαλίζουν επαρκή διαχείριση κινδύνων των λειτουργιών του τραπεζικού ομίλου,
- η δομή του τραπεζικού ομίλου είναι διαφανής, έτσι όπως ορίζει ο τραπεζικός νόμος και
- η εν λόγω εξαγορά δε θα υπονομεύσει σε καμία περίπτωση τον ανταγωνισμό, σύμφωνα με όσα ορίζονται στον τραπεζικό νόμο.

Η Τράπεζα της Σερβίας καλείται να λάβει απόφαση μέσα σε 30 ημέρες.³⁰⁷

3.2.2.2.3 Εποπτική λειτουργία Εθνικής Τράπεζας της Σερβίας- Εποπτεία της ασφάλειας, της ευρωστίας και της νομικής συμμόρφωσης των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας

Η Τράπεζα της Σερβίας ασκεί την εποπτεία ως προς την ασφάλεια, την ευρωστία και τη νομική συμμόρφωση των δραστηριοτήτων των τραπεζών βάσει των διατάξεων του τραπεζικού νόμου και του νόμου που ρυθμίζει την οργάνωση, τις εξουσίες και τις λειτουργίες αυτής (της Τράπεζας της Σερβίας). Η εποπτεία ασκείται μέσω της off-site εποπτείας και της επιτόπιας επιθεώρησης. Η off-site εποπτεία

³⁰⁷ Decision No. 63, παρ. 5.6.

αφορά τις αναφορές και άλλα τυχόν έγγραφα και στοιχεία αναφορικά με τις λειτουργίες της, που υποβάλλει η εκάστοτε τράπεζα στην Τράπεζα της Σερβίας. Η επιτόπια επιθεώρηση αφορά τα βιβλία και άλλα έγγραφα της τράπεζας. Η Τράπεζα της Σερβίας μπορεί να ασκήσει εποπτεία σε κάθε μέλος του τραπεζικού ομίλου. Σημειώνεται πως έχει τη δυνατότητα, εφόσον το κρίνει απαραίτητο, να επιθεωρήσει τα βιβλία και άλλα έγγραφα νομικών προσωπικοτήτων, οι οποίες συνδέονται από επιχειρηματική, ιδιοκτησιακή και διαχειριστική άποψη με την τράπεζα την οποία εποπτεύει· επιπλέον, μπορεί να ζητήσει από αυτές τις νομικές προσωπικότητες και άλλες πληροφορίες. Όλα τα πρόσωπα, τα οποία υπόκεινται στην εποπτική αρμοδιότητα της Τράπεζας της Σερβίας, δεν πρέπει να θέτουν οποιοδήποτε εμπόδιο στους εργαζόμενους, που είναι επιφορτισμένοι με την άσκηση της εποπτείας και πρέπει να συνεργάζονται μαζί τους.³⁰⁸

Όσον αφορά την επιτόπια εποπτεία³⁰⁹, αυτή πραγματοποιείται στα κεντρικά γραφεία της τράπεζας και όλα τα οργανωτικά μέρη αυτής.³¹⁰ Ασκείται από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα³¹¹, εργαζόμενους της Τράπεζας της Σερβίας. Εξετάζουν τη συμμόρφωση των βιβλίων και άλλων εγγράφων –σε γραπτή και/ή ηλεκτρονική μορφή - και η τράπεζα παρέχει επίσης πρόσβαση στη βάση δεδομένων που χρησιμοποιεί για την εποπτεία των προγραμμάτων υπολογιστών- σύμφωνα με όσα ορίζει η νομοθεσία. Σημειώνεται πως η τράπεζα που επεξεργάζεται στοιχεία ή διαθέτει τα βιβλία της και άλλα έγγραφα σε ηλεκτρονική μορφή οφείλει, κατόπιν σχετικού αιτήματος από τα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα της Εθνικής Τράπεζας της Σερβίας- να παρέχει κάθε τεχνική υποστήριξη για την εποπτεία αυτών. Για το λόγο αυτό, η τράπεζα για κάθε βοήθεια που θα χρειαστεί, διορίζει κάποιον εκπρόσωπό της. Τα άτομα που είναι επιφορτισμένα με την εποπτεία μπορούν α) να εισέρχονται σε όλα τα οργανωτικά μέρη και εγκαταστάσεις της τράπεζας και να παρατηρούν τις διαδικασίες ασφαλείας της τράπεζας, β) τους παρέχεται ένας ξεχωριστός χώρος προκειμένου να πραγματοποιούν την εποπτεία και να ασκήσουν τα καθήκοντά τους,

³⁰⁸ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 102. Αναλυτικότερα, λεπτομέρειες για τον τρόπο άσκησης της προληπτικής εποπτείας και της εποπτείας για τη νομική συμμόρφωση των δραστηριοτήτων των τραπεζών περιλαμβάνονται στη σχετική απόφαση Νο.61 του 2006 βάσει των άρθρων 102 παρ.6 και 117 παρ.12 του τραπεζικού νόμου.

³⁰⁹ Πραγματοποιείται τις καθημερινές σε εργάσιμες ώρες· στις περιπτώσεις μόνο που κρίνεται σκόπιμο μπορεί να πραγματοποιείται πριν και/ή μετά τις εργάσιμες ώρες (ibid, άρθρο 104).

³¹⁰ Ibid, άρθρο 104 παρ. 1.

³¹¹ Εκτός αυτών των εξουσιοδοτημένων προσώπων, στην επιτόπια εποπτεία μπορούν να συμμετέχουν εξουσιοδοτημένα πρόσωπα από την ξένη αρμόδια αρχή, η οποία εποπτεύει και ελέγχει μέλη του τραπεζικού ομίλου στον οποίο ανήκει η τράπεζα επί τη βάση του Μνημονίου κατανόησης που έχει υπογραφεί μεταξύ της Τράπεζας της Σερβίας και της αρμόδιας αυτής αρχής (ibid, άρθρο 103, παρ.2).

γ) απαιτούν να τους παρέχονται αντίγραφα όλων των εγγράφων που υπόκεινται στην εποπτεία και δ) επικοινωνούν με τους διευθυντές και τους εργαζόμενους για την παροχή όλων των απαραίτητων διευκρινίσεων.³¹²

Τα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα για την εποπτεία ετοιμάζουν μια σχετική έκθεση και η Τράπεζα της Σερβίας την υποβάλλει στην τράπεζα. Μέσα σε 15 ημέρες από τη στιγμή αυτή, η τράπεζα μπορεί να υποβάλει τις παρατηρήσεις της.³¹³ Υπάρχει το ενδεχόμενο να προστεθεί μία συμπληρωματική έκθεση στην αρχική, εάν διαπιστωθεί κατά την επαλήθευση των παρατηρήσεων της τράπεζας πως η πραγματική της κατάσταση είναι ουσιωδώς διαφορετική από αυτή που φαίνεται στην αρχική έκθεση. Η συμπληρωματική έκθεση κατατίθεται στην τράπεζα 15 ημέρες από την ημέρα της υποβολής των παρατηρήσεων της τράπεζας.³¹⁴ Εάν στο πλαίσιο της εποπτείας (επιτόπια και off-site εποπτεία) η Τράπεζα της Σερβίας διαπιστώσει σημαντικές παρατυπίες και/ή η χρηματοοικονομική κατάσταση της τράπεζας έχει επιδεινωθεί σημαντικά και/ή υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να χειροτερεύσει η χρηματοοικονομική κατάσταση ή η ρευστότητα αυτής, τότε προχωρά στη λήψη προσωρινών μέτρων· απαγορεύει οποιαδήποτε δραστηριότητα που αποσκοπεί στη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων της και διατάσει την εκτέλεση ενός ή περισσότερων πράξεων^{315, 316}. Η εποπτική διαδικασία ολοκληρώνεται με τη διατύπωση συμπεράσματος για τη λήξη αυτής εάν: α) δε διαπιστωθεί καμία παρατυπία, β) εάν διαπιστωθούν παρατυπίες ήσσονος σημασίας και γ) εάν η τράπεζα μέσω των παρατηρήσεών της αμφισβητήσει όλα τα ευρήματα στην έκθεση και/ή στη συμπληρωματική αντίστοιχα ή ένα μέρος των ευρημάτων, έτσι ώστε αυτά που απομένουν συνιστούν παρατυπίες ήσσονος σημασίας. Το εν λόγω συμπέρασμα κατατίθεται και αυτό στην τράπεζα.³¹⁷

Η Τράπεζα της Σερβίας προβαίνει στη λήψη μέτρων - σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 112- εφόσον η τράπεζα δεν υποβάλλει έγκαιρα τις παρατηρήσεις της στην έκθεση ή τη συμπληρωματική έκθεση ή αν δεν καταφέρει να αμφισβητήσει

³¹² Τραπεζικός νόμος, άρθρα 103 και 104.

³¹³ Σημειώνεται πως παρατηρήσεις της τράπεζας που αφορούν αλλαγές στην κατάσταση αυτής και αφορούν την περίοδο μετά από αυτή που εξετάστηκε από την εποπτική αρχή δε λαμβάνονται υπόψη (ibid, άρθρο 105 παρ. 1,2,3).

³¹⁴ Η τράπεζα με τη σειρά της μπορεί να διατυπώσει παρατηρήσεις εκ νέου μέσα σε 5 ημέρες από την ημέρα που της υποβλήθηκε η συμπληρωματική έκθεση. (ibid, άρθρο 106).

³¹⁵ Βάσει του άρθρου 116 παρ.1 (Τραπεζικός νόμος).

³¹⁶ Ibid, άρθρο 109.

³¹⁷ Ibid, άρθρο 107.

τα ευρήματα (βάσει των οποίων έχει διαπιστωθεί παραβίαση των κανονισμών ή ότι αυτή λειτουργεί με τρόπο που θέτει σε κίνδυνο της ασφάλεια και την ευρωστία της) κατά την εποπτεία μέσω των παρατηρήσεών της. Η Τράπεζα της Σερβίας ακολουθεί αντίστοιχη πρακτική αν κατά την επαλήθευση των παρατηρήσεων της τράπεζας, η Τράπεζα διαπιστώσει πως από τις τελευταίες δεν προκύπτει κάποια ουσιαστική αλλαγή στην πραγματική κατάστασή της.³¹⁸ Μέτρα που λαμβάνονται βάσει του άρθρου 112 είναι τα εξής:

- αποστολή γραπτής προειδοποίησης³¹⁹,
- επιστολή εντολής³²⁰ (ordering letter),
- λήψη μέτρων και διαταγών για την εξάλειψη των υφιστάμενων παρατυπιών³²¹,
- έναρξη διαδικασίας πτώχευσης³²²,
- ανάκληση άδειας λειτουργίας της τράπεζας³²³.

Επιπλέον-εκτός των μέτρων που αναφέρθηκαν βάσει του άρθρου 112- προχωρά στη λήψη των ακόλουθων διορθωτικών και μέτρων επιβολής:

- σε περίπτωση που η τράπεζα στερείται ιδίων κεφαλαίων είτε στερείται ιδίων κεφαλαίων σε σημαντικό βαθμό, εκτός της υποχρέωσης ενημέρωσης της Τράπεζας της Σερβίας ορίζει επίσης τις ενέργειες που δεν μπορεί να πραγματοποιήσει,³²⁴
- δυνατότητα επιβολής προστίμων σε τράπεζα ή σε κάποιο μέλος του Εποπτικού ή του Διοικητικού Συμβουλίου μιας τράπεζας,³²⁵
- απομάκρυνση κάποιου από τα μέλη από το Διοικητικό ή το Εποπτικό Συμβούλιο σε περίπτωση που κάποιο από αυτά δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του τραπεζικού νόμου ή έδρασε κατά παράβαση αυτών ή καταδικάστηκε για κάποιο ποινικό αδίκημα.³²⁶

³¹⁸ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 108.

³¹⁹ Ibid, άρθρο 114.

³²⁰ Ibid, άρθρο 115.

³²¹ Ibid, άρθρο 116.

³²² Ibid, άρθρο 117.

³²³ Ibid, άρθρο 130.

³²⁴ Ibid, άρθρα 110 και 111.

³²⁵ Ibid, άρθρο 113.

³²⁶ Ibid, άρθρα 118 και 119.

Σχετικά με την ανάκληση άδειας λειτουργίας από την Τράπεζα της Σερβίας

Η άδεια λειτουργίας μιας τράπεζας παύει να είναι σε ισχύ στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- μέσω ανάκλησης αυτής,
- εθελούσια παύση των τραπεζικών δραστηριοτήτων,
- αλλαγή νομικής κατάστασης,
- εάν η συστατική συνέλευση της τράπεζας δεν πραγματοποιήθηκε μέσα στο χρονοδιάγραμμα που ορίζει ο τραπεζικός νόμος και
- εάν η τράπεζα δεν υπέβαλε αίτημα μέσα στην προθεσμία που ορίζει ο τραπεζικός νόμος για την εγγραφή στο μητρώο των οικονομικών οντοτήτων.³²⁷

Η Τράπεζα της Σερβίας προχωρά στην ανάκληση της άδειας λειτουργίας μιας τράπεζας εφόσον:

- διαπιστώσει πως η τράπεζα σε κρίσιμο βαθμό στερείται ιδίων κεφαλαίων,
- δεν επέτρεψε στην Τράπεζα της Σερβίας να πραγματοποιήσει την εποπτική της αρμοδιότητα ως προς την ασφάλεια, την ευρωστία και τη νομική συμμόρφωση των δραστηριοτήτων της,
- δεν πραγματοποιεί αποδοχή καταθέσεων και χορήγηση πιστώσεων επί έξι μήνες, εκτός και αν πρόκειται για διορθωτικό μέτρο της Εθνικής Τράπεζας της Σερβίας.

Αντίστοιχα, μπορεί-εφόσον το κρίνει αυτή- να προχωρήσει στην ανάκληση της άδειας λειτουργίας μιας τράπεζας στις εξής περιπτώσεις:

- εάν διαπιστώσει πως η τράπεζα έχει σε κρίσιμο επίπεδο περιορισμένη ρευστότητα,
- η έκδοση της άδειας λειτουργίας πραγματοποιήθηκε επί τη βάσει ψευδών στοιχείων,
- ο ιδρυτής της τράπεζας απέσυρε τους πόρους που είχε επενδύσει στο αρχικό της κεφάλαιο,

³²⁷ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 129.

- η τράπεζα δεν προχώρησε στην έναρξη των δραστηριοτήτων της μέσα σε 60 μέρες από την εγγραφή της στο μητρώο των οικονομικών οντοτήτων,
- οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 16 παρ.1, στοιχείο 5 και 6³²⁸ και άρθρο 19 παρ.1³²⁹ του τραπεζικού νόμου δεν τηρούνται πλέον,
- η τράπεζα στερείται σε σημαντικό βαθμό ιδίων κεφαλαίων,
- η τράπεζα που στερείται ιδίων κεφαλαίων δεν καταφέρνει να συμμορφωθεί με τους επιχειρηματικούς δείκτες που ορίζει ο τραπεζικός νόμος ή οι κανονισμοί της Τράπεζας της Σερβίας,
- η τράπεζα προέβη στην ολική ή συνεχή παραβίαση του τραπεζικού νόμου ή άλλων κανονισμών,
- η τράπεζα δεν προχώρησε στις απαραίτητες ενέργειες βάσει του άρθρου 116 του τραπεζικού νόμου,
- η τράπεζα δεν πληρώνει το ασφάλιστρο κατάθεσης σύμφωνα με όσα ορίζει ο σχετικός νόμος,
- οι δραστηριότητες της τράπεζας σχετίζονται με ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και άλλες αξιόποινες πράξεις.³³⁰

Το αμέσως επόμενο στάδιο είναι η λήψη της απόφασης κατά την οποία πληρούνται οι προϋποθέσεις για την έναρξη της διαδικασίας πτώχευσης³³¹ και/ή εκκαθάρισης της τράπεζας σύμφωνα με όσα ορίζει ο σχετικός νόμος. Από την ημέρα λήψης της απόφασης για ανάκληση της άδειας λειτουργίας, η Τράπεζα της Σερβίας μπλοκάρει όλους τους λογαριασμούς της τράπεζας και απαγορεύει τη μεταβίβαση οποιουδήποτε περιουσιακού της στοιχείου μέχρι την έναρξη των παραπάνω διαδικασιών. Σημειώνεται πως όλες οι νομικές συναλλαγές που πραγματοποιούνται από την ημέρα λήψης της απόφασης ανάκλησης της άδειας λειτουργίας μέχρι και την έναρξη της διαδικασίας πτώχευσης και/ή εκκαθάρισης θα είναι άκυρες.³³²

³²⁸ Κατά την ίδρυση τράπεζας, η ιδιοκτησιακή και διαχειριστική δομή της τράπεζας να είναι τέτοια έτσι ώστε να διευκολύνει την εποπτεία αυτής και η δομή του τραπεζικού ομίλου στον οποίο θα γίνει αυτή μέλος δεν είναι διαφανής και εμποδίζει την εποπτεία, καθώς και τον εξωτερικό και τον εσωτερικό έλεγχο και στις δύο περιπτώσεις.

³²⁹ Σύσταση ιδρυτικής συνέλευσης κατόπιν της λήψης της απόφασης της Τράπεζας της Σερβίας για έκδοση άδειας λειτουργίας.

³³⁰ Τραπεζικός νόμος, άρθρο 130 παρ. 1,2.

³³¹ Η απόφαση για την έναρξη της διαδικασίας πτώχευσης λαμβάνεται μόνο όταν οι υποχρεώσεις της τράπεζας ξεπερνούν τα περιουσιακά της στοιχεία (ibid, άρθρο 130 παρ. 4).

³³² Ibid, άρθρο 130 παρ. 3,5 και 6.

Β' ΜΕΡΟΣ

4. ΤΡΑΠΕΖΕΣ

4.1 Εμπορική Τράπεζα

Η Εμπορική Τράπεζα βρισκόταν την περίοδο του 2006 μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων τραπεζικών ομίλων που έχουν δραστηριοποιηθεί στα Βαλκάνια.³³³ Το 1995 στο πλαίσιο συμφωνίας με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη³³⁴ ιδρύθηκαν θυγατρικές στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Ευρώπης.³³⁵ Η Εμπορική Τράπεζα διατηρεί θυγατρικές στη Βουλγαρία, στη Ρουμανία και την Αλβανία. Συνολικά μέσω των θυγατρικών της διαθέτει 93 καταστήματα.³³⁶

4.1.1 Βουλγαρία³³⁷

Η Emporiki Bank Bulgaria EAD ιδρύθηκε το 1994 υπό την επωνυμία “Bulgarian Investment Bank” από την EBRD, μια ομάδα βουλγάρικων τραπεζών και άλλους μετόχους.³³⁸ Λειτουργεί ως εμπορική τράπεζα.³³⁹ Η Εμπορική Τράπεζα ανέλαβε τη διοίκησή της το 1996. Το 1998 η Εμπορική Τράπεζα απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών της-οπότε και άλλαξε η ονομασία της τράπεζας σε Emporiki Bank Bulgaria EAD. Σήμερα βρίσκεται υπό την ιδιοκτησία της σε ποσοστό 100% του μετοχικού κεφαλαίου³⁴⁰. Παρέχει υπηρεσίες λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής.³⁴¹

³³³ Οι άλλοι 4 ήταν η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Alpha Bank, η Eurobank και η Τράπεζα Πειραιώς. (Εμπορική Τράπεζα, “Banking industry and markets”, issue 6).

³³⁴ European Bank for Reconstruction and Development, στο εξής EBRD.

³³⁵ Εμπορική Τράπεζα, «Ιστορικοί Σταθμοί».

³³⁶ Εμπορική Τράπεζα, «Ταυτότητα Ομίλου Εμπορικής Τράπεζας» (Απρίλιος 2009).

³³⁷ Ο καινούριος νόμος που ρυθμίζει τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων τέθηκε σε ισχύ στις 12 Ιουνίου του 2009. Κατόπιν τούτου οι ήδη υπάρχουσες τράπεζες κλήθηκαν μέσα σε τρεις μήνες να τροποποιήσουν το καταστατικό τους σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου νόμου και να κάνουν αίτηση στην Τράπεζα της Βουλγαρίας να ανανεώσουν τις άδειες τους («Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα», Transitional and Final Provisions, παρ.6).

³³⁸ Emporiki Bank-Bulgaria EAD, “About us”.

³³⁹ Εμπορική Τράπεζα, “Emporiki Bank-Bulgaria EAD”.

³⁴⁰ Το εν λόγω ποσοστό το κατέχει από το 2003.

³⁴¹ Emporiki Bank-Bulgaria EAD, “Financial Statements 2008”, σελ.6.

Κατά τη διάρκεια του 2008 η τράπεζα έδωσε έμφαση στην αναδιοργάνωση της οργανωτικής δομής της, την επέκταση του δικτύου της -έχοντας αυξήσει κατά τη λήξη του 2008 τα υποκαταστήματά της σε 28-, στην ανάπτυξη νέων στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων και την επέκταση του πιστωτικού χαρτοφυλακίου.³⁴² Λόγω της αύξησης –κατά 53,43%- κυρίως των λειτουργικών εξόδων, παρουσίασε καθαρή ζημία (μετά φόρων) € 1,96 εκατ.³⁴³ Όσον αφορά κάποια οικονομικά μεγέθη της τράπεζας, αυξήθηκαν τα στοιχεία ενεργητικού κατά 96,59% συγκριτικά με το 2007 (ανήλθαν στα € 240,538 εκατ.)· η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση των δανείων και των προκαταβολών σε πελάτες κατά 102,06% (ανήλθαν στα € 206,144 εκατ.). Το ίδιο και οι καταθέσεις, οι οποίες αυξήθηκαν κατά 32,20% (ανήλθαν στα € 65,476 εκατ.).

Στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης -κατά τη διάρκεια του 2008- η διαχείριση της ρευστότητας ήταν επαρκής. Δέχτηκε επίσης μια «εφεδρική» διευκόλυνση ρευστότητας από την Εμπορική Τράπεζα ύψους € 23 εκατ. ως απόθεμα σε περίπτωση ελλείμματος μπροστά σε ένα ενδεχόμενο κρίσης (στη ρευστότητα).³⁴⁴ Κατά τη λήξη του έτους ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας³⁴⁵ σημείωσε πτώση σε σχέση με το 2007 (18,07%), παραμένοντας όμως πάνω (13,8%) από το ελάχιστο όριο.³⁴⁶ Στόχοι της τράπεζας -μεταξύ άλλων- για το 2009 ήταν:

- η διατήρηση του ποσοστού των δανείων σε καθυστέρηση σε χαμηλό επίπεδο,
- η διεύρυνση της πελατειακής και της καταθετικής βάσης, προσελκύοντας νέους πελάτες μέσω της αναβάθμισης της εξυπηρέτησης πελατών και της διεύρυνσης των δικτύων διανομής,
- άνοιγμα επιχειρηματικών κέντρων με σκοπό τη διεύρυνση του μεριδίου της τράπεζας στον τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και
- έμφαση στο γεγονός πως πρόκειται για μια ισχυρή τράπεζα, με αναγνωρίσιμη επωνυμία στην αγορά της Βουλγαρίας που αποτελεί μέλος ενός πολύ μεγαλύτερου ομίλου, αυτού της Credit Agricole.³⁴⁷

³⁴² Emporiki Bank-Bulgaria EAD, "Financial Statements 2008", σελ.1 και 6.

³⁴³ Ibid, σελ. 2.

³⁴⁴ Ibid, "Financial Statements 2008", σελ.3.

³⁴⁵ Η Τράπεζα της Βουλγαρίας (BNB) ορίζει ως ελάχιστο όριο το 12%.

³⁴⁶ Emporiki Bank-Bulgaria EAD, "Financial Statements 2008", σελ. 32-33.

³⁴⁷ Ibid, σελ. 4.

Το χρηματοοικονομικό περιβάλλον έκρυβε ακόμα προκλήσεις κατά τη διάρκεια του 2009· εντούτοις, η κανονική λειτουργική ικανότητα της τράπεζας δε διαταράχθηκε και χάρη στη συνετή διαχείριση του ενεργητικού και των υποχρεώσεών της δε σημειώθηκε αστάθεια στις επιδόσεις της.³⁴⁸ Ενδεικτικό αυτών ήταν η υλοποίηση του στόχου της για άνοιγμα επιχειρηματικών κέντρων, συνεχίζοντας την προσπάθειά της να τα επεκτείνει και εκτός της πρωτεύουσας της χώρας.³⁴⁹ Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε επαρκής διαχείριση της βραχυπρόθεσμης και διαρθρωτικής ρευστότητας, καλύπτοντας έτσι τις εμπορικές ανάγκες της. Ως προς τα βασικά μεγέθη της τράπεζας αυτής της χρονιάς, το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού³⁵⁰ αυξήθηκε, ενώ το χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων³⁵¹ προ προβλέψεων αυξήθηκε κατά 9%. Αυξητική τάση ύψους 8% είχαν και οι καταθέσεις. Αξίζει να σημειωθεί πως ενώ τα συνολικά έσοδα της τράπεζας αυξήθηκαν τη χρονιά αυτή κατά 27%, λόγω της παράλληλης αύξησης των λειτουργικών εξόδων -λαμβάνοντας υπόψη τη συνετή στρατηγική ανάπτυξής της- τελικά η τράπεζα είχε ζημία³⁵² ύψους BGN 7,428 εκατ.³⁵³ Ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας τέλος βελτιώθηκε, αγγίζοντας το 16,05%.³⁵⁴

4.1.2 Ρουμανία³⁵⁵

Η Emporiki Bank-Romania S.A. λειτουργεί από το 1996 με κύριο μέτοχο την Εμπορική Τράπεζα.³⁵⁶ Ιδρύθηκε με την επωνυμία “International Commercial Black Sea Bank (Romania) SA” και το Δεκέμβριο του 2003, αφού άλλαξε εταιρική ταυτότητα η μητρική της, μετονομάστηκε σε Emporiki Bank-Romania S.A. Το 2006 ο όμιλος Credit Agricole απέκτησε την Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. Η εξέλιξη αυτή άνοιξε νέες στρατηγικές ανάπτυξης για την τράπεζα, παρέχοντάς της τη δυνατότητα για γεωγραφική εξάπλωση των δραστηριοτήτων της, καθώς και παροχή βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών. Η Εμπορική Τράπεζα σήμερα κατέχει το

³⁴⁸ Emporiki Bank-Bulgaria EAD, “Financial Statements 2009”, σελ.3-4.

³⁴⁹ Ibid, σελ.5.

³⁵⁰ Από BGN 470,450 εκατ. το 2008 στα BGN 484,444 εκατ. στο τέλος του 2009 (ibid, σελ.9).

³⁵¹ Η αύξηση στο χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων ήταν αποτέλεσμα της αύξησης κατά 150% στο χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων προς τον επιχειρηματικό τομέα και κατά 58% του ενυπόθηκου δανεισμού.

³⁵² Το 2008 είχε σημειώσει ζημία ύψους BGN 3,834 εκατ. (ibid, σελ.8).

³⁵³ Ibid, σελ.3-4.

³⁵⁴ Ibid, σελ.54.

³⁵⁵ Τα πιστωτικά ιδρύματα –ρουμάνικες νομικές οντότητες-που λειτουργούσαν ήδη την περίοδο που τέθηκε σε ισχύ (Δεκέμβριος 2006) ο καινούριος νόμος θεωρούνται ότι διαθέτουν άδεια βάσει των διατάξεων αυτού («Νόμος για τα πιστωτικά ιδρύματα και την κεφαλαιακή επάρκεια», άρθρο 415 παρ.1).

³⁵⁶ Emporiki Bank-Romania S.A, “About us”.

99,35% του μετοχικού της κεφαλαίου. Λειτουργεί ως εμπορική τράπεζα και διαθέτει 33³⁵⁷ καταστήματα.³⁵⁸ Παρέχει κυρίως υπηρεσίες στους τομείς της χονδρικής και λιανικής τραπεζικής και παράλληλα υπηρεσίες επιχειρηματικής τραπεζικής.³⁵⁹ Στόχος της εν λόγω τράπεζας είναι να βελτιώσει τη θέση της στη ρουμάνικη αγορά.³⁶⁰

Κατά τη λήξη του 2008, το σύνολο ενεργητικού αυξήθηκε σε σχέση με το 2007 (ανήλθε στα € 183,030,772 από € 120,280,028). Οι καταθέσεις από πελάτες μειώθηκαν από το 2007 από € 64,986,329 στα € 51,445,356.³⁶¹ Τα δάνεια αυξήθηκαν από € 74,830,306 στα € 110,070,379.³⁶² Παρουσίασε ζημία (μετά φόρων) €-7,768,580.³⁶³ Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας³⁶⁴ αυξήθηκε σε σχέση με το 2007 και από 21,78% έφτασε στο 30,05%.³⁶⁵ Όσον αφορά το 2009, τα στοιχεία ενεργητικού σημείωσαν μικρή μείωση, φτάνοντας στα € 182,218,837. Οι καταθέσεις από πελάτες αυξήθηκαν στα € 78,359,849.³⁶⁶ Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας βρέθηκε στο 17,7%.³⁶⁷ Η αύξηση του ύψους των δανείων συνεχίστηκε, αγγίζοντας τα € 111,836,925.³⁶⁸ Το ποσό της ζημίας αυξήθηκε, φτάνοντας τα € 18,354,651.³⁶⁹

Η υφιστάμενη παγκόσμια οικονομική κρίση που βρίσκεται σε εξέλιξη επέδρασε στον όγκο της χονδρικής χρηματοδότησης, καθώς αυτός μειώθηκε αισθητά από τον Αύγουστο του 2007. Υπό τις συνθήκες αυτές, η εκτίμηση κατά τη λήξη του 2008 ήταν πως πιθανόν να επηρεάζονταν οι χορηγήσεις νέων δανείων και η αναχρηματοδότηση των υφιστάμενων δανειοδοτήσεων υπό όρους παρόμοιους με παλαιότερων συναλλαγών. Εκτίμηση επίσης της διοίκησης της τράπεζας είναι πως μπορούσαν να επηρεαστούν δυσμενώς και οι δανειολήπτες και κατά συνέπεια να μην είναι σε θέση να εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις τους. Οι εν λόγω δυσμενείς συνθήκες,

³⁵⁷ Emporiki Bank-Romania S.A, "Financial Statements 2009", σελ. 7.

³⁵⁸ Εμπορική Τράπεζα, "Emporiki Bank-Romania S.A".

³⁵⁹ Emporiki Bank-Romania S.A, "Financial Statements 2008", σελ. 5. Μεταξύ των υπηρεσιών που παρέχει απαντώνται οι εξής: χρηματοδοτήσεις επιχειρήσεων, στεγαστικά δάνεια, καταθέσεις, εργασίες εξωτερικού, διαχείριση διαθεσίμων, συμβουλευτικές υπηρεσίες, εργασίες συναλλάγματος, έκδοση χρεωστικών και πιστωτικών καρτών και Internet Banking. (Εμπορική Τράπεζα, "Emporiki Bank Romania S.A").

³⁶⁰ Ibid.

³⁶¹ Emporiki Bank -Romania S.A, "Financial Statements 2008", σελ.1.

³⁶² Ibid, σελ. 52.

³⁶³ Ibid, σελ. 2.

³⁶⁴ Τόσο για το 2008 όσο και το 2009 ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας υπολογίστηκε σύμφωνα με τις αρχές της Βασιλείας I, ενώ για το επόμενο χρηματοοικονομικό έτος θα γίνει βάσει αυτών της Βασιλείας II. (Emporiki Bank - Romania S.A, "Financial Statements 2009", σελ. 51).

³⁶⁵ Emporiki Bank -Romania S.A, "Financial Statements 2008", σελ. 42.

³⁶⁶ Emporiki Bank -Romania S.A, "Financial Statements 2009", σελ. 1.

³⁶⁷ Η τράπεζα έχει στη διάθεσή της μια εφεδρική χρηματοδοτική γραμμή από την Εμπορική Τράπεζα ύψους € 20 εκατ., την οποία μέχρι την 31/12/2009 δεν είχε χρησιμοποιήσει. (ibid, σελ. 50).

³⁶⁸ Ibid, σελ. 63.

³⁶⁹ Ibid, σελ. 2.

υποστήριξαν πως θα μπορούσαν να επηρεάσουν προς το χειρότερο τις προβλέψεις ροών και την εκτίμηση για την επιδείνωση των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού.³⁷⁰ Πρέπει να σημειωθεί ότι η αγορά της Ρουμανίας για πολλούς τύπους εξασφαλίσεων, ιδιαίτερα της ακίνητης περιουσίας, έχει επηρεαστεί -όσον αφορά το 2009- έντονα από την παγκόσμια οικονομική κρίση και την αστάθεια στις διεθνείς χρηματοοικονομικές αγορές, οδηγώντας έτσι σε χαμηλό επίπεδο ρευστότητας για κάποια στοιχεία ενεργητικού. Το ποσό της πρόβλεψης για τα απομειωμένα δάνεια θα εξαρτηθεί από την εκτίμηση της διοίκησης της τράπεζας για αυτά τα στοιχεία ενεργητικού, αφού ληφθούν υπόψη οι ταμειακές ροές που μπορεί να προκύψουν στην περίπτωση κατασχέσεων (μείον το κόστος για την απόκτηση και την πώληση της εξασφάλισης). Κατόπιν των προηγούμενων, η πραγματική αξία από μια κατάσχεση μπορεί να διαφέρει από τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις.³⁷¹ Τη δεδομένη χρονική στιγμή η διοίκηση της τράπεζας δεν ήταν σε θέση να εκτιμήσει ποιες θα ήταν οι συνέπειες στη χρηματοοικονομική θέση της τράπεζας, εφόσον χειροτέρευε η ρευστότητα στις χρηματοπιστωτικές αγορές και της αυξανόμενης αστάθειας στο νόμισμα και τα επιτόκια, επισημαίνοντας παράλληλα πως είχε πάρει όλα τα απαραίτητα μέτρα.³⁷²

4.1.3 Αλβανία

Η Emporiki Bank-Albania S.A. ιδρύθηκε ως θυγατρική της Εμπορικής Τράπεζας. Έλαβε οριστική άδεια της στις 28 Οκτωβρίου 1999. Από την 18.6.2001 έχει την επωνυμία Commercial Bank of Greece (Albania) S.A. Παρέχει μια ευρεία γκάμα υπηρεσιών. Κατά τη λήξη του 2008, το σύνολο του ενεργητικού ανήλθε στα € 211.800.788 και τα κέρδη προ φόρων στα € 1.093.146. Η στρατηγική της επιμερίζεται στους εξής στόχους: 1) έμφαση στη λιανική τραπεζική (ιδιώτες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις), 2) ενίσχυση της θέσης της στον τομέα των επιχειρήσεων (η τράπεζα αποτελεί μια από τις πρώτες στην αλβανική αγορά), 3) να αποτελέσει ένα σύγχρονο και κερδοφόρο πιστοδοτικό οργανισμό, ο οποίος παρέχει ποιοτικές υπηρεσίες και προωθεί νέα προϊόντα, 4) να αυξήσει το μερίδιό της στην αλβανική αγορά μέσω της επέκτασης της πελατειακής της βάσης και της προσέλκυσης

³⁷⁰ Emporiki Bank -Romania S.A, "Financial Statements 2008", σελ. 65.

³⁷¹ Emporiki Bank -Romania S.A, "Financial Statements 2009", σελ. 78.

³⁷² Ibid, σελ.79.

καταθέσεων από Αλβανούς εργαζόμενους στην Ελλάδα και 5) η επέκταση του δικτύου της (διαθέτει 21 καταστήματα).³⁷³

4.2 Alpha Bank

Η διεθνής παρουσία της Alpha Bank και συγκεκριμένα στα Βαλκάνια³⁷⁴ πραγματοποιείται μέσω καταστημάτων της στη Βουλγαρία και την Αλβανία και θυγατρικών της στην ΠΓΔΜ, τη Σερβία και τη Ρουμανία. Η επέκταση στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης³⁷⁵ είναι βασικό κομμάτι της στρατηγικής της Alpha Bank.³⁷⁶ Η επέκταση αυτή αποτελεί στρατηγική πρώτης προτεραιότητας με στόχο να καταστεί περιφερειακή δύναμη.³⁷⁷ Τακτική της Alpha Bank –και ειδικότερα στον τομέα της λιανικής τραπεζικής– είναι να προωθεί στις τοπικές αγορές προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν ήδη κυκλοφορήσει στην Ελλάδα προκειμένου να μεταφέρεται παράλληλα η εμπειρία και η τεχνογνωσία που έχει ήδη αποκτηθεί. Επιπλέον, επιδίωξή της είναι τα καταστήματά της να λειτουργούν άμεσα κατά τα πρότυπα της Alpha Bank στην Ελλάδα, έτσι ώστε τα κεφάλαιά της να έχουν υψηλή απόδοση.³⁷⁸ Η διεξόδουση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη δε σημαίνει μόνο περαιτέρω αύξηση των μεγεθών της, αλλά και διασπορά των πηγών της κερδοφορίας της.³⁷⁹ Η περιοχή αυτή πρόκειται για μια αγορά 60 εκατομμυρίων ανθρώπων, με υψηλούς ρυθμούς επέκτασης και πολλές ευκαιρίες για κέρδη. Ενδεικτικό της σημασίας και της βαρύτητας που δίνεται στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της Alpha Bank εκεί, είναι το γεγονός πως το συνολικό δίκτυο καταστημάτων³⁸⁰ στο τέλος του 2007 είχε αγγίξει τα 403 καταστήματα (αριθμός που είναι σχεδόν ίδιος με αυτόν των

³⁷³ Οι εργασίες που παρέχει η τράπεζα είναι οι εξής: Λογαριασμοί ταμειευτηρίου και τρεχούμενοι, καταθέσεις προθεσμιακές και όψεως σε συνάλλαγμα και εγχώριο νόμισμα, στεγαστικά, καταναλωτικά και δάνεια αγοράς αυτοκινήτου σε Εύρω, Δολλ. ΗΠΑ και τοπικό νόμισμα LEK, επιχειρηματικά δάνεια επίσης σε Εύρω, Δολλ. ΗΠΑ και τοπικό νόμισμα LEK για κεφάλαιο κίνησης, αγορές παγίων, χρηματοδότηση επενδύσεων, χρηματοδότηση εμπορίου, εργασίες εξωτερικού (ενέγγυες πιστώσεις, αξίες προς είσπραξη, εμβάσματα, εγγυητικές επιστολές), εργασίες συναλλάγματος, εισαγωγές-Εξαγωγές, εγγυητικές επιστολές. (Εμπορική Τράπεζα, "Εμπορική Bank – Albania S.A.".)

³⁷⁴ Βάσει στοιχείων του 2007, η Alpha Bank όσον αφορά τη δραστηριότητά της στη Ρουμανία και την Αλβανία βρισκόταν μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών και σχετικά με τη Βουλγαρία, τη Σερβία και την ΠΓΔΜ μεταξύ των δέκα πρώτων λόγω της πιο πρόσφατης εισόδου της εκεί. (Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 9).

³⁷⁵ Στην περίπτωση της Alpha Bank, η αναφορά στη Νοτιοανατολική Ευρώπη περιλαμβάνει τις εξής χώρες: Ρουμανία, Σερβία, Αλβανία, Βουλγαρία, ΠΓΔΜ, Κύπρος, Ουκρανία.

³⁷⁶ Alpha Bank, «Στρατηγική».

³⁷⁷ Το μερίδιο αγοράς της Alpha Bank για το σύνολο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης είχε φτάσει στο 7,3% από 5,7% το 2006. Βάσει στοιχείων του 2007, στόχος για το 2010 ήταν το σχετικό ποσοστό να ξεπεράσει το 12%, βάσει του επιχειρησιακού σχεδίου Agenda 2010. (Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 38-39).

³⁷⁸ Ibid, σελ. 39-40.

³⁷⁹ Ibid, σελ. 9.

³⁸⁰ Στο συνολικό δίκτυο καταστημάτων εκτός των παραπάνω συμπεριλαμβάνονται και αυτά στην Κύπρο.

καταστημάτων στην Ελλάδα).³⁸¹ Διαχρονικός και σταθερός στόχος της είναι η προσέλκυση εγχώριας πελατείας και παράλληλα η εξυπηρέτηση των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή.³⁸² Βέβαια, αντιμετωπίζει δύο βασικές προκλήσεις από την παρουσία της στις χώρες αυτές· το πρόβλημα ρευστότητας και τη διαφύλαξη της ποιότητας του χαρτοφυλακίου³⁸³ της. Λύση στο θέμα της ρευστότητας είναι η άντληση καταθέσεων μέσω της προώθησης νέων προϊόντων, της αύξησης της παραγωγικότητας του δικτύου και της αύξησης της αναγνωρισιμότητας της Alpha Bank στις χώρες όπου αναπτύσσει δραστηριότητα.³⁸⁴

Το 2008, χρονιά κατά την οποία η παγκόσμια οικονομική κρίση ήταν σε εξέλιξη, η Alpha Bank συνέχισε την ανοδική πορεία της και διατήρησε την κερδοφορία της σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Μία από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, ήταν η αποκλιμάκωση του ρυθμού της πιστωτικής επέκτασης τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, λόγω της αύξησης του κόστους χρήματος.³⁸⁵ Ενώ η κερδοφορία όπως προαναφέρθηκε παρέμεινε σε ικανοποιητικό επίπεδο, τα καθαρά κέρδη μειώθηκαν τελικά κατά 33% (φτάνοντας τα € 512 εκατ.) λόγω της προληπτικής αύξησης των προβλέψεων (ανήλθαν στα € 542 εκατ.), προκειμένου να καλυφθεί το ενδεχόμενο επιδείνωσης των πιστωτικών συνθηκών τόσο στην Ελλάδα όσο και τη Νοτιοανατολική³⁸⁶ Ευρώπη. Κατά τη διοίκηση της τράπεζας, τα αποτελέσματα αυτά κρίθηκαν ικανοποιητικά, καθώς πραγματοποιήθηκαν μέσα στο πλαίσιο του δυσμενούς διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος.³⁸⁷ Πρέπει να σημειωθεί πως το ποσοστό καθυστερήσεων διατηρήθηκε τη χρονιά αυτή σε χαμηλό επίπεδο -στο 2%. Για το γεγονός αυτό συμβάλλει σημαντικά η πολιτική ανάπτυξης της Alpha Bank. Στηρίζεται κυρίως στην αυτόνομη ανάπτυξη δικτύου καταστημάτων και όχι τόσο με την εξαγορά τραπεζών. Με τον τρόπο αυτό μεταφέρει στις χώρες που διατηρεί παρουσία, την πολιτική, τη

³⁸¹ Alpha Bank, «Στρατηγική».

³⁸² Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», σελ. 37.

³⁸³ Για την άμεση παρακολούθηση και την αποτελεσματική διαχείριση ληξιπρόθεσμων οφειλών και την κεντροποίηση των σχετικών διαδικασιών έχει δημιουργηθεί ένα εγχειρίδιο πιστωτικής πολιτικής- το οποίο έχει ως βάση τους κανόνες της Alpha Bank προσαρμοσμένο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε χώρας- και ένα εγχειρίδιο πολιτικής καθυστερήσεων για την παρακολούθηση των χαρτοφυλακίων.

³⁸⁴ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 35.

³⁸⁵ Καθώς οι διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου συρρικνώθηκαν ή σταμάτησαν να λειτουργούν- ιδιαίτερα το τελευταίο τρίμηνο του 2008- το κόστος χρήματος αυξήθηκε υπερβολικά λόγω της προσπάθειας για προσέλκυση προθεσμιακών καταθέσεων με υψηλό επιτόκιο. (ibid, σελ. 8).

³⁸⁶ Ειδικότερα για την περιοχή αυτή τα κέρδη προ φόρων κατά τη λήξη του 2008 ανήλθαν στα € 112 εκατ.

³⁸⁷ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 11.

δομή και τα συστήματα της Ελλάδας.³⁸⁸ Η επιδείνωση πάντως της ποιότητας του χαρτοφυλακίου από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη τη χρονιά αυτή ήταν περιορισμένη και μικρότερη από το μέσο όρο της αγοράς. Εντούτοις, η Alpha Bank αποφάσισε την προληπτική αύξηση των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις, καθώς οι επιπτώσεις από την επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών ήταν απρόβλεπτες. Επιπλέον, λόγω των υφιστάμενων συνθηκών παγκοσμίως, η Alpha Bank ανέστειλε την περαιτέρω αύξηση του δικτύου καταστημάτων της.³⁸⁹

Η εκτίμηση για το 2009 ήταν πως οι τραπεζικές εργασίες θα αυξάνονταν με χαμηλότερο ρυθμό. Στο πλαίσιο αυτού, στόχος της Alpha Bank ήταν να ενδυναμωθεί η ίδια η τράπεζα. Για το λόγο αυτό στράφηκαν στη στήριξη της ελληνικής οικονομίας σε εγχώριο επίπεδο και την ενίσχυση της σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όπου δραστηριοποιείται. Λόγω των συνθηκών αυτών, η Alpha Bank –μεταξύ άλλων- ενίσχυσε τη ρευστότητά της, εφάρμοσε αυστηρότερα πιστωτικά κριτήρια και έλαβε μέτρα για τον έλεγχο του λειτουργικού κόστους.³⁹⁰ Επιπλέον αποφασίστηκε –λόγω της οικονομικής κρίσης- να ανασταλούν και για το 2009 τα σχέδια για περαιτέρω επέκταση του δικτύου καταστημάτων της και να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην αξιοποίηση των ήδη υπαρχόντων καταστημάτων μέσω της αύξησης της αναγνωρισιμότητάς της στην αγορά.³⁹¹ Η Alpha Bank κατάφερε να διατηρήσει την κερδοφορία της-με τα έσοδα προ ζημιών απομειώσεων να ανέρχονται € 1,178 δις και να διατηρούνται ουσιαστικά αμετάβλητα σε σχέση με το 2008 και το 2007- το 2009 παρά το σύνθετο επιχειρηματικό περιβάλλον και τις αντίξοες συνθήκες (όσον αφορά την περιοχή των Βαλκανίων, στήριξη της Σερβίας και της Ρουμανίας από το ΔΝΤ).³⁹² Τα κέρδη προ φόρων μειώθηκαν κατά 19,8% (ανήλθαν στα € 501,8 εκατ.), ενώ τα καθαρά κέρδη μειώθηκαν κατά 31,7% (ανήλθαν στα € 349,8 εκατ.), λόγω της επίδρασης της συνεχούς επιδείνωσης των επιχειρηματικών συνθηκών τόσο στην Ελλάδα όσο και στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.³⁹³ Στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης τα κέρδη προ φόρων μειώθηκαν κατά 50,4%, καθώς από € 111,7 εκατ. έπεσαν στα € 55,4 εκατ. Για τη μείωση αυτή ευθύνεται η αύξηση των προβλέψεων, προκειμένου να ενισχυθεί η κάλυψη των καθυστερήσεων. Ο δείκτης

³⁸⁸ Ibid,σελ.14.

³⁸⁹ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008»,σελ. 35.

³⁹⁰ Ibid,σελ.9.

³⁹¹ Ibid,σελ.61.

³⁹² Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ. 3.

³⁹³ Ibid, σελ. 10.

καθυστερήσεων –ενώ για το 2008 ήταν στο 2% όπως αναφέρθηκε παραπάνω– διαμορφώθηκε στο 4,1% για τις χώρες αυτές.³⁹⁴

Η Alpha Bank σταδιακά εξελίσσεται σε μια από τις κυριότερες τράπεζες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, παίζοντας σημαντικό ρόλο στην ανασυγκρότηση και τη σταθεροποίηση των οικονομιών των χωρών αυτών.³⁹⁵ Στόχος της δε, είναι να ενισχύσει τη θέση της στη λιανική τραπεζική στις χώρες αυτές, με έμφαση στις καταθέσεις, τις πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, στη δημιουργία πακέτων προϊόντων και στην ανάπτυξη του δικτύου των επιχειρήσεων μέσω των οποίων πραγματοποιείται η πώληση των προϊόντων της.³⁹⁶ Βασική προτεραιότητα σε επίπεδο ομίλου για το 2010 είναι να περιοριστεί η επίδραση της δημοσιονομικής κρίσης στο κόστος χρηματοδότησης και να διαχειριστούν οι συνέπειες των μέτρων σταθεροποίησης στην ικανότητα των πελατών να μπορούν να εξυπηρετούν τις οφειλές τους. Τον τελευταίο ενάμιση χρόνο είχε δοθεί έμφαση στην ενίσχυση του ισολογισμού, κάτι που δίνει αυτή τη στιγμή τη δυνατότητα στην Alpha Bank να διαχειριστεί τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει.³⁹⁷

4.2.1 Βουλγαρία

Η Alpha Bank διατηρεί παρουσία στη Βουλγαρία από το 1995 μέσω καταστημάτων.³⁹⁸ Σήμερα διαθέτει 120 καταστήματα σε όλη τη χώρα.³⁹⁹ Ο προγραμματισμός της τράπεζας κατά το 2007 ήταν να έχει μια έντονη επέκταση με απώτερο στόχο για το 2010 τα 230 καταστήματα. Τόσο το 2007 όσο και το 2008 ήταν επιτυχημένες χρονιές για την Alpha Bank από τις τραπεζικές εργασίες της στη Βουλγαρία. Το 2007 είχε μια δυναμική επέκταση στη χώρα.⁴⁰⁰ Με την επέκταση της τράπεζας κατά 40 καταστήματα κατά το 2008, ενίσχυσε τη θέση της στη χώρα, σημειώνοντας μια κάλυψη εθνικής εμβέλειας. Έτσι γίνεται ολοένα και πιο αναγνωρίσιμη στη βουλγάρικη αγορά. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν σε εκ νέου βελτίωση των βασικών οικονομικών της μεγεθών· οι καταθέσεις τριπλασιάστηκαν

³⁹⁴ Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ. 4,6 και 8.

³⁹⁵ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.14.

³⁹⁶ Ibid, σελ. 36.

³⁹⁷ Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ. 2.

³⁹⁸ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 41.

³⁹⁹ Alpha Bank, «Διεθνές Δίκτυο».

⁴⁰⁰ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 41.

και οι χορηγήσεις ξεπέρασαν το € 1 δις, καθώς αυξήθηκαν κατά 56%. Ως προς τις χορηγήσεις, βρίσκεται στην 9^η θέση⁴⁰¹ με μερίδιο αγοράς 4%. Αναλυτικότερα, σχετικά με τις χρηματοδοτήσεις προς επιχειρήσεις⁴⁰², έχει αναπτύξει σχέσεις παρέχοντας υπηρεσίες και προϊόντα προς τις κορυφαίες επιχειρήσεις στη χώρα· η αύξηση των δανείων στον τομέα αυτό ήταν κατά 40%. Οι χρηματοδοτήσεις προς ιδιώτες αυξήθηκαν κατά 146% σε σχέση με το 2007. Η Alpha Bank παρέχει μια ευρεία σειρά προϊόντων και υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και δίνει έμφαση στην ανάπτυξη προϊόντων προς τους ιδιώτες, αντίστοιχα με αυτά της Ελλάδας. Έχει διαμορφώσει συνεπώς όλες τις προϋποθέσεις προκειμένου να εξελιχθεί και να αποτελέσει μια τράπεζα ολοκληρωμένης εξυπηρέτησης των πελατών της, τόσο στον επιχειρηματικό τομέα όσο και τους ιδιώτες.⁴⁰³ Όσον αφορά το 2009, οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 52% (ανήλθαν στα € 424 εκατ.), ενώ τα δάνεια παρέμειναν σε σταθερό επίπεδο σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (€ 1 δις).⁴⁰⁴

4.2.2 Ρουμανία

Η Alpha Bank ίδρυσε το 1994 μαζί με την EBRD την τράπεζα Banca Bucuresti, η οποία το 2000 μετονομάστηκε σε Alpha Bank Romania προκειμένου να τονιστεί πως είναι μέλος του Ομίλου της Alpha Bank. Το 2005 η Alpha Bank κατέστη ο κύριος μέτοχος της τράπεζας με ποσοστό 99,43%.⁴⁰⁵ Η αύξηση της συμμετοχής πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής που ακολουθεί η Alpha Bank να ελέγχει πλήρως τις θυγατρικές της. Παρέχει μια ευρεία γκάμα προϊόντων και υπηρεσιών σε άτομα και επιχειρήσεις.⁴⁰⁶ Σήμερα το ποσοστό κατοχής είναι στο 99,90%.⁴⁰⁷ Δραστηριοποιείται στην παροχή τραπεζικών υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, εγχώριες και διεθνείς, και υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής σε ιδιώτες και μικρομεσαίες επιχειρήσεις.⁴⁰⁸ Πρόκειται για την πρώτη ξένη τράπεζα στη χώρα.⁴⁰⁹ Στο πλαίσιο της ανάπτυξης των δραστηριοτήτων της στον τομέα της λιανικής τραπεζικής, ίδρυσε το

⁴⁰¹ Στην 9^η θέση βρίσκεται από το 2007. Τη χρονιά εκείνη το μερίδιο αγοράς της τράπεζας ως προς τις χορηγήσεις ήταν στο 2,8%. (Alpha Bank, *"Accumulating the rewards of organic growth"*, σελ.22).

⁴⁰² Όσον αφορά τον τομέα δανειοδοτήσεων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, οι δραστηριότητες της Alpha Bank ενισχύονται με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕΠ). Το τελευταίο τρίμηνο του 2009 υπεγράφη συμφωνία συγχρηματοδότησης ύψους € 10 εκατ. (Alpha Bank, *"Αποτελέσματα Έτους 2009"*, σελ.7).

⁴⁰³ Alpha Bank, *"Ετήσια Έκθεση 2008"*, σελ. 38.

⁴⁰⁴ Alpha Bank, *"Αποτελέσματα Έτους 2009"*, σελ.8.

⁴⁰⁵ Alpha Bank Romania, *"History"*.

⁴⁰⁶ Alpha Bank Romania, *"Alpha Bank Romania"*.

⁴⁰⁷ Alpha Bank, *"Εταιρίες Ομίλου"*.

⁴⁰⁸ Alpha Bank, *"Τράπεζες"*.

⁴⁰⁹ Alpha Bank, *"Alpha Bank Romania"*.

2008 τη Διεύθυνση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, με στόχο να διαχωρίσει τις επιχειρήσεις σε τομείς για την καλύτερη εξυπηρέτησή τους και την αύξηση του πελατολογίου, σχεδιάζοντας και τη δημιουργία τυποποιημένων δανειακών⁴¹⁰ και καταθετικών⁴¹¹ προϊόντων.⁴¹² Ο τομέας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων⁴¹³ θεωρείται στρατηγική προτεραιότητα για την Alpha Bank Romania. Ενδεικτικό αυτού είναι η σύναψη δανείου ύψους € 50 εκατ. με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τη χρηματοδότηση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μέσω της χορήγησης πιστώσεων για επενδυτικά έργα.⁴¹⁴

Συγκριτικά με το 2007, το 2008 ήταν μια χρονιά πολύ σημαντικών επιδόσεων, παρά την υφιστάμενη κρίση. Το δίκτυο της τράπεζας επεκτάθηκε σε σημαντικό βαθμό, φτάνοντας τα 200 καταστήματα.⁴¹⁵ Η επέκταση του δικτύου ήταν άλλωστε η βάση της ανάπτυξης –μεταξύ άλλων–για την τράπεζα.⁴¹⁶ Οι χορηγήσεις αυξήθηκαν κατά 50% -τη στιγμή που το ποσοστό αύξησης της αγοράς ήταν 19%. Έτσι το μερίδιο αγοράς της τράπεζας από 6,5% έφτασε το 8,2%, με αποτέλεσμα η τράπεζα να καταταχτεί μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας. Το ύψος του δανειακού της χαρτοφυλακίου ανήλθε στα € 4,2 δις. Ως προς την ποιότητα αυτού, το 0,5% επί του συνόλου των δανείων ήταν σε καθυστέρηση. Οι καταθέσεις αυξήθηκαν επίσης κατά 24,2% (τη στιγμή που το ποσοστό αύξησης για το σύνολο της αγοράς ήταν 4%) και τα κέρδη προ φόρων⁴¹⁷ αυξήθηκαν κατά 21% φτάνοντας τα € 45,8 εκατ.⁴¹⁸ Στη συνέχεια, όσον αφορά το 2009, οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 16% (ανήλθαν στα € 1,7 δις) και οι χορηγήσεις διατηρήθηκαν στο ίδιο περίπου επίπεδο, στα € 4,3 δις.⁴¹⁹

⁴¹⁰ Alpha Decide.

⁴¹¹ Alpha Premier, Alpha Card Business.

⁴¹² Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 37.

⁴¹³ Η Alpha Bank Romania είναι μία από τις πρώτες τράπεζες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, εξασφαλίζοντας χρηματοδότηση μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη το 2001 και το 2003. Περισσότερες από 700 επιχειρήσεις επωφελήθηκαν.

⁴¹⁴ Alpha Bank Romania, "Alpha Bank Romania finances the SME sector".

⁴¹⁵ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 37.

⁴¹⁶ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ.40.

⁴¹⁷ Και στην περίπτωση της τράπεζας αυτής, τα κέρδη προ φόρων επηρεάστηκαν από την προληπτική πολιτική απομειώσεων, οι οποίες ανήλθαν για το 2008 στα € 33,2 εκατ.

⁴¹⁸ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 37.

⁴¹⁹ Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ. 8.

4.2.3 ΠΓΔΜ

Η Alpha Bank εισήλθε στην αγορά της ΠΓΔΜ το 2000 με την εξαγορά της Kreditna Banka AD Skopje⁴²⁰, η οποία μετονομάστηκε σε Alpha Bank Skopje. Κατατάσσεται στις μεσαίου μεγέθους τράπεζες.⁴²¹ Παρέχει κάθε είδους τραπεζικές εργασίες στους τομείς της λιανικής και επιχειρηματικής τραπεζικής.⁴²² Οι κύριες δραστηριότητες που παρέχει είναι η έγκριση δανείων, η αποδοχή καταθέσεων, ξένες και εγχώριες υπηρεσίες πληρωμών και διαμεσολάβηση στην παροχή συναλλάγματος σε πελάτες.⁴²³ Η Alpha Bank κατέχει σήμερα την εν λόγω τράπεζα σε ποσοστό 100%.⁴²⁴ Ως προς τη λιανική τραπεζική, το 2008 ακολούθησε στρατηγική επέκτασης σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς. Αποτέλεσμα αυτής της στρατηγικής ήταν η ενδυνάμωση της θέσης και η αύξηση κατά 50% των καταθέσεων ιδιωτών.⁴²⁵

Το 2008 ήταν μια σημαντική χρονιά για την τράπεζα. Ανέπτυξε περισσότερο το δίκτυο καταστημάτων της, αυξάνοντάς τα από 15 το 2007 στα 24⁴²⁶ το 2008. Κατά τη διάρκεια αυτής της χρονιάς προσαρμοζόμενη στις εξελίξεις -με αναβάθμιση του τεχνολογικού και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού της μεταξύ άλλων- υποστήριξε την περαιτέρω ανάπτυξη των βασικών οικονομικών μεγεθών της· οι χρηματοδοτήσεις αυξήθηκαν κατά 78% και οι καταθέσεις πελατείας αυξήθηκαν κατά 19%.⁴²⁷ Το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού σημείωσε σημαντική αυξητική τάση σε σχέση με το 2007, ενώ η τράπεζα παρουσίασε ζημία.⁴²⁸ Όσον αφορά το 2009, οι καταθέσεις ανήλθαν στα € 59 εκατ. και τα δάνεια στα € 124 εκατ.⁴²⁹

⁴²⁰ Η Kreditna Banka ιδρύθηκε το 1993 και ήταν μεταξύ των πρώτων ιδιωτικών τραπεζών που ιδρύθηκαν στη χώρα. (Alpha Bank AD Skopje, "History").

⁴²¹ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ.44.

⁴²² Alpha Bank, «Τράπεζες».

⁴²³ Alpha Bank Skopje, "Financial Report 2008", σελ. 12.

⁴²⁴ Alpha Bank, «Εταιρίες Ομίλου».

⁴²⁵ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 41.

⁴²⁶ Το Μάρτιο του 2009 ο αριθμός των καταστημάτων έφτασε τα 25 (Alpha Bank, «Τράπεζες»).

⁴²⁷ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 41.

⁴²⁸ Από 7,054,533 (σε χιλιάδες δηνάρια, 7 δις περίπου) δηνάρια το 2007, έφτασε το 2008 τα 11,517,615 (11,5 δις). Ως προς το ύψος της ζημίας, ενώ το 2007 σημείωσε κέρδος 78,4 εκατ. δηνάρια, το 2008 σημείωσε απώλεια 210 εκατ. δηνάρια περίπου. (Alpha Bank Skopje, "Financial Report 2008", σελ. 7-8).

⁴²⁹ Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ.8.

4.2.4 Αλβανία

Η Alpha Bank διατηρεί παρουσία στη χώρα από το 1998. Έχει συμμετάσχει και σε δημόσια έργα, χρηματοδοτώντας τα σε συνεργασία με το αλβανικό κράτος (π.χ. Εθνική Οδός Δυρραχίου-Μορίνα).⁴³⁰ Οι προσπάθειές της τη διετία 2007-2008 επικεντρώθηκαν στη μεγαλύτερη διείσδυσή της στη λιανική κυρίως τραπεζική.⁴³¹ Διαθέτει 47⁴³² καταστήματα.⁴³³ Τη διετία 2007-2008 παρουσίασε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Το 2008 αύξησε το μερίδιό της στην αγορά ως προς τις χορηγήσεις σε σχέση με το 2007 κατά 4,2 ποσοστιαίες μονάδες, φτάνοντας τελικά στο 15%⁴³⁴. Επιπλέον, το σύνολο των χορηγήσεων αυξήθηκε κατά 87% και οι καταθέσεις κατά 25%.⁴³⁵ Το 2009 οι καταθέσεις ανήλθαν στα € 375 εκατ. και τα δάνεια στα € 525 εκατ.⁴³⁶

4.2.5 Σερβία

Η Alpha Bank ξεκίνησε να δραστηριοποιείται στη Σερβία μέσω 3 καταστημάτων-τα οποία κατόπιν της εξαγοράς της Jubanka ενσωματώθηκαν στο δίκτυο αυτής⁴³⁷ - το 2002. Το 2005 εξαγόρασε την έβδομη μεγαλύτερη σερβική τράπεζα, τη Jubanka, η οποία μετονομάστηκε σε Alpha Bank Beograd και στη συνέχεια Alpha Bank Srbija.⁴³⁸ Η συμμετοχή της Alpha Bank στην εν λόγω τράπεζα αγγίζει το 100%.⁴³⁹ Μέσα στο διάστημα 2005-2009 διπλασίασε σχεδόν⁴⁴⁰ τον αριθμό των καταστημάτων του δικτύου της, φτάνοντας τα 167 καταστήματα στα τέλη περίπου του 2009 από 86 το 2005.⁴⁴¹ Το 2007 σημείωσε υψηλούς ρυθμούς

⁴³⁰ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 40.

⁴³¹ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 44.

⁴³² Αξίζει να παρατηρηθεί πως από το 2005 που διέθετε η Alpha Bank 10 καταστήματα στη χώρα, τον Ιούνιο του 2009 είχε φτάσει τα 47. (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», σελ. 37).

⁴³³ Alpha Bank, «Διεθνές Δίκτυο».

⁴³⁴ Το μερίδιό της το 2007 ήταν στο 10,6%. (Alpha Bank, «Accumulating the rewards of organic growth», σελ. 3).

⁴³⁵ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 40.

⁴³⁶ Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ.8.

⁴³⁷ Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», σελ. 36.

⁴³⁸ Alpha Bank, «Alpha Bank Srbija A.D.»

⁴³⁹ Alpha Bank, «Εταιρίες Ομίλου».

⁴⁴⁰ Στο πλαίσιο του επιχειρησιακού σχεδίου ήδη από το 2007, στόχος ήταν ο διπλασιασμός μέχρι το 2010 των καταστημάτων της τράπεζας, κάτι που θα οδηγούσε και στην αντίστοιχη αύξηση του μεριδίου της στην αγορά. (Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ.43).

⁴⁴¹ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 39 και Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», σελ. 36.

ανάπτυξης, μεγαλύτερους από αυτούς της αγοράς.⁴⁴² Οι γρήγοροι ρυθμοί ανάπτυξης⁴⁴³ συνεχίστηκαν και το 2008· οι χορηγήσεις αυξήθηκαν κατά 40% (τη στιγμή που ο ρυθμός αύξησης στην αγορά ήταν 19%) και ως αποτέλεσμα το μερίδιο της τράπεζας άγγιξε το 6,7%⁴⁴⁴, αυξημένο κατά μία μονάδα σε σχέση με το 2007, τοποθετώντας τη μεταξύ των πρώτων τραπεζών. Παρά την υψηλή αύξηση των χορηγήσεων, διατηρήθηκε η πολύ καλή ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου. Αξίζει να σημειωθεί πως τα δάνεια σε καθυστέρηση το 2008 ανήλθαν στα € 26 εκατ. επί € 826 εκατ. που αποτέλεσαν το σύνολο του χαρτοφυλακίου.⁴⁴⁵ Επιπλέον, η τράπεζα έκλεισε το 2008 με σημαντική αύξηση των καθαρών κερδών.⁴⁴⁶ Όσον αφορά το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, βρέθηκε στο 35,33%-από 34,13% το 2007⁴⁴⁷-, τη στιγμή που το ελάχιστο όριο είναι 12%.⁴⁴⁸ Βασικός στόχος της τράπεζας για το 2009 ήταν η δημιουργία περισσότερων συνεργασιών μεταξύ της λιανικής και τραπεζικής μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων και η διεύρυνση των δραστηριοτήτων της στους τομείς leasing, factoring, διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, στις ασφαλιστικές πρακτορεύσεις και στην κίνηση κεφαλαίων.⁴⁴⁹ Σχετικά με τα βασικά οικονομικά μεγέθη της τράπεζας για το 2009, οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 22,6% (ανήλθαν στα € 398 εκατ.), ενώ τα δάνεια αυξήθηκαν κατά 11,7% (ανήλθαν στα € 923 εκατ.).⁴⁵⁰

4.3 Τράπεζα Πειραιώς

Η σύγχρονη ιστορία της Τράπεζας Πειραιώς ξεκινάει το 1991 οπότε και ιδιωτικοποιήθηκε. Αναπτύσσεται τόσο μέσω οργανικής ανάπτυξης όσο και μέσω εξαγορών. Το μερίδιό της στην εγχώρια αγορά το 2008 έφτασε το 12,4%, αποτελώντας την 4^η μεγαλύτερη τράπεζα στην Ελλάδα. Σταδιακά επεκτείνεται στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, ακολουθώντας αρχικά τους Έλληνες επιχειρηματίες και στη συνέχεια στράφηκε προς την ικανοποίηση των τοπικών (τραπεζικών) αναγκών

⁴⁴² Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 42.

⁴⁴³ Το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού σημείωσε αύξηση σε σχέση με το 2007, από RSD 50,64 δις περίπου το 2007, έφτασε το 2008 τα RSD 58,32 δις περίπου (Alpha Bank Srbija A.D., «Financial Statements 2008», σελ.4).

⁴⁴⁴ Το 2007 το μερίδιο της τράπεζας στην αγορά ως προς τις χορηγήσεις ήταν στο 5,7% (Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 42).

⁴⁴⁵ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 39-40.

⁴⁴⁶ Βάσει των οικονομικών καταστάσεων της τράπεζας για το 2008, τα καθαρά κέρδη αυξήθηκαν από RSD 242,949 εκατ. το 2007 στα RSD 873,640 εκατ. (Alpha Bank Srbija A.D., «Financial Statements 2008», σελ. 3).

⁴⁴⁷ Alpha Bank Srbija A.D., «Financial Statements 2007», σελ. 34.

⁴⁴⁸ Alpha Bank Srbija A.D., «Financial Statements 2008», σελ. 41.

⁴⁴⁹ Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 39-40.

⁴⁵⁰ Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ.8.

των πελατών της. Προσανατολισμός της Τράπεζας Πειραιώς είναι η εξυπηρέτηση επιχειρήσεων, κυρίως μεσαίου μεγέθους.⁴⁵¹ Εν γένει κεντρική και στρατηγική της επιδίωξη είναι να αποτελεί κατεξοχήν τράπεζα του μεσαίου χώρου της αγοράς (τόσο της επιχείρησης όσο και των νοικοκυριών).⁴⁵² Η Τράπεζα Πειραιώς, μητρική του Ομίλου, εξειδικεύεται στις υπηρεσίες προς μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις και προς ιδιώτες, στην ηλεκτρονική τραπεζική και την κεφαλαιαγορά.⁴⁵³

Η παρουσία του Ομίλου της Τράπεζας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη περιλαμβάνει τη Βουλγαρία, τη Σερβία, την Αλβανία και τη Ρουμανία. Όσον αφορά τους μεσοπρόθεσμους στόχους του Ομίλου στο πλαίσιο της στρατηγικής του εστιάζονται στα εξής:

- διατήρηση ισορροπημένης ανάπτυξης μεταξύ των καταθέσεων και των χορηγήσεων,
- επίτευξη υψηλής αποτελεσματικότητας και διατήρηση υψηλής ποιότητας στο δανειακό χαρτοφυλάκιο,
- ικανοποιητική κεφαλαιακή επάρκεια και τέλος
- εστίαση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και τη λιανική τραπεζική (όπου η Τράπεζα Πειραιώς διαθέτει ισχυρή τεχνογνωσία).⁴⁵⁴

Κύρια επιδίωξη του Ομίλου σε διεθνές επίπεδο είναι να πετύχει αποτελεσματική παρουσία, έτσι ώστε οι δραστηριότητες που προέρχονται από εκεί να συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στα αποτελέσματά του.⁴⁵⁵

Το 2008, δεδομένης της διεθνούς οικονομικής κρίσης, ήταν μια χρονιά με αρνητικές μακροοικονομικές εξελίξεις και μεγάλη μεταβλητότητα παγκοσμίως. Ο Όμιλος Πειραιώς προσαρμοζόμενος έγκαιρα στις υφιστάμενες συνθήκες, έθεσε ως προτεραιότητες:

- τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας,
- τη διατήρηση ικανοποιητικού επιπέδου ποιότητας δανειακού χαρτοφυλακίου και
- την αποτελεσματική λειτουργία αυτού.⁴⁵⁶

⁴⁵¹ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 3.

⁴⁵² Ibid, σελ. 13.

⁴⁵³ Τράπεζα Πειραιώς, «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.».

⁴⁵⁴ Τράπεζα Πειραιώς, «Συνοπτική Παρουσίαση».

⁴⁵⁵ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 3.

⁴⁵⁶ Ibid, σελ. 11.

Ειδικότερα η Τράπεζα Πειραιώς, θεωρώντας την ποιότητα των δανείων βασικό άξονα της δράσης της, είχε υπό στενή παρακολούθηση την εξέλιξη των δανειακών σχέσεων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Επιπλέον, εφάρμοσε συγκρατημένη και συνετή πολιτική δανειοδοτήσεων. Κατά συνέπεια, ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων (>180 ημερών) -σε επίπεδο Ομίλου- βρέθηκε στο 1,9% από 1,8% (Δεκέμβριος 2007).⁴⁵⁷ Ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας κατά τη λήξη του 2008 διατηρήθηκε σε ικανοποιητικό επίπεδο, αγγίζοντας το 9,9%⁴⁵⁸. Το ποσοστό αυτό αποτύπωνε την περίοδο εκείνη την ευρωστία του Ομίλου από άποψη κεφαλαίου. Παρά τις δυσμενείς συνθήκες και το ευμετάβλητο περιβάλλον που επικρατούσε, ο Όμιλος συνέχισε επιτυχώς την πορεία του. Χαρακτηριστικό των υφιστάμενων συνθηκών είναι πως παρά την αύξηση κατά 4% των κερδών⁴⁵⁹ (προ φόρων και προβλέψεων), λόγω των αυξημένων-επιπλέον κατά € 215 εκατ.- προβλέψεων τελικά παρουσίασαν μείωση. Για όλα τα παραπάνω αποτελέσματα σημαντική ήταν η συμβολή των επιπλέον μονάδων που δημιουργήθηκαν-113 όσον αφορά τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.⁴⁶⁰

Κάνοντας μια ειδικότερη αναφορά στις εξελίξεις των διεθνών δραστηριοτήτων του Ομίλου συνολικά, πρέπει να σημειωθεί πως κατά τη διάρκεια του 2008 συνεχίστηκε η ανάπτυξή τους, με παράλληλη συνετή ανάληψη και διαχείριση κινδύνων. Εκτός της ανάπτυξης του δικτύου, αυξήθηκαν τόσο οι χορηγήσεις όσο και οι καταθέσεις με ποσοστά 42% και 38% αντίστοιχα.⁴⁶¹ Ακολουθώντας μια επιλεκτική πολιτική ως προς τις χορηγήσεις, κατάφερε να διατηρήσει το δείκτη των δανείων σε καθυστέρηση (άνω των 90 ημερών) στο 3,56%, το χαμηλότερο στην αγορά.⁴⁶² Βέβαια, στο πλαίσιο της προσαρμογής του Ομίλου στις δυσμενείς συνθήκες, αποφασίστηκε πως δε θα πραγματοποιηθεί περαιτέρω επέκταση του δικτύου –τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό-καταστημάτων για το διάστημα που αυτές υφίστανται.⁴⁶³ Για το 2009 αναμενόταν επιβράδυνση της

⁴⁵⁷ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 11.

⁴⁵⁸ Κατόπιν της αύξησης μετοχικού κεφαλαίου ύψους € 370 εκατ. που αποφασίστηκε από τη Γενική Συνέλευση των μετόχων στις 23/1/2009 με έκδοση προνομιούχων μετοχών υπέρ του ελληνικού Δημοσίου (βάσει του νόμου για την ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας), ο δείκτης διαμορφώθηκε στο 10,9%. (ibid, σελ.20).

⁴⁵⁹ Τα προ φόρων και προ προβλέψεων κέρδη αυξήθηκαν από € 742 σε € 774 εκατ.. Κατόπιν των προβλέψεων, διαμορφώθηκαν στα € 315 εκατ. από € 503 εκατ. Ως προς τα καθαρά κέρδη διαπιστώνεται σημαντική μείωση, από € 651.459 εκατ. για το 2007, στα € 331.267 εκατ. (ibid, σελ. 70).

⁴⁶⁰ Ibid, σελ.3 και 12.

⁴⁶¹ Ibid, σελ.44.

⁴⁶² Ibid, σελ.69.

⁴⁶³ Ibid, σελ. 21.

ανάπτυξης στις χώρες δραστηριότητας του Ομίλου.⁴⁶⁴ Βασικός άξονας της πολιτικής του Ομίλου για τις αγορές όπου δραστηριοποιείται είναι η ανάπτυξη της τραπεζικής μεσαίων επιχειρήσεων και της λιανικής τραπεζικής. Ιδιαίτερα σημαντικό για τις χώρες στο εξωτερικό όπου διατηρεί παρουσία ήταν η συγκέντρωση καταθέσεων για τη χρηματοδότηση των τοπικών δραστηριοτήτων και όπως πραγματοποιήθηκε, καθώς η αύξησή τους συνολικά ήταν κατά 38% (€ 4,6 δις).⁴⁶⁵

Κατά τη διάρκεια του 2009 το κλίμα παρέμεινε αρνητικό και με συνθήκες έντονης μεταβλητότητας όσον αφορά τον ευρύτερο χώρο στον οποίο δραστηριοποιείται ο Όμιλος και με τον τελευταίο να παρακολουθεί τις εξελίξεις και να προσαρμόζεται ανάλογα.⁴⁶⁶ Ήδη οι εκτιμήσεις από το τέλος του 2008 έκαναν λόγο για επιβράδυνση της ανάπτυξης για τις χώρες των διεθνών δραστηριοτήτων του Ομίλου.⁴⁶⁷ Επιπλέον, η εκτίμηση για το ρυθμό πιστωτικής επέκτασης του Ομίλου συνολικά ήταν πως θα περιοριζόταν στο 5%-10% λόγω των συνθηκών που είχαν διαμορφωθεί τόσο για την ελληνική όσο και τη διεθνή οικονομία.⁴⁶⁸ Σχετικά με τα οικονομικά μεγέθη, διαπιστώνεται μια γενικότερη κάμψη. Τα καθαρά κέρδη σημείωσαν πτώση 25%, φτάνοντας τα € 235 εκατ. (λόγω των αυξημένων προβλέψεων). Κατόπιν της αφαίρεσης της έκτακτης εισφοράς⁴⁶⁹, διαμορφώθηκαν τελικά στα € 202 εκατ.⁴⁷⁰

Σχετικά με τις διεθνείς δραστηριότητες ειδικότερα, κατά τη λήξη του 2009 το ενεργητικό αποτέλεσε το 17% του Ομίλου. Τα κέρδη προ φόρων σημείωσαν πτώση 12%, καθώς ανήλθαν στα € 85 εκατ., λόγω του ότι οι προβλέψεις αυξήθηκαν κατά 66%.⁴⁷¹ Η πολιτική του Ομίλου είναι πολιτική εξισορρόπησης των κινδύνων προκειμένου να διασφαλισθεί η μακροπρόθεσμη στρατηγική του στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όπου δραστηριοποιείται. Όπως εκτιμάται, οι οικονομίες αυτές μόλις αρχίσουν να σταθεροποιούνται θα «αναδείξουν και πάλι το δυναμισμό τους».⁴⁷² Άλλωστε πρόκειται για τραπεζικές αγορές των οποίων οι αναπτυξιακές

⁴⁶⁴ Ibid, σελ.69.

⁴⁶⁵ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 44.

⁴⁶⁶ Τράπεζα Πειραιώς, «Εξαμηνιαία Οικονομική Έκθεση (Α' εξαμήνου) 2009», σελ. (οι πρώτες σελ. χωρίς αρίθμηση).

⁴⁶⁷ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 69.

⁴⁶⁸ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Αποτελέσματα 2008», σελ. 8.

⁴⁶⁹ Πρόκειται για έναν έκτακτο φόρο που επιβλήθηκε στις μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις. (Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Αποτελέσματα 2009», σελ.6.)

⁴⁷⁰ Ibid, σελ.1-2.

⁴⁷¹ Ibid, σελ. 6.

⁴⁷² Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Αποτελέσματα 2008», σελ.1.

προοπτικές-παρά την κρίση- παραμένουν σημαντικές.⁴⁷³ Προκειμένου να υπάρξει περαιτέρω τραπεζική ανάπτυξη στην περιοχή, είναι σημαντική η σταδιακή οικονομική ανάκαμψή τους.⁴⁷⁴ Οι άξονες της πολιτικής του Ομίλου, τους οποίους είχε ως προτεραιότητες από το 2008- ρευστότητα, κεφαλαιακή επάρκεια, ποιότητα δανείων και συγκράτηση κόστους- παρέμειναν τόσο για το 2009 όσο και το 2010.⁴⁷⁵

4.3.1 Βουλγαρία

Η Τράπεζα Πειραιώς δραστηριοποιείται στη χώρα μέσω της Piraeus Bank Bulgaria AD. Η Τράπεζα Πειραιώς ξεκίνησε να λειτουργεί στη Βουλγαρία με την ίδρυση το 1993 ενός καταστήματος στη Σόφια, αποτελώντας την πρώτη ξένη τράπεζα στη χώρα.⁴⁷⁶ Ακολούθως το 2005 προχώρησε στην εξαγορά της Eurobank AD και μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Bulgaria AD.⁴⁷⁷ Το 2006 τα υποκαταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς συγχωνεύτηκαν με την Eurobank AD. Η μετονομασία σε Piraeus Bank Bulgaria AD πραγματοποιήθηκε επίσης το 2006.⁴⁷⁸ Η Τράπεζα Πειραιώς είναι η απόλυτη μητρική (ultimate parent), με ποσοστό 99,98%. Παρέχει υπηρεσίες λιανικής, επιχειρηματικής και επενδυτικής τραπεζικής.⁴⁷⁹ Στα τέλη του 2009 διέθετε 101 υποκαταστήματα.⁴⁸⁰ Ενώ αρχικά οι δραστηριότητές της περιορίζονταν στην εξυπηρέτηση της ελληνικής πελατείας, πολύ σύντομα τις επέκτεινε, αποκτώντας ένα σημαντικό μερίδιο αγοράς και αποτέλεσε ήδη από το 2007 μια σημαντική τράπεζα για τη Βουλγαρία.⁴⁸¹ Όπως και σε επίπεδο Ομίλου, έτσι και η συγκεκριμένη θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς εξειδικεύεται και είναι προτεραιότητά της η χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ο εν λόγω τομέας, θεωρείται η «ραχοκοκαλιά» για την οικονομία της Βουλγαρίας και την ανάπτυξή της, αλλά και ο παράγοντας που συνέβαλε στην ανάπτυξη της Piraeus Bank Bulgaria.⁴⁸² Η Piraeus Bank Bulgaria κατέχει επίσης σημαντική θέση βρισκόμενη μεταξύ των πρώτων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στον τομέα της επιχειρηματικής τραπεζικής (τραπεζική μεγάλων επιχειρήσεων). Πρόκειται για μία γρήγορα αναπτυσσόμενη και

⁴⁷³ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 69.

⁴⁷⁴ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Αποτελέσματα 2009», σελ.6.

⁴⁷⁵ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Αποτελέσματα 2009», σελ.1.

⁴⁷⁶ Τράπεζα Πειραιώς, "Piraeus Bank Bulgaria AD".

⁴⁷⁷ Τράπεζα Πειραιώς, Διεθνείς Δραστηριότητες, "Piraeus Bank Bulgaria AD".

⁴⁷⁸ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 5.

⁴⁷⁹ Piraeus Bank Bulgaria, "Financial Statements 2008", σελ. 5 και 47.

⁴⁸⁰ Piraeus Bank Bulgaria, "Brief Presentation".

⁴⁸¹ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 51-52.

⁴⁸² Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 17.

απαιτητική αγορά και η τράπεζα εργάζεται για την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών σύμφωνα με τις ανάγκες αυτής. Τοποθετείται μεταξύ των πρώτων τραπεζών λόγω του μεγέθους των επενδυτικών σχεδίων, στα οποία συμμετέχει⁴⁸³. Χρηματοδοτώντας μεταξύ άλλων περίπου 280 μεγάλες εταιρίες με μετοχικό κεφάλαιο και εταιρίες συμμετοχών, το δανειακό της χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών πελατών άγγιξε το € 1,2 δις το 2008. Η Piraeus Bank Bulgaria διευρύνει συνεχώς το φάσμα των προϊόντων της· μεταξύ άλλων συνέχισε και επέκτεινε τη συνεργασία της με την EBRD ⁴⁸⁴. Στόχος της για το 2009 ήταν να διευρύνει περαιτέρω τα παρεχόμενα προϊόντα και υπηρεσίες και να αυξήσει το μερίδιό της στην αγορά στον τομέα της επιχειρηματικής τραπεζικής.⁴⁸⁵

Το 2008 ήταν μια επιτυχημένη χρονιά για την τράπεζα, καθώς πέτυχε ενίσχυση των τραπεζικών δραστηριοτήτων της, η οποία συνεχίστηκε και κατά το πρώτο εξάμηνο του 2009⁴⁸⁶. Συγκριτικά με το 2007, σημείωσε αυξητική τάση στο ενεργητικό (αύξηση 15%, από € 1.840 εκατ. σε € 2.118 εκατ.), τις καταθέσεις⁴⁸⁷ (αύξηση 6%, από € 599 εκατ. σε € 636 εκατ.) και τις χορηγήσεις (αύξηση 23%, από € 1.272 εκατ. σε € 1.534 εκατ.).⁴⁸⁸ Αυξήθηκαν επίσης και τα καθαρά κέρδη μεταξύ 2007 και 2008 κατά 13%.⁴⁸⁹ Το μερίδιο αγοράς της τράπεζας ως προς το ενεργητικό μεταβλήθηκε κατά 30% από το 2007 και έφτασε το 7,09%· ως προς τη χορήγηση πιστώσεων αυξήθηκε κατά 42% και έφτασε το 7,54% και τέλος ως προς τις καταθέσεις αυξήθηκε κατά 7% και έφτασε το 2,96%.⁴⁹⁰ Στο πλαίσιο δε της στρατηγικής της τράπεζας, δίνεται έμφαση στο να ενισχυθούν οι επιδόσεις της στον τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Κατά τη λήξη του 2008 το ποσοστό των δανείων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτέλεσε το 24% του συνολικού χαρτοφυλακίου των δανείων (αύξηση κατά 31% σε σχέση με το 2007).⁴⁹¹ Επιπλέον, στο τέλος αυτής της χρονιάς πέτυχε το στόχο που είχε θέσει να φτάσει τα 100

⁴⁸³ Κατά τη διάρκεια του 2008 χρηματοδότησε επενδυτικά σχέδια συνολικού ύψους περισσότερων από € 500 εκατ. Προσφέρει δε χρηματοδότηση σε επενδυτικά σχέδια δήμων, υπουργείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων.

⁴⁸⁴ Στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και της χρηματοδότησης των δήμων.

⁴⁸⁵ Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 8.

⁴⁸⁶ Τράπεζα Πειραιώς, «Piraeus Bank Bulgaria AD».

⁴⁸⁷ Την περίοδο αυτή, τα άτομα λόγω της υφιστάμενης αβεβαιότητας μείωσαν την κατανάλωση και αύξησαν τις αποταμιεύσεις τους. Για το λόγο αυτό η τράπεζα προσέφερε νέα καταθετικά προϊόντα. Έτσι επιβεβαιώθηκαν οι προβλέψεις της τράπεζας σχετικά με την τάση της καταθετικής αγοράς. (Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 10).

⁴⁸⁸ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 47-48.

⁴⁸⁹ Από BGN 54,450 χιλ. το 2007 στα BGN 61,656 το 2008 (Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 7).

⁴⁹⁰ Piraeus Bank Bulgaria, «Corporate presentation 2009», σελ. 5.

⁴⁹¹ Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 9.

υποκαταστήματα.⁴⁹² Απόφαση της διοίκησης ήταν να μειωθεί ο ρυθμός αύξησης και στο εξής να δοθεί έμφαση στο να ωριμάσει το δίκτυο.⁴⁹³ Η εκτίμηση για το μερίδιο της τράπεζας στην αγορά κατά τη λήξη του 2009 ήταν πως θα κυμαινόταν ως εξής: α) μερίδιο ως προς τα στοιχεία ενεργητικού πάνω από 5,1%, β) μερίδιο ως προς τα δάνεια πάνω από 6,6% και γ) μερίδιο ως προς τις καταθέσεις πάνω από 2,7%.⁴⁹⁴ Παρά τις υφιστάμενες οικονομικές συνθήκες κατά τη διάρκεια του 2009 στη Βουλγαρία, η τράπεζα ενίσχυσε τη θέση της και σημείωσε ανάπτυξη σε όλους τους επιχειρηματικούς τομείς. Στο τέλος της χρονιάς αυτής βρέθηκε μεταξύ των δέκα μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζών της χώρας. Η μείωση στο σύνολο των στοιχείων ενεργητικού⁴⁹⁵ και τα καθαρά κέρδη⁴⁹⁶ οφείλεται κυρίως στην τιτλοποίηση στοιχείων του ενεργητικού εκτός της Βουλγαρίας, αποτυπώνοντας έτσι τις δυσκολίες στην παγκόσμια αλλά και τις τοπικές οικονομίες. Το ποσοστό τέλος των μη εξυπηρετούμενων δανείων παρουσίασε μικρή σχετικά διαφοροποίηση αν ληφθούν υπόψη οι επικρατούσες συνθήκες -από 1.1% το 2008 έφτασε το 2.4%.⁴⁹⁷

Σχετικά με την παγκόσμια οικονομική κρίση και την επίδρασή της στην τράπεζα, έχει σημειωθεί πως ως προς τους δανειολήπτες, ήταν πιθανόν να επηρεαστεί η ικανότητά τους να αποπληρώσουν τα δάνειά τους. Κατά συνέπεια, το γεγονός αυτό μπορούσε να επιδράσει στις προβλέψεις για τις ταμειακές ροές και την εκτίμηση για την επιδείνωση χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού. Οι προβλέψεις για τις ταμειακές ροές διαμορφώθηκαν ανάλογα· το ύψος της πρόβλεψης για τα απομειωμένα δάνεια προσαρμόστηκε, αφού λήφθηκαν υπόψη οι ταμειακές ροές που θα προέκυπταν από την κατάσχεση μείον το κόστος για την απόκτηση και την πώληση των εξασφαλίσεων.⁴⁹⁸ Είναι πολύ σημαντικό πως η τράπεζα προέβλεψε αρκετά νωρίτερα την επερχόμενη κρίση, παρόλο που τα πρώτα σημάδια αυτής φάνηκαν μέσα στο 2008. Ήταν μια πρόκληση τόσο για την Piraeus Bank Bulgaria όσο και για τις υπόλοιπες τράπεζες η αντιμετώπιση της κρίσης και των συνεπειών αυτής. Η πρόκληση που είχαν να αντιμετωπίσουν ήταν η λήψη σωστών προληπτικών μέτρων και η καλή διαχείριση της ρευστότητας κατά τη διάρκεια της

⁴⁹² Για το λόγο αυτό διαπιστώνεται πως κατά τη λήξη του 2009, το δίκτυο των υποκαταστημάτων αποτελούνταν από 101 μονάδες (Piraeus Bank Bulgaria, "Brief Presentation").

⁴⁹³ Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 17.

⁴⁹⁴ Piraeus Bank Bulgaria, "Financial Statements 2008", σελ.57.

⁴⁹⁵ Από BGN 4.14 δις στα BGN 3.6 δις.

⁴⁹⁶ Από BGN 59.77 εκατ. στα BGN 45.9 δις.

⁴⁹⁷ Piraeus Bank Bulgaria, "Annual Financial Results 2009".

⁴⁹⁸ Piraeus Bank Bulgaria, "Financial Statements 2008", σελ. 29.

κρίσης. Τα μέτρα που υιοθέτησε εν γένει η τράπεζα τη βοήθησαν στο να διατηρήσει την κερδοφορία της. Όπως σημειώθηκε και παραπάνω, το 2008 ήταν μια καλή χρονιά για την τράπεζα, καθώς διατηρήθηκε η σταθερότητα στην κερδοφορία και τις σχέσεις της τράπεζας με τους πελάτες της.⁴⁹⁹ Σημαντική θέση στους πελάτες έχουν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Παρά τις δυσμενείς συνθήκες λόγω της κρίσης, η τράπεζα συνέχισε τη στήριξή της προς αυτούς χωρίς να διαφοροποιεί κάτι στην πολιτική της. Ο δανεισμός συνεχίστηκε με τον ίδιο ρυθμό, καθώς ο συνολικός κίνδυνος που αναλαμβάνει η τράπεζα είναι μικρότερος σε σχέση με αυτόν από μεγάλους επιχειρηματικούς πελάτες.⁵⁰⁰ Διατήρησε επίσης καλή ποιότητα στο χαρτοφυλάκιο πιστώσεων, καθώς το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων επί του συνολικού χαρτοφυλακίου ήταν στο 2,38%.⁵⁰¹ Στις αρχές του 2009 η Piraeus Bank Bulgaria είχε έναν από τους χαμηλότερους δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται, αποτυπώνοντας έτσι την καλή ποιότητα δανειακού χαρτοφυλακίου της.⁵⁰² Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι χορηγήσεις το 2008 - παρά τις δυσμενείς παγκόσμιες οικονομικές συνθήκες- αυξήθηκαν σε σχέση με το 2007. Αυτό που διαφοροποιήθηκε ήταν οι απαιτήσεις προς τους πελάτες. Η τράπεζα παρότρυνε τους πελάτες της να μην προτιμούν δάνεια σε ξένο νόμισμα (όπως το ελβετικό φράγκο ή το ιαπωνικό γιεν), καθώς επίσης και να μην προβαίνουν σε περιττές λήψεις δανείων.⁵⁰³

4.3.2 Ρουμανία

Η Piraeus Bank Romania αρχικά ιδρύθηκε ως Pater Credit Bank από την Budapest Bank το 1995.⁵⁰⁴ Αποτελεί μέλος-η εξαγορά πραγματοποιήθηκε το 1999 - του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς από το 2000.⁵⁰⁵ Το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας Πειραιώς αγγίζει το 100%.⁵⁰⁶ Ασχολείται κυρίως με παροχή υπηρεσιών στους τομείς της χονδρικής και λιανικής τραπεζικής.⁵⁰⁷ Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ξένη θυγατρική του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, καθώς συγκεντρώνει το 10% επί

⁴⁹⁹ Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 1.

⁵⁰⁰ Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 17.

⁵⁰¹ Piraeus Bank Bulgaria, «Financial Statements 2008», σελ. 55.

⁵⁰² Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 1.

⁵⁰³ Ibid, σελ. 10.

⁵⁰⁴ Τράπεζα Πειραιώς, «Ρουμανία, Piraeus Bank Romania».

⁵⁰⁵ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 5 και 52.

⁵⁰⁶ Τράπεζα Πειραιώς, «Ενδιάμεσες Συνοπτικές Ατομικές Οικονομικές Πληροφορίες» (Σεπτέμβριος 2009), σελ. 10.

⁵⁰⁷ Piraeus Bank Romania, «Financial Statements 2008», σελ. 5.

του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού του, με μία πελατειακή βάση που συνεχώς μεγαλώνει.⁵⁰⁸ Η στρατηγική της τράπεζας αποτυπώθηκε μέσω της υλοποίησης του επιχειρηματικού σχεδίου της για το 2008. Στόχος ήταν να ενισχυθεί η παρουσία της στη χώρα και η παροχή μια πλήρους γκάμας τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών. Έτσι εδραιώθηκε στη ρουμανική τραπεζική αγορά.⁵⁰⁹ Μεταξύ των στρατηγικών της στόχων είναι μια θέση μεταξύ των δέκα πρώτων τραπεζών από άποψη στοιχείων ενεργητικού.⁵¹⁰ Η βάση της ανάπτυξης της τράπεζας ήταν η επέκταση του δικτύου της σε συνδυασμό με τη δημιουργία προϊόντων για μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις, καθώς και προϊόντων λιανικής τραπεζικής. Κατά τη λήξη του 2008, το δίκτυό της επεκτάθηκε σημαντικά (έφτασε τα 180 καταστήματα⁵¹¹), σημειώνοντας αύξηση 64% σε σχέση με το 2007. Η αύξηση αυτή των υποκαταστημάτων αποτέλεσε την πιο δυναμική ανάπτυξη του δικτύου μέχρι τη στιγμή εκείνη.⁵¹² Η επέκταση του δικτύου της τράπεζας συνέβαλε στην ανάπτυξη του τομέα της λιανικής τραπεζικής (τα δάνεια αυξήθηκαν κατά 61,5%).⁵¹³ Η στρατηγική της τράπεζας έδωσε έμφαση στην άντληση κεφαλαίων.⁵¹⁴ Αναλυτικότερα, σημαντικό κομμάτι στη στρατηγική της τράπεζας - ιδιαίτερης σημασίας- είναι ο τομέας των μικρών και μεσaiών επιχειρήσεων. Λόγος για το γεγονός αυτό, μεταξύ άλλων, είναι η υψηλή διασπορά του πιστωτικού κινδύνου.⁵¹⁵

Συγκριτικά με το 2007, σημείωσε αυξητική τάση το 2008 στο ενεργητικό⁵¹⁶ (αύξηση 41% από € 1.702 εκατ. € 2.393 εκατ.), στις καταθέσεις⁵¹⁷ (αύξηση 82% από € 551 εκατ. € 1.001 εκατ.) και στις χορηγήσεις⁵¹⁸ (αύξηση 6% από € 1.160 εκατ. € 1.671 εκατ.). Η σημαντική αύξηση των καταθέσεων αποτυπώνει την έμφαση της στρατηγικής της τράπεζας στην άντληση κεφαλαίων.⁵¹⁹ Η Piraeus Bank Romania αύξησε το μερίδιό της στην αγορά των δανείων λιανικής.⁵²⁰ Επιπλέον, τα καθαρά

⁵⁰⁸ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ.2.

⁵⁰⁹ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.48.

⁵¹⁰ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ.9.

⁵¹¹ Στις 30.6.2009 το δίκτυο της τράπεζας αριθμούσε τις ίδιες μονάδες. (Τράπεζα Πειραιώς, "Piraeus Bank Romania".)

⁵¹² Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.48.

⁵¹³ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ. 10.

⁵¹⁴ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.48.

⁵¹⁵ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ. 19.

⁵¹⁶ Κατά τη διάρκεια του 2008 η αύξηση του χαρτοφυλακίου ξένου νομίσματος ήταν σαφώς μεγαλύτερη (62,3%) από αυτή του τοπικού νομίσματος (8,5%). (Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ.9). Για το πρώτο 9μηνο του 2009 το ενεργητικό ανήλθε στα € 2.020 εκατ. (Τράπεζα Πειραιώς, «Ρουμανία, Piraeus Bank Romania».).

⁵¹⁷ Για να επιτύχει γρήγορα την αύξηση του μεριδίου, η τράπεζα χρησιμοποίησε πόρους από τη μητρική της. (Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ.12).

⁵¹⁸ Ως προς τη δομή του δανειακού χαρτοφυλακίου, αυξήθηκε σε σχέση με το 2007 το ποσοστό αυτού σε ξένο νόμισμα και από την άλλη μειώθηκε το ποσοστό σε τοπικό νόμισμα- από 62,1% σε 66,7% και από 37,9% σε 33,3%. (ibid, σελ. 11).

⁵¹⁹ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.48.

⁵²⁰ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ. 16.

κέρδη έφτασαν το 2008 τα € 46.24 εκατ. από € 17.34 το 2007.⁵²¹ Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας⁵²² μειώθηκε σε σχέση με το 2007, από 19,21% σε 12,10%.⁵²³ Πρέπει να σημειωθεί πως η αύξηση των καταθέσεων ήταν αποτέλεσμα της επέκτασης του δικτύου της τράπεζας και της πολιτικής επιτοκίου που αυτή ακολούθησε.⁵²⁴

Η Piraeus Bank Romania κατόρθωσε να προβλέψει έγκαιρα την επερχόμενη κρίση-παρόλο που τα πρώτα σημάδια της παγκόσμιας κρίσης έκαναν την εμφάνισή τους το δεύτερο εξάμηνο του 2008- και να λάβει τα απαιτούμενα προληπτικά μέτρα τόσο για την ίδια την τράπεζα όσο και για τους πελάτες της.⁵²⁵ Η ρουμάνικη αγορά επηρεάστηκε από τη διεθνή αναταραχή. Το 2008-εντούτοις- ήταν η πιο επιτυχημένη χρονιά από άποψη επιδόσεων για την Piraeus Bank Romania.⁵²⁶ Η επίδραση της κρίσης βέβαια φαίνεται από την αλλαγή στη στρατηγική της τράπεζας ως προς τα δάνεια. Ενώ κατά το πρώτο εννεάμηνο του έτους είχε δοθεί έμφαση στην αύξηση του όγκου των δανείων –μέσω της βαρύτητας που δίνεται στον τομέα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και της λιανικής τραπεζικής⁵²⁷- κατά τους τελευταίους τρεις μήνες η τράπεζα προχώρησε σε αναθεώρηση της μεσοπρόθεσμης στρατηγικής της. Σύμφωνα με τις συνθήκες της αγοράς, η τράπεζα υιοθέτησε μια πιο «προσεκτική» στρατηγική τόσο για τους παλιούς όσο και τους νέους πελάτες, λαμβάνοντας υπόψη τη συστολή στην επέκταση του δανειακού χαρτοφυλακίου.⁵²⁸ Ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, πραγματοποιήθηκε μια μικρή αύξηση των προβλέψεων για ζημίες δανείων από 2,05% το 2007 στο 3,21% για το 2008.⁵²⁹ Η αλλαγή στην πολιτική λόγω της κρίσης φάνηκε και στην αλλαγή της τάσης στις καταθέσεις. Το τελευταίο τρίμηνο του 2008 αυξήθηκε ο ανταγωνισμός για τη διατήρηση και αύξηση των καταθέσεων σε τοπικό νόμισμα.⁵³⁰ Η τράπεζα προσάρμοσε επίσης τη στρατηγική της ως προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σύμφωνα με τις τρέχουσες οικονομικές συνθήκες. Η πλειοψηφία αυτών (των επιχειρήσεων) επηρεάστηκαν από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Αναλυτικότερα, η στρατηγική της επιμερίστηκε σε τέσσερις κατευθύνσεις:

⁵²¹ Ibid, σελ.3.

⁵²² Το όριο που έχει θέσει η Εθνική Τράπεζα της Ρουμανίας είναι το 12%. (Piraeus Bank Romania, "Financial Statements 2008", σελ. 52).

⁵²³ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ.4.

⁵²⁴ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ. 12.

⁵²⁵ Ibid, σελ.2.

⁵²⁶ Ibid, σελ.8.

⁵²⁷ Το μεγαλύτερο μέρος επί του συνόλου των δανείων -52,4%- αφορά τα επιχειρηματικά δάνεια, ενώ τα δάνεια στον λιανικό τομέα συγκέντρωσαν ένα ποσοστό 37,2%. (ibid, σελ. 10).

⁵²⁸ Ibid, σελ. 9-10.

⁵²⁹ Ibid, σελ. 11.

⁵³⁰ Ενδεικτικά αναφέρεται η εισαγωγή ενός νέου καταθετικού προϊόντος, το "Piraeus 100". (ibid, σελ. 12).

- διεύρυνε τα ανοίγματά της στην υπάρχουσα πελατειακή βάση για τις περιπτώσεις που επιτρέπεται από άποψη ανάληψης κινδύνων,
- δόθηκε έμφαση σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις που δεν είχαν επηρεαστεί ιδιαίτερα από την κρίση,
- βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πωλήσεων και ενασχόληση περισσότερες με τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ως παροχείς συμβουλών και
- διατήρηση υγιούς χαρτοφυλακίου, βοηθώντας παράλληλα τους πελάτες της στο να διατηρήσουν και να αυξήσουν τις δραστηριότητές τους, καθώς και αναδιαρθρωτικές λύσεις προκειμένου να βγουν επιτυχώς από την κρίση.

Η αντίδραση της τράπεζας στις συνθήκες αυτές ήταν να διαμορφώσει ανάλογα τα παρεχόμενα προϊόντα της προς αυτές, έτσι ώστε να τους παρέχει τις καλύτερες δυνατές λύσεις.⁵³¹ Ειδικότερα, δόθηκε έμφαση στους ήδη υπάρχοντες πελάτες της επιχειρηματικής τραπεζικής, προκειμένου να έχουν την απαραίτητη υποστήριξη και να καταφέρουν να αντιμετωπίσουν την οικονομική κρίση.⁵³² Επιπλέον, η υψηλή αύξηση του όγκου των στοιχείων ενεργητικού και του δικτύου της Piraeus Bank Romania κατά το 2008 απαίτησε μια πολύ προσεκτική διαχείριση της ρευστότητας μέσω του ελέγχου της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού, βελτίωσης του πλαισίου διαχείρισης κινδύνου και μιας δυναμικής καμπάνιας για την προσέλκυση καταθέσεων.⁵³³ Συνοψίζοντας, η Piraeus Bank Romania δραστηριοποιείται εντός μια αναδυόμενης αγοράς με υψηλό συναλλαγματικό κίνδυνο. Σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική κρίση και το πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον της χώρας, η τράπεζα στράφηκε στην αλλαγή της στρατηγικής της. Κατά το τέλος του 2008 η εκτίμηση της τράπεζας ήταν πως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα αυξηθούν. Συνεπώς, στράφηκε-μεταξύ άλλων- σε μια πιο προσεκτική αξιολόγηση της ικανότητας αποπληρωμής όσον αφορά νέους πελάτες και σε μια προληπτική πολιτική σχετικά με την επαναδιαπραγμάτευση αποπληρωμής δανείων με πελάτες που αντιμετωπίζουν προσωρινές δυσκολίες. Η τράπεζα επιπλέον μετά την εκπλήρωση του στόχου της για υψηλή αύξηση του δικτύου υποκαταστημάτων της ασχολήθηκε με την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας αυτού. Ως προς τη δανειακή πολιτική της, μείωσε

⁵³¹ Piraeus Bank Romania, "Annual Report 2008", σελ.19.

⁵³² Ibid, σελ.15.

⁵³³ Ibid, σελ.11.

το ρυθμό αύξησης, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον της σε επιχειρήσεις που επηρεάστηκαν λιγότερο από την κρίση.⁵³⁴

4.3.3 Αλβανία

Η Tirana Bank είναι η πρώτη ιδιωτική τράπεζα στην Αλβανία. Ιδρύθηκε το 1996.⁵³⁵ Πρόκειται για μία από τις σημαντικότερες τράπεζες της χώρας.⁵³⁶ Το ποσοστό συμμετοχής της Τράπεζας Πειραιώς βρίσκεται σήμερα στο 96,72%.⁵³⁷ Όπως και σε επίπεδο Ομίλου, δίνεται έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, έτσι και η Tirana Bank επιδιώκει να καταστεί η κυρίαρχη τράπεζα στον τομέα αυτό.⁵³⁸ Η βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος στη χώρα με το πέρασμα των χρόνων ευνόησε την ανάπτυξη των εργασιών της. Αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα στη χώρα από άποψη χορηγήσεων. Κατά τη διάρκεια του 2008 έδωσε έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών της.⁵³⁹ Όσον αφορά τη λιανική τραπεζική, η τράπεζα ασχολήθηκε με την ανάπτυξη αυτού του τομέα των δραστηριοτήτων της, επιδιώκοντας την ενίσχυση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ικανοποίησης των πελατών της. Οι δραστηριότητές της εξελίχθηκαν και βελτιώθηκαν, αυξάνοντας έτσι και το μερίδιό της στην αγορά.⁵⁴⁰

Το 2008 αποτέλεσε μια επιτυχημένη χρονιά για την τράπεζα, καθώς είχε μια ισχυρή ανάπτυξη, αυξάνοντας την πελατειακή της βάση. Συγκριτικά με το 2007, βελτίωσε τα μεγέθη της. Το συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων αυξήθηκε κατά 33,63% (αγγίζοντας τα € 455,3 εκατ.), οι καταθέσεις αυξήθηκαν επίσης κατά 1,93% (φτάνοντας στα € 426,4 εκατ.), ενώ το ενεργητικό⁵⁴¹ της με μια μεταβολή 19% ανήλθε στα € 661 εκατ. Επιπλέον, κατέγραψε αύξηση 33,6% των κερδών της προ φόρων, συγκεντρώνοντας € 12,5 εκατ.⁵⁴² Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας⁵⁴³

⁵³⁴ Ibid, σελ. 30.

⁵³⁵ Tirana Bank, "Tirana Bank overview".

⁵³⁶ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 53.

⁵³⁷ Τράπεζα Πειραιώς, «Ενδιάμεσες Συνοπτικές Ατομικές Οικονομικές Πληροφορίες» (Σεπτέμβριος 2009), σελ. 10.

⁵³⁸ Το συνολικό ποσό που δόθηκε ως πίστωση στον τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στο τέλος του 2008 ήταν € 13.369 εκατ. (Tirana Bank, "Annual Report 2008", σελ. 21).

⁵³⁹ Βάσει στοιχείων του 2008. (Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.49).

⁵⁴⁰ Tirana Bank, "Annual Report 2008", σελ. 20.

⁵⁴¹ Τον Ιούνιο του 2009 το ύψος του ενεργητικού ανήλθε στα € 605 εκατ. (Τράπεζα Πειραιώς, "Tirana Bank").

⁵⁴² Tirana Bank, "Annual Report 2008", σελ. 7 και Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 49.

⁵⁴³ Το ελάχιστο απαιτούμενο όριο από την Τράπεζα της Αλβανίας είναι το 12%.

έφτασε το 16,53% (από 15,08% το 2007).⁵⁴⁴ Όσον αφορά το δίκτυό της, διατήρησε μια σημαντική θέση στην τραπεζική αγορά από άποψη επέκτασής του. Συγκεκριμένα, στο τέλος του 2008⁵⁴⁵ ο αριθμός των υποκαταστημάτων ήταν 45. Στρατηγικός στόχος κατά τη διάρκεια αυτής της χρονιάς ήταν η επέκταση του δικτύου της ιδιαίτερα σε περιοχές, όπου μέχρι τότε δε διατηρούσε παρουσία, προκειμένου χάρη στη διευρυμένη αυτή παρουσία να επιτευχθεί μια μεγαλύτερη διαφοροποίηση των δανείων και των καταθέσεων –πάνω σε μια ευρύτερη γεωγραφική περιοχή ή πελατειακή βάση.⁵⁴⁶

Παρά το γεγονός ότι επηρεάστηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008 από την παγκόσμια οικονομική κρίση, σημείωσε υψηλά κέρδη.⁵⁴⁷ Ενώ η τραπεζική δραστηριότητα εμφάνισε μια κάμψη λόγω της μείωσης των πιστώσεων και της αύξησης των αναλήψεων, το εισόδημα της τράπεζας προ φόρων τελικά αυξήθηκε κατά 34% σε σχέση με το 2007 και τα καθαρά κέρδη αυξήθηκαν κατά 58%.⁵⁴⁸ Η χρονιά αυτή επιφύλασσε επιπλέον ανάπτυξη⁵⁴⁹ για την επιχειρηματική τραπεζική, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν επηρεάστηκε από την παγκόσμια οικονομική κρίση. Αναλυτικότερα, η ανάπτυξη που σημείωσε η τράπεζα κατά τα πρώτα τρία τρίμηνα του 2008 ήταν μεγαλύτερη από το επίπεδο της αγοράς· το τελευταίο τρίμηνο παρατηρήθηκε μια κάμψη στην αύξηση της χρηματοδότησης, καθώς και η ζήτηση (για χορήγηση πιστώσεων) ήταν περιορισμένη.⁵⁵⁰ Η κρίση έκανε και τις προτεραιότητες της τράπεζας στον τομέα της λιανικής τραπεζικής να είναι περισσότερο πελατοκεντρικές. Έτσι, βασικές προτεραιότητες για την τράπεζα-την περίοδο αυτή- είναι η διατήρηση της ρευστότητας, αύξηση των περιθωρίων, συγκράτηση στα κόστη και η διαχείριση του κινδύνου. Η τακτική της τράπεζας είναι τόσο να παίρνει μέτρα όσο και να παραμένει ανοιχτή σε νέες ευκαιρίες.⁵⁵¹ Η παγκόσμια οικονομική κρίση οδήγησε -μεταξύ άλλων- σε ένα χαμηλότερο επίπεδο κεφαλαιακής χρηματοδότησης της αγοράς και χαμηλότερο επίπεδο ρευστότητας στον τραπεζικό τομέα. Εκτίμηση της τράπεζας κατά τις αρχές του 2009 ήταν πως πιθανόν υπό τις υφιστάμενες συνθήκες, τα άτομα που έχουν λάβει δάνεια από αυτή να

⁵⁴⁴ Tirana Bank, "Annual Report 2008", σελ. 74-75.

⁵⁴⁵ Σήμερα η τράπεζα διαθέτει 49 υποκαταστήματα (21.4.2010). (Tirana Bank, "Tirana Bank overview").

⁵⁴⁶ Tirana Bank, "Annual Report 2008", σελ. 21.

⁵⁴⁷ Ibid, σελ. 11.

⁵⁴⁸ Ibid, σελ. 17.

⁵⁴⁹ Το πιστωτικό (credit) χαρτοφυλάκιο για την επιχειρηματική τραπεζική είχε μια πολύ σημαντική αύξηση κατά 63% σε σχέση με το 2007. (ibid, σελ.22).

⁵⁵⁰ Ibid, σελ.22.

⁵⁵¹ Ibid, σελ.20.

επηρεαστούν από την περιορισμένη ρευστότητα. Κατά συνέπεια, το γεγονός αυτό μπορούσε να επιδράσει στις προβλέψεις για τις ταμειακές ροές και την εκτίμηση για την επιδείνωση χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού. Οι πρώτες διαμορφώθηκαν ανάλογα· το ύψος της πρόβλεψης για απομειωμένα δάνεια προσαρμόστηκε αφού λήφθηκαν υπόψη οι ταμειακές ροές που θα προέκυπταν από την κατάσχεση μείον το κόστος για την απόκτηση και την πώληση των εξασφαλίσεων. Στην περίπτωση της αγοράς της Αλβανίας για πολλούς τύπους εξασφαλίσεων, ειδικά η αγορά ακίνητης περιουσίας, επηρεάστηκε από την παγκόσμια οικονομική κρίση γεγονός που οδήγησε σε χαμηλά επίπεδα ρευστότητας για αρκετά περιουσιακά στοιχεία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η πραγματική αξία της κατάσχεσης να διαφέρει τελικά από αυτή στις παραπάνω προβλέψεις.⁵⁵²

Υπό αυτές τις συνθήκες, στόχοι της τράπεζας για το 2009 ήταν:

- σταθεροποίηση των υπαρχουσών δραστηριοτήτων και του μεριδίου της στους τομείς της επιχειρηματικής τραπεζικής, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και της τραπεζικής που απευθύνεται στον καταναλωτή,
- διατήρηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου δανείων και της κερδοφορίας της τράπεζας και τέλος
- αναδιοργάνωση της τράπεζας προκειμένου να καταστεί αυτή περισσότερο πελατοκεντρική και να αυξηθεί η παραγωγικότητα των λειτουργιών και του προσωπικού.⁵⁵³

Καθώς η παγκόσμια κρίση βρισκόταν σε εξέλιξη ήταν δύσκολο να προβλεφθούν πλήρως οι συνέπειες και να προφυλαχθεί απόλυτα η τράπεζα.⁵⁵⁴

4.3.4 Σερβία

Η Τράπεζα Πειραιώς εισήλθε στη σέρβικη αγορά με την εξαγορά της Atlas Bank το 2005 και η οποία μετονομάστηκε σε Piraeus Bank Beograd AD το 2006.⁵⁵⁵ Από τον Ιούλιο του 2006 η Τράπεζα Πειραιώς κατέχει το 100% των μετοχών της εν λόγω τράπεζας. Η Piraeus Bank Beograd επιθυμεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη της

⁵⁵² Tirana Bank, "Annual Report 2008", σελ. 76.

⁵⁵³ Ibid, σελ. 7.

⁵⁵⁴ Ibid, σελ. 76.

⁵⁵⁵ Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 53.

σέρβικης αγοράς. Σήμερα διαθέτει 47 υποκαταστήματα. Μεταξύ των στρατηγικών στόχων της είναι:

- η αύξηση του μεριδίου της στη σέρβικη αγορά,
- η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών,
- η ικανοποίηση των αναγκών των πελατών της που συνεχώς εξελίσσονται,
- η δημιουργία καινοτόμων προϊόντων
- και η περαιτέρω ενίσχυση της θέσης της στη λιανική τραπεζική και στον τομέα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.⁵⁵⁶

Οι τραπεζικές δραστηριότητες της τράπεζας περιλαμβάνουν χορήγηση δανείων, αποδοχή καταθέσεων, καθώς και εγχώριες και διεθνείς υπηρεσίες πληρωμών.⁵⁵⁷

Το 2007 σημείωσε σημαντική βελτίωση των μεγεθών της, με αποτέλεσμα το μερίδιο αγοράς ως προς τις χορηγήσεις να φτάσει το 3,8%.⁵⁵⁸ Κατά τη διάρκεια του 2008, οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης έκαναν την εμφάνισή τους και στην οικονομία της Σερβίας. Εντούτοις, η τράπεζα κατάφερε να διατηρήσει και να σημειώσει μια μικρή αύξηση στο επίπεδο των καταθέσεών της. Συγκριτικά με το 2007, το 2008 το ενεργητικό⁵⁵⁹ μειώθηκε κατά 21% συγκεντρώνοντας το ποσό των € 355 εκατ., οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 6% (φτάνοντας στα € 108 εκατ.), όπως και οι χορηγήσεις από € 254 εκατ. στα € 318 εκατ. (μεταβολή 40%).⁵⁶⁰ Επιπλέον, ενώ το 2007 είχε παρουσιάσει ζημία, το 2008 παρουσίασε κέρδος⁵⁶¹. Όπως ορίζει η Τράπεζα της Σερβίας, το ελάχιστο όριο για το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας είναι στο 12%. Στην Piraeus Bank Beograd κατά τη λήξη του 2008 το σχετικό ποσοστό βρέθηκε στο 48,04%.⁵⁶²

⁵⁵⁶ Piraeus Bank Beograd, *"Bank's History"*.

⁵⁵⁷ Piraeus Bank Beograd, *"Annual Report 2008"*, σελ. 7.

⁵⁵⁸ Τράπεζα Πειραιώς, *«Ετήσια Έκθεση 2007»*, σελ. 53.

⁵⁵⁹ Τον Ιούνιο του 2009 το ενεργητικό της τράπεζας ανήλθε στα € 409 εκατ. (Τράπεζα Πειραιώς, *"Piraeus Bank AD Beograd"*).

⁵⁶⁰ Τράπεζα Πειραιώς, *«Ετήσια Έκθεση 2008»*, σελ. 49.

⁵⁶¹ Η ζημία για το 2007 ανήλθε στα RSD 257.481 χιλ., ενώ το 2008 η τράπεζα παρουσίασε καθαρά κέρδη ύψους RSD 281.954 χιλ. (Piraeus Bank Beograd, *"Annual Report 2008"*, σελ. 1).

⁵⁶² Ibid, σελ. 43.

4.4 Εθνική Τράπεζα

Η πολιτική του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας από τις αρχές της δεκαετίας του '90 επικεντρώνεται στην περιφερειακή δύναμή του στη Νοτιοανατολική Ευρώπη⁵⁶³, ενισχύοντας το δίκτυό του, το οποίο υφίσταται ήδη. Ο Όμιλος επεκτείνεται σε αναπτυσσόμενες αγορές με χαμηλή διείσδυση στον τραπεζικό τομέα και με μεγάλα περιθώρια κέρδους. Επιπλέον φροντίζει να αποχωρεί από ώριμες πλέον αγορές, στις οποίες δεν υπάρχουν προοπτικές ανάπτυξης-δυνατότητες ικανοποιητικής ανάπτυξης ή να μην συντρέχουν πλέον λόγοι ύπαρξης. Ειδικότερα επιδιώκει να αναπτύξει τις δραστηριότητές του στην επιχειρηματική τραπεζική. Όσον αφορά την τραπεζική ιδιωτών, η παρουσία του Ομίλου δικαιολογείται από την επιτυχία του σε κομβικές αγορές στις οποίες έχει τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί σημαντικά πλεονεκτήματα. Η παρουσία του Ομίλου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη χρονολογείται από το 2000. Διαθέτει μια ισχυρή παρουσία είτε μέσω εξαγορών είτε μέσω ανεξάρτητης ανάπτυξης του δικτύου της (νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις, Greenfield start-ups). Η περιφερειακή στρατηγική της Εθνικής Τράπεζας αποσκοπεί στη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της και στην αύξηση της εμβέλειάς της σε μια περιοχή με σημαντικές οικονομικές προοπτικές.⁵⁶⁴

Η Εθνική Τράπεζα είναι η κύρια επιχειρησιακή εταιρία του ομίλου της και αντιπροσωπεύει το 70,9% του συνολικού ενεργητικού σύμφωνα με στοιχεία κατά την 31.3.2009. Εκτός της Εθνικής Τράπεζας, οι τραπεζικές δραστηριότητες του Ομίλου στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ασκούνται μέσω θυγατρικών που υπάρχουν στις επιμέρους χώρες.⁵⁶⁵ Όσον αφορά τις διεθνείς δραστηριότητες του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας στις υπό εξέταση χώρες, παρέχει ένα ευρύ φάσμα από παραδοσιακές τραπεζικές υπηρεσίες, όπως χορήγηση πιστώσεων στα νοικοκυριά, χρηματοδότηση εμπορίου και βιομηχανίας, υπηρεσίες συναλλάγματος και καταθέσεων.⁵⁶⁶ Η Εθνική Τράπεζα σημειώνει συνεχή βήματα εκσυγχρονισμού την τελευταία δεκαετία. Το 2006 αποτελούσε μία από τις 4 κορυφαίες ευρωπαϊκές

⁵⁶³ Ο όρος παραπέμπει στη Βουλγαρία, τη Σερβία, τη Ρουμανία, την ΠΓΔΜ και την Αλβανία. Αναλυτικότερα, ο Όμιλος έχει παρουσία στην Ελλάδα, στην Τουρκία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Βουλγαρία, Ρουμανία, ΠΓΔΜ, Σερβία, Αλβανία), την Κύπρο, την Αίγυπτο και τη Νότιο Αφρική. (Εθνική Τράπεζα, «*Συνολικές Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις* (Λογιστικές Καταστάσεις) περιόδου από 1 η Ιανουαρίου ως 30 Σεπτεμβρίου 2009», σελ.11).

⁵⁶⁴ Εθνική Τράπεζα, «*Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009*», σελ. 67 και 85.

⁵⁶⁵ Ibid, σελ. 54.

⁵⁶⁶ Εθνική Τράπεζα, «*Ετήσια Έκθεση 2008*», σελ.126.

τράπεζες με κερδοφορία που προέρχεται από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.⁵⁶⁷ Δεδομένου ότι τα περιθώρια ανάπτυξης στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης είναι σημαντικά, επιθυμία της Εθνικής Τράπεζας μέσα στο πέρασμα του χρόνου τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα είναι να εδραιωθεί ως ένας από τους κυρίαρχους χρηματοπιστωτικούς ομίλους και να βελτιώσει την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων του.⁵⁶⁸ Η ανάπτυξη των διεθνών δραστηριοτήτων του Ομίλου συνεχίστηκε με ένα δυναμικό, αλλά ελεγχόμενο ρυθμό. Κατά τη διάρκεια του 2008 ενισχύθηκε ο ρόλος του στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.⁵⁶⁹ Ο Όμιλος γενικά κατέχει μια σημαντική θέση στην τραπεζική αγορά της περιοχής. Ενδεικτικό αυτού είναι η γεωγραφική κατανομή των καθαρών λειτουργικών εσόδων. Όσον αφορά τη Νοτιοανατολική Ευρώπη για το χρονικό διάστημα 2006-2008 παρατηρήθηκε μια συνεχής αύξηση του σχετικού ποσοστού. Υπό την επίδραση βέβαια της παγκόσμιας κρίσης, το πρώτο τρίμηνο του 2009 σημειώθηκε μείωση σε αυτό (από 12,5% το 2008 σε 11,4% το πρώτο τρίμηνο του 2009).⁵⁷⁰

Στρατηγική της Εθνικής Τράπεζας μεσοπρόθεσμα είναι να εκμεταλλευτεί τα βασικά της πλεονεκτήματα εν γένει. Παραδοσιακά πλεονεκτήματά της είναι η ισχυρή ρευστότητα και η κεφαλαιακή επάρκεια. Η παρούσα παγκόσμια οικονομική κρίση συνεπάγεται περιορισμένη ρευστότητα και επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών. Συνεπώς, στρατηγικές της προτεραιότητες βραχυπρόθεσμα είναι:

- η διασφάλιση της ποιότητας του δανειακού της χαρτοφυλακίου,
- η διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής βάσης και
- ισχυρή κερδοφορία προ προβλέψεων.

Στρατηγική επιδίωξη της Εθνικής Τράπεζας είναι να αποτελέσει τον ισχυρότερο τραπεζικό όμιλο στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μέχρι τώρα έχει σημειώσει μια επιτυχημένη πορεία χάρη στην ορθολογική ανάπτυξη και τις στοχευμένες εξαγορές. Η Εθνική Τράπεζα προσανατολίζεται γενικά σε αγορές με προοπτικές ανάπτυξης, παραδοσιακούς δεσμούς με την Ελλάδα και ευρωπαϊκό προσανατολισμό.⁵⁷¹ Στο πλαίσιο της υφιστάμενης κρίσης, σκοπός είναι η διατήρηση και η ενίσχυση των πηγών εσόδων και η συνεχής προσπάθεια περιστολής του

⁵⁶⁷ Εθνική Τράπεζα, «Business Plan 2007-2009».

⁵⁶⁸ Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», σελ. 38.

⁵⁶⁹ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 74.

⁵⁷⁰ Το υψηλότερο ποσοστό παρατηρήθηκε το 2008 από 8,3% που ήταν το 2006. (Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 85).

⁵⁷¹ Ibid, σελ. 5-6.

λειτουργικού κόστους. Τα λειτουργικά έξοδα, στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης-εκτίμηση στα μέσα του 2009- θα αυξάνονται με ρυθμό μικρότερο σε σχέση με προηγούμενες χρονιές. Το γεγονός αυτό αποτυπώνει το πάγωμα των σχεδίων της Εθνικής Τράπεζας για γρήγορη επέκταση του δικτύου των υποκαταστημάτων.⁵⁷²

Πρέπει να σημειωθεί βέβαια πως η δραστηριοποίηση της Εθνικής Τράπεζας στις υπό εξέταση χώρες ενέχει κινδύνους λόγω των οικονομικών και πολιτικών συνθηκών (π.χ. Οδηγίες από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πολιτική αστάθεια) και τα επίπεδα οικονομικής δραστηριότητας που ισχύουν σε αυτές, δεδομένου ότι οι επιδόσεις της επηρεάζονται με αυξανόμενο ρυθμό από όλα τα προηγούμενα. Ενδεικτικό του αυξανόμενου αυτού ρυθμού είναι το γεγονός πως το 8,3% των κερδών προ φόρων και το 13,8% του δανειακού χαρτοφυλακίου προ προβλέψεων για το πρώτο τρίμηνο του 2009 προήλθε από τις χώρες αυτές. Συνεπώς η οικονομική ύφεση που βρίσκεται σε εξέλιξη μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση-όπως σημειώνεται και παρακάτω- των μη εξυπηρετούμενων δανείων ή μείωση των νέων χορηγήσεων.⁵⁷³ Επιπλέον, καθώς οι χώρες στις οποίες έχει αναπτύξει τις δραστηριότητές της πρόκειται για αναδυόμενες οικονομίες, η Εθνική Τράπεζα αντιμετωπίζει λειτουργικούς κινδύνους –οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν τόσο την επιχειρηματική δραστηριότητα, την οικονομική κατάσταση και τα λειτουργικά αποτελέσματά της- και συναλλαγματικό κίνδυνο, καθώς οι θυγατρικές της μπορεί να υποστούν τις συνέπειες της υποτίμησης των τοπικών νομισμάτων.⁵⁷⁴ Άλλωστε, η τάση των εξαγορών μπορεί να κρύβει κινδύνους, καθώς όταν μια τράπεζα αποκτά μια τραπεζική επιχείρηση, αποκτά και το σύνολο του ενεργητικού και του παθητικού της. Ενδεχομένως να μην εντοπιστούν όλες οι υφιστάμενες και δυνητικές υποχρεώσεις της τράπεζας ή να μην εντοπιστεί τυχόν απομείωση της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. να μη γίνει ακριβής εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου ή του κινδύνου αγοράς στον οποίο εκτίθεται η τράπεζα προς εξαγορά και κατά συνέπεια αυτό να οδηγήσει σε απρόβλεπτες ζημιές μετά την απόκτηση).⁵⁷⁵

Για τη χρήση που έληξε την 31^η Δεκεμβρίου 2008 το σύνολο του ενεργητικού-σε επίπεδο Ομίλου- παρουσίασε αύξηση κατά 18,3% φτάνοντας τα €

⁵⁷² Κατά το 2008 το λειτουργικό κόστος αυξήθηκε οριακά –κατά 4%-σε σχέση με το 2007 (ibid, σελ.56).

⁵⁷³ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 23-24.

⁵⁷⁴ Ibid, σελ. 25.

⁵⁷⁵ Ibid, σελ. 30.

101,8 δις (από € 90,4 δις το 2007). Κύριος λόγος για την αύξηση αυτή ήταν η διεύρυνση του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων.⁵⁷⁶ Τα καθαρά κέρδη του Ομίλου⁵⁷⁷ παρουσίασαν μείωση –σε ποσοστό 5%- σε σχέση με το 2007, από € 1.625 δις σε € 1.546 δις. Ο δείκτης αποτελεσματικότητας παρουσίασε βελτίωση από 46,6% σε 51% σε σχέση με την προηγούμενη χρήση. Οι επιδόσεις του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας είναι αποτέλεσμα της ορθολογικής ανάπτυξης των τραπεζικών εργασιών στην Ελλάδα, καθώς και τις αγορές της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (καθώς και της Τουρκίας), παρά τη δυσμενή συγκυρία-λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης- και το αρνητικό περιβάλλον κατά το 2008. Ειδικότερα, τα κέρδη προ φόρων από τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης αποτέλεσαν το 2008 το 12% επί του συνόλου.⁵⁷⁸ Η τραπεζική δραστηριότητα στις χώρες αυτές διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα, παρά την επιβράδυνση που σημειώθηκε κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008. Το σύνολο των καταθέσεων αυξήθηκε κατά 12,7% και των χορηγήσεων κατά 33,8%. Η επιβράδυνση στο ρυθμό αύξησης των καταθέσεων σε σχέση με τον αντίστοιχο των χορηγήσεων είχε ως αποτέλεσμα τη σύσφιξη των συνθηκών ρευστότητας. Το σύνολο πάντως των τραπεζών από την περιοχή αυτή –την περίοδο αυτή-παρέμεναν φερέγγυες και με υψηλή κερδοφορία και κεφαλαιοποίηση.⁵⁷⁹

Ο Όμιλος αναγνωρίζοντας πως ο τραπεζικός κλάδος εισέρχεται σε μια δυσμενή συγκυρία, επιδιώκει τον περιορισμό των δαπανών.⁵⁸⁰ Διαχρονικά αναλαμβάνει σχετικές πρωτοβουλίες και επιπλέον διαθέτει μια συντηρητική προσέγγιση ως προς την ανάληψη κινδύνων.⁵⁸¹ Επιπλέον, ενδεικτικό της προσαρμογής στις υφιστάμενες συνθήκες, είναι η αύξηση των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις σε σχέση με το 2007, από € 320 εκατ. σε € 513 εκατ. Οι μακροοικονομικές προσδοκίες στις οικονομίες των χωρών όπου δραστηριοποιείται επιδεινώθηκαν κατά το 2008· ο Όμιλος δε, παρουσίασε υψηλή πιστωτική επέκταση τη χρονιά αυτή. Παρά τα δύο προηγούμενα στοιχεία, ο Όμιλος παρουσίασε υψηλή ποιότητα για το χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων. Επίσης, το επαρκές ύψος προβλέψεων εξασφάλισε την κάλυψη πάνω από το 75% των απαιτήσεων σε καθυστέρηση. Παρά την πιστωτική επέκταση του Ομίλου και την υποτίμηση των νομισμάτων στις χώρες

⁵⁷⁶ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 22.

⁵⁷⁷ Σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

⁵⁷⁸ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.20.

⁵⁷⁹ Ο λόγος χορηγήσεων προς καταθέσεις αυξήθηκε σε 132% από 111% το 2007 (ibid, σελ.33).

⁵⁸⁰ Ibid, σελ.22-23.

⁵⁸¹ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 6.

που ασκεί δραστηριότητα, διατήρησε το συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας στο 10,3%, σημειώνοντας μικρή αύξηση σε σχέση με το 2007 (10,2%⁵⁸²). Βάσει όλων των προηγούμενων –την υψηλή ρευστότητα και την ισχυρή κεφαλαιακή βάση– διαμορφώνονται οι απαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου να συνεχίσει την ανάπτυξή του ο Όμιλος τόσο στην Ελλάδα όσο και το εξωτερικό μέσα σε συνθήκες σταθερότητας παρά τις αρνητικές συνθήκες λόγω της κρίσης.⁵⁸³ Κατά τη διάρκεια του 2008 η Εθνική Τράπεζα σημείωσε επιπλέον σημαντική οργανική ενίσχυση της παρουσίας της στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.⁵⁸⁴ Η Εθνική Τράπεζα διαθέτει την πιο ισχυρή παρουσία από όλες τις τράπεζες στο εξωτερικό, φτάνοντας σήμερα τις 1208 μονάδες (μέσω θυγατρικών και καταστημάτων).⁵⁸⁵

Η εκτίμηση για τη χρονιά που βρισκόταν σε εξέλιξη (2009) ήταν πως θα συμπεριλάμβανε «εντονότερες» προκλήσεις για την παγκόσμια οικονομία. Σύμφωνα με την Εθνική Τράπεζα, κατά τη διάρκεια του 2009 θα επικέντρωνε το ενδιαφέρον της στη διαχείριση των υφιστάμενων κινδύνων και την επιλεκτική υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων εν ενεργεία πελατών.⁵⁸⁶ Κατά τη διαχείριση των κινδύνων και των προβλημάτων που απορρέουν από την παγκόσμια οικονομική κρίση, η Εθνική Τράπεζα βασίζεται καταρχάς στη συντηρητική πολιτική που ακολουθεί εν γένει στις πιστωτικές πολιτικές της. Συνεπώς, ακολουθεί μια πιο προσεκτική ανάπτυξη του δανειακού χαρτοφυλακίου της με σκοπό τη διατήρηση της ρευστότητας και του κεφαλαίου της, διατηρώντας τη μακροπρόθεσμη σχέση με τους πελάτες της. Ειδικότερα-όσον αφορά τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης- εφάρμοσε αυστηρότερα κριτήρια στην παροχή πιστώσεων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, στον τομέα των κατασκευών και στον χωρίς εξασφαλίσεις καταναλωτικό δανεισμό σε ξένο νόμισμα.⁵⁸⁷ Παράλληλα επιδίωξη του Ομίλου ήταν να ενισχύσει τη θέση του στην αγορά. Δεδομένου ότι τα μακροοικονομικά μεγέθη των χωρών όπου δραστηριοποιείται η Εθνική Τράπεζα συνεχώς επιδεινώνονταν, αναμενόταν πως θα αυξηθούν εκ νέου τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.⁵⁸⁸ Κατά τη λήξη του έτους, τα

⁵⁸² Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», Βασικά Οικονομικά Μεγέθη Ομίλου.

⁵⁸³ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 22-23.

⁵⁸⁴ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 74.

⁵⁸⁵ Εθνική Τράπεζα, «Γενικά στοιχεία».

⁵⁸⁶ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 6.

⁵⁸⁷ Ειδικότερα, ως προς το σύνολο των μη καλυπτόμενων με εξασφαλίσεις δανείων λιανικής σε ξένο νόμισμα στις χώρες αυτές κατά τη λήξη του 2008 ανερχόταν στα € 370 εκατ., το 4,0% του συνόλου των δανείων της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (ibid, σελ.56).

⁵⁸⁸ Ibid, σελ.6.

καθαρά κέρδη –σε επίπεδο Ομίλου- ανήλθαν στα € 971⁵⁸⁹ εκατ., μειωμένα κατά 37% σε σχέση με το 2008. Για τη μείωση αυτή ευθύνονται οι αυξημένες προβλέψεις και απομειώσεις του χαρτοφυλακίου ομολόγων και μετοχών.⁵⁹⁰ Αναφορικά με την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης⁵⁹¹, τα καθαρά κέρδη μειώθηκαν κατά 51% σε σχέση με το 2008. Επισημαίνεται πάντως-λαμβανομένων υπόψη των αρνητικών συνθηκών λόγω της κρίσης -πως σε όλες τις χώρες της περιοχής, στις οποίες δραστηριοποιείται ο Όμιλος, σημείωσε κέρδη.⁵⁹² Το υψηλό ποσό προβλέψεων⁵⁹³ επέδρασε καθοριστικά στη διαμόρφωση των κερδών. Το συνολικό ύψος των χορηγήσεων⁵⁹⁴ μειώθηκε κατά 4%⁵⁹⁵ λόγω της γενικότερης συρρίκνωσης της αγοράς εξαιτίας της συνεχιζόμενης απομόχλευσης των οικονομιών της περιοχής· οι καταθέσεις⁵⁹⁶ από την άλλη αυξήθηκαν κατά 10%. Το τελευταίο πρόκειται για μία θετική εξέλιξη, καθώς ο Όμιλος έτσι διευρύνει τις πηγές χρηματοδότησής του. Το αρνητικό πάντως κλίμα στις αγορές αυτές αποτυπώνεται στην αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση από 2,4% το 2008 στο 5,8% το 2009, γεγονός που επιβεβαιώνει προηγούμενες σχετικές εκτιμήσεις του Ομίλου.⁵⁹⁷ Σήμερα ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας –σε επίπεδο Ομίλου- βρίσκεται στο 11,3%.⁵⁹⁸

Επισημάνθηκε πως ο Όμιλος θα συνεχίσει-μέσα στο πλαίσιο της υφιστάμενης κρίσης- ομαλά τη χρηματοδοτική του λειτουργία για τη στήριξη των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Επιπλέον, ήταν δύσκολο να γίνει πρόβλεψη των συνθηκών της αγοράς και κατ' επέκταση να τεθούν αξιόπιστοι μακροχρόνιοι στόχοι.⁵⁹⁹ Στο σημείο αυτό πρέπει να προστεθούν και οι αβέβαιες προοπτικές για την παγκόσμια οικονομία που είχαν διατυπωθεί τόσο για το 2009 όσο και το 2010 για τις οικονομίες της Ελλάδας και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, κάτι που μπορεί να συνεπάγεται δυσμενείς επιπτώσεις στην πιστοληπτική ικανότητα των δανειοληπτών της Εθνικής Τράπεζας.⁶⁰⁰ Πάντως, η ισχυρή κεφαλαιακή βάση και ο αυστηρότερος έλεγχος της

⁵⁸⁹ Κατόπιν της έκτακτης φορολογικής εισφοράς, διαμορφώθηκαν στα € 923 εκατ.

⁵⁹⁰ Ανήλθαν στα € 1.057 εκατ. και € 238 εκατ. αντίστοιχα (Εθνική Τράπεζα, «Αποτελέσματα Ομίλου ΕΤΕ 2009», σελ.2).

⁵⁹¹ Συμπεριλαμβάνεται στα αποτελέσματα αυτά και η Κύπρος.

⁵⁹² Εθνική Τράπεζα, «Αποτελέσματα Ομίλου ΕΤΕ 2009», σελ.3 και 8.

⁵⁹³ Ανήλθαν στα € 177 εκατ.

⁵⁹⁴ Ανήλθαν στα € 8 δις.

⁵⁹⁵ Κατά την ετήσια έκθεση του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας είχε διατυπωθεί η εκτίμηση πως θα σημειωθεί επιβράδυνση της πιστωτικής επέκτασης· επισημάνθηκε πως καθοριστικός θα ήταν ο ρόλος των μητρικών στην περίπτωση των δυτικών τραπεζών (Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.33).

⁵⁹⁶ Ανήλθαν στα € 4,7 δις.

⁵⁹⁷ Εθνική Τράπεζα, «Αποτελέσματα Ομίλου ΕΤΕ 2009», σελ.6-7.

⁵⁹⁸ Εθνική Τράπεζα, «Γενικά Στοιχεία».

⁵⁹⁹ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ.6.

⁶⁰⁰ Ibid, σελ.26.

χορήγησης πιστώσεων και του κόστους- όπως αναφέρθηκε και παραπάνω- είναι αυτά που παρέχουν τη δυνατότητα στην Εθνική Τράπεζα να ανταπεξέλθει στις δυσμενείς συνθήκες της αγοράς και να προετοιμάσει τις στρατηγικές μακροπρόθεσμης ανάπτυξης στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.⁶⁰¹

4.4.1 Βουλγαρία

Η Εθνική Τράπεζα διαθέτει ηγετική θέση στη χώρα μέσω της United Bulgarian Bank (UBB). Η εν λόγω τράπεζα ιδρύθηκε το 1992, κατόπιν της συγχώνευσης 22 τοπικών εμπορικών τραπεζών. Η Εθνική Τράπεζα την εξαγόρασε το 2000. Κύριος μέτοχος είναι η Εθνική Τράπεζα με ποσοστό 99.9%⁶⁰². Διαθέτει πλήρη τραπεζική άδεια⁶⁰³ για την παροχή τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών-λιανικής και εταιρικής χρηματοδότησης⁶⁰⁴-στο εσωτερικό της χώρας και το εξωτερικό.⁶⁰⁵ Η στρατηγική της τράπεζας επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της λιανικής τραπεζικής αγοράς και στην ενίσχυση της ηγετικής θέσης της στην αγορά των επιχειρηματικών δανείων. Σε συνεργασία δε με τη μητρική της εργάζεται με σκοπό τη διεύρυνση της ποικιλίας των παρεχόμενων προϊόντων και των δικτύων διανομής.⁶⁰⁶

Με την είσοδο του 2008, η βουλγάρικη οικονομία μετά από συνεχή χρόνια υγιούς ανάπτυξης επηρεάστηκε από την παγκόσμια κρίση. Η θυγατρική της Εθνικής Τράπεζας παρά το γεγονός ότι φρόντισε να προσαρμοστεί άμεσα στις υφιστάμενες συνθήκες, δεν απέφυγε τις αρνητικές επιπτώσεις. Χάρη όμως στις προληπτικές πολιτικές της τράπεζας σε συνδυασμό με την άμεση και ισχυρή υποστήριξη της μητρικής Εθνικής Τράπεζας, η UBB κατάφερε να αντισταθμίσει τις αρνητικές επιπτώσεις στο μέγιστο δυνατό βαθμό.⁶⁰⁷ Ενώ υπήρξε σημαντική επιδείνωση ιδιαίτερα κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008, τα αποτελέσματα που είχε να επιδείξει,

⁶⁰¹ Ibid, σελ.57.

⁶⁰² Εθνική Τράπεζα, «Ενοποιούμενες Εταιρίες» (Στοιχεία της 30.12.2009).

⁶⁰³ Της έχει χορηγηθεί η άδεια από την Κεντρική Τράπεζα της Βουλγαρίας να αποδέχεται καταθέσεις σε εθνικό και ξένο νόμισμα, να συναλλάσσεται με ξένα νομίσματα, εμπόριο και επενδύσεις σε κρατικά ομόλογα και άλλα χρεόγραφα, καθώς και άλλες τραπεζικές δραστηριότητες.(United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 34).

⁶⁰⁴ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 71.

⁶⁰⁵ United Bulgarian Bank, «General Information».

⁶⁰⁶ Αυτά προσπαθεί να τα πετύχει μέσω της δημιουργίας μιας σειράς μακροπρόθεσμων καταθετικών προϊόντων, της διεύρυνσης του δικτύου των υποκαταστημάτων της (έξω από την πρωτεύουσα της χώρας, τη Σόφια), καθώς και της αύξησης των ATMs και των τερματικών POS (United Bulgarian Bank, «Business Strategy»).

⁶⁰⁷ United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 1.

απέδειξαν πως επρόκειτο για υγιή τράπεζα με ένα επιτυχημένο επιχειρηματικό μοντέλο.⁶⁰⁸ Βάσει του ενεργητικού της (€ 3,96 δις) βρέθηκε στην τρίτη θέση το 2008 όσον αφορά το σύνολο των τραπεζών στη χώρα. Παρά την υφιστάμενη κρίση και ενώ αυτή βρισκόταν σε εξέλιξη, το ενεργητικό της αυξήθηκε σε ποσοστό 28% σε σχέση με το 2007. Επιπλέον το δίκτυο καταστημάτων της αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα και πιο αποδοτικά⁶⁰⁹, όπως και το δίκτυο ATM-το οποίο συνεχώς αναπτύσσεται. Ενδεικτικό της επιτυχημένης πορείας της τράπεζας είναι το συνολικό μερίδιό της στα δάνεια, το οποίο έφτασε το 16,6% το 2008. Αναλυτικότερα, το μερίδιο αγοράς στα επιχειρηματικά δάνεια-το οποίο την ίδια χρονιά έφτασε το 15,7%, κατατάσσοντας την τράπεζα στη δεύτερη⁶¹⁰ θέση- αυξήθηκε κατά 44% και ως προς τις χορηγήσεις στη λιανική αγορά η τράπεζα διατήρησε για 6^η συνεχή χρονιά τη δεύτερη θέση με ποσοστό –το οποίο επίσης αυξήθηκε κατά 31%- 18,3%.⁶¹¹ Τόσο το σύνολο των δανείων όσο και το σύνολο των καταθέσεων αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της χρονιάς.⁶¹² Κατά το τέλος της χρήσης την 31^η Δεκεμβρίου 2008 και παρά τις δυσμενείς συνθήκες, η τράπεζα είχε θετικά αποτελέσματα· τα κέρδη μετά φόρων αυξήθηκαν κατά 11%, αγγίζοντας τα € 107 εκατ.⁶¹³ Επιπλέον, ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας σημείωσε πτώση σε σχέση με το 2007· ενώ το 2007 ήταν 14.82%, το 2008 βρέθηκε στο 12.90%.⁶¹⁴

Για το 2009, δόθηκε έμφαση στην καλύτερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση του χαρτοφυλακίου δανείων, τη βέλτιστη ρευστότητα και υψηλούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας.⁶¹⁵ Παρά την επιδείνωση στο επιχειρηματικό περιβάλλον λόγω της υφιστάμενης κρίσης, η τράπεζα είχε να επιδείξει για το 2009 μια σταθερή θέση και ένα επιτυχημένο επιχειρηματικό μοντέλο. Όσον αφορά τα στοιχεία ενεργητικού⁶¹⁶, σημείωσε αύξηση 5,17% συγκριτικά με το 2008. Τα καθαρά κέρδη⁶¹⁷ σημείωσαν μείωση. Λόγω των δυσμενών συνθηκών, η τράπεζα αύξησε τις

⁶⁰⁸ Ibid, σελ. 10.

⁶⁰⁹ Κατά τη λήξη της χρήσης του 2009, η τράπεζα διαθέτει 240 υποκαταστήματα. (United Bulgarian Bank, “Financial Report 2009”, Notes to the separate financial statements, σελ. 6).

⁶¹⁰ United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 3.

⁶¹¹ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 77-78.

⁶¹² Το σύνολο των δανείων ανήλθε στα BGN 6,73 δις από BGN 4,92 δις το 2007 και το σύνολο των καταθέσεων στα BGN 4 δις από BGN 3,42 δις το 2007. (United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 5).

⁶¹³ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 77-78.

⁶¹⁴ United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 5. Το ελάχιστο όριο που πρέπει να διατηρούν οι βουλγάρικες τράπεζες είναι 12% (United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.47).

⁶¹⁵ United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 1.

⁶¹⁶ Από BGN 7,73 δις το 2008 στα BGN 8,13 δις το 2009 (United Bulgarian Bank, “Financial Report 2009”, Separate statement of financial position, σελ.1).

⁶¹⁷ Από BGN 195,343 εκατ. το 2008 στα BGN 80,851 δις το 2009 (ibid, σελ.2).

προβλέψεις⁶¹⁸ για επιδείνωση των στοιχείων και μείωση των εσόδων.⁶¹⁹ Λόγω των αυστηρότερων κριτηρίων χορήγησης δανείων, η συνολική αξία των καθαρών δανείων και προκαταβολών προς πελάτες μειώθηκε⁶²⁰ κατά 3,37% σε σχέση με το 2008.⁶²¹ Παράλληλα, το σύνολο των υποχρεώσεων προς πελάτες αυξήθηκε.⁶²² Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας σημείωσε αύξηση τη χρονιά αυτή και βρέθηκε στο 13,54%.⁶²³

Η τράπεζα την περίοδο αυτή συνεχίζει να υποστηρίζει τους πελάτες της στο πλαίσιο των δύσκολων συνθηκών που υφίστανται -λόγω της παγκόσμιας κρίσης- και ταυτόχρονα εργάζεται έτσι ώστε να ανακαλύπτει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες προκειμένου να εξασφαλίσει μια καλύτερη θέση στην αγορά με το πέρασμα της κρίσης.⁶²⁴ Όσον αφορά το 2010, θα συνεχίσει να ακολουθεί μια συντηρητική πολιτική χορήγησης πιστώσεων-όπως άλλωστε και το σύνολο του ομίλου της Εθνικής Τράπεζας- δίνοντας έμφαση στην ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού.⁶²⁵ Οι εκτιμήσεις της τράπεζας για τη χρονιά που έχει ξεκινήσει είναι ότι θα ακολουθήσει ρυθμούς ανάπτυξης- τόσο στις καταθέσεις όσο και τις χορηγήσεις- και το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα παραμείνει σταθερό συγκριτικά με το 2009.⁶²⁶

4.4.2 Ρουμανία

Η Εθνική Τράπεζα διατηρεί παρουσία στη Ρουμανία μέσω της Banca Romaneasca. Η εν λόγω τράπεζα λειτουργεί από το 1993. Η Εθνική Τράπεζα την εξαγόρασε το 2003. Σήμερα η Εθνική Τράπεζα κατέχει το 99,28%⁶²⁷ του μετοχικού κεφαλαίου.⁶²⁸ Παρέχει προϊόντα και υπηρεσίες λιανικής, ΜΜΕ και εταιρικής

⁶¹⁸ Οι καθαρές δαπάνες για προβλέψεις δανείων, αυξήθηκαν συγκριτικά με το 2008, φτάνοντας τα BGN 205,6 δις (United Bulgarian Bank, "Financial Report 2009", σελ.3). Σημειώνεται πως οι προβλέψεις στα δάνεια τη χρονιά αυτή διπλασιάστηκαν (United Bulgarian Bank, "Financial Report 2009", σελ.5).

⁶¹⁹ Ibid, σελ.1.

⁶²⁰ Από BGN 6,73 εκατ. το 2008 ανήλθε στα BGN 6,50 εκατ. το 2009.

⁶²¹ United Bulgarian Bank, "Financial Report 2009", σελ.5.

⁶²² Από BGN 4 δις περίπου στα BGN 4,24 δις περίπου (United Bulgarian Bank, "Financial Report 2009", Notes to the separate financial statements, σελ.32).

⁶²³ United Bulgarian Bank, "Financial Report 2009", σελ.6.

⁶²⁴ United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 1.

⁶²⁵ United Bulgarian Bank, "Financial Report 2009", σελ.1.

⁶²⁶ Όσον αφορά τις καταθέσεις στον τομέα της λιανικής τραπεζικής αύξηση 9% και στην επιχειρηματική 14%-στις χορηγήσεις αύξηση 9% στον τομέα της λιανικής τραπεζικής και 8% στην επιχειρηματική (ibid, σελ.10).

⁶²⁷ Εθνική Τράπεζα, «Ενοποιούμενες Εταιρίες» (Στοιχεία της 30.12.2009).

⁶²⁸ Banca Romaneasca, "Short History".

τραπεζικής.⁶²⁹ Σήμερα οι στρατηγικοί στόχοι της τράπεζας για τα επόμενα τρία χρόνια είναι:

- να φτάσει το μερίδιό της στην αγορά σε ποσοστό τουλάχιστον 5%,
- να επεκτείνει το δίκτυο υποκαταστημάτων⁶³⁰ της,
- να εκμεταλλευτεί τα εναλλακτικά δίκτυα διανομής,
- να υλοποιήσει και να εκμεταλλευτεί τις συνεργίες μεταξύ οντοτήτων του Ομίλου και
- να εγκαθιδρύσει μια ικανή οργανωτική ομάδα.⁶³¹

Κατά τη διάρκεια του 2008 και παρά το γεγονός ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση βρισκόταν σε εξέλιξη και τις αναταράξεις που αυτή προκαλούσε, η τράπεζα συνέχισε την ανοδική της πορεία. Αυτή η ανοδική πορεία αποτυπώνεται σε επιμέρους στοιχεία:

- το μερίδιο αγοράς βάσει του ενεργητικού αυξήθηκε κατά 21% (ανήλθε στα € 2,3 δις), αγγίζοντας το 3%,
- τα κέρδη μετά φόρων αυξήθηκαν κατά 76%-φτάνοντας τα € 22 εκατ.-σε σχέση με το 2007,
- τα σύνολα των χορηγήσεων και των καταθέσεων αυξήθηκαν επίσης κατά 43% και 21% αντίστοιχα και
- το μερίδιο αγοράς στη λιανική χρηματοδότηση άγγιξε το 4,2% και το 4,6% στην επιχειρηματική.⁶³²

Όσον αφορά το πρώτο τρίμηνο του 2009- συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2008- η τράπεζα διατήρησε σε σταθερό επίπεδο τα καθαρά κέρδη (€ 6 εκατ.) Κατά την είσοδο του 2009 και συγκεκριμένα κατά τη λήξη του πρώτου τριμήνου διαπιστώνονται οι εξής αλλαγές συγκριτικά με την 31.12.2008: α) μείωση του συνόλου του ενεργητικού από € 2.742 εκατ. σε € 2.618 εκατ. , β) μείωση των απαιτήσεων κατά πελατών (μετά από προβλέψεις) από € 1.914 εκατ. σε € 1.869 εκατ. και γ) αύξηση των υποχρεώσεων προς πελάτες από € 786 εκατ. σε € 831 εκατ.⁶³³

⁶²⁹ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 72.

⁶³⁰ Σήμερα διαθέτει 151 υποκαταστήματα με εθνική εμβέλεια. (Banca Romaneasca, "Branches").

⁶³¹ Banca Romaneasca, "Vision and Values".

⁶³² Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.79.

⁶³³ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 73.

4.4.3 ΠΓΔΜ

Η Εθνική Τράπεζα δραστηριοποιείται στη χώρα μέσω της Stopanska Banka AD-Skorje. Πρόκειται για μια τράπεζα που λειτουργεί στη χώρα από το 1944. Η Εθνική Τράπεζα την εξαγόρασε το 2000 στο πλαίσιο της διαδικασίας ιδιωτικοποίησής της, στην οποία συμμετείχαν μεταξύ άλλων η EBRD και το International Finance Corporation⁶³⁴ (IFC). Σήμερα η συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας βρίσκεται στο 94,64%⁶³⁵. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη -τόσο από άποψη στοιχείων ενεργητικού όσο και από άποψη δικτύου υποκαταστημάτων⁶³⁶- και παλαιότερη τράπεζα στη χώρα, της οποίας η συμβολή στην ανάπτυξη της οικονομίας και του τραπεζικού τομέα είναι καθοριστική. Σήμερα λειτουργεί ως συμμετοχική εταιρία, της οποίας η διοίκηση ανήκει στους μετόχους της και καλείται να αντιμετωπίσει πλέον τις προκλήσεις της οικονομίας της αγοράς. Ενισχύει σημαντικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας και παρέχει υπηρεσίες-υπηρεσίες εμβασμάτων, μεσιτείας, πιστώσεων και αποδοχής καταθέσεων⁶³⁷ - τόσο στη λιανική όσο και στην επιχειρηματική αγορά.^{638 639}

Παρά τη διεθνή οικονομική κρίση, η οποία βρισκόταν σε εξέλιξη καθ' όλη τη διάρκεια του 2008, η τράπεζα διατήρησε την ηγετική της θέση.⁶⁴⁰ Παρέμεινε η πρώτη τράπεζα από άποψη καταθετικής βάσης, ύψους στοιχείων ενεργητικού⁶⁴¹ και κεφαλαίου. Σε αντίθεση με την παγκόσμια τάση, η τράπεζα παρέμεινε επαρκώς κεφαλαιοποιημένη⁶⁴², χρηματοδοτούμενη από καταθέσεις και με υψηλή ρευστότητα. Όλα τα προηγούμενα της έδωσαν τη δυνατότητα να αναπτύξει προϊόντα υψηλής ποιότητας. Χαρακτηριστικό στοιχείο που αποτυπώνει την αναγνώριση των επιδόσεών της και όλων όσων έχει επιτύχει είναι η χορήγηση του βραβείου της «καλύτερης

⁶³⁴ Το IFC ιδρύθηκε το 1956 και ασχολείται αποκλειστικά με τον ιδιωτικό τομέα. Συγκεκριμένα, το IFC συνεργάζεται με άλλα μέλη του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας (IBRD, IBA, MIGA) και προσφέρει χρηματοοικονομικά προϊόντα και συμβουλευτικές υπηρεσίες. Χρηματοδοτεί επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα, κινητοποιεί ιδιωτικά κεφάλαια και παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε επιχειρήσεις και κυβερνήσεις. Αναγνωρίζει επενδυτικές ευκαιρίες σε αναπτυσσόμενες οικονομίες και αναλαμβάνει επενδύσεις υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου. (Υπουργείο Εξωτερικών, Ειδική Γραμματεία Αξιοποίησης Διεθνών Προγραμμάτων, *International Finance Corporation*).

⁶³⁵ Εθνική Τράπεζα, «*Ενοποιούμενες Εταιρίες*» (Στοιχεία της 30.12.2009).

⁶³⁶ Στο τέλος του 2008 ο συνολικός αριθμός ήταν 66. (Εθνική Τράπεζα, «*Ετήσια Έκθεση 2008*», σελ. 79). Κατόπιν της αναδιοργάνωσής της ο αριθμός των υποκαταστημάτων ανήλθε στα 65 (Εθνική Τράπεζα, «*Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009*», σελ. 73).

⁶³⁷ Εθνική Τράπεζα, «*Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009*», σελ. 73.

⁶³⁸ Stopanska Banka, «*Bank profile*».

⁶³⁹ Stopanska Banka, «*Bank's background*».

⁶⁴⁰ Εθνική Τράπεζα, «*Ετήσια Έκθεση 2008*», σελ. 78-79.

⁶⁴¹ Μεταξύ άλλων, κατέχει την πρώτη θέση ως ο πρώτος δανειοδότης στη λιανική αγορά. (Stopanska Banka, «*Ετήσια Έκθεση 2008*», σελ. 24.)

⁶⁴² Κατά το τέλος του 2008 η τράπεζα διέθετε το ισχυρότερο κεφάλαιο στην αγορά της χώρας, το οποίο έφτασε τα € 157 εκατ.

τράπεζας για το 2008» από το περιοδικό Euromoney.⁶⁴³ Τα κέρδη μετά φόρων αυξήθηκαν κατά 17% και έφτασαν τα € 22 εκατ. Ο δείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων άγγιξε το 28%,⁶⁴⁴ ενώ αυξήθηκε και το μερίδιο της τράπεζας όσον αφορά τις συνολικές καταθέσεις,(ανήλθαν στα € 769,6⁶⁴⁵ εκατ.) φτάνοντας το 66%, εμφανίζοντας αύξηση σε υψηλότερο ρυθμό από αυτό της αγοράς⁶⁴⁶. Κατά τη λήξη του έτους τα στοιχεία ενεργητικού άγγιξαν τα € 970,7 εκατ., σημειώνοντας αύξηση 8,2% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Σημαντικό μερίδιο στην αύξηση αυτή κατείχε η αύξηση του μεριδίου των δανείων-λιανικά και επιχειρηματικά δάνεια-καθώς από 60% επί το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού το 2007, την αμέσως επόμενη χρονιά αποτέλεσαν το 70%. Το συνολικό χαρτοφυλάκιο δανείων ανήλθε στα € 681.6 εκατ.⁶⁴⁷ Όσον αφορά το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, σημείωσε αύξηση σε σχέση με το 2007· από 14.5% το 2007 έφτασε στο 16.2% το 2008.⁶⁴⁸ Επρόκειτο για ένα αρκετά υψηλό ποσοστό, δεδομένου ότι το ποσοστό του ελάχιστου ορίου για το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας στο εσωτερικό της χώρας είναι στο 12%.⁶⁴⁹

Η εκτίμηση για το 2009 ήταν πως θα είναι μια δύσκολη χρονιά.⁶⁵⁰ Σχετικά με κάποια οικονομικά στοιχεία για το 2009, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009 – συγκριτικά με αυτά την 31.12.2008 ισχύουν τα εξής:

- αύξηση του συνόλου του ενεργητικού από € 971 εκατ. σε € 993 εκατ.,
- αύξηση των απαιτήσεων κατά πελατών (μετά από προβλέψεις) από € 681 εκατ. σε € 687 εκατ. και
- αύξηση των υποχρεώσεων προς πελάτες από € 769 εκατ. σε € 788 εκατ.

Επιπλέον διαπιστώνεται μια μικρή μείωση ως προς το επίπεδο των καθαρών κερδών μεταξύ του πρώτου τριμήνου για το 2008 και το 2009- από € 5 εκατ. σε € 4 εκατ.⁶⁵¹

⁶⁴³ Stopanska Banka «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.6-7.

⁶⁴⁴ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 78-79.

⁶⁴⁵ Stopanska Banka «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 13.

⁶⁴⁶ Τη μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση αυτή είχε η αύξηση των καταθέσεων των νοικοκυριών κατά 15,1%. (ibid, σελ. 21.)

⁶⁴⁷ Stopanska Banka, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 21.

⁶⁴⁸ Ibid, σελ.13.

⁶⁴⁹ Το προβλεπόμενο ελάχιστο όριο βάσει του νόμου είναι 8%, ενώ το όριο που έχει θέσει η τράπεζα είναι 12% (ibid, σελ. 35).

⁶⁵⁰ Ibid, σελ. 7.

⁶⁵¹ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 73.

4.4.4 Αλβανία

Όσον αφορά τις δραστηριότητες της Εθνικής Τράπεζας στην Αλβανία, λειτουργεί αυτόνομα μέσω 30⁶⁵² υποκαταστημάτων. Το 2008 ακολούθησε επίσης ανοδική πορεία σε σχέση με το 2007, καθώς ο αριθμός των υποκαταστημάτων την προηγούμενη χρονιά ήταν 24. Το μερίδιο αγοράς της τράπεζας στη λιανική πίστη ήταν 15% και στην επιχειρηματική 7%.⁶⁵³ Το σύνολο των δανείων μετά από προβλέψεις⁶⁵⁴ τη χρονιά αυτή παρουσίασε αύξηση 50% σε σχέση με το 2007, ενώ οι καταθέσεις⁶⁵⁵ αυξήθηκαν κατά 24%. Όσον αφορά το πρώτο τρίμηνο του 2009, παρατηρήθηκε μείωση τόσο στις καταθέσεις (όντας στα € 135,1 εκατ. σημείωσαν μείωση 5,3%) όσο και στα δάνεια. Για τη μείωση αυτή ευθύνεται η ισοτιμία αλβανικού νομίσματος- ευρώ την περίοδο εκείνη, καθώς τα αντίστοιχα ποσά στο αλβανικό νόμισμα διατηρήθηκαν στο ίδιο επίπεδο με το τέλος του 2008. Τα καθαρά κέρδη τέλος, από € 1 εκατ. έφτασαν τα € 2 εκατ. Τα υποκαταστήματα στην Αλβανία δανείζουν κυρίως σε καθιερωμένους εταιρικούς πελάτες που αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους στη χώρα και σε άλλους εταιρικούς πελάτες που έχουν σημαντικά ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία και άλλες εξασφαλίσεις.⁶⁵⁶

4.4.5 Σερβία

Η Vojvodjanska Banka a.d Novi Sad. αποτελεί μία από τις πιο γνωστές τράπεζες στη χώρα. Στο πλαίσιο της διαδικασίας ιδιωτικοποίησής της εξαγοράστηκε από την Εθνική Τράπεζα το 2006. Σήμερα κατέχει το 100% του ποσοστού συμμετοχής. Το 2008⁶⁵⁷ η εν λόγω τράπεζα εξαγόρασε τη National Bank of Greece a.d. Beograd και οι δύο τράπεζες λειτουργούν κάτω από την επωνυμία “Vojvodjanska Banka, a joint stock company Novi Sad”. Η κίνηση αυτή ήταν στρατηγικής σημασίας για τον όμιλο της Εθνικής Τράπεζας, καθώς επεκτάθηκε το δίκτυό του στη χώρα. Στο πλαίσιο αυτής της εξαγοράς, είναι στη διάθεση της νέας τράπεζας η ισχυρή πελατειακή βάση και η φήμη της Vojvodjanska Banka και η λειτουργική βάση και η

⁶⁵² Ο αριθμός αυτός είναι κατά τη λήξη του πρώτου τριμήνου του 2009 (ibid, σελ. 70).

⁶⁵³ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 82.

⁶⁵⁴ Από € 196,1 εκατ. στα € 293,3 εκατ.

⁶⁵⁵ Από € 114,9 εκατ. στα € 142,7 εκατ.

⁶⁵⁶ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 71.

⁶⁵⁷ Vojvodjanska Banka, “Historical highlights”.

υποστήριξη που παρέχεται από την Εθνική Τράπεζα. Η στρατηγική της τράπεζας επικεντρώνεται στους πελάτες και την επίσπευση της ανάπτυξης νέων προϊόντων στο πλαίσιο αυστηρού ελέγχου κινδύνων.⁶⁵⁸ Στο τέλος του 2008 το δίκτυο της τράπεζας αριθμούσε 204 υποκαταστήματα-μαζί με τα καταστήματα της Εθνικής Τράπεζας που προϋπήρχαν της εξαγοράς.⁶⁵⁹

Το μερίδιο αγοράς της συγκεκριμένης τράπεζας στη λιανική τραπεζική βρίσκεται στο 9,1% (αύξηση 2% συγκριτικά με το 2007) και της επιχειρηματικής αντίστοιχα στο 11,4% (αύξηση 4% συγκριτικά με το 2007), τη στιγμή που το μερίδιο στις καταθέσεις στο τέλος του 2008 έφτασε το 7,9% (αύξηση 2% συγκριτικά με το 2007). Άξιο προσοχής είναι επίσης πως τα καθαρά κέρδη της τράπεζας αυτής αυξήθηκαν σε σχέση με το 2007 κατά 37%, από € 15 εκατ. σε € 21 εκατ.⁶⁶⁰ Σύμφωνα με το επιχειρηματικό πλάνο του Ομίλου το 2009 για την επόμενη τριετία, η ευρύτερη Νοτιοανατολική Ευρώπη θα συμβάλλει στα έσοδα του Ομίλου κατά 13%. Ειδικότερα το ποσοστό της Σερβίας αναμένεται να φτάσει το 20% από τα συνολικά έσοδα.⁶⁶¹ Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009 παρατηρήθηκε μείωση σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2008 στα καθαρά κέρδη (από € 5 εκατ. σε € 4 εκατ.). Επιπλέον κατά τη λήξη του πρώτου τριμήνου του 2009 παρατηρήθηκε μείωση στο σύνολο του ενεργητικού⁶⁶², στις απαιτήσεις κατά πελατών⁶⁶³ (μετά από προβλέψεις) και στις υποχρεώσεις προς τους πελάτες⁶⁶⁴ συγκριτικά με τα οικονομικά στοιχεία κατά το τέλος του 2008.⁶⁶⁵

4.5 Αγροτική Τράπεζα

Ο όμιλος της Αγροτικής Τράπεζας, ενώ στο παρελθόν είχε την πολιτική να εγκαθίσταται σε χώρες όπου υπήρχαν πολυπληθείς κοινότητες Ελλήνων μεταναστών με σκοπό να προσφέρει υπηρεσίες καταθέσεων και παροχής δανείων, τα τελευταία χρόνια έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές του στην περιοχή της Νοτιοανατολικής

⁶⁵⁸ Vojvodjanska Banka, "About Vojvodjanska banka".

⁶⁵⁹ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 80.

⁶⁶⁰ Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 80.

⁶⁶¹ Vojvodjanska banka, "About Vojvodjanska Banka".

⁶⁶² Από € 1.148 εκατ. σε € 1.056 εκατ.

⁶⁶³ Από € 738 σε € 728 εκατ.

⁶⁶⁴ Από € 577 εκατ. σε € 520 εκατ.

⁶⁶⁵ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ. 75.

Ευρώπης. Προς το παρόν διατηρεί παρουσία στη Ρουμανία και τη Σερβία⁶⁶⁶.⁶⁶⁷ Η Αγροτική Τράπεζα συνιστά τη μητρική του Ομίλου. Ο χρηματοοικονομικός τομέας (περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο τραπεζικές εργασίες στη λιανική και επιχειρηματική τραπεζική) συνιστά το κύριο μέρος των δραστηριοτήτων του Ομίλου.⁶⁶⁸ Προτεραιότητα της Αγροτικής Τράπεζας στο πλαίσιο της παγκόσμιας κρίσης που βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη είναι:

- η ενίσχυση της κεφαλαιακής της βάσης,
- η διατήρηση επαρκούς ρευστότητας και
- η διασφάλιση της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού της.

Τα προηγούμενα, τα οποία συνιστούν βασικό άξονα της στρατηγικής της, ενδέχεται να έχουν μια πρόσκαιρη αρνητική επίπτωση στην κερδοφορία της. Για το σκοπό αυτό η ATEbank Romania αποφάσισε την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου με παραίτηση παλαιών μετόχων. Η αύξηση αυτή καλύφθηκε από το International Finance Corporation, επενδυτικό βραχίονα της Παγκόσμιας Τράπεζας. Κατόπιν τούτου, το μερίδιο της Αγροτικής Τράπεζας συγκεντρώθηκε στο 74,13%.⁶⁶⁹

Το 2008 χαρακτηρίστηκε για τον Όμιλο της Αγροτικής Τράπεζας από τη σταθεροποίηση των οργανικών εσόδων, την αύξηση του ενεργητικού, την περαιτέρω μείωση του δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα και τη μεγάλη αύξηση των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Ως αποτέλεσμα των δυσμενών συνθηκών του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος και των ενεργειών που πραγματοποιήθηκαν για να θωρακισθεί η Αγροτική Τράπεζα, μειώθηκαν σημαντικά για το 2008 τα ενοποιημένα κέρδη μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας (από € 241,4 εκατ. το 2007 σε € 27,8 εκατ.)-κάτι αναμενόμενο. Παρά τη μείωση στο συνολικό δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων⁶⁷⁰ (άνω των 90 ημερών) σε σχέση με το 2007, η Αγροτική Τράπεζα προχώρησε σε σημαντική αύξηση των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις⁶⁷¹. Η κίνηση αυτή οφείλεται στις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες λόγω της παγκόσμιας κρίσης. Είναι χαρακτηριστική

⁶⁶⁶ Στην περίπτωση της Σερβίας, η Αγροτική Τράπεζα κατέχει συμμετοχή ύψους 20,83% στο μετοχικό κεφάλαιο της τράπεζας AIK BANKA (Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2009», Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων της 31 Δεκεμβρίου 2009, σελ. 6).

⁶⁶⁷ Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 39.

⁶⁶⁸ Αγροτική Τράπεζα, «Ενοποιημένες Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις (Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Ενδιάμεσων Οικονομικών Καταστάσεων), Σεπτέμβριος 2009», σελ. 9.

⁶⁶⁹ Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, υφιστάμενο μετατρέψιμο ομολογιακό δάνειο με την καταβολή € 10.530.891 μετετράπη σε μετοχές ύψους € 4.955.586. (Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», Έκθεση Διαχείρισης του Δ.Σ., σελ. 2).

⁶⁷⁰ Από 7,3% το 2007, 5,6% το 2008.

⁶⁷¹ Από 48 σε 100 μ.β. επί του μέσου χαρτοφυλακίου χορηγήσεων.

η αύξηση του ποσού των προβλέψεων από € 79,9 εκατ. για το 2007 σε € 204,2 εκατ. για το 2008. Η Αγροτική Τράπεζα προχώρησε το 2008 στην υιοθέτηση και εφαρμογή ενός πλαισίου διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, με αποτέλεσμα να μειωθεί ο συνολικός αναλαμβανόμενος πιστωτικός κίνδυνος και να βελτιωθεί η ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων. Οι πρώτες επιπτώσεις βέβαια της οικονομικής κρίσης φάνηκαν από τη μικρή αύξηση των καθυστερήσεων –το τέταρτο τρίμηνο του 2008– στο χαρτοφυλάκιο επιχειρηματικών δανείων και το χαρτοφυλάκιο των δανείων προς τον αγροτικό τομέα. Απ’ την άλλη δε συνέβη το αντίστοιχο στο χαρτοφυλάκιο της καταναλωτικής πίστης και των στεγαστικών δανείων. Όσον αφορά τις καταθέσεις⁶⁷² αυξήθηκαν κατά 1,6% συγκριτικά με το Δεκέμβριο του 2007 και έφτασαν τα € 21 δις.⁶⁷³ Πρέπει να σημειωθεί πως κατά τη λήξη του 2008, η παγκόσμια οικονομική κρίση δε δημιούργησε προς το παρόν σημαντικά προβλήματα στη λειτουργία της Αγροτικής Τράπεζας ούτε αύξησε σημαντικά το κόστος άντλησης χρήματος.⁶⁷⁴

Η πολιτική του Ομίλου για το 2009 επιμερίστηκε στα εξής:

- εξασφάλιση και διατήρηση επαρκούς ρευστότητας προκειμένου να υπάρχει ομαλή ροή πιστώσεων στην πραγματική οικονομία,
- ενίσχυση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας,
- διασφάλιση των στοιχείων ενεργητικού του στο πλαίσιο των συνθηκών της αγοράς και της χρηματοπιστωτικής κρίσης και
- βελτίωση της οργανικής κερδοφορίας του.⁶⁷⁵

Ο Όμιλος εν γένει κατά το 2009 έδρασε μέσα σε ένα δυσμενές και αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον, παρόλο που η λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών είχε ομαλοποιηθεί. Εντούτοις, τόσο ο Όμιλος, όσο και η Αγροτική Τράπεζα σημείωσαν θετικά αποτελέσματα από το πρώτο εξάμηνο του 2009. Σε συνδυασμό με την ανάκαμψη των τιμών στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων ενίσχυσε τα ίδια κεφάλαιά της.⁶⁷⁶ Για το σύνολο του έτους ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας⁶⁷⁷ εκτιμάται στο 9,2% από 8,6% το 2008-παρά την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου

⁶⁷² Η περιορισμένη αύξηση των καταθέσεων τη χρονιά αυτή ήταν συνειδητή επιλογή του Ομίλου να μην ακολουθήσει την τάση και τον ανταγωνισμό που είχε ενταθεί τότε για προσέλκυση υψηλότοκων προθεσμιακών καταθέσεων προκειμένου να διατηρηθεί ο δείκτης/καταθέσεις κοντά στο 100%.

⁶⁷³ Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», Έκθεση Διαχείρισης του Δ.Σ., σελ. 3-5.

⁶⁷⁴ Ibid, σελ. 3-6.

⁶⁷⁵ Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2009», Έκθεση Διαχείρισης του Δ.Σ., σελ. 1.

⁶⁷⁶ Αγροτική Τράπεζα, «Εξαμηνιαία Οικονομική Έκθεση Ιουνίου 2009», σελ. 1.

⁶⁷⁷ Ο υπολογισμός του γίνεται βάσει των αρχών της Βασιλείας II από την 1^η Ιανουαρίου 2008. (Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2009», Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων της 31 Δεκεμβρίου 2009, σελ.35).

ύψους € 675 εκατ. μέσω της έκδοσης προνομιούχων μετοχών-, επηρεαζόμενος από τα αρνητικά αποτελέσματα της χρήσης. Προτεραιότητα για το σύνολο του Ομίλου ήταν η ενίσχυση και η βελτίωση της ποιότητας του ισολογισμού. Μέσα στο πλαίσιο των θετικών αποτελεσμάτων του, σημείωσε πιστωτική επέκταση με ρυθμό αύξησης 7%, ποσοστό σημαντικά μεγαλύτερο από το 4,2% της αγοράς.⁶⁷⁸

Όσον αφορά τις δραστηριότητες του Ομίλου στο χρηματοοικονομικό τομέα το πρώτο 9μηνο του 2009 συγκριτικά με το αντίστοιχο του 2008, τα κέρδη μετά φόρων σημείωσαν αύξηση (από € 70.198 χιλ. σε € 105.662 χιλ.).⁶⁷⁹ Συγκρίνοντας δε τα ποσοστά μεταξύ του Ιουνίου 2008 και του Ιουνίου 2009 για το συνολικό δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων, διαπιστώνεται μείωση από 7,3% σε 7%. Ο Όμιλος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη διαχείριση κινδύνων. Το γεγονός αυτό είχε ως αποτέλεσμα την εν λόγω μείωση.⁶⁸⁰ Τελικά για το σύνολο του 2009, ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων βρέθηκε στο 7,6%⁶⁸¹· αξίζει να σημειωθεί πως το ποσοστό αυτό ήταν οριακά χαμηλότερο από αυτό της αγοράς.⁶⁸² Στο πλαίσιο του υφιστάμενου μακροοικονομικού περιβάλλοντος, θα συνεχίσει τη συντηρητική πολιτική του για την ενίσχυση των προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις.⁶⁸³ Προκειμένου να θωρακισθεί επιπλέον ο Όμιλος λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης αύξησε σημαντικά τις προβλέψεις (για απομείωση περιουσιακών στοιχείων) σε σχέση με το 2008· από € 204,2 εκατ. στα € 825,3 εκατ. το 2009.⁶⁸⁴ Η σημαντική αύξηση στο ύψος των προβλέψεων για επισφαλή δάνεια (από € 195,6 εκατ. στα € 619,5 εκατ.) πρόκειται για ένα έκτακτο γεγονός λόγω των υφιστάμενων συνθηκών και πως θα ομαλοποιηθεί μέσα στο 2010.⁶⁸⁵ Κατά τη διάρκεια του 2009 διατήρησε επαρκή ρευστότητα και με τις καταθέσεις⁶⁸⁶ να αυξάνονται κατά 7,8%-έναντι του 4,6% της αγοράς. Ως προς το σύνολο των χορηγήσεων⁶⁸⁷ αυξήθηκαν κατά 7% και το σύνολο του ενεργητικού με ποσοστό μεταβολής 15,3% άγγιξε τα € 32,8 δις. Το έτος έκλεισε με ζημία ύψους € -

⁶⁷⁸ Αγροτική Τράπεζα, «Όμιλος ATE BANK-Αποτελέσματα έτους 2009», σελ. 1 και 5.

⁶⁷⁹ Αγροτική Τράπεζα, «Ενοποιημένες Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις (Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Ενδιάμεσων Οικονομικών Καταστάσεων), Σεπτέμβριος 2009», σελ. 10.

⁶⁸⁰ Αγροτική Τράπεζα, «Εξαμηνιαία Οικονομική Έκθεση Ιούνιος 2009», σελ. 3.

⁶⁸¹ Στη λήξη του 2008 ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων ήταν στο 5,8%. Μεταξύ των βασικών αιτιών για τη μεταβολή του ποσοστού το 2009 ήταν η μεγάλη αύξηση των δανείων σε καθυστέρηση στα νοικοκυριά. (Αγροτική Τράπεζα, «Όμιλος ATE BANK-Αποτελέσματα έτους 2009», σελ. 4).

⁶⁸² Ibid, σελ. 1.

⁶⁸³ Αγροτική Τράπεζα, «Εξαμηνιαία Οικονομική Έκθεση Ιούνιος 2009», σελ. 3.

⁶⁸⁴ Αγροτική Τράπεζα, «Όμιλος ATE BANK-Αποτελέσματα έτους 2009», σελ. 1.

⁶⁸⁵ Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2009», Έκθεση Διαχείρισης του Δ.Σ, σελ.2.

⁶⁸⁶ Ανήλθαν στα € 22,6 δις.

⁶⁸⁷ Ανήλθαν στα €23,2 δις.

401,5 εκατ., λόγω των αυξημένων προβλέψεων προκειμένου να θωρακισθεί ο Όμιλος και να διασφαλισθούν τα περιουσιακά του στοιχεία.⁶⁸⁸

4.5.1 Ρουμανία

Η είσοδος της Αγροτικής Τράπεζας στα Βαλκάνια ξεκίνησε το 2006 με την εξαγορά της Mindbank (η οποία λειτουργεί από το 1990), η οποία μετονομάστηκε το 2007 σε ATEbank Romania S.A. Η εν λόγω τράπεζα ειδικεύεται στις χορηγήσεις-τραπεζικές εργασίες και υπηρεσίες εν γένει⁶⁸⁹- προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις.⁶⁹⁰ Ειδικότερα, ο εμπορικός δανεισμός της τράπεζας επικεντρώνεται σε εταιρίες που βρίσκονται στη Ρουμανία.⁶⁹¹ Το ποσοστό συμμετοχής της Αγροτικής τράπεζας-αποτελεί το βασικό μέτοχο- αγγίζει το 74,13% και διαθέτει 32⁶⁹² υποκαταστήματα σε όλη τη χώρα.⁶⁹³ Το ποσοστό αυτό προέκυψε από την αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου στις 22 Φεβρουαρίου 2008 στο πλαίσιο της στρατηγικής της Αγροτικής Τράπεζας, όπως αναφέρθηκε αναλυτικότερα παραπάνω. Χάρη σε αυτή τη διαδικασία ενισχύθηκαν τα ίδια κεφάλαια της ATEbank Romania και επετεύχθη μεγαλύτερη διασπορά των επιχειρηματικών κινδύνων, στο πλαίσιο των δυσμενών συνθηκών που είχαν διαμορφωθεί λόγω της παγκόσμιας κρίσης.⁶⁹⁴

Το 2008, το μερίδιο της τράπεζας αυξήθηκε σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά από 0,24% σε 0,32%. Αυτό πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της αύξησης του συνολικού ισοζυγίου της τράπεζας κατά 55,98%, τη στιγμή που η αύξηση του συνολικού αθροίσματος των υπολοίπων για το σύνολο του ρουμάνικου τραπεζικού συστήματος ήταν κατά 23,56%.⁶⁹⁵ Αναφορικά με κάποια μεγέθη της τράπεζας, οι καταθέσεις⁶⁹⁶ μειώθηκαν κατά 12,49% σε σύγκριση με το 2007.⁶⁹⁷ Τα δάνεια (μετά

⁶⁸⁸ Αγροτική Τράπεζα, «Όμιλος ATE BANK-Αποτελέσματα έτους 2009», σελ. 1-2.

⁶⁸⁹ ATEbank Romania, "Financial Statements 2008", σελ. 8.

⁶⁹⁰ Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2007», σελ. 40.

⁶⁹¹ ATEbank Romania, "Financial Statements 2008", σελ. 28.

⁶⁹² Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2009», Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων της 31 Δεκεμβρίου 2009, σελ. 7.

⁶⁹³ Αγροτική Τράπεζα, «Ενοποιημένες Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις (Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Ενδιάμεσων Οικονομικών Καταστάσεων), Σεπτέμβριος 2009», σελ. 6-7.

⁶⁹⁴ Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», Έκθεση Διαχείρισης του Δ.Σ, σελ. 2-3.

⁶⁹⁵ ATEbank Romania, "Independent auditor's report to the shareholders of Atebank Romania S.A. 2008", σελ. 2.

⁶⁹⁶ Από RON 210,246 εκατ. το 2007 στα 198,969 εκατ. το 2008 (ATEbank Romania, "Financial Statements 2008", σελ.4).

⁶⁹⁷ Αναλυτικότερα, μειώθηκαν σημαντικά οι καταθέσεις από νομικά πρόσωπα (κατά 35,80%) και αυξήθηκαν οι καταθέσεις από φυσικά πρόσωπα (κατά 26,81%) (ATEbank Romania, "Independent auditor's report to the shareholders of Atebank Romania S.A. 2008", σελ. 3-4).

προβλέψεων)⁶⁹⁸ σημείωσαν σημαντική αύξηση 65,58% σε σχέση με το 2007.⁶⁹⁹ Το 2008 το ενεργητικό⁷⁰⁰ αυξήθηκε σημαντικά σε σχέση με το 2007, ενώ ως προς τα καθαρά κέρδη⁷⁰¹ μειώθηκε ο ρυθμός αύξησης τους.⁷⁰² Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας τέλος, σημείωσε μια μικρή μείωση από 47% το 2007 στο 44%. Το 2009, το σύνολο των καταθέσεων⁷⁰³, σημείωσε πολύ σημαντική αύξηση κατά 147,86%. Η αύξηση των καταθέσεων από πελάτες ήταν σαφώς μεγαλύτερη (168,92%) από αυτή στη διατραπεζική αγορά (23,3%). Από το γεγονός αυτό συμπεραίνεται πως η τράπεζα έδωσε έμφαση στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της από τοπικούς πόρους.⁷⁰⁴ Το σύνολο των δανείων⁷⁰⁵ (προ προβλέψεων) αυξήθηκε επίσης κατά 49,11%. Η τράπεζα, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στο ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων επί του συνόλου των δανείων, διαπιστώθηκε μείωση από 0,36% το 2008 στο 0,29% το 2009.⁷⁰⁶ Επιπλέον, και για το 2009, υπήρξε μείωση του ποσοστού αύξησης του ακαθάριστου κέρδους⁷⁰⁷ και κατά συνέπεια και τα καθαρά κέρδη να ανέλθουν στα RON 2,21 εκατ.⁷⁰⁸.

Εκτίμηση πάντως κατά τη λήξη του 2008 –και λόγω των υφιστάμενων συνθηκών– ήταν πως, παρόλο που η συγκεκριμένη τράπεζα δραστηριοποιείται σε ένα κάπως δυσμενέστερο περιβάλλον απ’ ότι άλλες θυγατρικές του ομίλου της Αγροτικής Τράπεζας, λόγω του «μικρού της μεγέθους και της ορθολογικής λειτουργίας της» δεν επρόκειτο να αντιμετωπίσει προβλήματα και θα παρουσίαζε μικρή κερδοφορία.⁷⁰⁹ Στόχος της ATEbank Romania για το 2010 είναι αύξηση της αξίας του ισολογισμού⁷¹⁰ της κατά 23,47% -βάσει των επιμέρους στόχων της στο πλαίσιο του επιχειρηματικού σχεδίου της για το 2010-σε σύγκριση με αυτού του 2009.⁷¹¹

⁶⁹⁸ Από RON 354,683 εκατ. το 2007 στα RON 598,740 εκατ. το 2008 (ATEbank Romania, “Financial Statements 2008”, σελ.4).

⁶⁹⁹ Ειδικότερα, είναι αξιοσημείωτη η αύξηση των δανείων σε ξένο νόμισμα που χορήγησε η τράπεζα. Η αύξηση κατά τη λήξη του 2008 συγκριτικά με το 2007 ήταν της τάξης του 141,82% (ATEbank Romania, “Independent auditor’s report to the shareholders of Atebank Romania S.A. 2008”, σελ. 5-6).

⁷⁰⁰ Από RON 603,454 εκατ. το 2007, στα RON 962,583 εκατ.

⁷⁰¹ Από RON 12,983 εκατ. το 2007 στα RON 8,003 εκατ..

⁷⁰² ATEbank Romania, “Financial Statements 2008”, σελ. 3-4.

⁷⁰³ Αξίζει να σημειωθεί πως το 68% των καταθέσεων προέρχεται από φυσικά πρόσωπα. Από RON 196.860.557 στα RON 487.949.870.

⁷⁰⁴ ATEbank Romania, “Report on the bank’s activities 2009”, σελ. 3-5.

⁷⁰⁵ Το σύνολο των δανείων μετά προβλέψεων ανήλθε το 2008 στα RON 598,740 στα RON 895,042 το 2009. Πρέπει δε να σημειωθεί πως οι προβλέψεις απωλειών σε δάνεια αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2009 και ανήλθαν στα RON 8,63 εκατ. από RON 5,46 εκατ. περίπου (ATEbank Romania, “Financial Statements 2009”, Notes to the financial statements, σελ.36).

⁷⁰⁶ ATEbank Romania, “Report on the bank’s activities 2009”, σελ. 8.

⁷⁰⁷ Ibid, σελ.9.

⁷⁰⁸ ATEbank Romania, “Financial Statements 2009”, Income statement, σελ.3.

⁷⁰⁹ Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008», Έκθεση Διαχείρισης του Δ.Σ., σελ. 8.

⁷¹⁰ Μεταξύ άλλων, η πρόγνωση για τα στοιχεία ενεργητικού είναι πως θα αυξηθούν κατά 20,39%, οι καταθέσεις πελατών κατά 23,80% και τα καθαρά κέρδη κατά 134%.

⁷¹¹ ATEbank Romania, “Business plan of the bank for 2010”, σελ. 3-4.

4.6 Eurobank⁷¹²

Ο όμιλος της Eurobank παρέχει χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες στους τομείς της τραπεζικής ιδιωτών πελατών, τραπεζικής επιχειρήσεων, διαχείρισης κεφαλαίων, private banking, ασφαλιστικών υπηρεσιών, επενδυτικής τραπεζικής και προϊόντων κεφαλαιαγοράς.⁷¹³ Πρόκειται για έναν τραπεζικό όμιλο με σημαντική παρουσία στο βαλκανικό χώρο και συγκεκριμένα μακροχρόνια στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και τη Σερβία, επεκτείνοντας συνεχώς τις δραστηριότητές του.⁷¹⁴ Η στρατηγική ανάπτυξης της Eurobank στις χώρες τις οποίες δραστηριοποιείται εν γένει, επικεντρώνεται σε τρεις άξονες:

- εξαγωγή των προϊόντων, υπηρεσιών και τεχνογνωσίας,
- βελτιστοποίηση και επέκταση των δικτύων διάθεσης και
- ενοποίηση και αναβάθμιση των υποδομών σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά τραπεζικά πρότυπα.⁷¹⁵

Οι παραπάνω χώρες πρόκειται για οικονομίες γρήγορα αναπτυσσόμενες, με αυξανόμενα επίπεδα διαθέσιμου εισοδήματος και χαμηλό βαθμό διείσδυσης των τραπεζικών υπηρεσιών, με εξαιρετικές προοπτικές ανάπτυξης μακροχρόνια.⁷¹⁶ Κατά τη διάρκεια του 2008 η παγκόσμια οικονομική κρίση βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη, προξενώντας αβεβαιότητα και απρόβλεπτες εξελίξεις.⁷¹⁷

Στο πλαίσιο της διεθνούς οικονομικής ύφεσης, τα αποτελέσματα σε επίπεδο ομίλου- κατά το τέλος του 2008- επηρεάστηκαν αρνητικά εξαιτίας:

- της μείωσης των ρυθμών ανάπτυξης των οικονομιών,
- της επιβράδυνσης της πιστωτικής επέκτασης,
- της αύξησης του κόστους καταθέσεων και του περιθωρίου πιστωτικού κινδύνου,
- της δυσλειτουργίας των αγορών χρήματος και της παρατεταμένης πτώσης των χρηματιστηρίων.⁷¹⁸

⁷¹² Η διεθνής παρουσία της Eurobank περιλαμβάνει τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Σερβία, την Κύπρο, την Πολωνία, την Τουρκία και την Ουκρανία. Η φράση «Νέα Ευρώπη» αναφέρεται στις χώρες αυτές. (Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ.36)

⁷¹³ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», Έκθεση διαχείρισης, σελ. 2.

⁷¹⁴ Eurobank, «Προφίλ».

⁷¹⁵ Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», σελ.38.

⁷¹⁶ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», σελ.42 και Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ. 31.

⁷¹⁷ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ.9.

⁷¹⁸ Ibid, σελ.12.

Η κερδοφορία ήταν υγιής, μειωμένη βέβαια σε σχέση με το 2007.⁷¹⁹ Τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους και δικαιώματα μειώθηκαν σε σχέση με το 2007 από € 815 εκατ. στα € 652 εκατ. Η μείωση αυτή οφείλεται στις πρόσθετες προβλέψεις⁷²⁰ που πραγματοποιήθηκαν λόγω των υφιστάμενων συνθηκών. Την περίοδο αυτή ο Όμιλος διέθετε ισχυρή κεφαλαιακή επάρκεια. Ο δείκτης συνολικής κεφαλαιακής επάρκειας ήταν στο 10,4%. Κατόπιν της έκδοσης προνομιούχων μετοχών υπέρ του Δημοσίου- ύψους € 950 εκατ.- έφτασε το 12,4%.⁷²¹ Το 2009 ήταν μια δύσκολη χρονιά τόσο για την παγκόσμια οικονομία και το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα όσο και την Ελλάδα. Μέσα σε αυτό το δυσμενές περιβάλλον, ο Όμιλος αύξησε εκ νέου τις προβλέψεις του.⁷²² Στον ισολογισμό του 2009, οι προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις αυξήθηκαν κατά 33% (διαμορφώθηκαν στα € 1,18 δις). Στο πλαίσιο των υφιστάμενων συνθηκών ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων διαμορφώθηκε στο 5,2% επί του συνολικού χαρτοφυλακίου. Ενώ τα κέρδη προ προβλέψεων παρά τη διεθνή ύφεση σημείωσαν βελτίωση σε σχέση με το 2008, φτάνοντας τα € 1,6 δις, τα καθαρά κέρδη σημείωσαν πτώση 45% και ανήλθαν στα € 362⁷²³ εκατ.⁷²⁴

Συνολικά ο Όμιλος είχε μια ισόρροπη ανάπτυξη κατά τη διάρκεια του 2008 στην περιοχή της Νέας Ευρώπης όπου δραστηριοποιείται. Το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στην ενίσχυση της καταθετικής βάσης και των εσωτερικών δομών της διαχείρισης κινδύνων προκειμένου να προστατευθεί ο Όμιλος στο πλαίσιο της συνεχούς επιδείνωσης του διεθνούς οικονομικού περιβάλλοντος. Κατά τη διάρκεια αυτής της χρονιάς έγινε αισθητή η οικονομική κρίση στις χώρες της Νέας Ευρώπης και στο χρηματοπιστωτικό τομέα.⁷²⁵ Τα αποτελέσματα από την περιοχή αυτή ήταν ιδιαίτερα θετικά. Το σύνολο του ενεργητικού για το σύνολο της Νέας Ευρώπης αυξήθηκε κατά 48,4%, φτάνοντας στα € 21,2 δις. Οι χορηγήσεις (προ προβλέψεων) αυξήθηκαν κατά 59,2% και ανήλθαν στα € 14,7 δις. Όσον αφορά τις καταθέσεις, σημείωσαν επίσης αύξηση 61,7%, αγγίζοντας τα € 8,73 δις.⁷²⁶ Τα καθαρά κέρδη έφτασαν τα € 137 εκατ. (σημειώνοντας αύξηση 88,2%), αυξάνοντας τη συνεισφορά

⁷¹⁹ Ibid, σελ.12.

⁷²⁰ Οι κανονικές προβλέψεις ανήλθαν στα € 646 εκατ., ενώ οι πρόσθετες για το 2008 ήταν €240 εκατ. Στο σύνολό τους οι προβλέψεις κάλυπταν το 90% των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ibid, σελ. 12).

⁷²¹ Ibid, σελ.13.

⁷²² Eurobank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ.1.

⁷²³ Εξαιρούμενης της έκτακτης εισφοράς φόρου.

⁷²⁴ Eurobank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ.1 και 3.

⁷²⁵ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ.31.

⁷²⁶ Ibid, σελ.36.

τους στη συνολική κερδοφορία του Ομίλου από 8,9% το 2007 στο 21%.⁷²⁷ Λόγω της επιδείνωσης του οικονομικού κλίματος, σημειώθηκε μια μικρή αύξηση – σε επίπεδο ομίλου- του δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων από 2,4% το 2007 στο 2,7% το 2008. Ο Όμιλος, ακολουθώντας μια συντηρητική πολιτική προβλέψεων, χωρίς να υπολογίζονται οι πρόσθετες προβλέψεις που έγιναν για το 2008 ούτε οι καλύψεις των δανείων με εξασφαλίσεις, είχε γίνει πρόβλεψη για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στις χώρες της Νέας Ευρώπης κατά 98%.⁷²⁸

Για το 2009 η εκτίμηση ήταν πως η οικονομική δραστηριότητα θα επιβραδυνθεί. Για το λόγο αυτό ο Όμιλος επικεντρώθηκε στη διατήρηση επαρκούς ρευστότητας, τη διαφύλαξη της ποιότητας των στοιχείων του ενεργητικού του και την πειθαρχία στο λειτουργικό κόστος.⁷²⁹ Κατά τη διάρκεια του 2009 η βασική προτεραιότητα του Ομίλου επιμερίστηκε στα εξής:

- στήριξη των πελατών,
- αποτελεσματική διαχείριση των πιστωτικών και λοιπών κινδύνων,
- συγκράτηση των λειτουργικών δαπανών και
- προσέλκυση νέων καταθέσεων.

Τα αποτελέσματα του Ομίλου στη Νέα Ευρώπη είχαν ως εξής: το σύνολο του ενεργητικού διαμορφώθηκε στα € 21,5 δις (σημειώνοντας μια πολύ μικρή αύξηση σε σχέση με το 2008), το χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων ανήλθε στα € 14,5 δις (σημείωσαν μικρή πτώση) και οι καταθέσεις πελατών αυξήθηκαν, φτάνοντας τα € 9,7 δις.⁷³⁰ Παρά τα θετικά αποτελέσματα και το γεγονός ότι τα κέρδη προ προβλέψεων σημείωσαν μικρή πτώση συγκριτικά με το 2008⁷³¹ τελικά, λόγω των αυξημένων προβλέψεων για επισφαλή δάνεια και του υψηλού κόστους άντλησης καταθέσεων, το καθαρό αποτέλεσμα επηρεάστηκε σημαντικά, οδηγώντας τελικά σε αρνητικό αποτέλεσμα· ζημία € 44 εκατ.⁷³²

Παρά την υφιστάμενη κρίση, οι προοπτικές μεσοπρόθεσμης ανάπτυξης για το σύνολο των χωρών της Νέας Ευρώπης παραμένουν θετικές. Μπαίνουν σταδιακά σε φάση σταθεροποίησης χάρη στις προσπάθειες οικονομικής στήριξης από τις τοπικές

⁷²⁷ Ibid, σελ.7.

⁷²⁸ Ibid, σελ.8.

⁷²⁹ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ. 31.

⁷³⁰ Eurobank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ. 4.

⁷³¹ Από € 375 εκατ. το 2008 στα € 366 εκατ. το 2009.

⁷³² Eurobank, «Αποτελέσματα Έτους 2009», σελ. 5-6.

κυβερνήσεις, τις κεντρικές τράπεζες και τους λοιπούς διεθνείς οργανισμούς. Εκτιμάται πως η ανάκαμψή τους θα είναι ήπια και πως θα χρειαστεί χρόνος για την πλήρη εξάλειψη των συνεπειών της κρίσης. Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην περιοχή αυτή συνιστά σταθερό άξονα της στρατηγικής του ομίλου της Eurobank και σημαντική πηγή της κερδοφορίας του για το μέλλον.⁷³³

4.6.1 Βουλγαρία

Η Eurobank εισήλθε στην αγορά της Βουλγαρίας το 1998 μέσω της θυγατρικής της Alico/CEH Balkan Holdings, η οποία απέκτησε το 78,2% της βουλγάρικης τράπεζας Postbank.⁷³⁴ Κατόπιν της σταδιακής εξαγοράς της παραπάνω θυγατρικής, το 2005 η Eurobank κατείχε την Postbank σε ποσοστό 98,7%. Το 2006 εξαγόρασε το 91,3% της DZI Bank Βουλγαρίας και το 2007 οι δύο βουλγάρικες τράπεζες συγχωνεύτηκαν, δημιουργώντας την Eurobank EFG Bulgaria AD.⁷³⁵ Το ποσοστό άμεσης συμμετοχής της Eurobank είναι 63,56%.⁷³⁶ Χρησιμοποιείται η επωνυμία “Postbank”, ενώ η νομική της ονομασία είναι Eurobank EFG Bulgaria.⁷³⁷ Πρόκειται για ένα από τα κυρίαρχα τραπεζικά ιδρύματα στη χώρα, με ένα ευρύ δίκτυο υποκαταστημάτων (231⁷³⁸ υποκαταστήματα) και με μερίδιο αγοράς που φτάνει το 10%.⁷³⁹ Παρέχει υπηρεσίες λιανικής, επιχειρηματικής και επενδυτικής τραπεζικής.⁷⁴⁰

Το 2008 ήταν μια χρονιά που δε σηματοδότησε σημαντικά γεγονότα για τη Βουλγαρία στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Η τελευταία θα ήταν αυτή που θα καθόριζε τις εξελίξεις για το 2009 -το οποίο αναμενόταν να είναι γεμάτο προκλήσεις. Η οικονομία της Βουλγαρίας τα πήγε καλά και αυτό ευνόησε και την τράπεζα· για ένα υγιές τραπεζικό σύστημα, πρέπει να υφίσταται και μια υγιής οικονομία.⁷⁴¹ Το 2008 –παρά την υφιστάμενη παγκόσμια κρίση- ήταν μια

⁷³³ Ibid, σελ.5.

⁷³⁴ Eurobank EFG Group, “History”.

⁷³⁵ Eurobank, «Ιστορικό» και Postbank, “History”.

⁷³⁶ Κατέχει επίσης 20,53% μέσω της θυγατρικής της-κατά 100%- CEH Balkan Holdings και 15,61% μέσω της θυγατρικής της Eurobank Holding (Luxemburg) S.A. (Postbank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.58).

⁷³⁷ Postbank, “About us”.

⁷³⁸ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ. 31.

⁷³⁹ Postbank, “History”.

⁷⁴⁰ Postbank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.57.

⁷⁴¹ Ibid, σελ.6-7.

επιτυχημένη χρονιά και βρήκε την τράπεζα μεταξύ των τριών κυρίαρχων στη χώρα. Ενδεικτικά αυτού είναι τα ακόλουθα στοιχεία:

- βάσει των στοιχείων του ενεργητικού⁷⁴² η τράπεζα έφτασε στην πέμπτη θέση με ποσοστό 7,8%,
- οι χορηγήσεις (προ προβλέψεων) αυξήθηκαν κατά 37%⁷⁴³ σε σχέση με το 2007,
- οι καταθέσεις επίσης αυξήθηκαν⁷⁴⁴ με μερίδιο αγοράς της τράπεζας στο τέλος του 2008 9,1% και τέλος
- τα καθαρά κέρδη της σημείωσαν αύξηση κατά 43%^{745 746}.

Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας⁷⁴⁷ ενισχύθηκε (από 12,93% το 2007⁷⁴⁸) ανερχόμενος στο 13,8%. Η ενίσχυση της κεφαλαιοποίησης της τράπεζας αύξησε τις προοπτικές για περαιτέρω ανάπτυξη της τράπεζας.⁷⁴⁹

Παρά την οικονομική επιβράδυνση και τις μη ευνοϊκές συνθήκες στη διεθνή χρηματοπιστωτική αγορά όσον αφορά τη χορήγηση δανείων⁷⁵⁰ –τόσο υπό μορφή καταναλωτικών δανείων όσο και πιστωτικών καρτών- κατά το δεύτερο μισό του 2008 η τράπεζα συνέχισε να διευρύνει τις παροχές της, εμμένοντας στη διατήρηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου της.⁷⁵¹ Οι υπεύθυνοι της τράπεζας αντιλαμβανόμενοι άμεσα πως η χώρα θα επηρεαζόταν και αυτή με τη σειρά της από την κρίση αναθεώρησαν τους στόχους και τις προτεραιότητές τους. Το γεγονός αυτό δε σήμαινε πως δε συνέχισε η τράπεζα την προσπάθεια πιστωτικής επέκτασης, αλλά έγινε πιο προσεκτική κατά τη χορήγηση των δανείων με σκοπό τόσο την προστασία των πελατών της όσο και της ίδιας της τράπεζας.⁷⁵²

Προτεραιότητες της τράπεζας για το 2009 ήταν –μεταξύ άλλων- η έμφαση στην κεφαλαιακή επάρκεια, τη διαχείριση της ρευστότητας, τη συλλογή καταθέσεων. Κατά τη διάρκεια αυτής της χρονιάς στόχος ήταν να παράσχει μια διευρυμένη γκάμα

⁷⁴² Το 2007 το σύνολο του ενεργητικού ήταν €3,3 δις, ενώ το 2008 έφτασε τα € 4,2 δις. (Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», σελ. 47 και Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ.36).

⁷⁴³ Από € 2,4 δις το 2007 (Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», σελ.47) στα € 3,3 δις το 2008.

⁷⁴⁴ Το 2007 οι καταθέσεις βρίσκονταν στο € 1,7 δις, ενώ το 2008 στο € 1,9 δις. (Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», σελ.47 και Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ.36).

⁷⁴⁵ Ανήλθαν στα € 71 εκατ.

⁷⁴⁶ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ. 31.

⁷⁴⁷ Βάσει των αρχών της Βασιλείας ΙΙ. Το όριο στη Βουλγαρία είναι το 12%.

⁷⁴⁸ Postbank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.105.

⁷⁴⁹ Ibid, σελ.57.

⁷⁵⁰ Το μερίδιο της τράπεζας στο δανεισμό των καταναλωτών το 2008 άγγιξε το 12% (ibid, σελ. 10).

⁷⁵¹ Ibid, σελ.10.

⁷⁵² Ibid, σελ.6.

προϊόντων, να πραγματοποιήσει μια αποτελεσματική διαχείριση των λειτουργικών εξόδων και των κινδύνων και να εξασφαλίσει ένα σημαντικό επίπεδο κεφαλαιοποίησης, έτσι ώστε ενισχυθεί η ανάπτυξη των στοιχείων ενεργητικού και των κερδών της. Επιπλέον, σκοπός της ήταν να επικεντρωθεί ως προς την πιστωτική της επέκταση -σε άτομα και σχέδια- στους ήδη υπάρχοντες πελάτες της· γεγονός που σήμανε αναθεώρηση των κριτηρίων πιστωτικής επέκτασης.⁷⁵³

4.6.2 Ρουμανία

Η αρχή της δραστηριοποίησης της Eurobank στη Ρουμανία έγινε το 2000 με την απόκτηση του 19,25% του μετοχικού της Bank Post S.A. Ρουμανίας.⁷⁵⁴ Σήμερα αποτελεί τον κύριο μέτοχο της εν λόγω τράπεζας σε ποσοστό 93,29%. Η Bankpost ήταν κρατική τράπεζα που ιδρύθηκε το 1991 και αποτέλεσε την πρώτη που ιδιωτικοποιήθηκε πλήρως το 2002.⁷⁵⁵ Στο πλαίσιο της διαδικασίας αναδιοργάνωσής της ακολουθεί το επιχειρηματικό μοντέλο της Eurobank.⁷⁵⁶ Παρέχει υπηρεσίες λιανικής και χονδρικής τραπεζικής.⁷⁵⁷ Πρόκειται για μία από τις σημαντικότερες τράπεζες στη χώρα με ευρύ δίκτυο υποκαταστημάτων και ευρεία ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών τόσο στη λιανική όσο και στην επιχειρηματική τραπεζική και στους πελάτες με μεγάλη ατομική περιουσία και υψηλά εισοδήματα.⁷⁵⁸ Με 293 υποκαταστήματα συνολικά το 2008 βρέθηκε στην 6^η θέση στο σύνολο του τραπεζικού συστήματος.⁷⁵⁹ Σήμερα το δίκτυο αριθμεί τα 285 υποκαταστήματα.⁷⁶⁰ Η συμβολή της είναι καθοριστική στην ανάπτυξη της ρουμάνικης οικονομίας.⁷⁶¹

Κατά τη λήξη του 2008, βάσει του ενεργητικού, βρέθηκε στην όγδοη θέση με μερίδιο αγοράς 4,7%, καθώς αυξήθηκε από € 4,8 δις το 2007 στα € 6 δις⁷⁶². Στην κατά 26,5% αύξηση του ενεργητικού συνέβαλε σημαντικά η αύξηση των καταθέσεων. Μέσω της προσφοράς στοχευμένων αποταμιευτικών προγραμμάτων, οι καταθέσεις αυξήθηκαν κατά 68%, φτάνοντας τα € 2,4 δις. Τη χρονιά αυτή το μερίδιο

⁷⁵³ Ibid, σελ.63.

⁷⁵⁴ Eurobank, «Ιστορικό».

⁷⁵⁵ Bancpost, «Shareholders».

⁷⁵⁶ Bancpost, «Short Presentation».

⁷⁵⁷ Bancpost, «Ετήσια Έκθεση 2008», Ετήσιες Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις, σελ. 6.

⁷⁵⁸ Bancpost, «About Bancpost».

⁷⁵⁹ Bancpost, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 8.

⁷⁶⁰ Bancpost, «Short Presentation».

⁷⁶¹ Eurobank, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 32.

⁷⁶² Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», σελ. 47 και Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ. 36).

της τράπεζας ως προς τις καταθέσεις από 4% το 2007 άγγιξε το 4,9%. Οι χορηγήσεις σημείωσαν αύξηση επίσης κατά 25,8% και ανήλθαν στα € 4 δις. Ως προς τα καθαρά κέρδη, αυτά διατηρήθηκαν σε ένα σταθερό επίπεδο-€ 27,3 δις- σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά.⁷⁶³ Για το γεγονός αυτό οφείλεται η αύξηση κατά 337% των δαπανών για προβλέψεις, οι οποίες αντιστάθμισαν τις θετικές επιδόσεις⁷⁶⁴ της τράπεζας.⁷⁶⁵ Ο συνολικός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας, βάσει των αρχών της Βασιλείας II κατά τη λήξη της χρονιάς ήταν στο 13,99% (από 12,46% το 2007).⁷⁶⁶

Η παγκόσμια οικονομική κρίση βρήκε την τράπεζα σε μια υγιή κατάσταση, κάτι που της επέτρεψε να συνεχίσει την αναπτυξιακή της πορεία, προσαρμόζοντας τη στρατηγική της στις ισχύουσες συνθήκες σε διεθνές και εγχώριο επίπεδο. Στο πλαίσιο των παραπάνω η τράπεζα αναθεώρησε τη στρατηγική της, η οποία εμπεριέχεται σε τέσσερις στόχους:

- διατήρηση της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού,
- εξασφάλιση ενός επαρκούς επιπέδου ρευστότητας⁷⁶⁷,
- αποτελεσματική διαχείριση των κοστών και
- ύπαρξη ενός ανοιχτού διαλόγου τόσο με τους πελάτες όσο και με τους υπαλλήλους, προκειμένου να διατυπωθούν συγκεκριμένες λύσεις για να βγει η τράπεζα επιτυχώς μέσα από την κρίση.

Το θετικό στην περίπτωση της Bancpost ήταν πως γρήγορα δραστηριοποιήθηκαν – ήδη από τις αρχές του 2008- πριν ακόμα γίνουν αντιληπτές οι επιπτώσεις της κρίσης στη χώρα. Ειδικότερα, έλαβαν μέτρα για την ενίσχυση της ρευστότητας της τράπεζας, δίνοντας έμφαση στις καταθέσεις και προσφέροντας νέα προϊόντα.⁷⁶⁸ Επιπλέον, στα τέλη του 2008, η τράπεζα υιοθέτησε μια σειρά από μέτρα προκειμένου να υποστηρίξει τους πελάτες της- τόσο τις επιχειρήσεις όσο και τα άτομα- να καταφέρουν να ανταπεξέλθουν και να βγουν επιτυχώς μέσα (ακύρωση προμηθειών, επαναπρογραμματισμός ή αναδιάρθρωση των δανείων, καθώς επίσης και αλλαγή του νομίσματος βάσει του οποίου χορηγήθηκε ένα δάνειο) από την κρίση, αλλά και τη ρουμάνικη αγορά.⁷⁶⁹ Η Bancpost είχε επιπλέον τη στήριξη του βασικού της μετόχου,

⁷⁶³ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ. 32 και 36.

⁷⁶⁴ Π.χ. αύξηση κατά 31% στα καθαρά έσοδα από τόκους και προμήθειες.

⁷⁶⁵ Bancpost, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 14.

⁷⁶⁶ Bancpost, «Ετήσια Έκθεση 2008», Σημειώσεις επί των Ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων, σελ.44.

⁷⁶⁷ Χάρη στην πολιτική που ακολούθησε η τράπεζα βελτιώθηκε και η αναλογία καταθέσεις/δάνεια από 64% το 2007 σε 115% στο τέλος του 2008, βρέθηκε την περίοδο αυτή μεταξύ των τραπεζών με πολύ καλό επίπεδο ρευστότητας. (Bancpost, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 7).

⁷⁶⁸ Ibid, σελ.7.

⁷⁶⁹ Bancpost, "Short Presentation".

της Eurobank EFG όσον αφορά τη ρευστότητα και την κεφαλαιοποίησή της. Στο τέλος του 2008 ξεκίνησε η διαδικασία αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου⁷⁷⁰ της, η οποία ολοκληρώθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2009. Δεδομένου ότι η εκτίμηση για το 2009 ήταν πως τα πράγματα θα επιδεινωθούν όσον αφορά το σύνολο του τραπεζικού συστήματος της χώρας, αλλά και για τη συνολικότερη οικονομία, οι στόχοι της Bancpost ήταν κατά κύριο λόγο να διατηρήσει τη σταθερότητα και την ευρωστία της, ενώ σε δεύτερη μοίρα θα άφηνε την ανάπτυξη και το κέρδος.⁷⁷¹

4.6.3 Σερβία

Η είσοδος της Eurobank στη χώρα πραγματοποιήθηκε το 2003 με την εξαγορά του 68% της Post Banka AD. Κατόπιν της αύξησης του ποσοστού συμμετοχής της (αγγίζοντας το 90,8%), η τελευταία μετονομάστηκε σε EFG Eurobank AD Beograd. Το 2005 η Eurobank απέκτησε το 62,3% της Nacionalna štedionica-banka, καταλήγοντας το 2006 στην εξαγορά του 100% της εν λόγω τράπεζας. Την ίδια χρόνια πραγματοποιήθηκε η συγχώνευση των τραπεζών Nacionalna štedionica (National Savings Bank a.d.) και της Eurobank AD Beograd. Η νέα τράπεζα μετονομάστηκε σε Eurobank EFG Stedionica a.d. Beograd.⁷⁷² Κατόπιν τούτου, η τράπεζα Eurobank κατέστη ένας από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς οργανισμούς στη χώρα από άποψη μεριδίου αγοράς, στοιχείων ενεργητικού και μεγέθους δικτύου.⁷⁷³ Το ποσοστό συμμετοχής της Eurobank στην εν λόγω τράπεζα είναι της τάξης του 99.98%.⁷⁷⁴

Η Eurobank Stedionica ακολούθησε και το 2008 μια συνεχή επιτυχημένη πορεία, παρά την υφιστάμενη παγκόσμια κρίση.⁷⁷⁵ Ήταν μια επιτυχημένη χρονιά και ταυτόχρονα γεμάτη προκλήσεις. Αναφορικά με κάποια βασικά οικονομικά μεγέθη, το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια συνεχή αύξηση, βελτιώνοντας παράλληλα τη θέση της στην αγορά· το 2008 ανήλθαν στα € 2 δις περίπου, εξασφαλίζοντας στην τράπεζα την 5^η θέση⁷⁷⁶ ως προς το μερίδιό της στην

⁷⁷⁰ Η αύξηση ήταν κατά RON 214 εκατ., αγγίζοντας τελικά –το μετοχικό κεφάλαιο– τα RON 662,225,870.80.

⁷⁷¹ Bancpost, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 9.

⁷⁷² Eurobank, «Ιστορικό».

⁷⁷³ Eurobank EFG Stedionica, «Eurobank EFG in Serbia».

⁷⁷⁴ Eurobank, «Ετήσια Έκθεση 2008», Σημειώσεις στις Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις, σελ. 31.

⁷⁷⁵ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ.33.

⁷⁷⁶ Το 2005 ξεκίνησε από την 9^η θέση (ibid, σελ.33). Το 2007 τα στοιχεία ενεργητικού της τράπεζα ανήλθαν στα € 1,3 δις (Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», σελ. 47).

αγορά, ύψους 6%. Έτσι βρέθηκε μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας. Οι χορηγήσεις⁷⁷⁷ (προ προβλέψεων) αντιστοίχισαν σε ποσό € 1,14 δις, ενώ οι καταθέσεις⁷⁷⁸ στα € 697 εκατ. Χάρη στις ικανοποιητικές επιδόσεις της, η τράπεζα σημείωσε καθαρά κέρδη € 39 εκατ., αύξηση κατά 95%.⁷⁷⁹ Διαθέτει δίκτυο 123 υποκαταστημάτων, γεγονός που της εξασφαλίζει μερίδιο 5% και ευρεία εθνική κάλυψη. Διαθέτει επίσης μια καλή κεφαλαιακή επάρκεια, με το σχετικό δείκτη⁷⁸⁰ να αγγίζει στο τέλος του 2008 το 16%.⁷⁸¹ Επιβεβαιώνοντας τις ιδιαίτερες συνθήκες την περίοδο κατά την οποία η παγκόσμια οικονομική κρίση είναι σε εξέλιξη, κατά τη λήξη του 2009 τα στοιχεία ενεργητικού αυξήθηκαν και η τράπεζα κατάφερε να ενισχύσει το μερίδιό της στην αγορά, το οποίο έφτασε το 6,8%, κατατάσσοντάς τη στην 4^η θέση. Η τράπεζα σημείωσε καθαρά κέρδη⁷⁸², αλλά με μειωμένο ρυθμό αύξησης. Οι καταθέσεις⁷⁸³ ενισχύθηκαν επίσης, βελτιώνοντας έτσι τη ρευστότητά της. Ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας σημείωσε βελτίωση, αγγίζοντας το 18,3%. Ως προς το ύψος των ιδίων κεφαλαίων⁷⁸⁴ της βρίσκεται στην 3^η θέση μεταξύ των τραπεζών στη Σερβία. Η Eurobank Stedionica διατήρησε σημαντικές επιδόσεις κατά τη διάρκεια του 2009, προσαρμοζόμενη στις υφιστάμενες συνθήκες. Είναι σημαντικό πως τη χρονιά αυτή μείωσε τα έξοδά της κατά 13%, κάτι που ευθύνεται μεταξύ άλλων για τα θετικά αποτελέσματά της.⁷⁸⁵

Στο πλαίσιο της κρίσης, η τράπεζα επισήμανε στο τέλος του 2008 πως είναι πιθανό να επηρεαστούν οι δανειολήπτες και η ικανότητά τους να αποπληρώσουν τα δάνειά τους, λόγω του χαμηλότερου επιπέδου ρευστότητας και της υποτίμησης του τοπικού νομίσματος. Μια τέτοια κατάσταση θα μπορούσε να επηρεάσει κατά συνέπεια την ίδια την τράπεζα και συγκεκριμένα τις προβλέψεις της για ταμειακές ροές και να οδηγήσει σε μείωση/επιδείνωση των χρηματοπιστωτικών και μη χρηματοπιστωτικών στοιχείων ενεργητικού της. Υπό αυτές τις συνθήκες, προσαρμόστηκαν αναλόγως οι εκτιμήσεις για τις μελλοντικές ταμειακές ροές. Επιπλέον, -αν και προς το παρόν την περίοδο εκείνη δεν είχε επηρεαστεί στη Σερβία-

⁷⁷⁷ Το 2007 οι χορηγήσεις ανήλθαν στα € 848 εκατ. (Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2007», σελ. 47).

⁷⁷⁸ Το 2007 οι καταθέσεις ανήλθαν στα € 574 εκατ. (ibid, σελ. 47).

⁷⁷⁹ Eurobank, «Ετήσιος Απολογισμός 2008», σελ.33 και 36.

⁷⁸⁰ Το ελάχιστο απαιτούμενο όριο είναι 12%. (Eurobank EFG Stedionica, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 37).

⁷⁸¹ Ibid, σελ.10-11.

⁷⁸² Σε RSD, ανήλθαν στα 2.8 δις, από RSD 4.1 δις το 2008.

⁷⁸³ Οι καταθέσεις από RSD 62 δις το 2008 ανήλθαν στα RSD 71 δις, σημειώνοντας αύξηση 6%. Αξίζει να σημειωθεί πως τον Ιούνιο της χρονιάς αυτής υπογράφηκε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB), ύψους € 50 εκατ.

⁷⁸⁴ Στις 31/12.2009 τα ίδια κεφάλαια ανήλθαν στα RSD 38.4 δις.

⁷⁸⁵ Eurobank EFG Stedionica, «FY 2009 Financial Results- Eurobank EFG Serbia», σελ. 1-2.

ήταν πιθανό να σημειωθεί πτώση στις τιμές στην αγορά ακίνητης περιουσίας. Όσον αφορά το ποσό της πρόβλεψης για τα απομειωμένα δάνεια, αυτό βασίζεται στις εκτιμήσεις της τράπεζας για αυτά τα στοιχεία ενεργητικού, αφού ληφθούν υπόψη οι ταμειακές ροές που θα προκύψουν από την κατάσχεση των εξασφαλίσεων μείον το κόστος για την απόκτηση και την πώληση αυτών. Εφόσον αναμενόταν να επηρεαστεί η αγορά ακίνητης περιουσίας, η πραγματική αξία των κατασχέσεων υπήρχε πιθανότητα να διαφέρει από τις προβλέψεις για απομείωση.⁷⁸⁶ Η εκτίμηση την περίοδο εκείνη για το 2009 ήταν πως θα ήταν μια χρονιά γεμάτη προκλήσεις για τον τραπεζικό τομέα. Δεδομένου ότι η Σερβία-όπως και οι περισσότερες από τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης αντιμετώπισαν σειρά από προβλήματα (έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, επιβράδυνση στην εγχώρια ζήτηση και τις εξαγωγές και πιέσεις στα νομίσματά τους) και ειδικότερα για τη Σερβία, καθώς έχει ήδη ζητήσει βοήθεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η τράπεζα προσαρμόσε ανάλογα τους στόχους της για το 2009, δίνοντας έμφαση στα εξής:

- διατήρηση και ενίσχυση της κεφαλαιακής της θέσης και της ρευστότητας,
- στον αυστηρό έλεγχο των δαπανών,
- στην αύξηση των εσόδων προ προβλέψεων και
- στη διαχείριση κινδύνων και το σύνολο του πιστωτικού κύκλου (από την ανάληψη κινδύνων-στο πλαίσιο των οποίων έχουν οριστεί ήδη αυστηρότερα κριτήρια χορήγησης πιστώσεων λόγω του αυξημένου πιστωτικού κινδύνου-μέχρι τις ενέργειες για την είσπραξη αξιών και καθυστερημένων οφειλών).⁷⁸⁷

⁷⁸⁶ Eurobank EFG Stedionica, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ. 38.

⁷⁸⁷ Eurobank EFG Stedionica, «Ετήσια Έκθεση 2008», σελ.10-11.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το σύνολο των κρατών της Βαλκανικής πρόκειται για πρώην σοσιαλιστικές χώρες που από τις αρχές της δεκαετίας του '90 βρίσκονται σε διαδικασία μετάβασης. Πραγματοποιώντας διαρθρωτικές αλλαγές, εξασφαλίζουν τις απαιτούμενες συνθήκες προκειμένου να ανοίξουν τις αγορές τους και να εφαρμόσουν τους κανόνες της ελεύθερης αγοράς. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο του ευρύτερου κύματος ιδιωτικοποιήσεων και του πιο πρόσφορου νομικού πλαισίου, έγινε το άνοιγμα προς τις ξένες επενδύσεις. Οι ελληνικές τράπεζες εκμεταλλεύτηκαν τις συνθήκες και στράφηκαν με τη σειρά τους προς τις βαλκανικές αγορές. Με την πάροδο των χρόνων, έγινε εμφανές πως η επιλογή αυτή των ελληνικών τραπεζών ήταν μια μακροπρόθεσμη στρατηγική και όχι μια ευκαιριακή τακτική.

Διαπιστώνεται σειρά από κίνητρα-λόγους που εξηγούν την επιλογή των ελληνικών τραπεζών -τόσο ως προς το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα όσο και τα ίδια τα βαλκανικά κράτη. Η γεωγραφική και πολιτιστική εγγύτητα με τα κράτη αυτά, εξασφαλίζει ένα πρόσφορο έδαφος για την επέκταση των ελληνικών τραπεζών. Όσον αφορά το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, η σταδιακή ωρίμανσή του και σύγκλιση με τα επίπεδα της ευρωζώνης, ώθησε τις τράπεζες να αναζητήσουν νέες πηγές προκειμένου να αυξήσουν και να διευρύνουν τις πηγές κερδοφορίας τους. Τα βαλκανικά κράτη, έχοντας υιοθετήσει τους όρους ανοιχτής οικονομίας και κινούμενα προς μια ευρωπαϊκή κατεύθυνση -η Βουλγαρία και η Ρουμανία είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2007- καθίστανται πιο «προσιτά». Το νομοθετικό και ρυθμιστικό τους πλαίσιο γίνεται απλούστερο· χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της ΠΓΔΜ, η οποία όντας υποψήφιο κράτος-μέλος έχει συμπεριλάβει στον πρόσφατα υιοθετημένο τραπεζικό της νόμο ξεχωριστή ενότητα (θα ισχύσει μόλις καταστεί πλήρες μέλος) που ρυθμίζει τα υποκαταστήματα τραπεζών από άλλα κράτη της Κοινότητας. Εκτός του ευρωπαϊκού προσανατολισμού, πρόκειται για χώρες με χαμηλούς δείκτες δανεισμού προς ΑΕΠ⁷⁸⁸, γεγονός που συνιστά σημαντικό δυναμικό ανάπτυξης. Τα Βαλκάνια έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον πολλών ξένων τραπεζικών ομίλων· έτσι, οι ελληνικές τράπεζες στο πλαίσιο του ανταγωνισμού με αυτούς στο βαλκανικό πεδίο, έχουν έναν επιπλέον λόγο να εκσυγχρονιστούν,

⁷⁸⁸ Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009», σελ.55.

διεκδικώντας μία θέση μεταξύ των συμμετεχόντων στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Κατά τη διάρκεια του 2006⁷⁸⁹, οι ελληνικές τράπεζες εντατικοποίησαν τις προσπάθειες επέκτασής τους στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι ελληνικές τράπεζες έχουν στραφεί ειδικότερα -όσον αφορά τα κράτη της Βαλκανικής- και έχουν αναπτύξει δραστηριότητες ως εξής:

- στη Βουλγαρία μέσω θυγατρικών η Εθνική Τράπεζα, η Εμπορική Τράπεζα, η Πειραιώς και η Eurobank, ενώ μέσω υποκαταστημάτων η Alpha Bank,
- στη Ρουμανία μέσω θυγατρικών η Εθνική Τράπεζα, η Εμπορική Τράπεζα, η Πειραιώς, η Eurobank, η Αγροτική Τράπεζα και η Alpha Bank,
- στη Σερβία μέσω θυγατρικών η Εθνική Τράπεζα, η Πειραιώς, η Eurobank και η Alpha Bank, ενώ η Αγροτική Τράπεζα διαθέτει συμμετοχή στην AIK Banka,
- στην Αλβανία μέσω θυγατρικών η Εμπορική Τράπεζα και η Πειραιώς, ενώ μέσω υποκαταστημάτων η Εθνική Τράπεζα και η Alpha Bank και
- στην ΠΓΔΜ μέσω θυγατρικών η Εθνική Τράπεζα και η Alpha Bank.

Αναμφισβήτητα η ανάπτυξη δραστηριοτήτων εξασφαλίζει οφέλη -τα οποία λειτούργησαν και λειτουργούν ως κίνητρα όπως αναφέρθηκε και παραπάνω- για τις ελληνικές τράπεζες. Τα βαλκανικά κράτη εξελίσσονται και προσαρμόζονται στα διεθνή δεδομένα. Πρόκειται βέβαια για μια διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη. Κατά συνέπεια μπορεί να προκύψουν οικονομικοί και πολιτικοί κίνδυνοι, κάτι το οποίο οι ελληνικές τράπεζες πρέπει να το λαμβάνουν υπόψη. Η περίοδος 2000-2008 ήταν μια περίοδος ανάπτυξης για τις χώρες της περιοχής των Βαλκανίων. Το δεύτερο εξάμηνο του 2008 η παγκόσμια οικονομική κρίση άρχισε να γίνεται αισθητή και στις χώρες αυτές. Το σύνολο των κρατών κατά τη διάρκεια του 2009 βρέθηκαν σε ύφεση και σημειώθηκε κάμψη στην ανάπτυξη, ενώ βάσει των προβλέψεων της EBRD⁷⁹⁰ η εκτίμηση για το 2010 είναι πως θα υπάρξουν θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης, εκτός της Βουλγαρίας (για την οποία προβλέπεται στασιμότητα). Σταδιακά πάντως εισέρχονται σε μια φάση ανάκαμψης.

⁷⁸⁹ Εμπορική Τράπεζα, "Banking Industry and markets-issue 5, June 2006", σελ.4.

⁷⁹⁰ Το ΑΕΠ για τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (εκτός της Τουρκίας) προβλέπεται ότι θα αυξηθεί για το 2010 κατά 1,2%, τη στιγμή που το 2009 είχε αρνητικό ρυθμό ύψους 5,4% (Τράπεζα της Ελλάδος, «Νομισματική Πολιτική 2009- 2010», σελ.33).

Για τη διατύπωση ενός πιο συγκεντρωτικού συμπεράσματος σε επίπεδο χώρας για το βαθμό ανάπτυξης που σημείωσαν οι ελληνικές τράπεζες για το 2008 και το 2009⁷⁹¹ εντός του δυσμενούς περιβάλλοντος που είχε αρχίσει να διαμορφώνεται από τα μισά του 2008 μπορούν να επισημανθούν επιμέρους στοιχεία. Στη Βουλγαρία, για το σύνολο των ελληνικών τραπεζών, το 2008 κρίθηκε ως μια καλή χρονιά για τις δραστηριότητές τους εκεί, με αυξητική τάση στα μεγέθη τους (στοιχεία ενεργητικού, δάνεια, καταθέσεις). Αναλυτικότερα, σε επίπεδο τράπεζας, αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Εμπορική

Τα βασικά οικονομικά μεγέθη της θυγατρικής της (ενεργητικό, καταθέσεις, αυξήσεις) αυξήθηκαν σε σχέση με το 2007. Κατά τη διάρκεια του 2008 η ρευστότητα της τράπεζας ήταν επαρκής. Στόχος το 2009 ήταν να επεκταθεί στην αγορά της Βουλγαρίας, διευρύνοντας την πελατειακή και την καταθετική της βάση μέσω της προσέλκυσης νέων πελατών. Το 2009 ήταν ένα έτος με προκλήσεις –λόγω της υφιστάμενης κρίσης– χωρίς παρ' αυτά να σημειωθεί αστάθεια στις επιδόσεις της. Υφίστατο αυξητική τάση στα μεγέθη της και επαρκής διαχείριση της βραχυπρόθεσμης και διαρθρωτικής ρευστότητας. Η χρονιά αυτή ήταν περίοδος υλοποίησης της στρατηγικής ανάπτυξης και λόγω αυτού –παρά τα αυξημένα έσοδα– παρουσίασε ζημία. Επιδιώκει την περαιτέρω ανάπτυξή της και εγκαθίδρυσή της στην αγορά της Βουλγαρίας.

- Alpha Bank

Το 2008 χαρακτηρίστηκε πετυχημένη χρονιά για την τράπεζα. Επεκτάθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια του 2008. Τόσο το 2008 όσο και το 2009 βελτιώθηκαν τα βασικά μεγέθη της (χορηγήσεις-καταθέσεις). Οι καταθέσεις και οι χορηγήσεις αυξήθηκαν το 2008, ενώ το 2009 οι καταθέσεις αυξήθηκαν και τα δάνεια παρέμειναν σε σταθερό επίπεδο.

- Πειραιώς

Αποτελεί μία από τις σημαντικότερες τράπεζες της χώρας στον τομέα της επιχειρηματικής τραπεζικής, λόγω του μεγέθους των επενδυτικών σχεδίων στα οποία συμμετέχει. Το 2008 παρουσίασε αυξητική τάση στο ενεργητικό,

⁷⁹¹ Βάσει των διαθέσιμων στοιχείων.

τις καταθέσεις και τα δάνεια. Κρίθηκε ως μια καλή χρονιά. Το 2009 ενίσχυσε τη θέση της και σημείωσε ανάπτυξη σε όλους τους επιχειρηματικούς τομείς. Στο πλαίσιο της επίδρασης της κρίσης, πραγματοποιήθηκε μείωση στα στοιχεία ενεργητικού και τα καθαρά κέρδη και αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Κατά την εκτίμηση της τράπεζας, το υφιστάμενο περιβάλλον θα είχε πιθανώς επίδραση και στους δανειολήπτες ως προς την πιστοληπτική τους ικανότητα.

- Εθνική Τράπεζα

Μέσω της θυγατρικής της διαθέτει ηγετική θέση στην αγορά. Ενώ επηρεάστηκε από την κρίση, ιδιαίτερα κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008, τα αποτελέσματα για εκείνη τη χρονιά αποτύπωναν μια υγιή τράπεζα (αύξηση του ενεργητικού, δανείων, καταθέσεων). Το 2009 παρά την υφιστάμενη οικονομική κρίση, τα αποτελέσματά της είχαν να επιδείξουν μια σταθερή θέση για την τράπεζα και ένα επιτυχημένο επιχειρηματικό μοντέλο. Η αντίδραση της τράπεζας στις δυσμενείς συνθήκες ήταν αυστηρότερα κριτήρια χορήγησης δανείων, κάτι που δικαιολογεί τη μείωση τη συνολικής αξίας των καθαρών δανείων. Για το 2010 θα ακολουθήσει συντηρητική πολιτική χορήγησης πιστώσεων, ενώ οι εκτιμήσεις για τη χρονιά αυτή είναι πως θα έχει ρυθμούς ανάπτυξης στις χορηγήσεις και τις καταθέσεις· ως προς το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων εκτιμάται πως θα παραμείνει σταθερό συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά.

- Eurobank

Η παγκόσμια οικονομική κρίση δεν επιφύλαξε σημαντικά γεγονότα για τη θυγατρική της στη Βουλγαρία κατά τη διάρκεια του 2008. Χαρακτηρίστηκε ως επιτυχημένη χρονιά (αύξηση χορηγήσεων, καταθέσεων, ενεργητικού, καθαρών κερδών). Το 2009 κρίθηκε ως έτος γεμάτο προκλήσεις. Η αντίδραση της τράπεζας ήταν η αναθεώρηση των στόχων και των προτεραιοτήτων της (ρευστότητα, κεφαλαιακή επάρκεια, συλλογή καταθέσεων). Επιπλέον, έδωσε έμφαση στους ήδη υπάρχοντες πελάτες της.

Η Ρουμανία πρόκειται για μία χώρα που όπως αναφέρθηκε εντός της εργασίας διατηρεί ακόμα χαρακτηριστικά αναδυόμενης αγοράς. Επιπλέον η αγορά ακίνητης περιουσίας έχει επηρεαστεί σημαντικά από την παγκόσμια οικονομική κρίση, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερα επίπεδα ρευστότητας για κάποια στοιχεία ενεργητικού. Αναλυτικότερα, σε επίπεδο τράπεζας, αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Εμπορική

Κατά την εκτίμηση της τράπεζας, κατά τη λήξη του 2008, οι χορηγήσεις νέων δανείων και η αναχρηματοδότηση των υφιστάμενων θα περιορίζονταν· αντίστοιχες εκτιμήσεις διατυπώθηκαν την περίοδο εκείνη για την επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών της τράπεζας. Κατά τις εκτιμήσεις της στο τέλος του 2009, πολύ πιθανό λόγω της κρίσης στην αγορά ακίνητης περιουσίας της Ρουμανίας, η πραγματική αξία από μία κατάσχεση μπορεί να διαφέρει από αυτό που αρχικά είχε προβλεφθεί (στις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις).

- Alpha Bank

Η θυγατρική της παρουσίασε βήματα εξέλιξης κατά τη διάρκεια του 2008· ενδεικτικό αυτού η δημιουργία διεύθυνσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων - δεδομένου ότι ο εν λόγω τομέας συνιστά τομέα στρατηγικής σημασίας για αυτή- έτσι ώστε να αυξήσει το πελατολόγιό της. Τόσο το 2008 όσο και το 2009 ήταν χρονιές σημαντικών επιδόσεων για την τράπεζα· το 2008 αύξησε μεταξύ άλλων το μερίδιό της στην αγορά και βρέθηκε μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας και διατήρησε ένα καλής ποιότητας χαρτοφυλάκιο, καθώς το 0,5% επί του συνόλου ήταν δάνεια σε καθυστέρηση.

- Πειραιώς

Η θυγατρική της πραγματοποίησε βήματα ανάπτυξης κατά τη διάρκεια του 2008, επεκτείνοντας περαιτέρω το δίκτυό της και παρέχοντας νέα προϊόντα ιδιαίτερα στον τομέα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ο οποίος αποτελεί σημαντικό κομμάτι της στρατηγικής της. Σημειώθηκε αυξητική τάση στις επιδόσεις της (ενεργητικό, δάνεια, καταθέσεις, καθαρά κέρδη) για το 2008. Απέναντι στην επερχόμενη κρίση έλαβε προληπτικά μέτρα. Επιπλέον, άλλαξε η στρατηγική ως προς τα δάνεια, υιοθετώντας μια πιο «προσεκτική»

στρατηγική τόσο ως προς τους παλιούς όσο και προς τους νέους πελάτες - επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον της στις πιο υγιείς επιχειρήσεις στο σχετικό τομέα. Στο τέλος του 2008 εκτιμήθηκε πως τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια θα αυξηθούν, υιοθετώντας μια πιο προσεκτική αξιολόγηση της ικανότητας αποπληρωμής των δανείων για νέους πελάτες, μειώνοντας και το ρυθμό αύξησης των δανείων.

- Εθνική Τράπεζα

Η θυγατρική της συνέχισε να δείχνει σημάδια ανάπτυξης· αύξησε -μεταξύ άλλων- κατά τη λήξη του 2008 το μερίδιό της ως προς τα στοιχεία ενεργητικού κατά 21% (αγγίζοντας το 3%). Σημείωσε δε σημαντικές επιδόσεις με αυξητική τάση ως προς τα μεγέθη της. Κατά τη λήξη του πρώτου τριμήνου του 2009 διατήρησε σε σταθερό επίπεδο τα καθαρά κέρδη της.

- Αγροτική Τράπεζα

Η θυγατρική της πρόκειται για μια τράπεζα περιορισμένη σε μέγεθος προς το παρόν (το μερίδιό της στην αγορά το 2008 ήταν στο 0,32%)· κατόπιν τούτου παρόλο που η τράπεζα δραστηριοποιείται σε ένα δυσμενέστερο περιβάλλον η εκτίμηση (στις αρχές του 2009) ήταν πως δε θα επηρεαζόταν σημαντικά και θα παρουσίαζε μικρή κερδοφορία, όπως και έγινε.

- Eurobank

Η παγκόσμια οικονομική κρίση βρήκε τη θυγατρική της σε μια υγιή κατάσταση το 2008, κάτι που της επέτρεψε να συνεχίσει την αναπτυξιακή της πορεία (αύξηση στις καταθέσεις και τις χορηγήσεις και διατήρηση των καθαρών κερδών σε σταθερό επίπεδο). Παρ' όλα αυτά, προσάρμοσε τη στρατηγική της στις υφιστάμενες συνθήκες, δίνοντας έμφαση μεταξύ άλλων στη διατήρηση ενός επαρκούς επιπέδου ρευστότητας και της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού. Και στην περίπτωση της Bancpost, λήφθηκαν μέτρα εκ μέρους της διοίκησης πριν ακόμα γίνουν αντιληπτές οι επιπτώσεις της κρίσης στη χώρα. Ενόψει της αναμενόμενης επιδείνωσης για το σύνολο της οικονομίας της χώρας, η τράπεζα έδωσε βάση στη διατήρηση της σταθερότητας και της ευρωστίας της, αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα την ανάπτυξη και το κέρδος.

Στη Σερβία, η εκτίμηση για το 2009 ήταν πως οι συνθήκες θα επιφύλασσαν προκλήσεις για τον τραπεζικό τομέα εν γένει. Αναλυτικότερα, σε επίπεδο τράπεζας, αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Alpha Bank

Η θυγατρική της πραγματοποίησε σημαντικές επιδόσεις, αυξάνοντας μεταξύ άλλων το μερίδιό της στην αγορά κατά τη λήξη του 2008, με σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Διατήρησε επιπλέον πολύ καλή ποιότητα στο χαρτοφυλάκιο των δανείων της. Όσον αφορά το 2009 σημείωσε αυξητική τάση στα δάνεια και τις χορηγήσεις· ο μειωμένος ρυθμός σε σχέση με το 2008 του ρυθμού αύξησης αποτυπώνει το δυσμενέστερο κλίμα.

- Πειραιώς

Το 2008 τα πρώτα σημάδια της κρίσης έκαναν την εμφάνισή τους στην οικονομία της Σερβίας· η τράπεζα ενώ σημείωσε μείωση τω στοιχείων ενεργητικού της, είχε μια μικρή αύξηση στις καταθέσεις και μια σημαντική - θετική μεταβολή- στις χορηγήσεις.

- Εθνική Τράπεζα

Κατά τη λήξη του 2008, η θυγατρική της παρουσίασε αύξηση στο μερίδιό της τόσο στη λιανική όσο και στην επιχειρηματική τραπεζική και τέλος στα καθαρά κέρδη συγκριτικά με το 2007. Υπό την επίδραση του δυσμενούς βέβαια περιβάλλοντος παρατηρήθηκε κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009 μείωση στους ρυθμούς αύξησης βασικών μεγεθών της (καθαρά κέρδη, απαιτήσεις κατά πελατών, υποχρεώσεις προς πελάτες και στοιχεία ενεργητικού). Αυτό δε σημαίνει πως δεν αναπτύσσει νέα προϊόντα· το πραγματοποιεί στο πλαίσιο αυστηρού ελέγχου των κινδύνων.

- Eurobank

Μέσω της θυγατρικής της κατάφερε το 2008 να θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς οργανισμούς της χώρας. Τα τελευταία χρόνια παρουσίασε συνεχή αύξηση των στοιχείων ενεργητικού, εξασφαλίζοντας την 4^η θέση το 2009. Λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών, τα καθαρά κέρδη για τη

χρονιά αυτή (2009) ήταν μειωμένα. Οι επιδόσεις της εν γένει ήταν σημαντικές στο πλαίσιο πάντα των υφιστάμενων συνθηκών. Στα θετικά αποτελέσματα του 2009 συνέβαλε και η μείωση των εξόδων, στην οποία προχώρησε η τράπεζα προκειμένου να προσαρμοστεί στο δυσμενές οικονομικό περιβάλλον.

Στην Αλβανία, η αγορά ακίνητης περιουσίας επηρεάστηκε (κατά τη διάρκεια του 2008) λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης· η πραγματική αξία της κατάσχεσης διέφερε τελικά από αυτή που στη βάση των σχετικών προβλέψεων. Αναλυτικότερα, σε επίπεδο τράπεζας, αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Εμπορική Τράπεζα

Η θυγατρική της έκλεισε το 2008 με κερδοφορία, ενώ επιδιώκει να επεκτείνει περαιτέρω την πελατειακή και καταθετική της βάση και τη διεύρυνση του δικτύου της.

- Alpha Bank

Η Alpha Bank διατηρεί μακρόχρονη παρουσία στη χώρα μέσω των υποκαταστημάτων της. Κατά τη λήξη του 2008 κατάφερε να αυξήσει το μερίδιό της ως προς τις χορηγήσεις.

- Πειραιώς

Το 2008 κρίθηκε επιτυχημένη χρονιά για τη θυγατρική της. Επηρεάστηκε από την κρίση κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2008· παρόλ' αυτά τα καθαρά κέρδη αυξήθηκαν κατά 58%. Λόγω της κρίσης έθεσε νέες προτεραιότητες και προσαρμόστηκε στο διαμορφούμενο περιβάλλον· οι προτεραιότητές της στον τομέα της λιανικής τραπεζικής έγιναν περισσότερο πελατοκεντρικές και επικεντρώθηκε -μεταξύ άλλων- στη διαχείριση της ρευστότητας και τη συγκράτηση στα κόστη. Κατά τη διάρκεια του 2009 κρίθηκε πιθανή (βάσει εκτιμήσεων στα τέλη του 2008) η επιδείνωση της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών και κατά συνέπεια στις προβλέψεις για τις ταμειακές ροές. Ως αποτέλεσμα αυτών, προσαρμόστηκαν ανάλογα οι προβλέψεις για απομειωμένα δάνεια. Έτσι η τράπεζα διαμόρφωσε και τους στόχους της για το 2009, θέτοντας ως προτεραιότητα τη σταθεροποίηση των υπαρχουσών

δραστηριοτήτων και διατήρηση της ποιότητας του χαρτοφυλακίου δανείων και της κερδοφορίας της.

- Εθνική Τράπεζα

Μέσω των υποκαταστημάτων της ακολούθησε ανοδική πορεία κατά τη διάρκεια του 2008. Η μείωση που παρατηρήθηκε κατά το πρώτο τρίμηνο του 2009 στην αξία των χορηγήσεων και των καταθέσεων οφείλεται στην υποτίμηση του αλβανικού νομίσματος (καθώς τα αντίστοιχα ποσά σε αλβανικό νόμισμα παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο με το 2008).

Η ΠΓΔΜ πρόκειται για τη χώρα στην οποία παρατηρείται η μικρότερη προς τα παρόν ελληνική παρουσία από άποψη αριθμού τραπεζικών ομίλων.

- Εθνική Τράπεζα

Η θυγατρική της πρόκειται για τη μεγαλύτερη τράπεζα στη χώρα από άποψη στοιχείων ενεργητικού και δικτύου καταστημάτων. Κατά τη διάρκεια του 2008 διατήρησε την ηγετική της θέση, παραμένοντας επαρκώς κεφαλαιοποιημένη και αυξάνοντας την κερδοφορία της συγκριτικά με το 2007. Η εκτίμηση στις αρχές του 2009 ήταν πως θα ακολουθούσε μία δύσκολη χρονιά.

- Alpha Bank

Η θυγατρική της κατά τη διάρκεια του 2008 επικέντρωσε τη στρατηγική επέκτασής της στον τομέα της λιανικής τραπεζικής. Αυξήθηκε δε τόσο το σύνολο των χορηγήσεων όσο και των καταθέσεων συγκριτικά με το 2007.

Οι ελληνικές τράπεζες μετά από μια περίοδο θετικών επιδόσεων και υψηλής κερδοφορίας κλήθηκαν να ανταπεξέλθουν και να ανταποκριθούν σε ένα δυσμενές περιβάλλον. Η ύφεση στην οποία βρέθηκαν τα βαλκανικά κράτη κατά τη διάρκεια του 2009, πέρα από την αρνητική επίδραση στα οικονομικά μεγέθη των χωρών, επηρέασε και την πιστοληπτική ικανότητα των πελατών των τραπεζών, οδηγώντας έτσι στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η αντίδραση των ελληνικών τραπεζών απέναντι στις συνθήκες που αντιμετώπισαν και συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν ήταν -μεταξύ άλλων- η αύξηση των προβλέψεων, γεγονός που

άσκησε επίδραση και στην κερδοφορία τους. Στη φάση αυτή οι ελληνικές τράπεζες περιόρισαν την πιστωτική επέκταση, εφαρμόζοντας αυστηρότερα κριτήρια για τη χορήγηση δανείων. Επικεντρώθηκαν στη διασφάλιση επαρκούς ρευστότητας, την ποιότητα χαρτοφυλακίου, τη δραστική συγκράτηση του κόστους, την κεφαλαιακή επάρκεια και τη διαχείριση κινδύνων- σύμφωνα με τις υφιστάμενες συνθήκες, προκειμένου να ανταπεξέλθουν και να μπορέσουν να συνεχίσουν τα αναπτυξιακά τους σχέδια όταν βελτιωθούν οι επιμέρους παράμετροι που αποτελούν το περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται σε καθένα από τα βαλκανικά κράτη. Έγινε δηλαδή το πέραςμα από την έμφαση στην ποσότητα και την επέκταση, στη συνετή πολιτική και την ποιότητα. Φροντίζουν τόσο μέσω της αυτόνομης ανάπτυξής τους (των υποκαταστημάτων τους) όσο και των θυγατρικών τους να εξασφαλίσουν τη μακροπρόθεσμη στρατηγική τους, καθώς η περιοχή των Βαλκανίων διατηρεί ενδιαφέρον για τις ελληνικές τράπεζες. Συνοψίζοντας, η σταδιακή ανάκαμψη των οικονομιών των βαλκανικών κρατών συνιστά σημαντικό στοιχείο για τις προοπτικές ανάπτυξης των τραπεζών στην ευρύτερη περιοχή. Λόγω των ιδιαίτερα δυσμενών συνθηκών που υφίστανται στη χώρα μας την περίοδο αυτή, καθιστώντας την Ελλάδα μια μη ελκυστική αγορά, η περιοχή των Βαλκανίων αποτελεί μια καλή επιλογή για τις ελληνικές τράπεζες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Πηγές-Βιβλιογραφία Α' Μέρους

- “General Agreement on Trade in Services” (GATS)
http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf
- Οδηγία 2006/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14^{ης} Ιουνίου 2006, «Σχετικά με την ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων».
http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/el/oj/2006/l_177/l_17720060630el00010200.pdf
- Οδηγία 2009/111/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 «για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/48/EK, 2006/49/EK και 2007/64/EK όσον αφορά τράπεζες συνδεδεμένες με κεντρικούς οργανισμούς, ορισμένα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων, τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα, τις εποπτικές ρυθμίσεις και τη διαχείριση κρίσεων».
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:302:0097:0119:EL:PDF>
- Οδηγία 2007/44/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Σεπτεμβρίου 2007 για τροποποίηση της οδηγίας 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών 2002/83/EK, 2004/39/EK, 2005/68/EK και 2006/48/EK, «σχετικά με τους διαδικαστικούς κανόνες και τα κριτήρια αξιολόγησης για την προληπτική αξιολόγηση της απόκτησης και της αύξησης συμμετοχών στο μετοχικό κεφάλαιο οντοτήτων του χρηματοπιστωτικού τομέα».
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:247:0001:0016:EL:PDF>
- “Law on credit institutions” (Βουλγαρία).
http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_law/laws_creditinstitutions_en.pdf
- Emergency Ordinance No. 99 of 6 December 2006 “on Credit Institutions and Capital Adequacy”(Ρουμανία).
<http://www.bnro.ro/Credit-Institutions-2698.aspx>
- Νόμος 9662 της 18/12/2006 (Αλβανία), “Law on Banks on the Republic of Albania”.
http://www.bankofalbania.org/web/Law_No_9662_dated_18_12_2006_On_banks_in_the_Republic_of_Albania_3181_2.php?kc=0,28,0,0,0

- Regulation no.14 *"On granting the license and the exercise of banking activity of banks and branches of foreign banks in the Republic of Albania"*, (23/4/2009).
http://www.bankofalbania.org/web/Regulation_no_14_On_granting_the_license_and_the_exercise_of_banking_5379_2.php?kc=0,8,4,4,0
- *"Banking law"*, Official Gazette of R.M No. 67/07 and 90.2009 (ΠΓΔΜ).
<http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=1125304&lngDtrID=244>
- Decision no.02-15/II-6/2008 *"on the manner of conducting supervision and inspection"*, "Official Gazette of the Republic of Macedonia" no. 31/2008.
<http://www.nbrm.gov.mk/WBStorage/Files/Supervision%20%20Inspection.pdf>
- Decision No. 02-15/VII -1/2007 *"on issuing licenses to Bank"*, "Official Gazette of the Republic of Macedonia" no. 91/2007.
<http://www.nbrm.gov.mk/WBStorage/Files/Licenses%20to%20Banks.pdf>
- *"Law on banks"*, RS Official Gazette No. 107/2005 (Σερβία).
http://www.nbs.rs/export/internet/english/20/laws/law_banks_2005107.pdf
- Decision No. 63 *"on terms and conditions of granting approval to banks for setting up or acquisition of subordinated companies"*, RS Official Gazette No. 60/2007.
http://www.nbs.rs/export/internet/english/20/kpb/bs_approval_subordinated_company.pdf
- Decision No.61, *"on detailed conditions and manner of conducting bank supervision by the national bank of Serbia"*, RS Official Gazette No.51/2006
http://www.nbs.rs/export/internet/english/20/kpb/bs_conduct_bank_supervision.pdf
- Natalia Tamirisa, Piritta Sorsa, Geoffrey Bannister, Bradley McDonald and Jaroslaw Wiczorek, *"Trade Policy in Financial Services"*, IMF Working Paper WP/00/31, Policy Development and Review Department, February 2000, σελ. 5-6.
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2000/wp0031.pdf>
- Νίκος Μούσης, *«Οι τράπεζες στην ΕΚ/ΕΕ»*.
http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/6/06/1/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=75&s=1&e=10
- Τράπεζα της Αλβανίας, *"Legal framework of the banking system"*.
http://www.bankofalbania.org/web/Laws_Legal_Framework_46_2.php
- WTO, *"Members and Observers"*.
http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

- Νότης Βασίλης, «Πολυμερείς Εμπορικές Διαπραγματεύσεις: Εμπόριο Υπηρεσιών», (Εκθέσεις 56), Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα 2008.

Πηγές Β' Μέρους

Alpha Bank

- Alpha Bank, «Στρατηγική» (21/4/2010).
<http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=7>
- Alpha Bank, «Τράπεζες» (21/4/2010).
<http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=32>
- Alpha Bank, «Διεθνές Δίκτυο» (21/4/2010).
<http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=41>
- Alpha Bank, «Εταιρίες Ομίλου» (9/4/2010).
<http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=2580>
- Alpha Bank, “Alpha Bank Romania”.
<http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=2546&la=1>
- Alpha Bank, “Alpha Bank Srbija A.D.”(13/4/2010).
<http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=3553&la=1>
- Alpha Bank, «Αποτελέσματα Έτους 2009».
http://www.alpha.gr/files/deltia_typou/Deltio_Typou_20100316GR.pdf
- Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008».
http://www.alpha.gr/files/investorrelations/APOLOGISMOS_2008_GR.pdf
- Alpha Bank, «Ετήσια Έκθεση 2007».
http://www.alpha.gr/files/investorrelations/APOLOGISMOS_2007_GR.pdf
- Alpha Bank, “Accumulating the rewards of organic growth”.
http://www.alpha.gr/files/investorrelations/Alpha_Bank_CMD_Presentation_160108_SEE.pdf
- Alpha Bank Romania, “History”(21/4/2010).
https://www.alphabank.ro/about_us/istoric_en.htm
- Alpha Bank Romania, “Alpha Bank Romania” (21/4/2010).
https://www.alphabank.ro/about_us/alphabank_romania.htm
- Alpha Bank Romania, “Alpha Bank Romania finances the SME sector”(14/1/2010).
https://www.alphabank.ro/media/view_article.php

- Alpha Bank Romania, “*Annual Report 2008*”.
<https://www.alphabank.ro/annual/raport%20anual%202008.pdf>
- Alpha Bank AD Skopje, “*History*”(21/4/2010).
<http://www.alphabank.com.mk/Default.aspx?tabid=117&lang=en>
- Alpha Bank AD Skopje, “*Financial Report 2008*”.
http://www.alphabank.com.mk/data/god.%20izvestaj%202008_angliski.pdf
- Alpha Bank Srbija A.D., “*Financial Statements 2008*”.
http://www.alphabankserbia.com/upload/documents/Finansijski_izvestaji/Alpha_Bank_2008_SAS_Report.pdf
- Alpha Bank Srbija A.D., “*Financial Statements 2007*”.
http://www.alphabankserbia.com/upload/documents/Finansijski_izvestaji/Report_2007_engleski.pdf

Eurobank

- Eurobank, «*Αποτελέσματα Έτους 2009*».
<http://www.eurobank.gr/Uploads/pdf/Eurobank%20EFG%20Δελτίο%20Τύπου%20Αποτελεσμάτων%202009.pdf>
- Eurobank, «*Ετήσιος απολογισμός 2008*» .
http://ir3.quartalflife.com/data/efg/igb_html/index.php?bericht_id=1000001&lang=GRE
- Eurobank, «*Ετήσιος απολογισμός 2007*».
<http://www.eurobank.gr/Uploads/pdf/oikonomikos%20small.pdf>
- Eurobank, «*Ιστορικό*» (21/4/2010).
<http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=5&mid=335&lang=gr>
- Eurobank, «*Προφίλ*» (21/4/2010) .
<http://www.eurobank.gr/online/home/generic.aspx?id=4&mid=334&lang=gr>
- Eurobank EFG Group, “*History*”(21/4/2010).
<http://www.eurobankefg.rs/code/navigate.asp?Id=271>
- Postbank, «*Ετήσια Έκθεση 2008*» .
http://www.postbank.bg/repository/downloads/Postbank_Annual_Report_2008.pdf?#
- Postbank, “*About us*”(21/4/2010).
<http://www.postbank.bg/TransformationService.aspx/XHTML?strXML=/en-US/about/Company%20profile/>

- Postbank, “History”(21/4/2010).
<http://www.postbank.bg/TransformationService.aspx/XHTML?strXML=/en-US/about/Company%20profile/01History/>
- Eurobank EFG Stedionica, “FY 2009 Financial Results-Eurobank EFG Serbia”,(media release).
<http://www.eurobankefg.rs/upload/documents/press/2010/Press%20Release%20-%20Eurobank%20EFG%202009%20Results.pdf>
- Eurobank EFG Stedionica, “Eurobank EFG in Serbia”(21/4/2010) .
<http://www.eurobankefg.rs/code/navigate.asp?Id=248>
- Eurobank EFG Stedionica, «Ετήσια Έκθεση 2008».
http://www.eurobankefg.rs/upload/documents/press/2009/ENG_Cela%20AR.pdf
- Bancpost, «Ετήσια Έκθεση 2008».
http://www.bancpost.ro/documents/Bancpost_AnnualReport_2008_EN.pdf
- Bancpost, “Shareholders”(21/4/2010).
<http://www.bancpost.ro/About-Bancpost/Shareholders.html>
- Bancpost, “About Bancpost” (5/4/2010).
<http://www.bancpost.ro/About-Bancpost.html>
- Bancpost, “Short Presentation” (5/4/2010).
<http://www.bancpost.ro/About-Bancpost/Short-Presentation.html>

Αγροτική Τράπεζα

- Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2009».
<http://www.atbank.gr/NR/rdonlyres/C18BBD4C-3511-43F5-BA59-B1A0563B7CA3/0/ETISIAEKTHESI2009.pdf>
- Αγροτική Τράπεζα, «Όμιλος ATEBank- Αποτελέσματα Έτους 2009».
http://www.atbank.gr/NR/rdonlyres/4C4942A4-2E8E-4AB5-84FE-DBC4894F8F03/0/ATEbankpressrelease_el.pdf
- Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008».
<http://www.atbank.gr/NR/rdonlyres/618A3563-4C22-4CC1-983D-9E56CE20223A/0/etisiaoikonomikiekthesi311208.pdf>
- Αγροτική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2007».
<http://www.atbank.gr/ATEbank/InvestmentNews/oikonomikaApotelesmata/2007/>

- Αγροτική Τράπεζα, «Ενοποιημένες Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις, Σεπτέμβριος 2009» .
<http://www.atebank.gr/NR/rdonlyres/66C099AF-A1E9-49ED-90EB-3F89DAA9E34F/0/oikonomikeskatastaseisomilou30092009.pdf>
- ATEbank Romania, “*Business plan of the bank for 2010*”.
http://www.atebank.ro/site/Upload/23.04.2010/eng/Business_Plan_2010.htm
- ATEbank Romania, “*Report on the bank’s activities 2009*”.
http://www.atebank.ro/site/Upload/23.04.2010/eng/Report_activity_2009.htm
- ATEbank Romania, “*Financial Statements 2009*”.
<http://www.atebank.gr/NR/rdonlyres/2B346292-0E25-445E-89E9-8A5C50425829/0/IFRSFINANCIALSTATEMENTSasatDecember312009.pdf>
- ATEbank Romania, “*Independent auditor’s report to the shareholders of Atebank Romania S.A. 2008*”.
<http://www.atebank.gr/NR/rdonlyres/03BE5E13-A8EC-4EA5-BD44-B22A36FC2088/0/ATEBANKRomaniasinoptika31122008.pdf>
- ATEbank Romania, “*Financial Statements 2008*”.
<http://www.atebank.gr/NR/rdonlyres/80E2C2E3-88A9-4C91-8DF6-65E7D432BDB4/0/ATEBANKROMANIAoikat31122008.pdf>

Εθνική Τράπεζα

- Εθνική Τράπεζα, «*Business Plan 2007-2009*». <http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/806fd88048da038bba6cbbcdfc0d024f/BUSPLAN160407NEW.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=806fd88048da038bba6cbbcdfc0d024f&CACHEID=a2ec9c804737f1749db5bf063caa807d>
- Εθνική Τράπεζα, «*Αποτελέσματα Ομίλου ΕΤΕ 2009*»
<http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/4ebe080041cb7111bf24ff10e8b532e3/Press+Release+Greek.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=4ebe080041cb7111bf24ff10e8b532e3>
- Εθνική Τράπεζα, «*Συνοπτικές Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις 1 Ιανουαρίου-30 Σεπτεμβρίου 2009*» .
http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/d0c77600406a8e11b75bff40d66dc4cf/Financial+Report+NBG+GROUP-BANK+30+09+2009_GR+v6.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=d0c77600406a8e11b75bff40d66dc4cf

- Εθνική Τράπεζα, «Ενημερωτικό Δελτίο 30.6.2009».
http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/3bdf2d004ead12818d64dfc465116a11/20090706+%CE%95%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C+%CE%94%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%BF+%CE%91%CE%9C%CE%9A+2009_NEW+%28GR%29.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=3bdf2d004ead12818d64dfc465116a11
- Εθνική Τράπεζα, «Ετήσια Έκθεση 2008».
<http://www.nbg.gr/wps/wcm/connect/bf2592804e536259be40ffbd3655b94f/%CE%95%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%99%CE%91+%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97+2008.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=bf2592804e536259be40ffbd3655b94f>
- Εθνική Τράπεζα, «Γενικά Στοιχεία», (21/4/2010) .
http://www.nbg.gr/wps/portal!/ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3jXIFNnSzcPIwN3fx8XAYMfVwtXXycfQwMPA6B8JLK8qYsrUD7Q0McyM_AwNKIgG4_j_zcVP2C3IhyAMhAgic!/dl2/d1/L2dJQSEvUUt3QS9ZQnB3LzZfRVIIQzIGSDIwR09MRDAyTEU4RU1CTDEwSDA!/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/nbg-gr/NBG+Site/Group/NBG+GROUP/General+Data/&WCM_Page.ResetAll=TRUE
- Εθνική Τράπεζα, «Ενοποιούμενες Εταιρίες» (30.12.2009).
http://www.nbg.gr/wps/portal!/ut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3jXIFNnSzcPIwN3fx8XAYMfVwtXXycfQwMPA6B8JLK8qYsrUD7Q0McyM_AwNKIgG4_j_zcVP2C3IhyAMhAgic!/dl2/d1/L0IDU0IKSWdrbUEhIS9JRFJBQUlpQ2dBek15cXchL1ICSkoXtkExTk1MC01RnevN19FUjVDOUZIMjBHT0xEMDJMRThFTUJMMTA5Mi80QjZPTjQxMjYwMDI3/?WCM_PORTLET=PC_7_ER5C9FH20GOLD02LE8EMBL1092_WCM&WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/nbg-gr/NBG+Site/Group/NBG+GROUP/Group+Consolidated+Companies/Enopio umenes etaireies_gr
- United Bulgarian Bank, “General Information” (21/4/2009).
<http://www.ubb.bg/en-US/FCK/232>
- United Bulgarian Bank, “Business Strategy” (21/4/2010).
<http://ubb.bg/en-US/FCK/230>
- United Bulgarian Bank, «Financial Report 2009».
<http://ubb.bg/en-US/Report/278>
- United Bulgarian Bank, «Ετήσια Έκθεση 2008».
<http://ubb.bg/en-US/Report/278>
- Stopanska Banka AD-Skopje, “Bank Profile”(21/4/2010).
http://www.stb.com.mk/eng/ZB_Profil.htm

- Stopanska Banka AD-Skopje, “*Bank’s Backround*”(21/4/2010).
http://www.stb.com.mk/eng/ZB_Istorija.htm
- Stopanska Banka AD-Skopje, «*Ετήσια Έκθεση 2008*».
http://www.stb.com.mk/docs/GIzvestai/Annual_report_2008.pdf
- Banca Romaneasca, “*Short History*”(21/4/2010).
<http://www.banca-romaneasca.ro/main.php?did=141&code=scurt+istoric>
- Banca Romaneasca, “*Branches*”(21/4/2010).
<http://www.banca-romaneasca.ro/main.php?did=7&code=branches>
- Banca Romaneasca, “*Vision and Values*”(21/4/2010).
<http://www.banca-romaneasca.ro/main.php?did=144&code=viziune+si+valori>
- Vojvodanska Banka, “*Historical Highlights*”(21/4/2010).
http://www.voban.co.rs/en/home/about_us/history/
- Vojvodanska Banka, “*About Vojvodjanska Banka*”(21/4/2010).
http://www.voban.co.rs/en/home/about_us/about_vojvodjanska_bank/

Εμπορική Τράπεζα

- Εμπορική Τράπεζα, «*Ταυτότητα Ομίλου Εμπορικής Τράπεζας*».
http://www.emporiki.gr/cbg/gr/emporiki_group/group_story.jsp?docpath=/gr/Investor/static/group_id§ion=id
- Εμπορική Τράπεζα, «*Ιστορικοί Σταθμοί*».
http://www.emporiki.gr/cbg/gr/emporiki_group/group_story.jsp?docpath=/gr/Investor/static/landmarks§ion=landmarks
- Εμπορική Τράπεζα, “*Banking Industry and markets-issue 6, September 2006*”.
http://www.emporiki.gr/cbg/gr/economy&market/financial_inspection.jsp?year=2006
- Εμπορική Τράπεζα, “*Banking Industry and markets-issue 5, June 2006*”.
http://www.emporiki.gr/cbg/gr/economy&market/financial_inspection.jsp?year=2006
- Emporiki Bank-Bulgaria EAD, “*About us*”.
http://www.emporiki.bg/left_menu/id/1
- Εμπορική Τράπεζα, “*Emporiki Bank-Bulgaria EAD*”.
http://www.emporiki.gr/cbg/gr/emporiki_group/company_profile.jsp?docid=9E23604771729FD8B6B79484B2985F&cabinet=Group&lang=gr

- Emporiki Bank-Bulgaria EAD, “*Financial Statements 2009*”.
http://www.emporiki.bg/upload/Annual%20Report%202009_Emporiki%20Bank%20EAD.pdf
- Emporiki Bank-Bulgaria EAD, “*Financial Statements 2008*”.
http://www.emporiki.bg/upload/Annual_report_2008_en.pdf
- Εμπορική Τράπεζα, “*Emporiki Bank-Romania S.A*” (21/4/2010).
http://www.emporiki.gr/cbg/gr/emporiki_group/company_profile.jsp?docid=EDFF4114F8A745268CFAA9D3E83C5B&cabinet=Group&lang=gr
- Emporiki Bank-Romania S.A., “*About us*” (21/4/2010).
<http://www.emporiki.ro/page.asp?Lang=EN&Link=6&P=NOI&TipC=-1>
- Emporiki Bank-Romania S.A., “*Financial Statements 2009*”.
http://www.emporiki.ro/FinancialStatements/IFRS%20Financial%20Statements_31.12.2009.pdf
- Emporiki Bank-Romania S.A., “*Financial Statements 2008*”.
http://www.emporiki.ro/FinancialStatements/IFRS_Financial%20_statements%2031122008.pdf
- Εμπορική Τράπεζα, “*Emporiki Bank Albania S.A.*”(21/4/2010).
http://www.emporiki.gr/cbg/gr/emporiki_group/company_profile.jsp?docid=F4F542FBDED599C506E45926685E0&cabinet=Group&lang=gr
- Χρήστος Κατσάνης, “*The prospects of Greek banking activities in the Balkans*”, Financial Press Publications, Εφημερίδα International Herald Tribune (5.8.2008).
http://www.emporiki.gr/cbgen/gr/investors/financial_publicity_story.jsp?docid=32794958283BA476C7D529E3410C45&cabinet=Press_InThePress&lang=gr

Τράπεζα Πειραιώς

- Τράπεζα Πειραιώς, «*Συνοπτική Παρουσίαση*» (21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecPage.asp?id=278175&lang=1&nt=96&sid=&fid=243949>
- Τράπεζα Πειραιώς, «*Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.*» (21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecPage.asp?id=278181&lang=1&nt=96&sid=&fid=234683>
- Τράπεζα Πειραιώς, «*Ετήσια Αποτελέσματα 2009*».
<http://www.piraeusbank.gr/ecportal.asp?id=238240&lang=1&nt=103&id2=296353>

- Τράπεζα Πειραιώς, «Ενδιάμεσες Συνοπτικές Ατομικές Οικονομικές Πληροφορίες» (Σεπτέμβριος 2009).
http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/ConsolidatedCo2009/9M_PB_GR.pdf
- Τράπεζα Πειραιώς, «Εξαμηνιαία Οικονομική Έκθεση (Α' εξάμηνο) 2009».
http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/ConsolidatedCo2009/6M_MY_FR_GR.pdf
- Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2008».
http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/Enimerosi_Ependiton/Etisies_Ekthesis/2009/EE_gr.pdf
- Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Αποτελέσματα 2008».
<http://www.piraeusbank.gr/ecportal.asp?id=238240&lang=1&nt=103&id2=289554>
- Τράπεζα Πειραιώς, «Ετήσια Έκθεση 2007».
http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/Enimerosi_Ependiton/Etisies_Ekthesis/Annual_Report_07_gr.pdf
- Τράπεζα Πειραιώς, “Piraeus Bank Bulgaria AD” (21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecportal.asp?id=242394&lang=1&nt=96%20&sid=>
- Τράπεζα Πειραιώς, Διεθνείς Δραστηριότητες, “Piraeus Bank Bulgaria AD” (21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecportal.asp?id=233579&lang=1&nt=96%20&sid=>
- Piraeus Bank Bulgaria, “Annual Financial Results 2009”.
<http://www.piraeusbank.bg/ecpage.asp?id=251691&lang=2&nt=78>
- Piraeus Bank Bulgaria, “Financial Statements 2008”.
<http://www.piraeusbank.gr/Documents/internet/ConsolidatedCo2009/Bulgaria.pdf>
- Piraeus Bank Bulgaria, «Ετήσια Έκθεση 2008».
http://www.piraeusbank.bg/Documents/Internet/AR_EN2008.pdf
- Piraeus Bank Bulgaria, “Brief Presentation” (21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.bg/ecPage.asp?id=240198&lang=2&nt=96&sid=>
- Piraeus Bank Bulgaria, “Corporate Presentation 2009”.
<http://www.piraeusbank.bg/Documents/Internet/Presentations/Corp09-EN.pdf>
- Τράπεζα Πειραιώς, «Ρουμανία, Piraeus Bank Romania» (21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecportal.asp?id=233580&lang=1&nt=96%20&sid=>

- Τράπεζα Πειραιώς, “*Piraeus Bank Romania*”(21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecPage.asp?id=240397&lang=1&nt=96&sid=&fid=242388>
- Piraeus Bank Romania, “*Annual Report 2008*”.
http://www.piraeusbank.ro/Documents/Download.aspx?Cod=raport_anual_2008
- Piraeus Bank Romania, “*Financial Statements 2008*”.
http://www.piraeusbank.ro/Documents/Download.aspx?Cod=raport_anual_2008
- Τράπεζα Πειραιώς, “*Tirana Bank*”(21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecportal.asp?id=234689&lang=1&nt=96%20&sid=>
- Tirana Bank, “*Tirana Bank overview*” (21/4/2010).
<http://www.tiranabank.al/eng/dokumenti.asp?id=74&kujam=Overview&menu=6>
- Tirana Bank, “*Annual Report 2008*”.
<http://www.tiranabank.al/eng/dokumenti.asp?id=65&kujam=Annual%20Report&menu=6>
- Τράπεζα Πειραιώς, “*Piraeus Bank AD Beograd*”(21/4/2010).
<http://www.piraeusbank.gr/ecPage.asp?id=242397&lang=1&nt=96&sid=&fid=242396>
- Piraeus Bank Beograd, “*Bank’s History*”(21/4/2010).
http://www.piraeusbank.rs/index.php?lang=en&st_location=home%2Fglavna_navigacija%2Fo_nama%2Fistorijat_banke&st_version=active
- Piraeus Bank Beograd, “*Annual Report 2008*”.
http://www.piraeusbank.rs/index.php?lang=en&st_location=home%2Fglavna_navigacija%2Fo_nama%2Fvazna_dokumenta%2Ffinansijski_izvestaji&st_version=active
- Υπουργείο Εξωτερικών, Ειδική Γραμματεία Αξιοποίησης Διεθνών Προγραμμάτων, “*International Finance Corporation*”.
http://www.aidfunding.mfa.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=58&Itemid=78
- «Οι ελληνικές τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», (Ελληνική Ένωση Τραπεζών).
<http://62.1.43.74/5Ekdosis/UplPDFs//deltia/4-2005/33-42.pdf>
- «*Νομισματική Πολιτική 2009-2010*», (Τράπεζα της Ελλάδος, Μάρτιος 2010).
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol20092010.pdf>

- «*Νομισματική Πολιτική 2008-2009*», (Τράπεζα της Ελλάδος, Φεβρουάριος 2009).
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/NomPol2008-2009.pdf>
- Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 29 (Τράπεζα της Ελλάδος, Οκτώβριος 2007), «*Η παρουσία και ο ρόλος των ξένων τραπεζών: η εμπειρία των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στην περίοδο μετάβασης*», Παναγιώτης Καπόπουλος, Σοφία Λαζαρέτου.
<http://www.bankofgreece.gr/BogEkdoseis/oikodelt200710.pdf>
- Ομιλία του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Νικολάου Χ. Γκαργκάνα στο Συνέδριο "*Greek, Bulgarian and Romanian Business & Investment Summit*" που διοργανώνει το περιοδικό *ECONOMIST* την 28η και 29η Ιουνίου 2006 στην Αθήνα.
<http://www.capitallink.com/ppress/ppressfile/89793541/June282006gr.pdf>

Λοιπές πηγές-Βιβλιογραφία

Ελληνικά

- Αντωνόπουλος Α., «*Τραπεζικές Πιστοδοτήσεις*», Εμπορική Τράπεζα 1999.
- Ελ. Παναγιώτου, Β. Καφούρου, Ν. Βαγιόνη, «*Ο συστημικός μετασχηματισμός των βαλκανικών χωρών και οι εξελίξεις στις οικονομικές ανταλλαγές με την Ελλάδα*», (Εκθέσεις 44), Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα 2005.
- Μελάς Κώστας, «*Εισαγωγή στην τραπεζική χρηματοοικονομική διοικητική*», Εξάντας 2009.
- Μελάς Κώστας- Χρηστίδου Φ., «*Διεθνής Τραπεζική Συναλλαγή του Αιώνα*», Εκδόσεις Ε. Μπένου 1999.
- Θωμαδάκης Σ.-Ξανθάκης Μ., «*Αγορές χρήματος και κεφαλαίου*», Εκδόσεις Σάκκουλας 1990.
- Στεφάνου Α. Κωνσταντίνος- Γκόρτσος Βλ. Χρήστος, «*Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο*», Νομική Βιβλιοθήκη 2005.
- Gidy Ian, «*Παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές*», Εκδόσεις Παπαζήση 1996.
- Park Y.- Zwick James, «*Διεθνής Τραπεζική: θεωρία και πρακτική*», Εκδόσεις Παπαζήση 1988.
- Θάνου Ελένη, Τραπεζικό Περιβάλλον, Τόμος Β, «*Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*», (15 Νοεμβρίου 2003).
www.eap.gr/programmes/tra/tra50/docs/Notes_tra50vol2.doc

Ξενόγλωσσα

- Saunders A.-Cornett M.M., “*Financial Institution Management*”, Mac Graw-Hill 2003.
- Saunders A., “*Financial Institution Management: a new perspective*”, Mac Graw-Hill 2000.
- Sinky J. Junior, “*Commercial Bank Financial Management in the Financial Services*”, MacMillan 1992.
- European Commission, Economic and Financial Affairs, “*EU Candidate and pre-accession Countries-Economic Quarterly (CCEQ)*”, April 2010.
http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/cpaceq/documents/cceq_2010_q1_en.pdf
- European Commission, Economic and Financial Affairs, “*European Economic Forecast-autumn 2009*”.
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication16055_en.pdf
- Simeon Karafolas, “*Activities of Greek banks in Balkan countries: a comparative balance sheet and income analysis between affiliate banks in Balkan countries*”.
<http://ideas.repec.org/p/wiw/wiwrse/ersa06p906.html>
- Wikipedia (Βαλκανικά κράτη)
<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B1%CE%BB%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B9%CE%B1>